ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ГЪРМЕН 2021 – 2027 Г.

ПРОЕКТ!

СЪДЪРЖАНИЕ

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ 4
СПИСЪК НА ФИГУРИТЕ 7
СПИСЪК НА ТАБЛИЦИТЕ 8
1. ВЪВЕДЕНИЕ 10
1.1. Същност на Плана за интегрирано развитие на общината 10
1.2. Законодателна рамка за разработване на Плана за интегрирано развитие 11
1.3. Стратегическа рамка за разработване на Плана за интегрирано развитие 12
1.4. Принципи и подходи, използвани при разработването на Плана за интегрирано развитие 19
1.5. Отговорности на институциите и партньорите в процеса на разработване, приемане, наблюдение и оценка на Плана за интегрирано развитие 20
2. ТЕРИТОРИАЛЕН ОБХВАТ И АНАЛИЗ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО, СОЦИАЛНОТО И ЕКОЛОГИЧНОТО СЪСТОЯНИЕ, НУЖДИТЕ И ПОТЕНЦИАЛИТЕ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ГЪРМЕН 24
2.1. Обща характеристика на община Гърмен 25
2.2. Състояние на местната икономика 37
2.3. Развитие на социалната сфера и човешките ресурси 52
2.4 Инфраструктурно развитие, свързаност и достъпност на територията 97
2.5 Екологично състояние и рискове 109
2.6 Административен капацитет и управление 120
2.7 Селищна мрежа и жилищен сектор 140
2.8 Анализ на връзката на общината със съседните територии, които имат потенциал да влияят върху нейното развитие 146
2.9 Влияние на големи инфраструктурни проекти с регионално и национално значение, предвидени за реализация на територията на общината 148
2.10 Описание на взаимовръзките на анализа с резултатите от проведения хоризонтален социално-икономически анализ на районите на национално ниво 148
2.11 SWOT-анализ 157
3. ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ГЪРМЕН В ПЕРИОДА 2021-2027 159
3.1. Основни принципи при формулирането на стратегическата рамка на ПИРО 159
3.2. Визия за развитие на община Гърмен 162
3.3. Стратегически цели 163
3.4. Приоритети за развитие 168
3.5. Програма за развитие на туризма на община Гърмен 180

4. ОПИСАНИЕ НА КОМУНИКАЦИОННАТА СТРАТЕГИЯ, НА ПАРТНЬОРИТЕ И ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ И ФОРМИТЕ НА УЧАСТИЕ В ПОДГОТОВКАТА И ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПИРО НА ОБЩИНА ГЪРМЕН ПРИ СПАЗВАНЕ НА ПРИНЦИПИТЕ ЗА ПАРТНЬОРСТВО И ОСИГУРЯВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ПУБЛИЧНОСТ 188
5. ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ЗОНИ ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ИНТЕГРИРАН ПОДХОД ЗА УДОВЛЕТВОРЯВАНЕ НА ИДЕНТИФИЦИРАНИТЕ НУЖДИ И ЗА ПОДКРЕПА НА ПОТЕНЦИАЛИТЕ ЗА РАЗВИТИЕ И НА ВЪЗМОЖНОСТИТЕ ЗА СЪТРУДНИЧЕСТВО С ДРУГИ ОБЩИНИ-ПРИОРИТЕТНИ ЗОНИ ЗА ВЪЗДЕЙСТВИЕ 194
6. ПРОГРАМА ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ПИРО НА ОБЩИНА ГЪРМЕН И ОПИСАНИЕ НА ИНТЕГРИРАНИЯ ПОДХОД ЗА РАЗВИТИЕ..... 196
6.1. Същност на Програмата за реализация 196
6.2. Описание на интегрирания подход за развитие..... 197
6.3. Индикативна финансова таблица 198
7. МЕРКИ ЗА ОГРАНИЧАВАНЕ ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА И МЕРКИ ЗА АДАПТИРАНЕ КЪМ КЛИМАТИЧНИТЕ ПРОМЕНИ И ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА РИСКА ОТ БЕДСТВИЯ 199
7.1. Специфика на изменението на климата..... 199
7.2. Основни принципи при планиране на интегрирането на екологичните цели на местно ниво …… 199
7.3. Общи действия на европейско и национално ниво по отношение на климата 200
7.4. Потенциални рискове пред община Гърмен, свързани с изменението на климата 203
7.5. Общи хоризонтални мерки, свързани с изменението на климата..... 204
7.6. Мерки за ограничаване и адаптация към изменението на климата и принос на ПИРО за изпълнение на действията по отношение на климата..... 204
8. НЕОБХОДИМИ ДЕЙСТВИЯ И ИНДИКАТОРИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ПИРО НА ОБЩИНА ГЪРМЕН..... 211
8.1. Същност на системата за наблюдение на ПИРО 211
8.2. Методика за разработване на системата от индикатори..... 212
8.3. Ангажименти на участващите в наблюдението на ПИРО структури и органи..... 213
8.4. Дейности по наблюдение и оценка 214

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

АД – Акционерно дружество

АИК – Адаптация и изменение на климата

АМ – Автомагистрала

АНКПР - Актуализирана Национална концепция за пространствено развитие

АСП – Агенция за социално подпомагане

БВП – Брутен вътрешен продукт

БДЖ – Български държавни железници

ВЕИ – Възобновяеми енергийни източници

ВЕЛ – Въздушни електропроводни линии

ВиК – Водоснабдяване и канализация

ДБТ – Дирекция „Бюро по труда“

ДГ – Детска градина

ДМА – Дълготрайни материални активи

ЕК – Европейска комисия

ЕООД – Еднолично дружество за ограничена отговорност

ЕС – Европейски съюз

ЕТ – Едноличен търговец

ЗЗ – Защитена зона

ЗРР – Закон за регионалното развитие

ЗТ – Закон за туризма

ИСУН – Информационна система за управление и наблюдение на средствата от ЕС

ИТСР – Интегрирана териториална стратегия за развитие

КАВ – Качество на атмосферния въздух

МБАЛ – Многопрофилна болница за активно лечение

МИГ – Местна инициативна група

МОСВ – Министерство на околната среда и водите

МРРБ – Министерство на регионалното развитие и благоустройството

МПС – Моторни превозни средства

МСП – Малки и средни предприятия

НАИМ-БАН – Национален археологически институт с музей при Българска академия на науките

НАФ – Национален архивен фонд

НИНКН – Национален институт за недвижимо културно наследство

НКПР - Национална концепция за пространствено развитие

НКЦ – Недвижими културни ценности

НП – Национална програма

НСИ – Национален статистически институт

НЧ – Народно читалище

ОбС – Общински съвет

ОбУ – Обединено училище

ОДЗ – Областна дирекция „Земеделие“

ООД – Дружество за ограничена отговорност

ООН – Организация на обединените нации

ОП – Оперативна програма

ОПОС – Оперативна програма „Околна среда“

ОПР – Общински план за развитие

ОУ – Основно училище

ОУП – Общ устройствен план

ПГ – Предучилищна група

ПГССТ – Професионална гимназия по селско стопанство и транспорт

ПЕВП – Полиетилен висока плътност

ПИРО – План за интегрирано развитие на община

ПК – Постоянна комисия

ПМС – Постановление на Министерски съвет

ППЗРР – Правилник за прилагане на Закона за регионалното развитие

ПРСР – Програма за развитие на селските райони

ПСОВ – Пречиствателна станция за отпадни води

ПУП – Подробен устройствен план

ПЧИ – Преки чуждестранни инвестиции

РЗИ – Регионална здравна инспекция

РЗПРН – Район със значителен потенциален риск от наводнения

РИОСВ – Регионална инспекция по околната среда и водите

РКОНИК – Рамкова конвенция на Обединените нации по изменение на климата

РОУКАВ – Район за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух

РУО – Регионално управление на образованието

РУП – Районно управление „Полиция“

ЮЗР – Югозападен район от ниво 2

СУ – Средно училище

СФУК – Система за финансово управление и контрол

ФК – Футболен клуб

ФПЧ – Фини прахови частици

ЦСМП – Център за спешна медицинска помощ

СПИСЪК НА ФИГУРИТЕ

Фигура 1. Глобални цели на устойчивото развитие (ООН) 13
Фигура 2. „Към устойчива Европа до 2030“ - цели 14
Фигура 3. Стратегическа рамка на Програма за развитие: България 2030 15
Фигура 4. Стратегическа рамка на Актуализираната Национална концепция за пространствено развитие на Р България 2013-2025 16
Фигура 5. Стратегическа рамка на Интегрираната териториална стратегия за развитие на Югозападния район от ниво 2, 2021-2027 18
Фигура 6. Функции на отговорните институции в процеса на разработване, изпълнение, наблюдение и оценка на ПИРО 23
Фигура 7. Брой и динамика на нефинансовите предприятия в община Гърмен и в останалите общини в област Благоевград в периода 2015-2019 г. 39
Фигура 8. Заети лица в нефинансовите предприятия в община Гърмен и в област Благоевград в периода 2015-2019 г. 40
Фигура 9. Произведена продукция (хил. в.) от предприятията в община Гърмен и дял в продукцията на област Благоевград (%) в периода 2015-2019 г. 41
Фигура 10. Брой предприятия на 1000 души в община Гърмен, област Благоевград и средно за страната в периода 2016-2019 г. 41
Фигура 11. Произведена продукция (хил. лв.) на 1000 души в община Гърмен и област Благоевград в периода 2016-2019 г. 42
Фигура 12. Динамика на населението в периода 2011-2020 г. (брой) 52
Фигура 13. Изменение на населението в община Гърмен, 2020 г. спрямо 2011 г. (%) 54
Фигура 14. Коефициент на раждаемост на 1000 души от населението в община Гърмен, област Благоевград и средно за страната в периода 2016-2020 г. 55
Фигура 15. Коефициент на смъртност на 1000 души от населението в община Гърмен, област Благоевград и средно за страната в периода 2016-2020 г. 55
Фигура 16. Коефициент на естествен прираст на населението в община Гърмен, област Благоевград и в страната в периода 2016-2020 г. (%) 56
Фигура 17. Механичен прираст на населението в община Гърмен, област Благоевград и в страната в периода 2016-2020 г. (%) 57
Фигура 18. Полова структура на населението в община Гърмен, област Благоевград в периода 2015-2020 г. (%) 58
Фигура 19. Възрастова структура на населението в община Гърмен, област Благоевград (разлика между 2016 г. и 2020 г., брой) 59
Фигура 20. Динамика на децата и местата в детските градини в община Гърмен за учебните години 2015/2016-2019/2020 66
Фигура 21. Население на 1 лекар в община Гърмен, област Благоевград и средно за страната в периода 2016-2020 г. (брой) 75
Фигура 22. Брой заети лица по икономически дейности през 2019 г. 91
Фигура 23. Коефициент на безработица в община Гърмен за 2015-2020 г. 92
Фигура 24. Произведена продукция на 1 зает в общината в периода 2015-2019 г. 95
Фигура 25. Средна годишна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение в община Гърмен, област Благоевград и общо за страната в периода 2015-2019 г. 96
Фигура 26. Стратегическа рамка на ПИРО Гърмен 166

СПИСЪК НА ТАБЛИЦИТЕ

Таблица 1. Списък на населените места в община Гърмен по площ на землищата им 25
Таблица 2. Горски територии в община Гърмен по землища в ха към 01.2020 г. 33
Таблица 3. Горски територии в община Гърмен по землища и по вид собственост в ха към 01.2020 г. ... 34
Таблица 4. Структурата на предприятията според заетите лица в тях в община Гърмен в периода 2015 – 2019 г. ……42
Таблица 5. Динамика и разпределение на предприятията по икономически сектори в периода 2015-2019 г. ……43
Таблица 6. Отглеждани земеделски култури в периода 2013/14-2018/19 г..... 44
Таблица 7. Броят на земеделските производители и животновъди на територията на община Гърмен за периода от 2013/2014 стопанска година до 2018/2019 ……..45
Таблица 8. Брой обекти и отглеждани животни в община Гърмен в периода 2017-2019 г.. 46
Таблица 9. Основни икономически показатели на нефинансовите предприятия по икономически дейности за 2019 г. 49
Таблица 10. Брой на населението в община Гърмен и в населените места в общината в периода 2011-2020 г. 52
Таблица 11. Население по етническа принадлежност към 01.02.2011 г. (брой) 60
Таблица 12. Общински училища на територията на община Гърмен …… 61
Таблица 13. Детски заведения на територията на община Гърмен..... 63
Таблица 14. Основни характеристики на детските градини ……64
Таблица 15. Деца в предучилищни групи и ученици в учебните заведения през учебната и 2019/2020 г. (брой) 66
Таблица 16. Деца в предучилищни групи и ученици в учебните заведения през учебната и 2020/2021 г. (брой) 67
Таблица 17. Показатели на образователната мрежа в община Гърмен в периода 2015-2020 г..... 69
Таблица 18. Паралелки, учители и учащи се в общообразователни и специални училища в община Гърмен по класове (брой)..... 69
Таблица 19. Амбулатории за първична медицинска помощ и първична помощ по дентална медицина в Община Гърмен 2020 г. 72
Таблица 20. Показатели на здравната инфраструктура в периода 2016-2020 ……73
Таблица 21. Социални услуги в община Гърмен 74
Таблица 22. Религиозни храмове на територията на община Гърмен 79
Таблица 23. Исторически и природни забележителности в община Гърмен по населени места 83
Таблица 24. Народни читалища на територията на община Гърмен 85
Таблица 25. Спортни обекти на територията на община Гърмен 89
Таблица 26. Брой регистрирани спортни клубове на територията на община Гърмен по вид спорт и местоположение 89
Таблица 27. Брой заети лица в област Благоевград и в община Гърмен в периода 2015-2019 ……..90
Таблица 28. Брой заети лица по икономически дейности в периода 2015-2019 г. 91
Таблица 29. Динамика на регистрираните в бюрото по труда безработни лица в периода 2015-2019 г..... 92
Таблица 30. Брой безработни лица, включени в обучения, мерки и програми за заетост в периода 2015-2020 г. 93
Таблица 31. Населени места в община Гърмен и тяхното разстояние до общинския център..... 100
Таблица 32. Съоръженията, които са част от водоснабдителните мрежи в община Гърмен ……101
Таблица 33. Довеждащи водопроводи на територията на община Гърмен..... 102
Таблица 34. Проблеми във водоснабдителната мрежа на община Гърмен 102
Таблица 35. Числен показател за промяната на потреблението от ВИЕ ……..106
Таблица 36. Административна структура на общинската администрация 123

Таблица 37. Информация за изпълнени проекти, финансирани по фондове на Европейския съюз за периода 2014 – 2020 г. в община Гърмен ……..……..130
Таблица 38. Брой и стойност на проектите, реализирани или в процес на изпълнение от община Гърмен в програмните периоди 2007-2013 и 2014-2020 139
Таблица 39. Баланс на територията на община Гърмен 141
Таблица 40. Полезна площ на жилищата в община Гърмен към 31.12.2019 г. в кв.м. ……144
Таблица 41. Взаимовръзка между изводите и заключенията от Социално-икономическия анализ на районите на Р България и ПИРО Гърмен ……...…150
Таблица 42. Принос на ПИРО Гърмен за изпълнение действията по отношение на климата, включени в Националната стратегия за адаптация към изменението на климата и Плана за действие към нея 205

1. Въведение

1.1.Същност на Плана за интегрирано развитие на общината

Планът за интегрирано развитие на община Гърмен 2021-2027 г. е основен стратегически документ за развитието на общината и инструмент за нейното управление в средносрочен план, като времето за неговото изпълнение съвпада със следващия програмен период на ЕС от 2021 до 2027 г. Пространственият обхват на ПИРО включва територията на цялата община с всичките й населени места.

Като част от системата документи за стратегическо планиране на регионалното и пространственото развитие, ПИРО Гърмен служи за определяне на актуалните проблеми, предизвикателствата и наличните потенциали за развитие на територията на местно ниво, които произтичат от комплексните анализи на природните дадености и мястото на общината в регионален и национален план. Спецификата на общината и направените анализи и изводи по време на изготвяне на ПИРО, са аргументи за очертаване на визията и стратегията за устойчиво развитие на община Гърмен, които се изпълняват чрез конкретната Програма за реализация на ПИРО.

Планът за развитие осигурява пространствена, времева и фактическа координация и интеграция на различни политики и планови ресурси за постигане на дефинираните цели за трайно подобряване на икономическото, социалното и екологичното състояние на общината.

Основна цел на ПИРО Гърмен е да формулира обща рамка и последователност от конкретни действия за устойчиво и интегрирано развитие на местно ниво, обединени в конкретна програма за действие.

По същество планът се разработва и прилага в общия контекст на актуалната законодателна и стратегическа рамка на регионалното развитие в България и Европа, като изявява местната специфика и предлага аргументирани решения за социалните, икономическите, екологичните, културните и управленските предизвикателства по пътя към устойчивото развитие на общината. Тези решения очертават общата рамка и последователност от конкретни действия за устойчиво и интегрирано развитие на местно ниво.

Планът за интегрирано развитие на община Гърмен е със срок на действие 7 години. Той е съобразен с нормативните документи на местно и национално ниво и е в съответствие с целите на кохезионната политика на Европейския съюз за периода 2021-2027 г. - ***„Европа по-близо до гражданите чрез насърчаване на устойчивото и интегрирано развитие на градските, селските и крайбрежните райони и на местните инициативи“.*** В него са определени средносрочните цели и приоритети за устойчиво развитие на общината и връзките и с други общини.

ПИРО определя целите и мерките за тяхното постигане, при задължително съответствие с Интегрираната териториална стратегия за развитие на Югозападния район от ниво 2. Планът се разработва и прилага в общия контекст на актуалното законодателство в страната и стратегическа рамка за регионално развитие на европейско и национално ниво.

Към момента на изготвяне на ПИРО Гърмен, Общият устройствен план на общината е процес на разработване и не е приет, поради което не е възможно да бъдат отразени предвижданията в плана и да бъдат взети предвид при изготвяне на ПИРО на община Гърмен.

1.2.Законодателна рамка за разработване на Плана за интегрирано развитие

Изготвянето на ПИРО е регламентирано в ***Закона за регионалното развитие*** (изм. доп. ДВ бр.21 от 13 Март 2020 г.), както и в Правилника за неговото прилагане. В новия програмен период 2021-2027 г. ПИРО обединява в рамките на един стратегически документ елементите на Общинския план за развитие и Интегрирания план за градско възстановяване и развитие на общината, които се изготвяха в периода 2014-2020 г.

Съгласно ЗРР планът за интегрирано развитие на общината е част от системата от документи за стратегическо планиране на регионалното и пространственото развитие. ПИРО е в йерархическа съподчиненост на документите от по-горните нива – ИТСР на Югозападния район от ниво 2 и Актуализираната национална концепция за регионално и пространствено развитие. ПИРО очертава средносрочните цели и приоритети за устойчиво развитие на общината в 7-годишен период.

Изменението на ***Закона за туризма*** от 2020 г. (ДВ, бр.17, 2020) изисква в ПИРО да се включва самостоятелен раздел, който съдържа общинската програма за развитие на туризма (чл.11 от ЗТ). Тя следва да е в съответствие с приоритетите на Областната стратегия за развитие на туризма и Националната стратегия за устойчиво развитие на туризма и стратегиите за развитие на отделни видове туризъм.

Следва да се отбележи, че Стратегията за развитие на туризма на област Благоевград към момента не е изготвена и приета, което поставя пред трудности местната администрация за изготвянето на програма за развитието на туризма, която да е в *„съответствие с приоритетите на областната стратегия“*. Независимо от този факт, в ПИРО са включени мерки и проекти, които подкрепят развитието на туристически дейности в общината, съобразно местните специфики и в съответствие с приетата Програма за развитие на туризма на територията на община Гърмен за периода 2019 – 2024 г. Програмата е приета с Решение № 618 от Протокол № 50 / 04.04.2019 г.

При изготвянето на ПИРО са взети предвид и редица закони, които имат пряко влияние върху управлението на територията и нейното финансиране, по-важните от които са: Закон за административно-териториално устройство на Р България; Закон за местното самоуправление и местната администрация; Закон за общинската собственост; Закон за водите; Закон за горите; Закон за опазване на околната среда; Закон за изменение на климата; Закон за социалното подпомагане и др.

1.3.Стратегическа рамка за разработване на Плана за интегрирано развитие

ПИРО е в съответствие с целите на кохезионната политика на ЕС за периода 2021-2027 г. „Европа по-близо до гражданите чрез насърчаване на устойчивото и интегрирано развитие на градовете, селските и крайбрежните райони и местните инициативи“.

Основен момент в разработването на ПИРО, съгласно действащото законодателство, е осигуряването на съгласуваност с основните стратегически документи на европейско, национално и регионално ниво, като ключовите промени в стратегическата рамка за новия планов период 2021-2027 г. са заложени в следните документи:

Глобални цели на устойчивото развитие (ООН)

Глобалните цели за устойчиво развитие са 17 и са свързани помежду си, като крайният срок за постигането им е 2030 г.

Целите са насочени към глобалните предизвикателства, пред които сме изправени и включват: премахване на бедността; осигуряване на добро здраве; качествено образование; равенство между половете; чиста вода и санитарно-хигиенни условия; възобновяема енергия; сигурна работа и икономически растеж; иновации и инфраструктура; намаляване на неравенствата; устойчиви градове и общности; отговорно потребление; борба с климатичните промени; живот под водата; живот на земята; мир и справедливост; партньорства за целите.

Фигура 1. Глобални цели на устойчивото развитие (ООН)

Цел 1.	Премахване на бедността във всичките ѝ форми навсякъде
Цел 2.	Премахване на глада, постигане на продоволствена сигурност и подобряване на храненето, както и насърчаване на устойчивото селско стопанство
Цел 3.	Осигуряване на здравословен начин на живот и насърчаване на благоденствието за всички хора от всички възрастови групи
Цел 4.	Осигуряване на приобщаващо и справедливо качествено образование и насърчаване на възможностите за учене през целия живот за всички
Цел 5.	Постигане на равенство между половете и предоставяне на повече права на всички жени и момичета
Цел 6.	Осигуряване на наличност и устойчиво управление на водите и канализация за всички
Цел 7.	Осигуряване на достъп до финансово достъпна, надеждна, устойчива и модерна енергетика за всички
Цел 8.	Насърчаване на траен, приобщаващ и устойчив икономически растеж, пълноценна и продуктивна заетост и достоен труд за всички
Цел 9.	Изграждане на устойчива инфраструктура, насърчаване на приобщаваща и устойчива индустриализация и стимулиране на иновациите
Цел 10.	Намаляване на различията в държавите и между тях
Цел 11.	Градовете и населените места да станат приобщаващи, сигурни, издръжливи и устойчиви
Цел 12.	Осигуряване на устойчиви модели на потребление и на производство
Цел 13.	Предприемане на спешни действия за борба с изменението на климата и въздействието от него
Цел 14.	Опазване и устойчиво използване на океаните, моретата и морските ресурси за устойчиво развитие
Цел 15.	Защита, възстановяване и насърчаване на устойчивото използване на сухоземните екосистеми, устойчиво управление на горите, борба с опустиняването и преустановяване на загубата на биологично разнообразие
Цел 16.	Насърчаване на мирни и приобщаващи общества за устойчиво развитие, предоставяне на достъп до правосъдие за всички и изграждане на ефективни, отговорни и приобщаващи институции на всички равнища
Цел 17.	Укрепване на средствата за прилагане и възобновяване на световното партньорства за устойчиво развитие

Източник: Екип на Изпълнителя

Документ за размисъл „Към устойчива Европа до 2030 г.“

Този документ замества действащата до сега Стратегия „Европа 2020“, като интерпретира отношението на страните от ЕС към глобалния Дневен ред 2030 за устойчиво развитие. В Европа е направено много - приоритетите за устойчиво развитие са включени в основни хоризонтални програми, както и в секторните политики и инициативи. ЕС е сред водещите сили за приемането на Програмата на ООН относно устойчивото развитие до 2030 г. и нейните цели за устойчиво развитие (ЦУР). Показателите на Съюза и неговите държави членки по отношение на ЦУР са сред най-добрите в света. За да постигнем целите до 2030 г. е. Документът посочва следните основни цели до 2030 г.:

Фигура 2. „Към устойчива Европа до 2030“ - цели

Източник: Екип на Изпълнителя

Базирайки се на този основен документ, страните-членки, техните регионални и местни власти следва да формулират рамките си за планиране на стратегическото развитие.

Програма за развитие: България 2030

Националната програма за развитие „България 2030“ е програмен документ, поставящ рамката и насоките за подготовка на останалите стратегически документи в страната. С тази програма се адаптират приоритетите на документа „Към устойчива Европа до 2030 г.“ към националната специфика. Документът определя три стратегически цели: ускорено икономическо развитие, демографски подем и намаляване на неравенствата, за реализирането на които са предвидени целенасочени политики и интервенции, групирани в пет взаимосвързани и интегрирани оси на развитие – Иновативна и интелигентна България; Зелена и устойчива България; Свързана и интегрирана България; Отзивчива и справедлива България; Духовна и жизнена България. За постигането на стратегическите цели са дефинирани 13 национални приоритета, като с решение на правителството са определени водещите ведомства по отделните приоритети.

Фигура 3. Стратегическа рамка на Програма за развитие: България 2030

Източник: Екип на Изпълнителя

Актуализирана Национална концепция за пространствено развитие 2013-2025

Документът регламентира устройството и управлението на националната територия и с него се полагат основите за оперативна програма „Развитие на регионите“ 2021-2027.

Актуализираната НКПР отделя по-голямо внимание на районите от ниво 2, на по-високата степен на управляемост на развитието им чрез целенасочени интегрирани инвестиции, реагирайки в унисон с тенденциите за засилване на регионалното и териториалното измерение на европейските политики. В АНКПР са обусловени няколко съществени промени: отразени са новите насоки на европейската кохезионна политика; засилена е стратегическата част, в която е интегрирана Националната стратегия за регионално развитие 2012-2022 (интегриране на регионалното и пространственото планиране); идентифицирани са конкретни територии със специфични характеристики, потребности и потенциали.

Концепцията съдържа средносрочни и дългосрочни насоки за устройствено планиране и опазване на териториалните ресурси и осигурява основа за териториална насоченост на секторните политики и стратегии, като се подчертава, че желаният модел за умерен полицентризъм (поддържане на мрежа от равномерно разпръснати градове, които са предпоставка за по-балансирано развитие и съживяване на селските и периферните райони) все още е актуален. В този модел Гърмен е определен 5 – то ниво (пето стъпало) в центровата йерархия на селищната мрежа - това са центрове със значение за територията на съответните общини.

Фигура 4. Стратегическа рамка на Актуализираната Национална концепция за пространствено развитие на Р България 2013-2025

Източник: Актуализирана Национална концепция за пространствено развитие на Р България 2013-2025 (Актуализация 2019 г.)

Интегрирана териториална стратегия за развитие на Югозападен район 2021-2027

Интегрирана териториална стратегия за развитие на Югозападния район от ниво 2 е стратегически планов документ, определящ общата политическа, пространствена и икономическа рамка за развитието на региона през новия програмен период. ИТСР е разработена в съответствие с Актуализацията на Национална концепция за пространствено развитие и отчита предвижданията на регионално ниво на секторните стратегии в областта на икономическото развитие, здравеопазването, образованието, науката, социалните услуги, транспорта, водния сектор, енергетиката, широколентовите комуникации, туризма и околната среда.

ИТСР на Югозападния район задава рамка за интегрирано пространствено развитие при отчитане на местния териториален потенциал и принципите за балансирано устойчиво развитие и отразява съвременните тенденции в регионалната политика на Европейския съюз.

Стратегическа рамка на Интегрираната териториална стратегия за развитие на Югозападния район от ниво 2, 2021-2027 включва три основни приоритета, както следва:

- Приоритет 1: Насърчаване на иновативния и интелигентен икономически преход.

В рамките на Приоритет 1 ще се насърчи преходът към ново индустриално развитие чрез повишаване качеството на работната сила, въвеждане на иновативни производства, повишаване на инвестиционната активност и засилване ролята на модерното предприемачество.

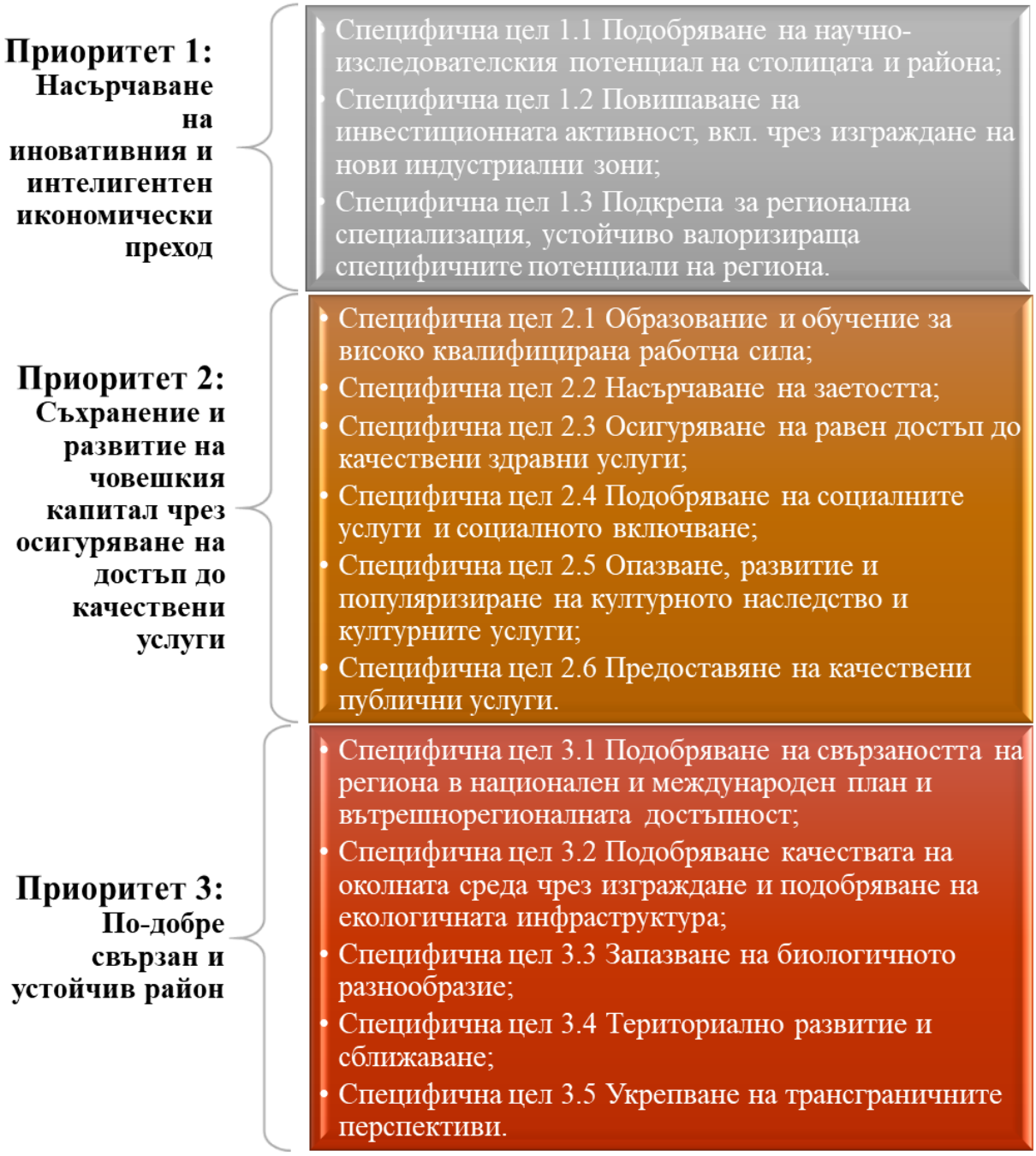
- Приоритет 2: Съхранение и развитие на човешкия капитал чрез осигуряване на достъп до качествени услуги

Приоритет 2 е насочен към подобряване качеството и достъпа до публичните услуги от първостепенно значение - здравно обслужване, социални услуги, активното социално приобщаване на уязвимите групи, както и ефективно реализиране на пазара на труда водят до съхраняване на регионалните демографски ресурси и подобряване качеството на живот, социално сближаване и повишаване привлекателността за обитаване на всяка териториална общност

- Приоритет 3 : По-добре свързан и устойчив регион.

Ключово условие за постигането на по-добра транспортна и цифрова свързаност в района (външна и вътрешна) е ефективното поддържане, модернизация и развитие инфраструктурата. Важен елемент е подобряването качествата на околната среда чрез изграждане и подобряване на екологичната инфраструктура.

Фигура 5. Стратегическа рамка на Интегрираната териториална стратегия за развитие на Югозападния район от ниво 2, 2021-2027

Източник: Интегрирана териториална стратегия за развитие на Югозападния район за развитие от ниво 2 2021-2027

Национален план за възстановяване и устойчивост

Основната цел на Плана за възстановяване и устойчивост е да способства икономическото и социално възстановяване от кризата, породена от COVID-19 пандемията. В преследването на тази цел са групирани набор от мерки и реформи, които да имат съществен принос към възстановяването на потенциала за растеж на икономиката и да го развият, като осигурят устойчивост на негативни външни въздействия. Това ще позволи в дългосрочен план постигането на стратегическата цел за конвергенция на икономиката и доходите до средноевропейските. Същевременно, Планът полага основите за зелена и цифрова трансформация на икономиката, в контекста на амбициозните цели на Зелената сделка.

1.4.Принципи и подходи, използвани при разработването на Плана за интегрирано развитие

Приложените подходи и следваните принципи при изготвянето на ПИРО съответстват с нормативните изисквания, целите и приоритетите на социално-икономическото и пространственото развитие на общината, като интегрална част от Югозападния район.

Основните подходи в разработването на ПИРО се основават на тези, използвани в документите за приоритетите в регионалната и кохезионната политика на ЕС в периода след 2020 г.:

- ✓ Научно обоснован подход - подходът е в основата на всички анализи и прогнози и особено на тези, свързани със социалното и икономическото развитие и с аналогични разработки за регионално и пространствено планиране;
- ✓ Подход, основан на местните характеристики и потенциал – този подход се възприема като обединяващ местните общности инструмент за решаване на съществуващи проблеми, свързани със заетост и безработица, жилищни условия, незадоволително ниво на публичните услуги и др., които ограничават икономическите възможности и са в основата на социалната изолация;
- ✓ Интегриран подход – подходът е основен и задължителен при изготвяне на стратегическите документи за регионално и пространствено планиране и има за цел в условията на свиващи се ресурси и ограничени финансови приоритети да обедини различни политики, приоритети, проекти, финансови ресурси, източници за финансиране, участници и заинтересовани страни, за постигане на положителна синергия и добавена стойност от реализираните програми;
- ✓ Подход „отдолу-нагоре“ – подходът подпомага цялостния процес на вземане на решения и тяхното изпълнение, отчитат се нуждите на малките населени места в общината за разработване на цялостната стратегия за развитие.

Разработването на Плана за интегрирано развитие на община Гърмен е съобразено със следните ***основни принципи***:

- ✓ Съответствие на плана с принципите и правилата за прилагане на структурните инструменти в областта на регионалната политика на ЕС;
- ✓ Координация и съгласуваност с европейските, националните и местните политики за конкуренция, опазване и подобряване на околната среда и равните възможности;
- ✓ Осигуряване на информация и публичност на процесите на планиране и програмиране, финансиране, изпълнение, наблюдение и оценка в областта на интегрираното регионално и местно развитие;
- ✓ Осигуряване на точност на анализите и на дефинираната система от индикатори за наблюдение, както и смислова и хронологична структурираност на документа;
- ✓ Методологични работни документи на ЕК за използване на индикатори и извършване на оценки;
- ✓ Спазването на принципа на съфинансиране и допълняемост на местните собствени финансови ресурси за развитие със средства от държавния бюджет, фондовете на ЕС и други публични и частни източници.

1.5. Отговорности на институциите и партньорите в процеса на разработване, приемане, наблюдение и оценка на Плана за интегрирано развитие

Подготовка, съгласуване и приемане на ПИРО

Съгласно законодателството в областта на регионалното развитие, кметът на общината организира изработването, съгласуването и актуализирането на ПИРО и осъществява координацията и контрола върху процеса на неговото разработване и съгласуване.

Финансирането на процеса на изработване, съгласуване с партньорите и актуализиране на ПИРО се осъществява от бюджета на общината.

Със заповед на кмета се сформира работна група, която отговаря за подготовката, изготвянето и одобряването на ПИРО. В нея са представени заинтересовани страни, а за останалите заинтересовани лица се осигурява непрекъснат публичен достъп за информация и възможност за излагане на становища на всички етапи от разработването и реализацията на ПИРО. Кметът носи отговорност за цялостната организация и действията по изготвянето на ПИРО. Кметът на общината определя начина за изработване на ПИРО - със собствен капацитет и/или с привличане на външни експерти или консултантски фирми, като в този

случай организира провеждането на обществена поръчка, в съответствие с изискванията на Закона за обществените поръчки и съпътстващата го нормативна уредба.

ПИРО се обсъжда и съгласува със заинтересуваните органи и организации, с икономическите и социалните партньори, както и с физически лица и представители на юридически лица, имащи отношение към развитието на общината. Кметът е този, който чрез заповед организира обществено обсъждане на проекта за ПИРО и на ЕО по реда на чл. 20 от Наредбата за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми в случаите, в които такава оценка е била изискана. Постъпилите предложения и препоръки се отразяват в проекта на ПИРО по преценка на Общинския съвет. Общинският съвет е органът, който приема ПИРО по предложение на кмета на общината. Цялата документация на ПИРО е публична, включително протоколите от обсъжданията и срещите на работните групи. Одобреният план за интегрирано развитие на община се представя от кмета на общината пред съответния Областен съвет за развитие в срок до три месеца от неговото приемане от съответния общински съвет.

ПИРО и решението на Общинския съвет за неговото приемане се публикуват на страницата на общината в интернет, както и на портала за обществени консултации на Министерския съвет.

Изменение и актуализация на ПИРО

Изменение и актуализация на плана се допуска при условията, посочени в ППЗРР, в т.ч.:

- ✓ при съществени промени на икономическите и социалните условия в общината;
- ✓ в резултат на промени в свързаното национално законодателство или в законодателството на ЕС;
- ✓ при съществени промени в секторни стратегии и програми, влияещи върху изпълнението на плана;
- ✓ при приемане или изменение на бюджета на общината и утвърждаване на индикативните разчети за средствата от Европейския съюз се актуализира и Програмата за реализация на плана.

Същевременно, актуализация на Програмата за реализация на плана може да бъде извършвана периодично въз основа на:

- ✓ изводите и препоръките в годишните доклади за наблюдение с цел осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението на ПИРО и постигане на целите и приоритетите за развитие;

- ✓ с цел включване на нови мерки, дейности, проекти или източници на финансиране (напр., в случай на възникнала възможност за включването на допълнителни ресурси – средства от оперативните програми за периода 2021-2027 г. или от други национални или донорски проекти и програми). Допълнителни мерки, дейности и проекти/проектни идеи се включват в програмата или приложенията към нея само чрез обосновка на приноса им към постигането на целите и приоритетите на плана при спазване на принципа на интегриран подход.

Изготвеният актуализиран ПИРО се приема при условията и по реда за изработване и приемане на плана. Същото важи и за актуализацията на програмата за реализация на ПИРО: изменение и актуализация на програмата за реализация се извършва при стриктно спазване на принципа на партньорство. Актуализираният ПИРО и актуализацията на програмата за реализация се одобрява от общинския съвет по предложение на кмета на общината.

Наблюдение и оценка на ПИРО

Наблюдението на изпълнението на плана се осъществява, в съответствие с разпоредбите на ППЗРР. Кметът на общината организира наблюдението на изпълнението на ПИРО чрез разработване годишен доклад за всяка година от действието на плана.

Съгласно изискванията на ЗРР, за изпълнението на ПИРО се извършват междинна и последваща оценки.

Междинната оценка се извършва в средата на периода на действие на плана и включва:

1. оценка на първоначалните резултати от изпълнението;
2. оценка на степента на постигане на съответните цели;
3. оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси;
4. изводи и препоръки за изпълнението на документа.

Последващата оценка се изготвя не по-късно от една година след изтичането на периода на действие на плана. Последващата оценка включва:

1. оценка на степента на постигане целите и устойчивостта на резултатите;
2. оценка на общото въздействие;
3. оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси;
4. изводи и препоръки относно провеждането на политиката за регионално и местно развитие.

Кметът на общината внася за обсъждане и одобряване от Общинския съвет Доклади за резултатите от междинната и последващата оценка на изпълнението на Плана за интегрирано

развитие на общината. Докладите се публикуват на страницата на общината в интернет и на портала за обществени консултации на Министерския съвет.

Фигура 6. Функции на отговорните институции в процеса на разработване, изпълнение, наблюдение и оценка на ПИРО

Дейност по ПИРО	***Отговорност на кмета на община Гърмен***	***Отговорност на Общинския съвет на община Гърмен***
Разработване	• Организира изработването и съгласуването със заинтересованите страни • Осъществява координация и контрол върху процеса на разработване и съгласуване • Осигурява финансиране чрез бюджета на общината • Публикува плана и решението за приемането му от ОС на страницата на общината	
Приемане	• Внася за обсъждане и приемане плана в Общински съвет	*Обсъжда и приема плана*
Наблюдение по изпълнението	• Организира изготвянето на Годишен доклад за наблюдение на изпълнението • Внася доклада за одобрение в ОС • Финансово и техническо обезпечаване на дейността по наблюдение чрез бюджета на общината	*Орган по наблюдението* *Приема Годишния доклад*

Актуализиране	• Организира изготвянето и внася пред ОС актуализиран план и/или актуализирана програма за реализация на плана • Осигурява финансиране чрез бюджета на общината	*Обсъжда и приема актуализирания документ*
Оценка	• Изготвяне на Междинна оценка на изпълнението (в средата на периода) • Изготвяне на Последваща оценка на изпълнението (до 1 г. след периода) • Внася за обсъждане и одобряване от ОС доклад за резултатите от оценките • Публикува докладите от оценките на страницата на общината и на портала за обществени консултации на МС • Организира и финансира изработването	*Обсъжда и одобрява доклад за резултатите*
Информация и публичност	• Осигурява информация и публичност	*Осигурява информация и публичност*

Източник: Закон за регионалното развитие, Правилник за прилагане на Закона за регионалното развитие, Екип на Изпълнителя

2. Териториален обхват и анализ на икономическото, социалното и екологичното състояние, нуждите и потенциалите за развитие на община Гърмен

Анализът на икономическото, социалното и екологичното състояние, на нуждите и потенциалите за развитие е изготвен за територията на цялата община.

Подробното описание на отделните аспекти от общинското развитие завършва с обобщени изводи, комбинация от проблеми и потенциали.

2.1.Обща характеристика на община Гърмен

Местоположение и граници

Община Гърмен се намира в Югозападна България и е една от съставните общини на Област Благоевград. Община Гърмен е обхвата на Югозападен район от ниво 2 (NUTS2), в област Благоевград (NUTS3). Общината е разположена в югоизточната част на област Благоевград и е отдалечена на 102 км от областния център - гр. Благоевград и на 196 км от гр. София. Община Гърмен граничи със следните общини: на североизток - община Сърница (област Пазарджик); на югоизток - община Сатовча (област Благоевград); на запад - община Гоце Делчев (област Благоевград); на северозапад - община Банско (област Благоевград); на юг - община Хаджидимово (област Благоевград). Община Гърмен се състои от шестнадесет населени места. Всички населени места на територията на общината са села. Административният център е село Гърмен, обединяващ около себе си петнадесет населени места - Балдево, Горно Дряново, Дебрен, Долно Дряново, Дъбница, Ковачевица, Крушево, Лещен, Марчево, Огняново, Ореше, Осиково, Рибново, Скребатно, Хвостяне.

Територия и селищна мрежа

Община Гърмен заема площ от 388, 479 км^2. По територия община Гърмен се намира на 7-мо място сред 14-те общини на област Благоевград. Територията на общината съставлява 6,02% от територията на област Благоевград.

Таблица 1. Списък на населените места в община Гърмен по площ на землищата им

Населено място	Площ на землището km^2	Населено място	Площ на землището km^2
Балдево	8,038	Лещен	16,569
Горно Дряново	11,107	Марчево	5,920
Гърмен	16,232	Огняново	10,394
Дебрен	18,023	Ореше	14,556
Долно Дряново	13,497	Осиково	57,475
Дъбница	11,200	Рибново	30,086
Ковачевица	117,060	Скребатно	38,147
Крушево	12,495	Хвостяне	7,680

		ОБЩО	**388,479**

Най-голямо по площ е землището на с. Ковачевица – 117, 060 км^2, а най-малко – землището на с. Марчево - 5,920 км^2. Териториалната и селищната система на община Гърмен се е формирала на основата на природогеографските дадености и като резултат на дългогодишната човешка дейност, която е изменяла природната среда.

Общинският център с. Гърмен има роля на обединяващ център с изградена инфраструктура, да обслужва населението от общината, да осигурява нормалното функциониране на населените места и да съчетава интересите на населението им.

Населените места в община Гърмен, съгласно Единния класификатор на населените места в Република България са 16 на брой, в т.ч. центъра на общината - село Гърмен и още 15 населени места - села. Големи села (с население от 2000 до 5000 д.) на територията на общината са: Гърмен, Дебрен, Дъбница и Рибново. Средни села (с население от 1000 до 2000 д.) са: Горно Дряново, Долно Дряново, Огняново и Хвостяне, малки (с население от 200 до 1000 д.) са: Балдево, Крушево, Ореше, Осиково и Скребатно и много малки (с население под 200 д.) - Ковачевица и Лещен.

Гъстотата на населението на общината, поради планинския релеф и пограничното разположение е малко над средната за страната гъстота.

Транспортна достъпност и свързаност

Състоянието на транспортната достъпност и свързаност на територията на Община Гърмен не е добро. Пространствената организация позволява достъп от всички населени места до центъра на общината, но не и директна свързаност между отделните населени места, като причината е главно в релефа на района.

Община Гърмен- BLG13, е 4-та категория според ЕКАТТЕ. По данни на ОПУ Благоевград общата дължина на цялата пътна мрежа /републиканска и общинска/ в община Гърмен е 92,8 км, като разпределението и е както следва:

- Обща дължина на пътната мрежа - 92,8 км - 100%;
- Републикански /третокласни/ пътища - 37,2 км - 40,1%;
- Общински /четвъртокласни/ пътища - 55,6 км - 59,9%.

Делът на републиканските пътища е 40,1% от всички пътища в общината, което е малко под средния показател за страната - 42,10%.

Главната пътна артерия в общината е републиканския път III-197 Гоце Делчев – Сатовча - Доспат и републикански път III-1905 Господинци – Огняново – Гърмен – Дъбница - Абланица, които свързват общината със съседните общини, областният град и други пътища от националната пътна мрежа. От особено важно значение за социално-икономическото развитие на общината е връзката с републиканския път II-19 Симитли – Разлог - Гоце Делчев – Драма, която създава предпоставки за активно стопанско развитие и повишава атрактивността на общината пред външния бизнес, особено след откриването на ГКПП „Илинден", респективно наличието на директна връзка с Гърция.

По данни на ОПУ Благоевград, републиканските пътища на територията на общината са с обща дължина от 37,2 км и включват:

- Републикански път III -197- /Гоце Делчев - Долно Дряново - Сатовча - Доспат- Борино - Тешел - Настан - Девин/, като на територията на община Гърмен са 19,0км - от км +500 до км 21+500. Габарита на пътя е пътно платно 7,00м (6,00м след км 7+000) и два банкета по 0,75м. Състоянието на настилката е добро от км 2+500 до км 16+000 и средно от км 16+000 до 21+500;
- Републикански път III -1905- /(Добринище - Гоце Делчев) - Господинци - Балдево - Огняново-Марчево - п.к. Гърмен - (Гоце Делчев - Сатовча)/, като пътя е изцяло в територията на община Гърмен и е13,200 км- от км 0+000 до км 13+200. Габаритът на пътя е пътно платно 6,00м и два банкета по 1,00м. Състоянието на настилката е добро от км 0+000 до км 10+000 и средно от км 10+000 до 13+200;
- Републикански път III -1972-/(Гоце Делчев - Сатовча) - Дъбница - Хвостяне - Блатска - Абланица - Вълкосел - Фъргово - (Сатовча - Доспат)/, като на територията на община Гърмен са 5,000км - от км 0+000 до км 5+000. Габарита на пътя е пътно платно 6,00м и два банкета по 1,00м. Състоянието на настилката е лошо от км 0+000 до км 5+000.

За периода 2014-2019 г. не е извършвана реконструкция или превантивен ремонт на тези пътища, по тях са извършвани само дейности по текущ ремонт.

През месец септември 2020 г. Агенция „Пътна инфраструктура“ е одобрила допълнително задание за обект :“Превантивен ремонт на Републикански път Ш-1972“/Гоце Делчев-Сатовча/-Дъбница – Хвостяне – Блатска – Абланица - Вълкосел-Фъргово“ от км 0+000 до км 32+700“, на стойност 35 394 859,73 лв. с ДДС, със срок за изпълнение до 01.10.2021 г. Също така, съгласно получената информация от ОПУ – Благоевград, с доклад изх. №66-Бл-451/21.12.2020 г. ОПУ-Благоевград е изпратило в Агенция „Пътна инфраструктура“ за одобрение допълнителни задания, както следва:

- за обект: “Изготвяне на Технологичен проект за обект: „Път НМ905“(Добринище-Гоце Делчев) Господинци - Балдево - Огняново - Марчево - п.к. Гърмен - (Гоце Делчев - Сатовча)“ с дължина 13,200 км, на стойност 92 081,52 лв. с ДДС;
- за обект: „Превантивен ремонт на Републикански път Ш-1905“(Добринище-Гоце Делчев) Господинци - Балдево - Огняново - Марчево - п.к. Гърмен - (Гоце Делчев - Сатовча)“ от км 0+000 до км 13+200, на стойност 18 517 380,31 лв. с ДДС.

По отношение на общинските пътища - вътрешното транспортно обслужване на общината се осъществява от четвъртокласни /общински/ пътища, които вследствие най-вече на релефа на общината са разположени радиално. Четвъртокласната /общинска/ пътна мрежа - свързва общинския център с. Гърмен с останалите населени места в общината - с. Дебрен, с. Дъбница, с. Рибново, с. Горно Дряново, с. Долно Дряново, с. Огняново, с. Хвостяне, с. Балдево, с. Крушево, с. Ореше, с. Осиково, с. Скребатно, с. Ковачевица и с. Лещен. В повечето случаи връзките на общинския център с другите населени места освен през общински пътища са и през републикански пътища.

Четвъртокласните пътища са с обща дължина 55,6 км и включват:

- Общински път BLG1110 - /III-1905, Огняново- Марчево/ - Огняново - Скребатно - Рибново, като дължината му в община Гърмен е 24,460км;
- Общински път BLG1111 - /BLG1110, Огняново - Рибново/ - Градски бани, като дължината му в община Гърмен е 1,400 км;
- Общински път BLG1112 - /III-1905, Марчево - Гърмен/ - Лещен - Горно Дряново - Ковачевица, като дължината му в община Гърмен е 14,185 км;
- Общински път BLG1113 - /III-197, Гоце Делчев - Сатовча/ - Крушево - Орешец, като дължината му в община Гърмен е 6,740 км;
- Общински път BLG1119- /III-1905, Гърмен - п.к. III-197/ - Дебрен, като дължината му в община Гърмен е 1,720 км;
- Общински път BLG2114 - /III-197, Гоце Делчев - Сатовча/ - Граница общ. (Гърмен - Сатовча) - Крибул - /111-1972/, като дължината му в община Гърмен е 2,620 км;
- Общински път BLG2117 - /BLG2118, п.к. III-197 - Гърмен/ - Гърмен, като дължината му в община Гърмен е 1,755 км;
- Общински път BLG2118 - /111-197, Гоце Делчев - п.к. 111-1905/ - Гърмен, като дължината му в община Гърмен е 2,680 км.

Част от общинската пътна мрежа в общината е в лошо състояние и не отговаря на изискванията за сигурен и бърз транспорт. Основна причина за лошото състояние на общинската пътна мрежа е свързано с липсата на средства за ремонт и инвестиции в пътна инфраструктура. Бюджетните ресурси на община Гърмен са недостатъчни, предвид ограничените възможностите за реализация на собствени приходи за финансиране на значими инфраструктурни проекти. Този факт прави общината зависима по отношение на инфраструктурните проекти от субсидиите от републиканския бюджет или финансирания от европейските фондове, както са и по-голямата част от малките общини в страна.

Асфалтовата настилка на пътищата в община Гърмен също не е в добро състояние и не отговаря на съвременните изисквания за сигурен транспорт. Изградените съоръжения (мостове, водостоци, подпорни стени и канавки) е необходимо да се поддържат, за да са в добро техническо състояние. По пътните трасета на общинската пътна мрежа има изградени мостове, водостоци, подпорни стени, парапети, които са в недобро състояние. Липсват необходимите пътни знаци, указателни табели и ограничителни системи. Не е извършвано опресняване на вертикалната маркировка, което създава опасност за движението. Лошо е състоянието на голяма част от банкетните ивици и отводнителните канали.

Общото състояние на общинската пътната мрежа не е добро и се нуждае от основна рехабилитация и подновяване - цялостно преасфалтиране, а в някои случаи е необходимо полагане на нова основа и цялостно преизграждане на пътя. Разположението на транспортната система на община Гърмен е силно предопределено от релефа на местността и директния достъп между съседните населени места в рамките на общината е затруднен. Всички селища са с пътни връзки насочени към общинския център и оттам към съседни и други населени места в и извън общината. С оглед на съществуващата ситуация, основен акцент в развитието на транспортната инфраструктура на община Гърмен следва да е поддържане на съществуващите пътища, в това число и рехабилитация и подновяване - цялостно преасфалтиране, а в някои случаи и цялостно преизграждане на пътищата и техните принадлежности.

Автомобилен транспорт

Гъстотата на пътната мрежа спрямо площта на общината е 0,239 км/кв.км. Това е с 35,7% над средната за страната гъстота от 0,176 км/кв.км и показва сравнително добра транспортна обезпеченост на селищната система.

Наред с поддръжката на съществуващите общински пътища, за осигуряване на безопасност на жителите на населените места в дългосрочните планове на общината е изграждането на обходи на:

- Републикански път Ш-1905 в участъка от начало с. Огняново до край с. Гърмен. За половината от обхода има проектна документация, а за втората част, поради наличие на археологически разкопки и запазване сервитута им е необходимо изместване на трасето, проектиране и отчуждаване.
- Републикански път Ш-197 в участъка между начало и край с. Долно Дряново.

За развитие на туризма и предоставяне на допълнителни възможности за устойчиво придвижване в рамките на община Гърмен се предвижда изграждане на велосипедни алеи по направлението Огняново-Марчево-Гърмен-Дебрен-Дъбница-Хвостяне.

Извън населените места разположението им също ще е предмет на следващи разработки, но ще бъде извън обхвата на републиканските пътища – републикански път МІ- 1905, републикански път ІІІ-197 и републикански път ІІІ-1972.

Население и икономика

Броят на населението в община Гърмен, по данни на НСИ към 31.12.2020 г. наброява 14 726 души, живеещи в 16 населени места. Всички населени места на територията на община Гърмен са села. Общинският център е с. Гърмен. Населението на община Гърмен представлява 4.90% от населението на област Благоевград, което към 31.12.2020 г. е 301138 души.

За 10-годишен период (2011-2020 г.) местното население намалява с 1.22 %. Естественият прираст в общината е – минус 0.7 към 31.12.2020 г. спрямо е минус 4.1 за област Благоевград и минус 16.0 за селата в страната. Т.е. наблюдава се по-малък отрицателен естествен прираст в община Гърмен в сравнение с този в страната.

Гъстотата на населението в община Гърмен за 2020 г. е 37.9 души/кв. км., по-ниска от средната за област Благоевград (46.9 души/кв .км) и от тази за Р България (62.3 души/кв. км).

Икономиката в община Гърмен е с ниска конкурентоспособност и слаба аграрно-промишлена структура. Местната индустрия е доминирана от леката промишленост и в частност шивашката и обувната промишленост, а развитието на добивната промишленост е свързано предимно с възможностите за добив на облицовъчни материали в района на селата Крушево и Долно Дряново, лигнитни въглища (Мина “Канина”, с. Балдево) и кизелгур (с. Гърмен), както и добив на дървен материал. През последните години се наблюдава развитие на алтернативно земеделие – овощни градини, насаждения от ягоди, малини и други. Основни селскостопански култури са тютюнът и картофите. Животновъдството е доминирано от овцевъдството и говедовъдството, по-слабо са развити птицевъдството и свиневъдството.

Сферата на услугите е представена от туризма и търговията, предимно с местно значение. Предвид концентрацията на антропогенни и природни ресурси има значителен потенциал за туристическо предлагане на територията на общината.

Релеф и геоложка характеристика

Територията на общината обхваща части от рида Дъбраш в Западните Родопи и Гоцеделчевското поле. Релефът е предимно планински и полупланински, който преминава в хълмист в югозападната част на общината. Средната надморска височина е 1164 м., а вертикалното разчленение 270 м. Релефът на общината е предимно планински. Почти 90% се заемат от югозападните склонове на Западнородопския рид Дъбраш (връх Беслет 1937 m). Най-югозападните части на общината попадат в източната част на Гоцеделчевската котловина и тук в долината на река Места е най-ниската ѝ точка – 474 m н.в. В югозападната част, по границата с община Гоце Делчев, от север-северозапад на юг-югоизток, преминава около 15 км от течението на река Места със своите притоци: Канина (л) и Реката (л). На 7 км от с. Гърмен е село Лещен отличаващо се със своята характерна архитектура. На 15 км северно от общинския център се намира село Ковачевица – архитектурен резерват. Югозападно от Гърмен са останките от античния римския град Никополис ад Нестум. Северно от село Огняново има топли минерални извори и изграден модерен балнеологичен център. Интересна туристическа дестинация е и каньоновидния пролом в долното течение на река Канина. В най-североизточната част на общината, в рида Дъбраш е разположен поддържания резерват Тъмната гора.

Климат

По отношение на климатичното райониране на България, общината обхваща част от Местенската подобласт на преходно-средиземноморската климатична област и част от средногопланинската и високопланинската подобласти на Планинската климатична област. Климатът на общината е преходно-средиземноморски с планинско влияние, с изразен есенно-зимен максимум и летен минимум на валежите. Разнообразният релеф обуславя диференциацията на климатичните условия. В климатичния район на р. Места поради прякото средиземноморско влияние зимата, макар и добре изразена като сезон, е по-мека, отколкото в останалите части на страната. Община Гърмен се намира на границата на умереноконтиненталния и преходносредиземноморския климатичен пояс. Очертани са два климатични района: Климатичният район по поречието на река Места се намира под средиземноморско влияние. Средната годишна температура за ниските части на района е 11°

С, а за високите части – 8,5° С. Валежите са между 620 и 780 мм, от които около 28% са през зимата. Въпреки, че е с ясно изразен характер зимата е по-мека от средното за страната. Лятото е топло, слънчево и сухо за ниските надморски височини и умерено топло в по-високите части на района. Средната юлската температура в по-ниската част е 21,5° С, а за високите части – 18,5° С. Характерни за летния сезон са засушаванията, в резултат на които сумата на валежите се променя в широки граници от 13 до 155 мм. Планинският климатичен район обхваща по-голямата част от общината и неговото влияние се определя от надморската височина и релефа на терена. Въпреки това, и в най-студения месец от годината (януари) в най-ниските части на терена средномесечната температура е сравнително висока – минус 2° С. Пролетта в планинския климатичен район настъпва със закъснение в сравнение с низините. Лятото в тези зони е относително по-хладно, със средномесечна температура през месец юли 18° С, а за високите части – 10,5° С. Съответно в тези зони е по-ниска и средната абсолютна максимална температура, която за ниската част е 32° С, а за високата – 23° С. За разлика от пролетта, есента е по-суха и с повече безоблачни дни. До периода 28 октомври – 13 ноември средната денонощна температура се задържа устойчиво на 5° С, а от 20 август до 10 октомври – над 10° С. Сумата на валежите през този сезон е от 180 до 280 мм.

Води и водни ресурси

Основен воден ресурс в общината е река Места. Водните ресурси на общината са представени от реките Места, Канина, Вищерица и Върбица, заедно с техните притоци. Те имат снежно-дъждовен режим на подхранване и максимално пролетно пълноводие. Повечето от тях, въпреки променливия си дебит са с постоянен воден отток. В землището на село Огняново по поречието на река Канина се намират 17 топли минерални извора. Съгласно Заповед №РД-610/05.08.2019 г. на Министъра на околната среда и водите, са утвърдени експлоатационните ресурси на находище на минерална вода „Огняново-Гърмен”, с. Марчево и с. Огняново, община Гърмен, област Благоевград и технически възможните дебити на съоръженията, разкрили минералната вода от находището. Температурата на водата варира от 33,9ºС до 42,3ºС. Експлоатационните ресурси на минерална вода на находището са 33,86 l/s. Почти всички извори са с аналогичен химичен състав - хидрокарбонатно–сулфатни и калциево-натриеви с минерализация от 0.23 до 0.28 g/l. Характерно за тези води е повишеното съдържание на флуор - от 3,5 до 4.5 mg/l.

Почви

Община Гърмен разполага с богат и разнообразен почвен ресурс от канелени и кафяви горски почви, а по поречията на р. Места и от алувиално-ливадни почви. Последните се характеризират със средно мощен хумусен слой и добро почвено плодородие. Подходящи са за отглеждане на зеленчуци, фъстъци, овощни и технически култури. Канелените и кафявите горски почви са водопропускливи и се характеризират с маломощен хумусно-алувиален слой. Подходящи са за отглеждането на топлолюбиви култури като: слънчоглед, тютюн, лозя и трайни насаждения. В районите им се наблюдават засилени ерозионни процеси. За развитието на ерозия допринасят относително голямото вертикално разчленение на релефа и обезлесяването на значителни участъци от горите, което оказва неблагоприятно въздействие върху развитието на селското стопанство. Периодичното залесяване на териториите в голяма степен е решение на проблема. Почвите в района на общината са чисти. Няма данни за замърсени земеделски земи от промишлени дейности. Причини за доброто екологично състояние на почвите е липсата на активна промишлена дейност, както и интензивна селскостопанска дейност. На територията на общината няма складове за съхранение на негодни и забранени за употреба продукти за растителна защита. Всички измерени количества на устойчиви органични замърсители са под границите на определяне. Ерозията не е съществен проблем за почвите на общината. Част от територията (19%) е оценена в степен “слаб действителен риск” и само 10% с “умерен действителен риск” от водоплощна ерозия. Вкиселяването на почвите в района е вследствие на природни процеси (почвен тип) и трябва да се има предвид при избора на култури. Нарушените терени са свързани с добива на гнайс (Крушево, Долно Дряново), лигнитни въглища (рудник "Канина") и баласт от речните корита.

Подземни природни богатства

Община Гърмен е относително бедна на полезни изкопаеми - открити са инертни материали, гранит и гнайс, висококачествена глина за керамични изделия.

Гори

Горското стопанство е стратегически резерв за развитието на дейности като туризма, дърводобива и дървопреработването, лова и риболова, рационалното и екологосъобразното ползване на диворастящите билки, горски плодове и гъби. В структурата на поземления фонд в общината горските територии заемат - 289 678 ха , който представлява 74,6% от общата площ на общината.

Горските територии в общината се стопанисват от ТП „Държавно горско стопанство - Гърмен", което е поделение към Югозападно държавно предприятие. Дърводобивът се извършва по утвърден лесоустройствен план и се възлага на лицензирани предприятия по нормативно уредени процедури.

Таблица 2. Горски територии в община Гърмен по землища в ха към 01.2020 г.

Населено място	Обща	Залесена площ	Незалесена площ
с. Балдево	204,3	189	15,3
с. Горно Дряново	605,5	583,8	21,7
с. Гърмен	406,4	386,3	21,1
с. Дебрен	1091,5	1064,5	27
с. Долно Дряново	578,2	535,8	42,4
с. Дъбница	365,6	322,1	43,5
с. Ковачевица	11201	10781,6	419,4
с. Крушево	906,4	831,8	76,4
с. Лещен	1384,5	1312,3	72,2
с. Марчево	224,1	214	10,1
с. Огняново	258,4	215,1	43,3
с. Ореше	1082,8	1027,1	55,7
с. Осиково	5284,3	4949,4	334,9
с. Рибново	1992,6	1754,5	238,1
с. Скребатно	3201,5	2769,7	431,8
с. Хвостяне	180,7	172	8,7
Общо	**28967,8**	**27109**	**1861,6**

Източник: ТП „Държавно горско стопанство - Гърмен"

От общата площ на горските територии залесената площ е 27109 ха. Горските територии - държавна собственост са 94,2% (27 293,5 ха); общинска собственост - 3,3% (975,7 ха); на физически лица -3% (879,3 ха)на юридически лица – няма.

Таблица 3. Горски територии в община Гърмен по землища и по вид собственост в ха към 01.2020 г.

Населено място	Обща площ ха	По вид собственост			
		Държавна ха	Общинска ха	На физически лица ха	На юридически лица ха
с. Балдево	204,3	185	6,6	12,7	-
с. Горно Дряново	605,5	486,4	94,1	25	-
с. Гърмен	406,4	378	16,1	12,3	-
с. Дебрен	1091,5	927,7	89,3	74,5	-
с. Долно Дряново	578,2	484,6	73,2	20,4	-
с. Дъбница	365,6	363,8	0,6	1,2	-
с. Ковачевица	11201	10812,9	178,7	209,4	-
с. Крушево	906,4	847,9	40,1	18,4	-
с. Лещен	1384,5	1196,3	69,3	118,9	-
с. Марчево	224,1	215,4	3,3	5,4	-
с. Огняново	258,4	251,5	2,5	4,4	-
с. Ореше	1082,8	1019	61,7	2,1	-
с. Осиково	5284,3	5164,8	75,5	44	-
с. Рибново	1992,6	1904,3	13,4	74,9	-
с. Скребатно	3201,5	2878,6	247,9	75	-
с. Хвостяне	180,7	177,3	3,4	180,7	-
Общо	28967,8	27293,5	975,7	879,3	-

Източник: ТП „Държавно горско стопанство Гърмен"

Флора и фауна

Климатичните и почвените условия са допринесли за формиране на своеобразна, специфична субсредиземноморска флора и фауна. Флората на община Гърмен е част от Гоцеделчевската котловина, с долината на река Места и преобладаваща южна флора, докато

в рида Дъбраш преобладават ценни горски екосистеми от бореална флора. На 700 м н.в. преобладават дъбовите гори. Най-широко разпространени са формациите на благуна, космания дъб, виргилиевия дъб и често срещаните смесени гори от благун и цер, а в най-ниските части край реките, проникват редица средиземноморски видове като пърнар, източен чинар, местенски дъб и други. На надморска височина от 700 до 1000 м. виреят горунът и обикновеният габър, с частично участие на воден габър, черен бор, обикновен кестен, келявият габър, леската, люлякът и редица тревни съобщества. Над 1000-1300 м н.в. господства обикновеният бук, който на места формира смесени гори с бялата ела и обикновената ела, с участие на воден габър, черен бор, бреза и трепетлика. Над 1300-1500 м н.в. е представен белия бор и по-малко смърча, на места с участие на бреза, трепетлика, ела и черен бор, а по билото широко разпространени са сибирската хвойна, черната и червената боровинки. В малка зона около връх Беслет се среща сибирска хвойна, черна, червена и синя боровинка. Територията е богата на билки, диворастящи плодове и гъби. Обявяването на отделни горски масиви за защитени територии и голямата концентрация на редки и защитени видове растения с национална, европейска и световна значимост разкриват широки възможности за организиране на ботанически експедиции. В района се срещат множество редки и защитени видове висши растения, като: родопско омайниче (на връх Беслет), българско прозорче (край Рибново), родопска горска майка (река Места), панчичиева пищялка (река Канина), зеленоцветен напръстник (връх Беслет) и други.

Пещерната фауна, ихтиофауната и насекомите имат най-силно присъствие на територията. Специално внимание и голям туристическия интерес представляват територите, определени като значими пеперудени местообитания, в районите на Западните Родопи и Пирин. От бозайниците по-специален туристически интерес представляват дивата свиня, благородният елен, еленът-лопатар, сърната, муфлонът (аклиматизиран вид, нетрадиционен за района), вълкът, мечката и др. Разпространени са също лисицата, заекът, бялката, невестулката, дивата котка, язовецът, таралежът и видрата. Особено важно място заемат прилепите, между които бехщайнов нощник, средиземноморски подковонос, широкоух прилеп и др. Почти всички от гореизброените видове имат висок природозащитен статус, а вълкът, кафявата мечка, видрата и прилепите са световно защитени.

Орнитофауната на района е изключително богата, като голяма част от видовете са с висока консервационна значимост. Специално внимание заслужават черният щъркел, орелът-змияр, скалният орел, белоопашатият мишелов, лещарката, глухарят, обикновеният пчелояд, черният кълвач, скалната лястовица, червенокръстата лястовица, жалобният синигер и др.

От представителите на „водния свят“ се срещат мряна, речен кефал, пъстърва, клен и др., като най-богата на риба е река Места. В дъбрашките реки Рибновска, Канина, Върбица и Бистрица

разнообразието е по-малко, като се срещат главно балканска пъстърва и мряна. Двата микроязовира в местността „Сухия чарк" над село Ковачевица са изкуствено зарибени със сивен, балканска пъстърва и американска пъстърва.

Богатството на ценни видове и местообитания в района е голямо и възможностите за природосъобразните форми на туризъм са практически неограничени – както пешеходни, конни и велотурове, джип и фотосафари за наблюдение на скални феномени, редки растения и животни, така и по-специализирани ботанически, орнитоложки, хироптероложки, ентомоложки и други видове научни експедиции.

Природни забележителности

Община Гърмен и районът около нея разполагат с богат потенциал и неусвоени ресурси за развитие на туризъм. Основна тежест имат природните ресурси. Природата е била щедра в създаването на атрактивни ландшафти и феномени. Повечето са подходящи за развитие на туризъм и отдих.

Почти всички обекти, представени в раздел "културно-историческо наследство", биха могли да се вплетат в туристическо предлагане.

2.2.Състояние на местната икономика

Общи тенденции в икономическото развитие на страната и на Югозападния район

Икономическата ситуация в община Гърмен се намира в пряка зависимост от наличните местни ресурси, историческо развитие, местоположение, транспортни връзки, макроикономически условия, активност на местното население и администрация и др.

Икономиката на община Гърмен функционира като част от икономиката на страната, на Югозападен район от ниво 2 и на област Благоевград, част от които е общината и неизменно общото състояние на националната и регионална икономика дава отражение върху местната. В сила е и обратната зависимост – местните икономически показатели оказват влияние върху тези на областно и регионално ниво.

Икономиката в община Гърмен е с ниска конкурентоспособност и слаба аграрно-промишлена структура. Местната индустрия е доминирана от леката промишленост и в частност шивашката и обувната промишленост, а развитието на добивната промишленост е свързано

предимно с възможностите за добив на облицовъчни материали в района на селата Крушево и Долно Дряново, лигнитни въглища (Мина "Канина", с. Балдево) и кизелгур (с. Гърмен), както и добив на дървен материал. През последните години се наблюдава развитие на алтернативно земеделие – овощни градини, насаждения от ягоди, малини и други. Основни селскостопански култури са тютюнът и картофите. Животновъдството е доминирано от овцевъдството и говедовъдството, по-слабо са развити птицевъдството и свиневъдството. Сферата на услугите е представена от туризъм и търговия, която е предимно с местно значение. Предвид концентрацията на антропогенни и природни ресурси има значителен потенциал за туристическо развитие. През 2020 г- общината е обявена за най-бързо развиваща се туристическа дестинация в страната.

Общото макроикономическо развитие на страната в последното десетилетие е белязано от световната икономическа криза и процеса по възстановяване от нея. През годините се отчита непрекъснат растеж на БВП, но в абсолютни стойности. Това не е достатъчно за реален ръст на българската икономика, реално БВП все още не е достигнал предкризисните си нива. Размерът на ПЧИ също се задържа на сравнително еднакви стойности, но отчитайки инфлацията и други макроикономически показатели, реално чуждестранните инвестиции намаляват. Последиците от изминалата финансова криза са видни и от нивото на безработица в страната, което в периода до 2015 г. е над 10%, след това плавно и устойчиво намалява и достига най-ниската си стойност през 2019 г. – 4,2%. През 2020 г. се наблюдава покачване на коефициента на безработица, вследствие на пандемията от коронавирус инфекцията.

Съвкупността от различни фактори: ниска безработица, намаляващи ПЧИ, растяща инфлация и намаляващ реално БВП се отразяват и на местната икономика и населението, чиято покупателна способност намалява.

Югозападния регион е най-динамично развиващия се икономически район в страната, допринасящ за половината от произведения национален БВП, но икономическата картина в самия регион е силно контрастна, като е налице значителна разлика в жизнения стандарт в София и в останалите населени места от ЮЗР.

Равнищата на БВП на човек от населението в съставните области на региона продължават да бъдат между 2 и 4 пъти по-ниски спрямо тези за област София (Столична община). Текущата демографска ситуация в Югозападен регион се характеризира с продължаващо намаляване и застаряване на населението, намаляваща раждаемост и задържащо се високо равнище на общата смъртност. Сред шестте региона в България Югозападният има най-висока заетост. Производителността на труда в региона за 2017 г. е 37 628 лв., като тя е по-висока от средната за страната – 28 662 лв.

Област Благоевград като част от Югозападния район също отбелязва тенденция на по отношение на социално-икономическо развитие на страната. Ниският потенциал за растеж, продължаващата рецесия, задълбочаваща се и от коронавирус пандемията, ниската производителност и конкурентоспособност на регионалната икономика, особено на МСП, и нейната възможност да създава нови работни места продължава да бъде основен проблем за област Благоевград. Допълнителни фактори, които блокират развитието на областта, са влошеното демографско развитие и негативните процеси на пазара на труда.

Структура и динамика на общинската икономика

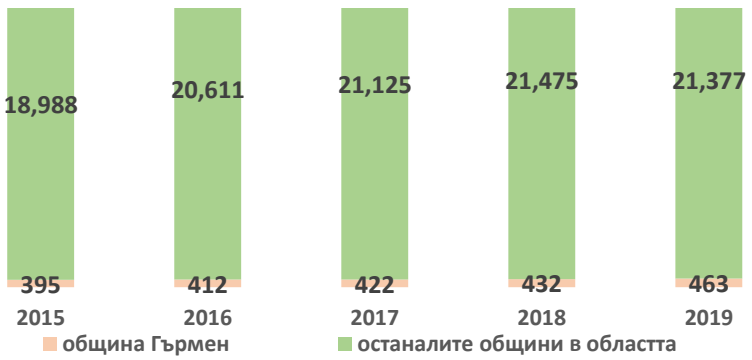
Определящи фактори за икономиката на община Гърмен са:

- ✓ наличните природни ресурси, които са предпоставка за развитието на туризъм и земеделие;
- ✓ екологичната чистота на района;
- ✓ близостта до Гърция, което осигурява възможности за пазар на произведената продукция и възможности за развитие на туризма.

Състоянието на местната икономика е проследено чрез основни икономически показатели на общинско ниво и тяхното сравнение със средните показатели за развитието на област Благоевград.

В периода 2015-2019 г. ***броят на нефинансовите предприятия*** в община Гърмен отчита тенденция към нарастване за целия период (от 395 бр. през 2015 г. до 463 бр. през 2019 г.) Приносът на местните икономически субекти към всички в област Благоевград се повишава, макар и незначително – с 0,08% (от 2,04 % през 2015 г. на 2,12 % през 2019 г.). Като цяло броят на нефинансовите предприятия в общината нараства с 17.2% в периода 2015 – 2019 г.

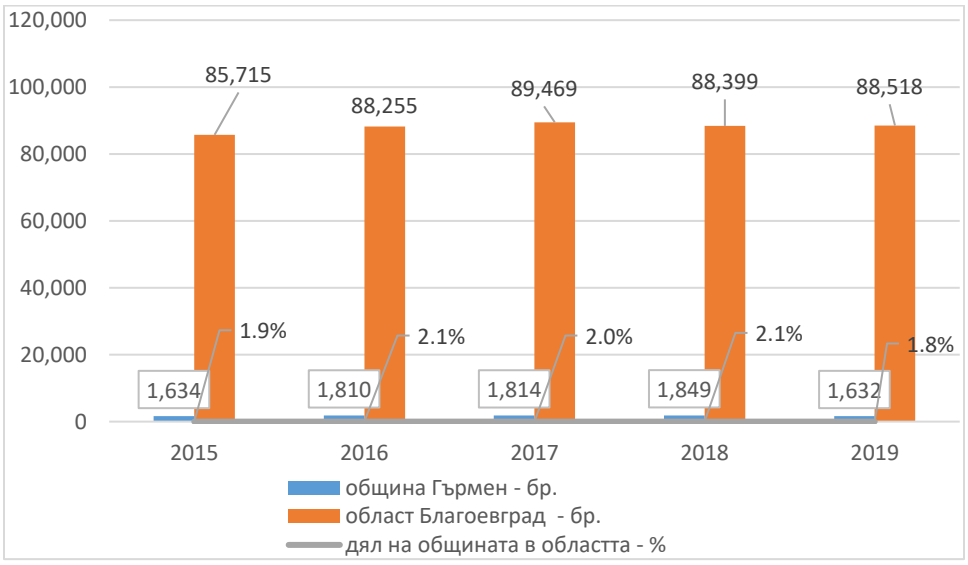
Фигура 7. Брой и динамика на нефинансовите предприятия в община Гърмен и в останалите общини в област Благоевград в периода 2015-2019 г.

Източник: Национален статистически институт

Броят на ***заетите в предприятията*** в община Гърмен намалява само с 0,1% в разглеждания период (2015-2019 г.) В областта заетите лица в предприятия се задържат на почти еднакво ниво, с незначителни колебания, като в 5-годишния период налице е намаление с 0,1%. Делът на всички заети в предприятията в общината съставлява около 1,9-2,1% от всички заети лица в предприятия в област Благоевград, като бележи спад през 2019 г. спрямо базовата 2015 г.

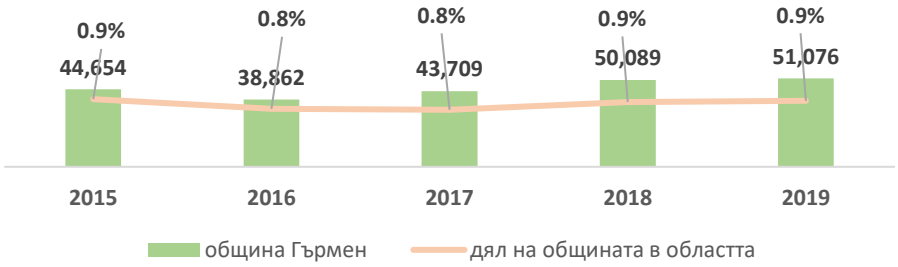
Фигура 8. Заети лица в нефинансовите предприятия в община Гърмен и в област Благоевград в периода 2015-2019 г.

Източник: Национален статистически институт

От друга страна, в периода 2015-2019 г. най-голям ръст на ***произведената продукция***, се наблюдава през 2019. Приносът на общинската икономика към областната е много нисък – по-малко от 1%. През посочения период има спад през 2016 и 2017 г. и ръст през 2018 и 2019 г. Ръстът на произведената продукция през 2019 спрямо 2015 година е 14.4%.

Фигура 9. Произведена продукция (хил. в.) от предприятията в община Гърмен и дял в продукцията на област Благоевград (%) в периода 2015-2019 г.

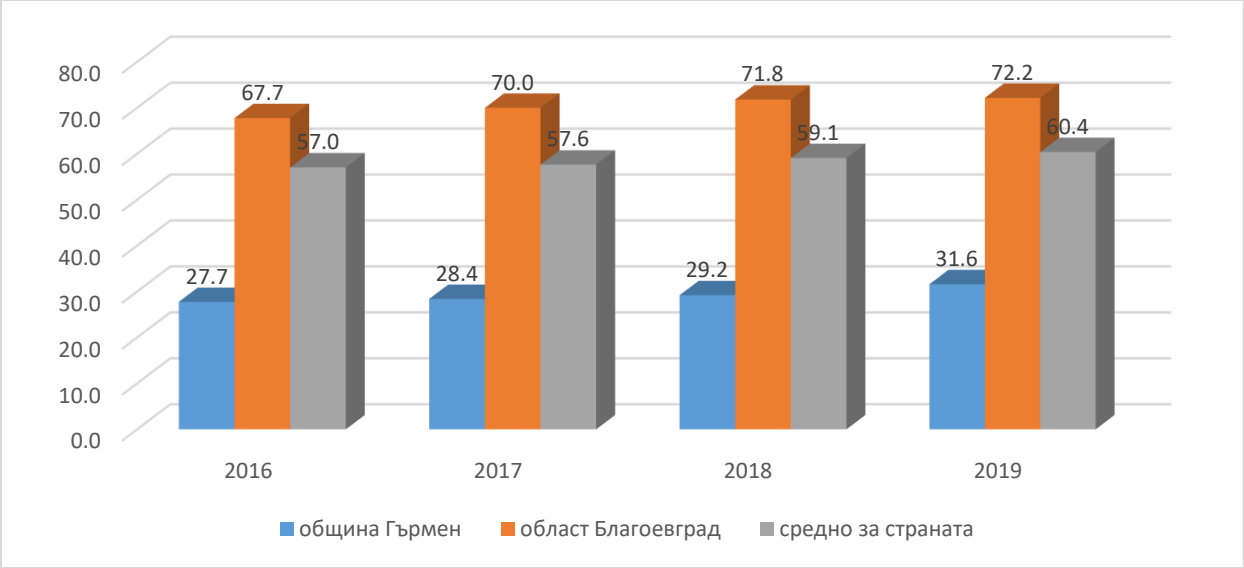
Източник: Национален статистически институт

През 2019 г. на 1000 човека от общината се падат 31.6 предприятия, като показателят нараства с 3.9 спрямо 2016 г. По този показател община Гърмен изостава, както от средното ниво за областта, така и това за страната.

Предприемаческата активност в общината е на по-ниско ниво от тази в област Благоевград и почти два пъти по-ниска от средната за страната.

Ниската предприемаческа активност е един от важните фактори, които оказват влияние по отношение на икономическото състояние на общината.

Фигура 10. Брой предприятия на 1000 души в община Гърмен, област Благоевград и средно за страната в периода 2016-2019 г.

Източник: Национален статистически институт

Произведената продукция от предприятията на 1000 души от населението на общината бележи нарастване от 25 % в периода 2016-2019 г. спрямо 16 % средно за областта. Това се дължи, както на слабото намаляване броя на населението, така и на увеличаване на добавената стойност на произведената продукция.

Фигура 11. Произведена продукция (хил. лв.) на 1000 души в община Гърмен и област Благоевград в периода 2016-2019 г.

Източник: Национален статистически институт

В ***структурата на предприятията според заетите лица*** в тях в община Гърмен, както е характерно и за областта, най-голям дял заемат микро предприятията с до 9 заети лица – 93% (2019 г.).

Таблица 4. Структурата на предприятията според заетите лица в тях в община Гърмен в периода 2015 – 2019 г.

Област/Община	Групи предприятия според заетите в тях лица	2015	2016	2017	2018	2019
ОБЛАСТ БЛАГОЕВГРАД	**Общо**	**19,383**	**21,023**	**21,547**	**21,907**	**21,840**
	Микро до 9 заети	18,081	19,695	20,156	20,509	20,405
	Малки от 10 до 49	1,090	1,116	1,182	1,193	1,227
	Средни от 50 до 249	190	192	190	185	188
	Големи над 250	22	20	19	20	20
ГЪРМЕН	**Общо**	**395**	**412**	**422**	**432**	**463**
	Микро до 9 заети	376	385	397	403	431
	Малки от 10 до 49	15	23	20	25	..
	Средни от 50 до 249	..	..	..	..	..
	Големи над 250	..	..	..	..	-

".." Конфиденциални данни

Източник: Национален статистически институт

Общият брой на предприятията в община Гърмен в изследвания период 2015-2019 г. се увеличава с 68. Доминиращи са предприятията в сектора на услугите - 335 броя към 2019 г. или 72.2% от всички предприятия на територията на община Гърмен.

Таблица 5. Динамика и разпределение на предприятията по икономически сектори в периода 2015-2019 г.[1]

	2015		2016		2017		2018		2019	
Предприятия	**Брой**	**%**	**Брой**	**%**	**Брой**	**%**	**Брой**	**%**	**Брой**	**%**
Селско, горско и рибно стопанство	28	7.0	28	6.8	35	8.3	40	9.2	39	8.4
Индустрия	51	12.9	56	13.6	64	15.2	72	16.7	66	14.3
Услуги	309	78.2	322	78.1	316	74.5	316	73.1	335	72.3
Общ брой	395		412		422		432		463	

Източник: Национален статистически институт

Първичният сектор представлява 8.4% от предприятията на територията на общината. Той е представен предимно от селското стопанство, в което община Гърмен има дългогодишни традиции и подходящи природни и климатични условия. Броят на заетите в сектора спада през 2017 г., но през последните 2 разглеждани години (2018 г. и 2019 г.) нараства, въпреки че не може да достигне позициите си от 2015 г.

Развитието на селското стопанство в общината е ориентирано към пълноценно използване на наличната земя, като определящ фактор е структурата на обработваемата земя. В общината тютюнът е най-рентабилната култура и се е превърнал в основен поминък на населението. Въпреки стремежа за намаляване площите с тютюн и внедряване на алтернативни култури през последните години се наблюдава увеличение на засетите с тютюн обработваеми площи.

Сегашното отглеждане и другите работи по тютюна се извършват ръчно. Необходимо е да се внедри механизация и да се сеят подходящи елитни сортове тютюн. За подпомагане развитието на конкурентоспособно селско стопанство община Гърмен отдава под наем общински земеделски земи – пасища, мери на земеделски производители, земеделски кооперации, животновъди, фирми.

Растениевъдството е главен селскостопански подотрасъл за общината. Природно-климатичните условия в региона благоприятстват производството главно на зеленчуци и овощни култури, слънчоглед, технически и фуражни култури. Приоритетно място в растениевъдството заемат тютюна, картофите и царевицата за силаж.

[1] Общият брой на предприятията се различава от сбора на предприятията в трите икономически сектора, тъй като в стойностите на показателите не са включени икономически дейности, за които данните са конфиденциални

Съгласно баланса на земеделските земи на територията на община Гърмен има регистрирани:

- Обработваеми земи 47465.402 дка
- Трайни насаждения - 1098.459 дка
- Ливади - 15310.069 дка
- Пасища , мери -19136.265 дка

Основните отглеждани земеделски култури на територията на община Гърмен - есенни, зимни, трайни насаждения, цветя, билки са: пшеница, тритикале, царевица за зърно, фасул, тютюн, царевица за силаж, картофи, домати, дини, пъпеши, пипер, ягоди, Краставици /корнишон/ и десертно грозде.

Таблица 6. Отглеждани земеделски култури в периода 2013/14-2018/19 г.

Отглеждани земеделски култури	**2013/2014 стоп. год. (дка)**	**2014/2015 стоп. год. (дка)**	**2015/2016 стоп. год. (дка)**	**2016/2017 стои. год. (дка)**	**2017/2018 стоп. год. (дка)**	**2018/2019 стоп. год. (дка)**
Пшеница	400	500	500	600	357	150
Тритикале	200	200	200	200	600	300
Царевица за зърно	700	700	700	700	600	300
Фасул	80	80	50	50	100	100
Тютюн	2000	2000	2000	2000	1000	1000
Царевица за силаж	300	300	300	300	700	700
Картофи	500	500	500	1000	1000	1000
Домати	300	300	300	300	100	100
Дини	25	25	25	60	25	25
Пъпеши	40	40	40	40	40	40
Пипер	60	160	160	200	200	60
Ягоди	80	80	80	80	80	80
Краставици	150	150	150	150	150	150

Десертно грозде	40	40	40	40	40	40

Източник: Областна Дирекция „Земеделие“ – Благоевград

Животновъдството се развива предимно в стопанства с малко на брой животни, което възпрепятства въвеждане на високопроизводителна механизация в отглеждането. Във всички населени места на община Гърмен има изградени стопански дворове за отглеждане на едър и дребен рогат добитък.

Броят на земеделските производители и животновъди на територията на община Гърмен за периода от 2013/2014 стопанска година до 2018/2019 стопанска година е както следва:

Таблица 7. Броят на земеделските производители и животновъди на територията на община Гърмен за периода от 2013/2014 стопанска година до 2018/2019

Предмет на дейност в община Гърмен	2013/2014 стоп. год.	2014/2015 стоп. год.	2015/2016 стоп. год.	2016/2017 стоп. год.	2017/2018 стоп. год.	2018/2019 стоп. год.
земеделски стопани – общ бр.	492	528	516	466	415	340
т.ч. животновъди- бр.	138	164	208	189	172	139

Източник: Областна Дирекция „Земеделие“ – Благоевград

Таблица 8. Брой обекти и отглеждани животни в община Гърмен в периода 2017-2019 г.

Видове животни	**2017 (брой)**	**2018 (брой)**	**2019 (брой)**
	Община Гърмен		
Говедовъдни обекти	595	596	596
Говеда- общо	3328	3000	2450
Биволовъдни обекти	0	0	1
Биволи – общо	0	0	25

Овцевъдни обекти	159	135	135
Овце общо	6987	7500	6900
Козевъдни обекти	277	178	128
Кози общо	1546	1600	723
Обекти за еднокопитни	897	897	897
Еднокопитни – общо	944	944	944
Обекти с регистрирани коне	172	172	172
Регистрирани коне-общо	219	219	219
Обекти с работни коне	476	476	476
Работни коне –обшо	476	476	476
Обекти с други еднокопитни	249	249	249
Магарета – обшо	170	170	170
Мулета – общо	79	70	79
Катъри – общо	0	0	0
Задни дворове –птици	800	800	800
Птици – общо	6200	6200	6200
Птицевъдни обекти пуйки за угояване	0	1	1
Птици – общо	0	0	0
Обекти за пъдпъдъци	0	1	1
Птици – обшо	0	3740	3740
Обекти за щрауси	0	0	0
Птици – общо	0	0	0

Източник: Областна Дирекция „Земеделие“ – Благоевград

За подпомагане развитието на конкурентоспособността на ***селското стопанство***, община Гърмен отдава под наем общински земеделски земи - пасища, мери на земеделски производители, земеделски кооперации, животновъди, фирми.

Всяка година Общински съвет Гърмен приема решение, с което определя пасища, мери и ливади за общо и индивидуално ползване от животновъди, отглеждащи пасищни селскостопански животни. Контролът се извършва периодично или при постъпили сигнали

или жалби. Всички ползватели са длъжни да поддържат пасищата, мерите и ливадите в добро земеделско и екологично състояние и да ги опазват съгласно сключените договори.

Индустриалният сектор в община Гърмен включва добивна и преработваща промишленост, строителство, производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива; доставяне на води; канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване.

Развитието на добивната промишленост е свързано предимно с възможностите за добив на скалнооблицовъчни материали (гнайси) в района на селата Крушево и Долно Дряново, лигнитни въглища (Мина "Канина", с. Балдево) и кизелгур (с. Гърмен), както и добив на дървен материал. Промишлеността в община Гърмен е слабо развита. Преработващата промишленост е представена най-силно от шивашката и обувната, а хранително-вкусовата се развива предимно в микро предприятия.

Основни производители в сектора на шивашката и обувната промишленост са следните предприятия: „Евромода“ ЕООД, с. Рибново, ЕТ „Бисер Узунов“, с. Дебрен, „Сина – стил“ ЕООД, с. Долно Дряново и др. Те са изцяло частни предприятия и работят за чуждестранни клиенти.

Бизнесът на територията на община Гърмен изпитва затруднения и няма ясна визия за инвестиции в сектора, включително в човешки капитал, а работните места са неустойчиви.

Хранително-вкусовата промишленост е слабо развита, в нея са ангажирани многомалък брой заети лица. Продукцията се реализира предимно на територията на общината от малки производители на хляб и хлебни изделия, безалкохолни напитки и т.н. Потенциалът за развитие на сектора е тясно свързан с развитието на селското стопанство.

Индустриалните предприятия на територията на общината представляват само 14.3% от всички предприятия на територията на страната и това оказва негативно влияние върху заетостта, възстановяването и съживяването на населените места.

Бизнесът трябва да се възползва от всяка предоставена възможност от национални, европейски и други външни донорски програми в посока своето развитие, особено в сектор „промишленост", което ще доведе до повишаване жизнения стандарт на населението чрез създаване на условия за заетост.

Строителството на територията на общината е представено от 18 предприятия, които са едва 3,9% от всички предприятия и 19,9% от всички приходи от дейността и 8,2% от заетите лица в общината.

Според Националната класификация на икономическите дейности (НКИД) включва отрасли от обслужващата сфера (услуги). В последните 15 години той се изявява като най-адаптивен в съвременните условия. Неговото развитие е свързано с подобряване на позициите му в икономическия комплекс, което се потвърждава от анализираните икономически показатели. В този сектор са включени отрасли, свързани с т.нар. публични („бюджетни") услуги и отрасли с обслужващ характер, които се развиват на пазарен принцип.

От анализите и оценките на третичния сектор, се установи, че от отраслите в сектора на услугите, които се развиват на пазарни принципи с по-голяма значимост в община Гърмен са „Хотелиерство и ресторантьорство" и „Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети".

Предприятията в отрасъл „Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети" са 173 или 37,3% от предприятията в общината, като реализираните приходи от дейността в отрасъла са 21 105 хил. лв. или 28,9% от всички приходи от дейността в общината, а заетите в този отрасъл наброяват 371 души (22,7% от всички заети).

В отрасъл „Хотелиерство и ресторантьорство" са заети 317 души или 19,4% от заетите в общината, обхванати в 90 предприятия (19,4% от предприятията в общината) и реализират 14,4% (10 908 хил. лв.) от всички приходи от дейността в общината. Може да се обобщи, че туризмът е структуроопределящ отрасъл за общината, въпреки че той има много предпоставки да се включи още по-успешно в приноса към местната икономика. Важен фактор за бъдещето развитие на туризма е умелото използване на разположението на община Гърмен и природните дадености, което обуславя големи възможности и потенциал за развитие на различни видове туризъм (СПА, културно-исторически, селски, балнеоложки, планински и екотуризъм). В тази връзка развитието на туристическия сектор е от изключителна важност за местната икономика.

При умелото използване на природните дадености на общината, тя би могла да се утвърди устойчиво като туристическа дестинация, както на вътрешния, така и на международния туристически пазар. Към момента туризмът се развива добре, като през 2020 г. община Гърмен е обявена за най-бързо развиващата се туристическа дестинация в страната.

Произведената продукция от предприятията в ***сектора на услугите*** в през 2019 г. съставлява над 30% от икономиката на общината. Броят на предприятията в този сектор е най-голям.

Нетните приходи от продажби за 2019 г. са 67076 хил. лева при 14 650 души население, т.е. нетни приходи от продажби на предприятията на 1 жител за община Гърмен са 4578.56 лв.

Таблица 9. Основни икономически показатели на нефинансовите предприятия по икономически дейности за 2019 г.

Икономически дейности	Предприятия		Произведена продукция [1]		Нетни приходи от продажби		Заети лица [2]	
	бр.	%	хил.лв.	%	хил.лв.	%	бр.	%
Общо	463	**100%**	51,076	**100%**	67,076	**100%**	1,632	**100%**
Селско, горско и рибно стопанство	39	**8.42%**	5 463	**10.70%**	5 961	**8.89%**	170	**10.42%**
Добивна промишленост	..	..	..	..	..	..	..	..
Преработваща промишленост	66	**14.25%**	13 762	**26.94%**	14 222	**21.20%**	504	**30.88%**
Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и газообразни горива	..	..	..	..	..	..	..	..
Доставяне на води; канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване	-	-	-	-	-	-	-	-
Строителство	18	**3.89%**	14 287	**27.97%**	10 662	**15.90%**	134	**8.21%**
Търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети	173	**37.37%**	4 869	**9.53%**	20 336	**30.32%**	371	**22.73%**
Транспорт, складиране и пощи	19	**4.10%**	2 193	**4.29%**	2 206	**3.29%**	37	**2.27%**
Хотелиерство и ресторантьорство	90	**19.44%**	7 031	**13.77%**	10 216	**15.23%**	317	**19.42%**
Създаване и разпространение на информация и творчески	3	**0.65%**	42	**0.08%**	42	**0.06%**	5	**0.31%**

продукти; далекосъобщения								
Операции с недвижими имоти	14	**3.02%**	1 313	**2.57%**	1 272	**1.90%**	20	**1.23%**
Професионални дейности и научни изследвания	8	**1.73%**	257	**0.50%**	376	**0.56%**	18	**1.10%**
Административни и спомагателни дейности	5	**1.08%**	348	**0.68%**	348	**0.52%**	8	**0.49%**
Образование	4	**0.86%**	83	**0.16%**	83	**0.12%**	4	**0.25%**
Хуманно здравеопазване и социална работа	13	**2.81%**	923	**1.81%**	874	**1.30%**	31	**1.90%**
Култура спорт и развлечение	..	..	..	..	..	..	..	..
Други дейности	6	**1.30%**	31	**0.06%**	..	..	7	**0.43%**

1. Показателят е изчислен по методология на Структурна бизнес статистика
2. Данните са изчислени в еквивалент на пълна заетост
".." Конфиденциални данни
"-"няма случай

Източник: Национален статистически институт

Проблеми:

- Приносът на местната икономика на областно ниво е много нисък;
- Предприятията в общината изпитват затрудненията, характерни за голяма част от предприятията в страната;
- Амортизирани ДМА и липса на нови технологични продукти;
- Липсва приемственост на квалифицираните кадри, поради високата миграция на младите специалисти от общината;
- Значително по-ниски икономически показали в сравнение с областта и страната;
- Влияние на коронавирус пандемията върху производството.

Потенциали:

- Сравнително балансирана икономика по отношение на дела на първичния и вторичния сектор;

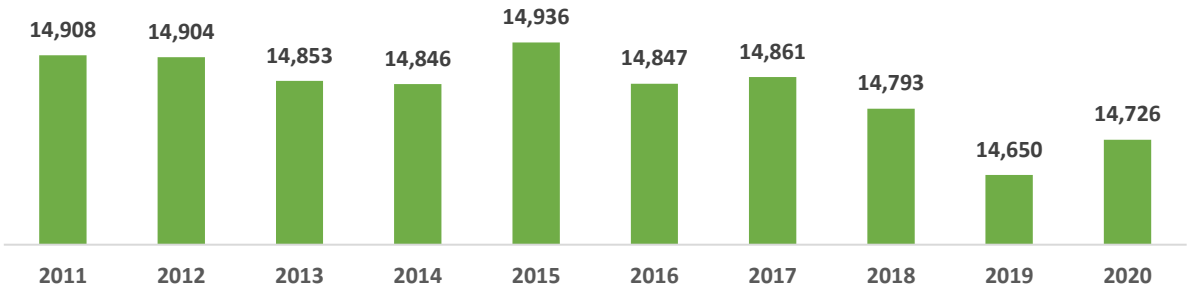
- Засилено развитие на селското стопанство и възстановяването на традиционни за общината земеделски производства, което ще създаде добри условия за развитие и на преработващата промишленост;
- Подобряване на транспортната инфраструктура, с цел използване на транспортното географско положение и търсене на нови пазари на местната продукция в столицата и в Гърция;
- Модернизация на производството, диверсификация, въвеждане на иновативни технологии, насочване на производството към съвременните нужди на пазара, намиране на нови пазари за реализация на продукцията, насърчаване на местния бизнес и подобряване на квалификацията на работната сила;
- Изготвяне на общи проекти със съседни общини в областта на туризма;
- Развитие на алтернативни форми на туризъм и на туристически продукти и дейности.

2.3.Развитие на социалната сфера и човешките ресурси

Население

Населението на община Гърмен към 31.12.2020 г. наброява 14 726 души, което съставлява 7,2% от населението на област Благоевград. Броят на населението в общината бележи тенденция към намаление през последните 10 години (2011-2020 г.), следвайки общата тенденция в страната, но със значително по-малки темпове. Намалението на населението през 2020 г. спрямо 2011 г. е само с 1,22%. На областно ниво намалението на населението е значително по-голямо - със 17,5%.

Фигура 12. Динамика на населението в периода 2011-2020 г. (брой)

Източник: Национален статистически институт

Населението на общината е разпределено в 16 населени места – всички населени места са села. С най-многобройно население в общината е с. Рибново – 2808 души (към 31.12.2020г.) – 19,07% от населението на общината. Като по-големи населени места в общината с население на 1000 души се открояват селата Гърмен, Дебрен, Долно Дряново, Дъбница, Огняново и Рибново.

Таблица 10. Брой на населението в община Гърмен и в населените места в общината в периода 2011-2020 г.

										(брой)
Община/ Населени места	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
с. Балдево	183	181	176	168	171	170	168	167	167	160
с. Горно Дряново	1005	1008	993	993	994	977	966	961	946	933
с. Гърмен	1998	1990	2000	2017	2006	2002	2002	1980	1948	1949
с. Дебрен	2251	2257	2256	2251	2256	2228	2236	2245	2217	2229
с. Долно Дряново	1212	1223	1229	1223	1222	1216	1214	1197	1182	1183
с. Дъбница	1746	1742	1729	1716	1762	1766	1786	1800	1786	1813
с. Ковачевица	40	40	39	40	39	36	39	39	42	64
с. Крушево	259	256	257	258	256	252	250	242	243	239
с. Лещен	5	5	4	5	5	4	3	3	5	7
с. Марчево	143	139	138	142	162	159	161	158	151	156
с. Огняново	1621	1608	1593	1573	1564	1551	1535	1530	1513	1534
с. Ореше	192	189	184	186	226	217	210	198	177	174
с. Осиково	518	519	519	521	519	517	513	502	503	496

с. Рибново	2740	2759	2757	2777	2796	2796	2822	2822	2800	2808
с. Скребатно	290	282	274	271	265	262	253	242	240	236
с. Хвостяне	705	706	705	705	693	694	703	707	730	745
Общо Община Гърмен	**14908**	**14904**	**14853**	**14846**	**14936**	**14847**	**14861**	**14793**	**14650**	**14726**

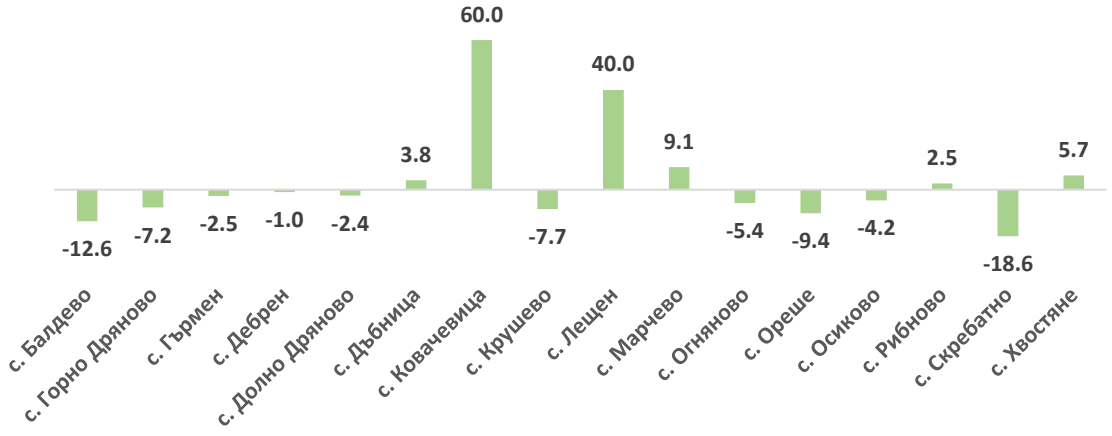
Източник: Национален статистически институт

Населението в общината в периода 2011 – 2020 г. намалява със 182 души, като в някои села: с. Хвостяне, с. Рибново, с. Марчево, с. Ковачевица и с. Лещен населението се увеличава незначително. Най-голямо е намалението на в с. Скребатно (-18,6%) и в с. Балдево (-12,6%), следвани от с. Крушево (-7,7%) и с. Горно Дряново (-7,2%).

На фона на общата картина на страната и област Благоевград, община Гърмен има по-добри демографски показатели.

Анализираните данни за броя на населението показват, че процесите на обезлюдяване в страната се проявяват и в община Гърмен, но в по-малка степен, което е положителен факт и откроява общината от повечето общини, както на територията на област Благоевград, така и на страната, като цяло.

Фигура 13. Изменение на населението в община Гърмен, 2020 г. спрямо 2011 г. (%)

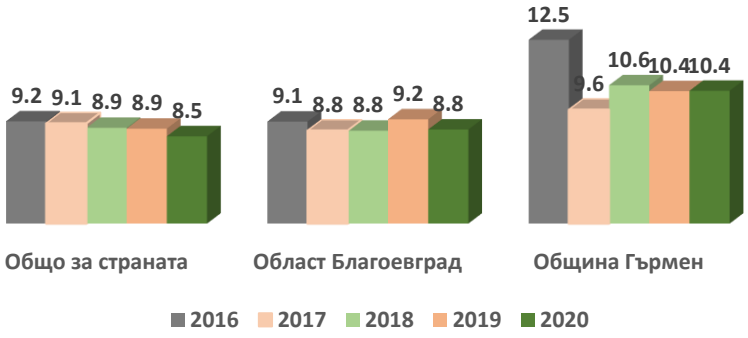
Източник: Национален статистически институт

Намалението на населението е един от основните лимитиращи фактори за бъдещото развитие на за всяка една общината, които негативно ще се отразят най-вече върху работната сила и

възпроизводствения му потенциал. По-бавните темпове на намаление на населението в община Гърмен няма да ограничи лимитиращите фактори, но може да забави тяхното въздействие.

Коефициентът на раждаемост в община Гърмен в периода 2016-2020 г. е по-висок от средния за област Благоевград и за страната, макар и в малка степен. През 2020г. броят на живородените деца възлиза на 153, което е по-малко с 32 деца от 2016 г. В периода 2016 – 2020 г. най-ниска е раждаемостта през 2017 г. – 143 живородени деца, и а най-висока през 2016 г. - 185 - живородени деца. Може да се обобщи, че процесите по намаляване на раждаемостта в страната ни, не са силно изразени в община Гърмен.

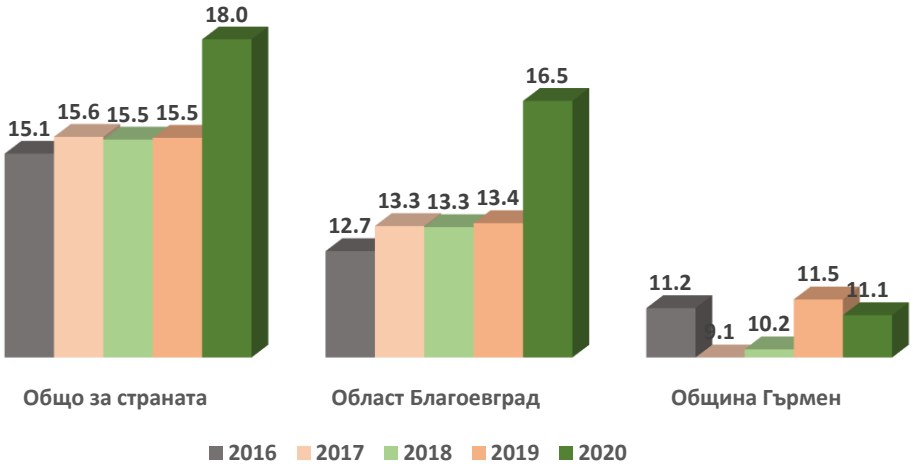
Фигура 14. Коефициент на раждаемост на 1000 души от населението в община Гърмен, област Благоевград и средно за страната в периода 2016-2020 г.

Източник: Национален статистически институт

Основен фактор, обуславящ динамиката в ***общата смъртност*** е процесът на демографско остаряване, характерен както за страната и област Благоевград, така и за община Гърмен. Броят на умрелите в община Гърмен в последните 4 години (2016-2020 г.) намалява с 4 души общо и през 2020 г. е 163 души. Коефициентът на смъртност в общината е значително по-нисък от средния за областта и за страната. През 2020 г. коефициентът на смъртност на 1000 души в страната е 18%, в област Благоевград – 16.5%, а община Гърмен – 11.1%. Коефициентът на смъртност на 1000 души население в община Гърмен е относително постоянен в периода 2016 – 2020 г.

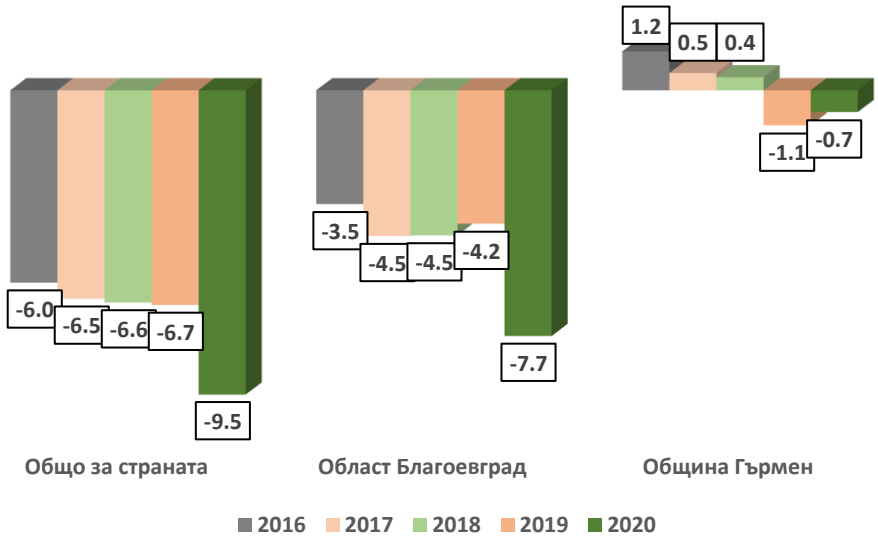
Фигура 15. Коефициент на смъртност на 1000 души от населението в община Гърмен, област Благоевград и средно за страната в периода 2016-2020 г.

Източник: Национален статистически институт

Нивото на смъртност в община Гърмен е по-ниско в сравнение с нивото смъртност в област Благоевград и в страната. Показателят се задържа на стабилно ниво, което е значително под средното за страната и за област Благоевград.

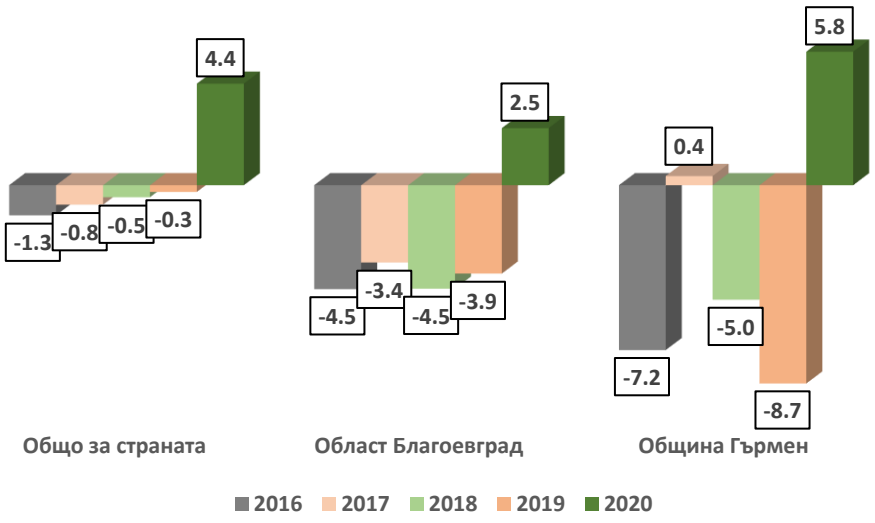
Фигура 16. Коефициент на естествен прираст на населението в община Гърмен, област Благоевград и в страната в периода 2016-2020 г. (%)

Източник: Национален статистически институт

Демографската тенденция в община Гърмен показва, че през последните две години 2019 и 2020 се наблюдава отрицателен ***естествен прираст***, като същият е значително по-нисък от средния за страната и за областта. Тенденцията за отрицателен естествен прираст е в областта и в страна е с много по-високи стойности. Най-високи отрицателни стойности на коефициента на естествен прираст в разглеждания период 2016-2020 г. се наблюдават през 2019 г. – минус 1,1%. През периода 2016 – 2018 г. все още се наблюдава положителен естествен прираст в общината, за разлика от страната и областта. В страната и областта в целия разглеждан период се наблюдава отрицателен естествен прираст с тенденция към увеличаването му. Това показва, че община Гърмен има по-добри демографски показатели по отношение на естествен прираст, в сравнение със страната и в частност с област Благоевград.

Фигура 17. Механичен прираст на населението в община Гърмен, област Благоевград и в страната в периода 2016-2020 г. (%)

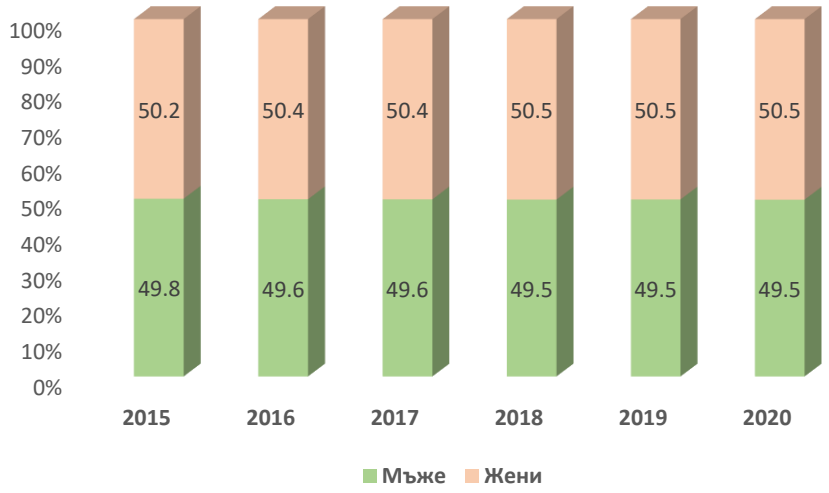
Източник: Национален статистически институт

Поради ограничените възможности за професионална реализация на територията на община Гърмен, част от населението в трудоспособна възраст се изселва извън града към по-големи населени места (Благоевград, София и др.) и извън страната в търсене на работа. Налице е и ежедневна миграция – пътуване на населението извън границите на общината към някои други съседни общински центрове и областния център. Това механично движение е породено от по-добрите възможности за трудова реализация и по-високите доходи в тези места. То не

се отразява трайно върху броя на населението в общината, като близостта до областния център има и благоприятен ефект върху запазването на една част от постоянно живеещото на територията на общината население, като му осигурява доходи без необходимост от промяна на местоживеенето. Механичен прираст на населението в община Гърмен в през 2020 г. следва тенденцията в област Благоевград и страната, като най-голям е коефициента на механичния прираст през 2020 г. – 5,8%.

В ***разпределението на населението на община Гърмен по пол*** в периода 2015-2020 г. се забелязва постепенно намаляване броя на мъжете (с 0,3%) за сметка на увеличаване на броя на жените. Към 31.12.2020 г. броят на жените съставлява 50,5% от населението на общината, а броят на мъжете – 49,5%. Тенденцията за превес на броя на жените над броя на мъжете е характерна за цялата страна.

Фигура 18. Полова структура на населението в община Гърмен, област Благоевград в периода 2015-2020 г. (%)

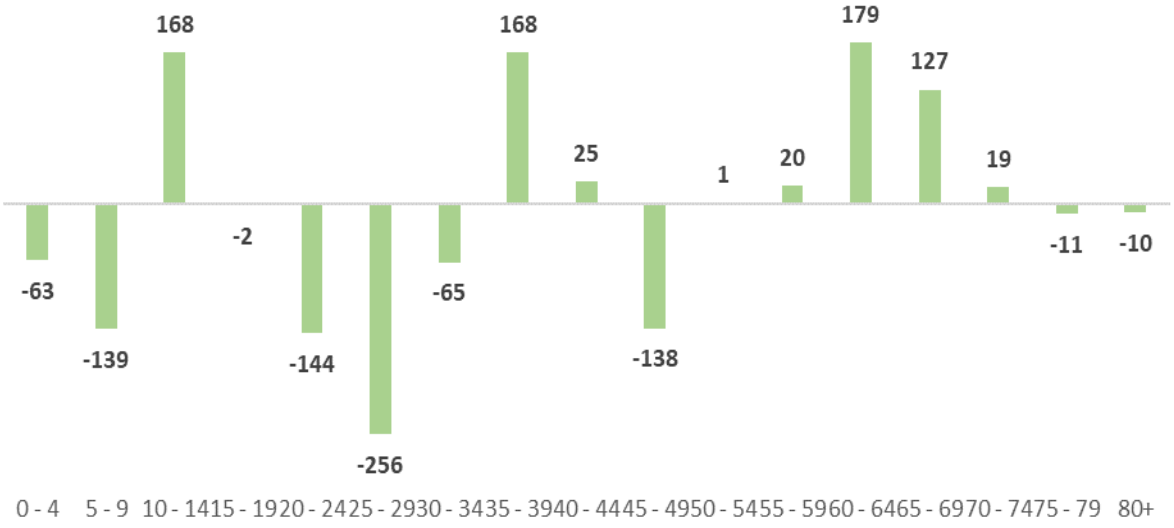
Източник: Национален статистически институт

За периода между 2016 г. и 2020 г. населението в почти всички ***възрастови групи*** в община Гърмен намалява с изключение на децата между 10 и 14 години и лицата между 35 – 39 години. Най-силно е намалението на населението на възраст между 25 и 29 г., 20 и 24 г. и 45

и 49 г., което всъщност е най-трудоспособното и активно население, което търси повишаване на своята образователна квалификация и трудова реализация извън общината. Намалява и населението във възрастовите групи на деца 0-9 г., а на децата на възраст 10-14 г. се увеличава слабо със 168.

Прегледът на разпределеното по възрастови групи население в община Гърмен показва, че нараства броят на населението на 60 и повече години, което показва, че е налице процес на застаряване на населението в общината. Това, от една страна, ограничава възможностите за естествено възпроизводство на населението, а от друга – ограничава трудовия контингент.

Фигура 19. Възрастова структура на населението в община Гърмен, област Благоевград (разлика между 2016 г. и 2020 г., брой)

Източник: Национален статистически институт

Данните за възрастовата структура на населението обуславят намаления демографски потенциал на общината. Намаляването на броя на децата от 5 до 9 години би оказало влияние, както върху образователната система, така и върху трудовия пазар в дългосрочен план.

Към момента на изготвяне на ПИРО Гърмен преброяване 2021 все още не се е състояло, поради това е трудно да се изследва каква е ***етническата структура на населението*** в общината. Информацията следва да се допълни при бъдеща актуализация на ПИРО.

В настоящия документ е включена информация от Преброяване 2011, която е налична и в Общинския план за развитие на община Гърмен 2014-2020 г.

Етническата структура на населението в община Гърмен, на база 74,6% от доброволно отговорилите показва, че преобладаващата етническа група е българската. Като българи се самоопределят 65% от населението на общината. Като турци се самоопределят 15,9% от отговорилите, като роми 12,4%, а с др. вероизповедание 3,7%. Не се самоопределят 3% от отговорилите.

Таблица 11. Население по етническа принадлежност към 01.02.2011 г. (брой)

Област, община, населено място	Лица, отговорили на доброволния въпрос за етническа	Етническа група				Не се самоопределям
		българска	турска	ромска	друга	
Област Благоевград	283 556	251 097	17 027	9 739	3 080	2 613
Община Гърмен	11 176	7 262	1 774	1 386	419	335
с.Балдево	112	112	-	-	-	-
с. Горно Дряново	999	920	12	-	24	43
с. Гърмен	1 905	1 179	-	715	6	5
с.Дебрен	1 729	1 417	37	21	22	232
с. Долно Дряново	961	403	414		143	
с. Дъбница	1 315	298	693	322		
с.Ковачевица	39	39	-	-	-	-
с.Крушево	129	123				6
с. Лещен	2	2	-	-	-	
с.Марчево	136	136	-	-	-	-
с.Огняново	1 413	1 177	33	178	9	16
с. Ореше	139	56	23	-	48	12
с.Осиково	521	511				
с.Рибново	872	572	131	-	164	5
с.Скребатно	297	297	-	-	-	-
с.Хвостяне	607		428	150		9

Източник: Национален статистически институт, Общински план за развитие 2014-2020

В населените места на територията на общината, където делът на населението от ромската етническа група е по-голям, е необходимо да се обърне сериозно внимание на мерките за тяхното ефективно включване в обществените процеси, осигуряване на адекватен достъп до образование и др., чрез които да се създадат условия за ефективно решаване на социално-икономическите проблеми, породени от маргинализирането на тези етнически общности.

Що се отнася до ***образователната структура на населението*** в общината, наличните данни също са единствено от Преброяване 2011. Прави впечатление, че делът на хората с висше образование в община Гърмен е под средните показатели за страната и област Благоевград. Относителният дял на хората със средно образование също е по-нисък от показателите за страната и областта. Делът на хората със завършено основно, начално или незавършено образование съответно е по-висок (46,6% от населението на община Гърмен). Делът на лицата, никога не посещавали училище е близък до средния за област Благоевград и за страната– 1,3%.

Образователна характеристика

За осигуряване на задължителното предучилищно образование на територията на Община Гърмен функционират 8 ***училища***, както следва: СУ „Св.Св. Кирил и Методий“, с. Гърмен; СУ „Йордан Йовков“, с. Рибново; ОбУ „Св. Климент Охридски“, с. Дебрен; ОбУ „Христо Ботев“, с. Долно Дряново; ОбУ „Христо Ботев“, с. Дъбница; ОУ „Пейо Кр. Яворов“, с. Огняново; ОУ „Св.Паисий Хилендарски", с. Горно Дряново и ОУ „Димитър Талев“, с. Хвостяне и 6 ***детски градини***, както следва: ДГ „Брезичка“- с. Гърмен, ДГ „Светлина“ – с. Рибново, ДГ „Детелина“- с. Огняново, ДГ „Н. Вапцаров“– с. Дебрен, ДГ „Пролет“ – с. Дъбница, ДГ „Слънце“ – с. Долно Дряново.

Таблица 12. Общински училища на територията на община Гърмен

Училища, населено място	**2019/2020**	**Класни стаи**	**Пара-лелки**	**Физическо състояние на сградния фонд**
	Брой ученици	**Брой - класни стаи, кабинети, администра-тивни**	**Брой**	
СУ „Св.Св. Кирил и Методий“, с. Гърмен	255	16	11	Добро състояние
СУ "Йордан Йовков", с. Рибново	476	15	24	Сравнително добро. Нужда от разширяване.

ОбУ "Св. Климент Охридски", с. Дебрен	231	15	13	Добро състояние
ОбУ "Христо Ботев", с. Долно Дряново	188	11	10	Добро състояние
ОбУ "Христо Ботев", с. Дъбница	175	6	9	Добро състояние
ОУ "Пейо Кр. Яворов", с. Огняново	124	8	8	Добро състояние
ОУ"Св.Паисий Хилендарски", с. Горно Дряново	102	6	7	Добро състояние
ОУ "Димитър Талев", с. Хвостяне	72	5	7	Добро състояние

Източник: Община Гърмен

Брой класни стаи по видове училища

Вид на училището	Брой класни стаи, кабинети
Основни училища	19
Обединени училища	33
Средни училища	31

Източник: Община Гърмен

Брой класни стаи на 100 паралелки

Вид на училището	Бр. класни стаи на 100 паралелки
Основни училища	0,19
Обединени училища	0,33
Средни училища	0,31

Среден брой ученици в една паралелка

Вид на училището	Среден брой ученици в една паралелка
Основни училища	13,6
Обединени училища	18,6
Средни училища	20,9

Източник: Община Гърмен

На базата на направения анализ могат да се обобщят следните изводи:

- Задоволеността с класни стаи може да се отчете като добра;
- Оптималните стойности на средния брой ученици в една паралелка позволява воденето на съвременен учебен процес;
- Едносменен режим на обучение е възможен в почти всички училища на общината, изключение прави СУ "Йордан Йовков" в с. Рибново, което има нужда от разширяване;
- Физическото състояние на сградните фондове може да се отчете като добро.

Към подсистемата на образованието са и детските заведения. Към настоящия момент в община Гърмен има шест детски градини в шест от населените места в общината.

Таблица 13. Детски заведения на територията на община Гърмен

Детско заведение, населено място	Брой деца 2018/2019	Брой деца 2019/2020	Брой групи	Брой стаи	Физическо състояние на сградния фонд
ДГ „Светлина“, с. Рибново	148	151	6	6	Сравнително добро. Има нужда от разширение.
ДГ „Никола Вапцаров“, с. Дебрен	125	124	5	6	Сградата е санирана. В добро състояние.
ДГ „ Детелина", с. Огняново	98	115	5	5	Добре поддържана сграда, както външно така и вътрешно.

ДГ „Пролет“, с. Дъбница	75	113	4	4	Сградата е в добро състояние. Санирана. След направен вътрешен отвътре.
ДГ „Слънце“, с. Долно Дряново	72	63	3	3	Сградата е част от училищната сграда.Има нужда от допълнителни помещения.
ДГ „Брезичка“ , с. Гърмен	60	77	3	4	Добре поддържана сграда. Направен цялостен ремонт външно и вътрешно.

Източник: Община Гърмен

В ДГ „Никола Вапцаров", с. Дебрен има открита една яслена група, за учебната 2019/2020 г., групата обхваща 14 деца. От данните е видно, че като цяло по-голяма част от детските заведения разполагат с достатъчен капацитет, вкл. стаи/занимални и спални помещения, с оглед броя на децата в общината. Средната пълняемост на една група е 24,73 деца, което отговаря на нормативните изисквания (норматив 24 деца).

На база на информацията е видно, че обхватът на децата в групата от 3 до 6 години е около 87%. Детските заведения разполагат с капацитет да поемат нови деца. Единствено в селата Рибново и Дъбница може да се работи по посока за разширяване на детските градини, тъй като групите надвишават норматива, като в с. Рибново са средно по 25,16 деца в група, а с. Дъбница - по 28,25 деца в група.

През учебната 2019/2020 г. в детските градини са се обучавали общо 647 деца, които са разпределени в 28 групи (по данни на НСИ).

Таблица 14. Основни характеристики на детските градини

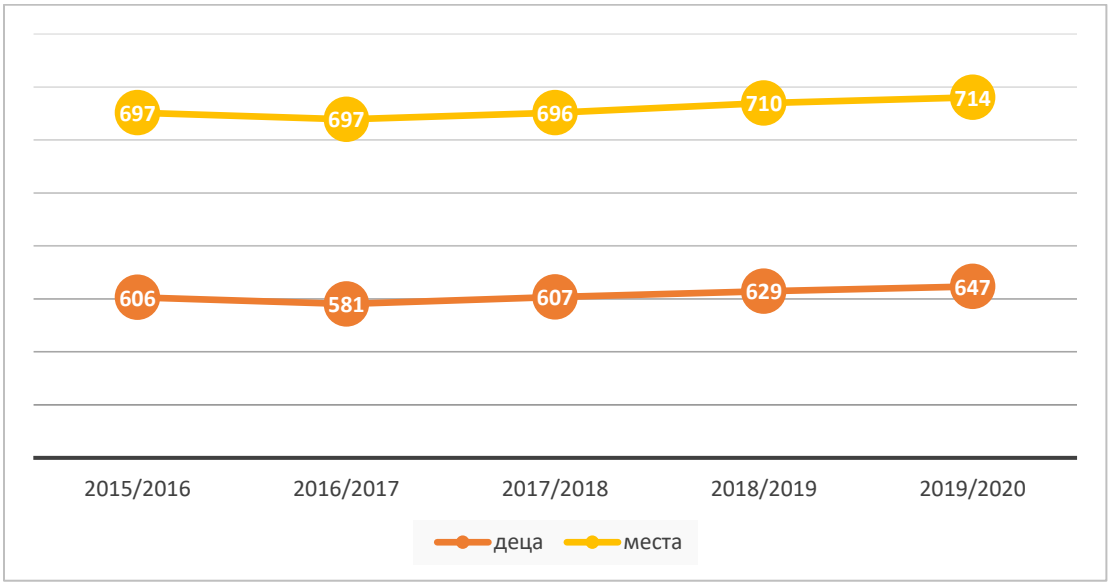
	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020
Детски градини – бр.	6	5	6	6	6
Групи – бр.	24	24	26	24	28
Деца – бр.	606	581	607	629	647
Места – бр.	697	697	696	710	714
Места на 100 деца - бр.	115	120	115	113	110

Педагогически персонал – бр.	54	54	55	55	58

Източник: Национален статистически институт

Анализът на данните сочи към относителна устойчивост в развитието на детските градини. Въпреки това, тенденцията децата да мигрират заедно с родителите си оказва влияние върху броя на децата, които посещават детска градина.

Фигура 20. Динамика на децата и местата в детските градини в община Гърмен за учебните години 2015/2016-2019/2020

Източник: Национален статистически институт

Детските градини в общината са обезпечени кадрово и с необходимия брой места (през учебната 2019/2020 г. на има 647 деца и 714 места), като с оглед тенденцията на намаляване броя на ражданията и населението в общината като цяло, към хоризонта на действие на стратегическия документ не се очертава остър недостиг на квалифицирани кадри.

В изпълнение на ПМС №100 на МС от 08.06.2018 г., през 2020 г. община Гърмен усилено работи по Механизма за съвместна работа на институциите по обхващане и задържане в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст (Екипи за обхват). Благодарение на съвместната работа на Общината, Прокуратурата, Отдел „Закрила на детето“, МКБППН и Екипите за обхват, процентът на отпадналите ученици през 2020 г. намалява.

Община Гърмен разполага със следните ***образователни институции***: 2 средни училища, 3 обединени, 3 основни училища, а именно:

- СУ „Св. св. Кирил и Методий“ – с. Гърмен в училището се обучават ученици от I - XII клас;
- СУ „Йордан Йовков“ – с. Рибново , в училището се обучават ученици от I - XII клас;
- ОУ „П.К. Яворов“ – с. Огняново, в училището се обучават ученици от I - VII клас;
- ОбУ „Климент Охридски“ – с. Дебрен, в училището се обучават ученици от I – X клас;
- ОУ „СВ. Паисий Хилендарски“ – с. Горно Дряново , в училището се обучават ученици от I - VII клас;
- ОбУ „Христо Ботев“ – с. Долно Дряново, в училището се обучават ученици от I – X клас;
- ОУ „Димитър Талев“ - с. Хвостяне, в училището се обучават ученици от I - VII клас;
- ОбУ „Христо Ботев“ - с. Дъбница, в училището се обучават ученици от I – X клас.

На територията на община Гърмен няма професионална гимназия. Община Гърмен разполага с училищна мрежа от учебни и детски заведения, която е оптимална за потребностите на населението на общината. През учебната 2019/2020 г. на територията на общината функционират и 6 детски градини. Добро е състоянието на материално-техническата база на образователните заведения. Във всички училища има изградена сравнително добра спортна база и компютърни кабинети.

За учебната 2020/2021 г броят на учениците в общината е 1 799, вкл. 34 деца в подготвителни групи, от които 12 деца в ОУ „Св. Паисий Хилендарски” с. Горно Дряново и 12 деца ОУ „Димитър Талев“ с. Хвостяне.

Таблица 15. Деца в предучилищни групи и ученици в учебните заведения през учебната и 2019/2020 г. (брой)

№ по ред	Училище	Населено място	Бр. деца в училищата/ на ПДГ	Дневна форма на обучение	Индиви-дуална форма	Самостоя - телна форма на обучение	Общ брой ученици в училищата
1.	СУ „Йордан Йовков“	с. Рибново	0	476	0	59	535
2.	ОУ „Пейо Кр. Яворов“	с. Огняново	0	124	0	0	124
3.	ОУ „Св. Паисий	с. Горно Дряново	21	102	0	0	123

4.	СУ „Св. Св. Кирил и Методий“	с. Гърмен	0	255	0	45	300
5.	ОбУ „Св. Климент Охридски“	с. Дебрен	0	231	0	0	231
6.	ОбУ „Хр. Ботев“	с. Дъбница	0	175	0	0	175
7.	ОУ „Д.Талев”	с. Хвостяне	0	72	0	0	72
8.	ОбУ „Хр. Ботев“	с. Долно Дряново	0	188	0	0	188
	Общо:		21	1623	0	104	1748

Източник: община Гърмен

Таблица 16. Деца в предучилищни групи и ученици в учебните заведения през учебната и 2020/2021 г. (брой)

№ по ред	Училище	Населено място	Бр. деца в училищата/ на ПДГ	Дневна форма на обучение	Индиви-дуална форма	Самостоя-телна форма на обучение	Общ брой ученици в училища-та
1.	СУ „Йордан Йовков“	с. Рибново	0	485	0	67	552
2.	ОУ „Пейо Кр. Яворов“	с. Огняново	0	127	0	0	127
3.	ОУ „Св. Паисий Хилендарски“	с. Горно Дряново	22	122	0	0	144
4.	СУ „Св. Св. Кирил и Методий“	с. Гърмен	0	291	0	57	348

5.	ОбУ „Св. Климент Охридски“	с. Дебрен	0	215	0	0	215
6.	ОбУ „Хр. Ботев“	с. Дъбница	0	150	0	0	150
7.	ОУ „Д. Талев”	с. Хвостяне	12	72	0	0	84
8.	ОбУ „Хр. Ботев“	с. Долно Дряново	0	179	0	0	179
	Общо:		34	1641	0	124	1799

Източник: община Гърмен

След завършване на основното си образование учениците имат възможност да продължат образованието си както в двете средни училища, намиращи се в общината в село Рибново и Гърмен, така и в училища в гр. Гоце Делчев. Въпреки задоволителното образователно равнище обаче, се наблюдава нарастване на неграмотността, причината е нередовното посещение на училище, липса на мотивация за учене. Това явление е характерно най - вече за младежите от ромски произход, чиито родители не осигуряват присъствието им в училище.

Общинската образователна система е съобразена с реалните потребности на населението от образователни услуги – достатъчно на брой училища, пространствено разпределени на територията на общината, за осигуряване възможност за достъп до образование на всички деца и ученици.

Наблюдава се относителна устойчивост в броя на учениците, които се обучават в общинските училища.

Посещаемостта в общообразователните училища до задължителната училищна възраст (16 години) е висока. Годишно отпадат около 0,01 % от подлежащите на задължително училищно обучение. Приблизително такъв е и броят на необхванатите деца, в задължителна предучилищна възраст. Причината е в миграционните процеси в страната и в чужбина.

Таблица 17. Показатели на образователната мрежа в община Гърмен в периода 2015-2020 г.

ОБРАЗОВАНИЕ	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020
Общообразователни училища - брой	8	8	8	8	8
Професионални гимназии - брой	0	0	0	0	0
Преподаватели в общообразователните училища - брой	120	143	130	131	166
Преподаватели в професионалните гимназии - брой	0	0	0	0	0
Учащи - брой	1693	1743	1681	1667	1675

Източник: Национален статистически институт

Таблица 18. Паралелки, учители и учащи се в общообразователни и специални училища в община Гърмен по класове (брой)

Показател\ Уч. год.	2013-14	2014-15	2015-16	2016-17	2017-18	2018-19	2019-20
I - IV клас							
Учители	39	40	43	59	53	51	69
Учащи	717	731	769	821	821	761	704
V - VII*							
Учители	59	60	61	69	63	59	73
Учащи	663	682	687	688	524	529	609
VIII - XII[2]							
Учители	17	16	16	15	14	21	24
Учащи	290	244	237	234	336	377	362
Общо учители	115	116	120	143	130	131	166

[2] *Данните след 2017-18 г. не са съпоставими с предходните периоди – преди учебната 2017/18 г. разделението е V-VIII и IX-XII, а след това е изменено, както е представено в таблицата - V-VII и VIII-XII .*

Общо паралелки	86	81	85	78	86	91	89
Общо учащи	1670	1657	1693	1743	1681	1667	1675

Източник: Национален статистически институт

През учебната 2019/20 година учащите в неспециализираните училища (ОУ, СУ и ОбУ) на територията на общината са 1675. През последните години се полагат усилия за осъвременяване на материалната база на училищата и създаване на условия за привлекателно и качествено образование.

Чрез реализирането на различни проекти се осъществиха енергоспестяващи мерки, основен ремонт, реконструкция и достъпна среда на сградите от училищната инфраструктура на територията на община Гърмен.

Най-голямото училище на територията на община Гърмен е СУ „Йордан Йовков", с. Рибново, в което през учебната 2020/ 2021 се обучават 552 ученика. Училището разполага с кабинети по: изобразително изкуство, музика, химия и опазване на околната среда, физика и астрономия, английски език, биология и др.

За подпомагане на равния достъп до образование на всички деца и ученици в училището работи ресурсен кабинет, който подпомага обучението на ученици със специални образователни проблеми.

За обучение на учениците от разстояние в електронна среда, наложено поради пандемията от коронавирус, са осигурени, чрез държавни средства и от бюджета на училищата, електронни устройства, които да позволят на ученици от социално слаби семейства да участват в учебния процес.

Училища, детски градини, читалища и всички институции, с които работи общината осъществяват дейността си без да допускат дискриминация по какъвто и да било повод. Основно в детските градини и училищата ежедневната дейност е свързана с разяснителни и информационни действия, насочени към утвърждаване на толерантни междуетнически отношения, повишаване на чувствителността и нетърпимостта към прояви на дискриминация чрез всички форми, вкл. и спорт.

В 3 от детските градини има разкрити яслени групи в селата - Дебрен, Огняново и Дъбница.

Здравеопазване

Здравното обслужване на населението на община Гърмен е представено от доболнична помощ. Ситуацията в общината относно здравното обезпечаване на населението е идентична с останалите общини от този ранг в страната. На територията на общината не функционират здравни заведения.

Болничната помощ в община Гърмен се предоставя от МБАЛ „Иван Скендеров“ ЕООД, гр. Гоце Делчев. Болницата е разположена в гр. Гоце Делчев, но районът й на обслужване надхвърля границите на общината. Община Гърмен се обслужва от МБАЛ „Иван Скендеров“ ЕООД, гр. Гоце Делчев. МБАЛ „Иван Скендеров“ ЕООД, гр. Гоце Делчев е здравно заведение, което предлага квалифицирана болнична диагностична, лечебна и рехабилитационна помощ на нуждаещите се от активно лечение. За ефективността на лечението и възстановяването на пациентите работи и приемно-консултативен кабинет, медико-диагностична лаборатория и отделения без легла, обособени в диагностично-консултативен блок.

Стационарният блок обединява 11 отделения със 155 легла: Вътрешно отделение, Хирургично отделение, Ортопедо-травматологично отделение, Неврологично отделение, Детско отделение, Отделение по анестезиология и интензивно лечение, Акушеро-гинекологично отделение, Отделение по хемодиализа, Отделение по физиотерапия, Отделение по образна диагностика, Инфекциозно отделение. Лечението в отделенията е осигурено с високотехнологична диагностична и лечебна техника. За болните се грижат висококвалифицирани профилирани лекари.

През 2020 г. е разкрито и Ковид отделение. Болницата разполага с достатъчно леглова база. Налице е недостиг от лекари специалисти и медицински персонал, които да осигуряват медицинска помощ на населението. Община Гоце Делчев изпълнява програма за стимулиране на младите лекари, които предстои да вземат специалност, след което имат ангажимент да започнат работа в МБАЛ „Иван Скендеров“ за минимален срок от 5 години. Също през 2020 г. в МБАЛ „Иван Скендеров“ е открито отделение по инвазивна кардиология, което е оборудвано с със съвременна медицинска апаратура.

Като малка териториална общност, община Гърмен е с ограничени функции в сферата на здравеопазването. То е представено само с ограничени дейности на извънболничната лечебна дейност. Това, подобно на останалите малки общини в областта, е резултат от малкия брой на населението на общината и действащите нормативи за разкриване на съответния тип здравни обекти. Звена на извънболничната лечебна помощ (лекарските и дентални практики) са определени с действащата Областна здравна карта.

Регистрираните лекарски практики в общината са 7, а стоматологичните практики – 5 (6 лекари по дентална медицина). Необходимо е да се промени изцяло здравната политика, за да може населението да има достъп до бърза и качествена здравна помощ.

Таблица 19. Амбулатории за първична медицинска помощ и първична помощ по дентална медицина в Община Гърмен 2020 г.

Амбулатории за първична медицинска помощ/ Индивидуални практики:	Амбулатории за първична помощ по дентална медицина/ Индивидуални практики:
1.ЕТ "Д-Р АМИД МАЗГАЛДЖИ" - АВИЦЕНА - ИППМП, с. Рибново	1. ЕТ "Д-Р ВАЛЕРИ ИЖБЕХОВ - ЛЕКАР ПО ДЕНТАЛНА МЕДИЦИНА - АИППМП", с. Рибново и с. Огняново
2. ЕТ "Д-Р ПАВЛИНА ПЕНКОВА - ЛЕКАР ПО ДЕНТАЛНА МЕДИЦИНА - АИППДП", с. Дебрен	2. ЕТ "Д-Р ПАВЛИНА ПЕНКОВА - ЛЕКАР ПО ДЕНТАЛНА МЕДИЦИНА - АИППДП", с. Дебрен
3. "ИППДП - Д-Р ЕЛЕНА КЕМАЛОВА", с. Дъбница	3. ЕТ "Д-Р РОСЕН ХАДЖИЕВ - ЛЕКАР ПО ДЕНТАЛНА МЕДИЦИНА - АИППДП", с. Горно Дряново
4. ЕТ "Д-Р РОКСИНИЯ УЗУНОВА" - АПИМП - ИППМП, с. Дъбница (обслужва и селата Ореше и Крушево)	4. "ИППДП - Д-Р ЕЛЕНА КЕМАЛОВА", с. Дъбница
5. ЕТ "Д-Р СЛАВИ БИЗЬОКОВ" - АПМП - ИППМП, с. Дебрен	5. "ДЖИНГАРОВИ - ГППДП" ООД, с. Долно Дряново Д-Р СЛАВЧО БОЖИКОВ ДЖИНГАРОВ Д-Р КРЕМЕНА СТЕФАНОВА ДЖИНГАРОВА
6. ЕТ "Д-Р СТОЙЧО ПОПОВ" - АПИП - ИППМП, с. Горно Дряново (обслужва и селата Лещен и Ковачевица)	
7. ЕТ "Д-Р КОСТАДИН ШАБАНОВ" - АИППМП - ИППМП, с. Долно Дряново	

Източник: Общинска администрация Гърмен

Спешна медицинска помощ- На територията на община Гърмен няма "Център за спешна медицинска помощ". "Център за спешна медицинска помощ"- гр. Гоце Делчев обслужва и населението на община Гърмен. В него работят два екипа на една работна смяна, един от които е реанимационен.

Към системата на здравеопазването са и детските ясли. На територията общината няма детска ясла. В ДГ „Никола Вапцаров", с. Дебрен има открита една яслена група, която за 2019/2020 г. обслужва 23 деца.

Таблица 20. Показатели на здравната инфраструктура в периода 2016-2020 г.

Показател	2016	2017	2018	2019	2020
Лечебни заведения за болнична помощ-брой	0	0	0	0	0
Лечебни заведения за извънболнична помощ-брой	1	1	1	1	1
Легла в лечебните заведения за болнична помощ	0	0	0	0	0
Медицински центрове	1	1	1	1	1
Лекари – брой	5	5	8	5	7
Лекари по дентална медицина - брой	5	5	5	5	6
Медицински специалисти по здравни грижи - брой	13	14	18	15	12
Население на един лекар – брой	2969	2972	1849	2930	2103
Население на един лекар по дентална медицина - брой	2969	2972	2959	2930	2454

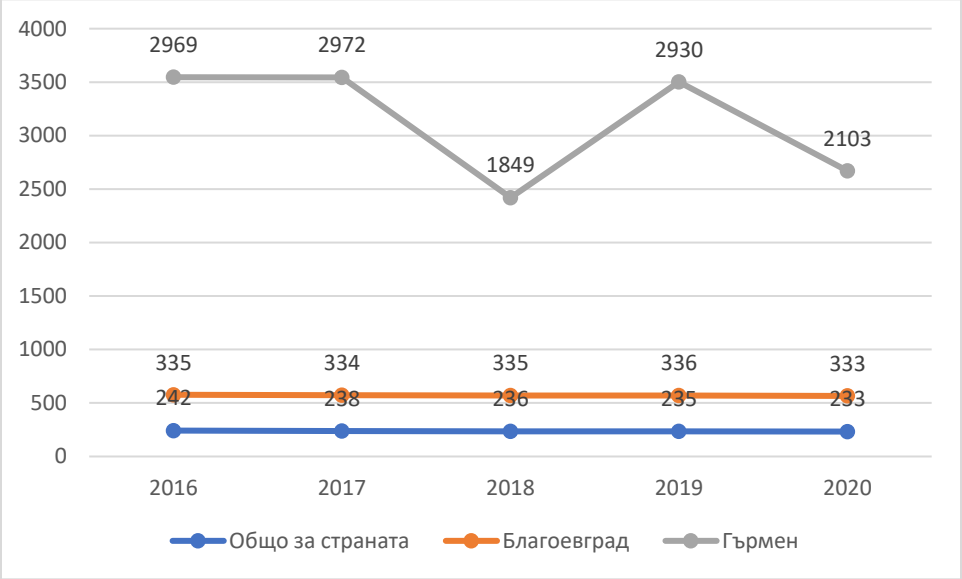
Източник: Национален статистически институт

В периода 2016-2020 г. броят на лекарите в община Гърмен е относително постоянен, като само през 2018 г. лекарите са били 8 броя, през останалото време от разглеждания период броят на лекарите, работещи на територията на община Гърмен е 5 броя, а през 2020 г. е 7. Броят на лекарите по дентална медицина през периода 2016 – 2020г. също е относително постоянен – 5, като през 2020 г. вече са 6 броя.

На 1 лекар в общината се падат 2103 жители през 2020г. (намаление с 866 в сравнение с 2016 г.). В сравнение със страната и с област Благоевград, се наблюдава значително голям брой

на населението обслужвано от един лекар. За страната на 1 лекар са падат 233 жители, а за област Благоевград – 333.

Фигура 21. Население на 1 лекар в община Гърмен, област Благоевград и средно за страната в периода 2016-2020 г. (брой)

Източник: Национален статистически институт

Структурата на заболеваемостта на местното население е в посока завишаване на социално-значимите болести, като с най-висок процент са болестите на органите на кръвообращението, следвани от болести на ендокринните жлези, болести на дихателната система и новообразувания.

Социални услуги

Социалните услуги, предоставяни в общността, както и социалните услуги от резидентен тип в община Гърмен са представени в следващата таблица:

Таблица 21. Социални услуги в община Гърмен

Видове социални услуги	2018	2019	2020
1. Защитено жилище			
Капацитет	8	8	8
Брой преминали лица	8	8	8
Брой персонал	6	6	6
2. Дневен център за хора с увреждания			
Капацитет	20	20	20
Брой преминали деца	16	15	15
Брой персонал	8,5	8,5	8,5

Общински, финансирани от ОБ			
3. Домашен социален патронаж			
Капацитет	100	100	100
Брой преминали лица	70	70	110
Брой персонал	3	3	3

Източник: Община Гърмен, Дирекция Социално подпомагане – Гоце Делчев

Основните социални услуги през периода 2018 – 2020 г. в община Гърмен са Защитено жилище, Дневен център за хора с увреждания и Домашен социален патронаж. Капацитет на защитеното жилище е запълнен, т.е. ползва се от 8 потребителя. В Дневния център за хора с увреждания, който е с капацитет от 20 човека годишно се възползват около 15 потребители от населението на общината. Наличието на места в Дневния център за хора с увреждания не се дължи на липсата на потенциални потребители, а се дължи най-вече на факта, че населението на общината все още има предразсъдъци, свързани с използването на такъв вид услуги. В този аспект, за хората имащи нужда от подобна подкрепа най-вече се грижат близки и роднини. В Домашния социален патронаж през 2020 г. са включени 110 от местните жители. Общината предлата и услугите: патронажна грижа, топъл обяд, асистентска подкрепа, както и услуги по механизма за лична помощ.

Броят на лицата с увреждания на територията на община Гърмен непрекъснато нараства, което поставя под натиск социалната система на общината. Към 31.12.2020 г. лицата с увреждания са 771души. Местното население, което получава социални помощи през 2020 г. е 1100 човека.

Застаряването на нацията и непрекъснато увеличаващия брой самотни възрастни хора, особено в селата поражда необходимостта от търсене на възможности и перспективи за разширяване обема и обхвата на социалните услуги, за тяхното предоставяне в населените места на цялата община.

Културно-историческо наследство

Районът на община Гърмен е населен от дълбока древност. Извършените досега проучвания показват многобройни останки от праисторически селища и археологически паметници от римската, раннохристиянската и средновековната култури. Поселищната история на община Гърмен се създава и развива още в праисторическите времена видно от археологическите разкопки на праисторическото и тракийско светилище до с. Долно Дряново, както и в близост до античния град Никополис ад Нестум, по поречието на р. Канина, където са открити кремъчни оръдия от палеолитната епоха, части от праисторически съдове изработени на ръка. Гъсто населените брегове на Места и Канина показват живот и през енеолита, а през предримската епоха тук се установяват тракийски племена с

богата култура. Никополис ад Нестум е създаден в началото на II век сл. Хр. от император Траян, в чест на победата му (през 106 г. сл. Хр.) над даките, и наречен Град на победата при Места. Проучванията на археолозите показват, че културните напластявания на територията му обхващат три периода II-VII, X-XIV и XVII-XIX век. Село Ковачевица е с многослойно историческото минало, маркирано от изключително ценни археологически находки. Началото може да се търси още от каменно-медната епоха и като предполагаем център на древна цивилизация, минава през античността, обитаем и населяван с различна интензивност през всички исторически епохи, до националното Възраждане, когато достига своя завършен стилов разцвет. Свидетелства за дейността на ВМРО в Пиринска Македония е Арнаудовата къща в с. Дъбница, в която са гледани делата и след това са изпълнени присъдите на около 300 души комунисти и земеделци. През 1980 година напълно реставрирана и превърната в музей. След 1989 година музеят е затворен и към момента къщата се руши.

Територията на община Гърмен е уникална, с възможността да се запознаем и проследим хилядолетната цивилизация в Западните Родопи, следи от които се съдържат в пластовете на археологическите културни ценности и обектите на културно наследство.

Според принадлежността си към определен исторически период, недвижимите културни ценности имат следната типология:

- С неопределен исторически период:

В списъците на автоматизираната система на БАН „Археологическата карта на България“ като хронология с неопределен исторически период има 41 обекта. Общият им брой АНКЦ е 97.

- Праисторически (вкл. Бронзова и Желязна епоха):

Най-ранните следи от човешко присъствие в праисторическото и тракийско светилище край с. Долно Дряново /Фигура 1/, се отнасят към късната каменно-медна епоха - края на V хилядолетие пр. н. е., а най-късните археологически материали датират от късноримската епоха (III-IV в. от н. е.). Намерените праисторическите съдове са изработвани на ръка или с помощта на грънчарски калъпи. Най-многобройни на територията на мегалитния комплекс, са културните следи оставени от тракийското население през III – II в. пр. н. е., което е използвало това място като светилище. Скалното светилище на траките в м. Градище притежава всички основни характеристики на този тип обекти – каменни заграждения, депа за дарове в скални цепнатини и ниши, глинени олтари. Изключителен паметник е и откритият глинения олтар – „есхара” с врязана украса по повърхността, който се свързва с практикуване на възлияния и други религиозни обреди. Откритите движими

археологически ценности също са характерни за светилищата - глинени съдове, лампи, глинени тежести за стан и прешлени за вретена, железни оръдия на труда. Датировката на тези находки показва, че светилището е било използвано най-интензивно за религиозни нужди в периода III-II в. пр. н. е. и в римската императорска епоха II–IV в. от н. е. до наши дни. Подобна мегалитна структура съществува в близост до с. Ковачевица , известна като „Цареви порти“.

- Антични (вкл. Римска епоха) :

Никополис ад Нестум е най-голямото антично селище в долината на р. Места. Обектът е един от 33-те национални археологически резервати в България. Възникването на Никополис ад Нестум на това място, е предмет на множество изследвания и предположения. През II век, по времето на император Хадриан (117 – 138 сл. Хр.), те са заменени с т.нар. градски територии. Основаването на Никополис ад Нестум се обуславя от нуждата да се осигури градски център в района на връзката свързваща Егейския бряг с главния военен път Виа Егнация през Родопите. Съществуването на античния град от II до VII век може да се раздели на два периода – римски II- IV век и византийски IV- до началото на VII век. Данните от II – IV век сочат, че тогава е разцветът на селището. Градът се оформя като политически, стопански, транспортен, културен и култов център на района. В града има собствена монетарница. По времето на Първото българско царство – в X век, животът върху руините на античния Никополис ад Нестум е възобновен. От края на XI век има открит оловен печат на представител на византийското знатно съсловие. Факт е и че крепостните стени и част от сградите на античния град са ремонтирани и преизползвани. Жилищата и работилниците на средновековното селище се вкопават в стария културен пласт и използват запазени части от антични жилища и съоръжения. Поселението се развива като голям производствен център за битова керамика, като са открити образци на византийска и ранносредновековна българска керамика. Подобно на редица градове в Тракия, също така и Никополис на Места възниква чрез урбанизиране на тракийското селище – бивш център на стратегия, разположен на изключително стратегическо място. Неговата административна уредба е в пряка зависимост от развитието и административната уредба на провинция Тракия, в чиито предели градът е от I-ви до VI в. От създаването си като полис (в 30-те г.пр. Хр.), развил се във II-III в. като римски град от малоазийски тип, градът се превръща през IV в. в административен и в религиозен раннохристиански център.

- Средновековни:

До с. Дъбница са разкрити останките от късноантична и средновековна крепост, известна и като Свети Архангели, която е обявена за паметник на културата с национално значение.

- Възрожденски:

Първите заселници на с. Ковачевица, според историческата народна памет, са бежанци от разгроменото Търновско царство (1393 г.) към които се присъединяват преселници и от Костурско. Те се установяват в няколко махали, пръснати на големи разстояния. Друга голяма вълна от заселници е свързана с насилственото помохамеданчване на българското население.

След опожаряването на с. Рибново, оцелялото население, се заселва в горната част на днешното селище, около извор, сега голяма чешма, която носи името „Циганчица“. Най-съществено значение за възрожденския облик на архитектурата на с. Ковачевица имат заселниците от Западна Македония, имащи пряко участие при създаване на уникалните ансамбли от къщи на селото. На базата на довъзрожденското жилище през втората половина на XVIII в. се издигат дву- и триетажни къщи с еркерни наддавания на втория и третия етаж над тесните калдъръмени улички. В ковачевската къща съществуват две групи помещения – на отворените части на сградата – „потон“ (чардак), и на затворените – стаи с огнища, килери. Образци от подобни къщи на територията на община Гърмен се намират и в селата Лещен и Рибново.

- Ново и най-ново време:

Обектите от Новото време в повечето случаи са исторически и военни паметници, свидетелстващи за борбите от Освобождението и Втората световна война. Арнаудовата къща е възрожденска постройка в с. Дъбница, в която през 1925 година в къщата са гледани делата и след това са изпълнени присъдите по време на Дъбнишката акция на ВМРО, заради което става известна и като Кървавата къща. В ДВ бр. 18/1973 г. и е предоставен статут на единична историческа КЦ с местно значение.

Според научната и културна област, към която се отнасят паметниците на културата те биват:

- Археологически:

Обектите са описани с идентификационните им характеристики (по данните от автоматизираната информационна система „Археологическа карта на България” и заверените списъци от НИНКН). Някои от посочените НКЦ са включени в заверените списъци на НИНКН. Общият брой на археологическите обекти според данните от Национален публичен регистър на недвижимите културни ценности на НИНКН е 127.

- „Никополис ад Нестум“ - Археологически резерват;

- Със Заповед № РД9Д-1 от 01.03.2019 г. на МК се променя наименованието и се актуализират режимите /териториален обхват н предписания/ за опазване на недвижимата археологическа културна ценност е предварителна категория "национално значение"- “Праисторическо и тракийско светилище в м "Градище". с. Долно Дряново, общ. Гърмен" като: “Праисторическо и тракийско светилище в м "Градище” от землището на с. Долно Дряново и м. " Прав Камен“ от землището на с. Крушево, общ. Гърмен. обл. Благоевград".

Религиозна архитектура (църкви):

Във всяко село от общината има най-малко един храм на някоя от представените в общината религиозни общности – източноправославна и мюсюлманска.

Таблица 22. Религиозни храмове на територията на община Гърмен

Църкви	**Населено място**	**Физическо състояние**
Храм „Св. Димитър"	с. Балдево	добро
Храм „Св. Георги"	с. Гърмен	лошо
Храм „Св. Неделя"	с. Гърмен	задоволително
Храм „Св. Анна“	с. Гърмен	добро
Храм „Св. Георги“	с. Дебрен	лошо
Храм „Св. Архангел Михаил"	с. Дъбница	добро
Храм „Св. Никола"	с. Ковачевица	добро
Храм „Св. Параскева"	с. Лещен	задоволително
Храм „Успение Богородично"	с. Марчево	добро
Храм „Успение Богородично"	с. Огняново	добро
Храм „С. Димитър“	с. Осиково	задоволително
Храм „Св. Параскева"	с. Скребатно	задоволително
Джамии	**Адрес**	**Физическо състояние**
Джамия	с. Горно Дряново	добро
Джамия	с. Дебрен	добро
Джамия	с. Дебрен, извън регулация	задоволително
Джамия	с. Долно Дряново	добро
Джамия	с. Долно Дряново	добро

Джамия	с. Дъбница	добро
Джамия	с. Крушево	добро
Джамия	с. Огняново	добро
Джамия	с. Ореше	добро
Джамия	с. Осиково	добро
Джамия	с. Рибново	добро
Джамия	с. Рибново	добро
Джамия	с. Скребатно	добро
Джамия	с. Хвостяне	добро

Източник: Община Гърмен

- ***с. Ковачевица*** - Църквата " Свети Никола"- килийно и светско училище. Построена е през 1847г.;
- ***с. Огняново*** - Църквата "Успение Богородично". Построена е през 1835 г. и е художествен паметник на културата;
- ***с. Осиково*** - Църквата "Св. Димитър". Построена е през 1846 г. и е художествен паметник на културата. Представлява трикорабна псевдобазилика с открита дървена нартика от запад.
- ***с. Балдево*** - Църквата "Св. Димитър". Построена е през 1882 г. на мястото на по – стара църква и е художествен паметник на културата. Представлява трикорабна псевдобазилика с галерия от юг и камбанария , пристроена по-късно.
- ***с. Скребатно*** - Църквата "Св. Параскева". Построена е през 1835 г. и художествен паметник на културата.
- ***с. Скребатно*** - Музейната сбирка, създадена през 1978 г. и съдържа исторически документи, снимки, както и богата етнографска сбирка от бита и материалната култура на с. Скребатно.
- ***с. Гърмен*** - Църквата "Св. Георги". Църквата отбелязва празника на Св. Георги на 6 май с курбан, всяка година.
- ***с. Гърмен*** - Църква " Св. Анна" – Намира се в с. Гърмен. Построена е през 2004 г. Втората с това име в България дадено от Дядо Владика Натанаил. Църквата отбелязва празника на Св. Анна всяка година на 25 юли с курбан.

- ✓ ***с. Гърмен*** - Параклис "Св. Неделя". Параклисът е много специален за жителите на с. Гърмен, които вярват в чудесата на Св. Неделя. Самодейци от селото представят спектакъла "Чудесата на Св. Неделя". Празникът се отбелязва всяка година на 7 юли с курбан.

Музеи, галерии, паметници, етнографски сбирки

Нематериалното културно наследство на територията на община Гърмен като художествено изпълнителско изкуство се изявява и популяризира чрез поддържането на фолклорни състави и групи (музикални, певчески и танцови) и театрални трупи, които се изявяват по време на организираните на място в общината фестивали. На територията на общината се намира музея в село Скребатно, който е създаден от инициативен комитет с помощта на населението на селото. Той се помещава в уникална сграда, построена в стар български архитектурен стил, която е на повече от 300 години. Колекцията на музея се състои от две части:

- Етнографска част - там са изложени предмети от бита, специфични национални носии на двата етноса (християни и мохамедани). Всички експонати са дарени от местните хора, като по-голяма част от тях са с висока етнографска стойност;
- Историческа част - в три помещения са подредени различни експонати, които проследяват участието на населението във важни исторически събития на България. Експозицията представя хайдушкото движение – съхранени арнаутски саби, ножове, и пушки, много документи и снимков материал от Националното освободително движение, участие на местното население в Илинденско–преображенското въстание. Изложени са снимки и документи, представящи и борбата за независима българска църква.

Вековното съжителство на различните етнически и религиозни групи в община Гърмен е довело до преплитане и зачитане на традициите и обичаите на местното население, особено на двете основни култури - християни и мюсюлмани. Това е особено видимо и впечатляващо в селата със смесено население където всички празнуват, независимо християнски или мюсюлмански е празникът. Най-значимите християнски празници, част от културния календар на община Гърмен са: Йордановден (Богоявление), Сирни заговезни, Великден (Възкресение Христово), Гергьовден, Бъдни вечер и Коледа (Рождество Христово), от мюсюлманските празници, такива са Рамазан Байрам и Курбан Байрам.

Природни атракции и забележителности

Територията на общината е оазис на девствена красива природа.

Забележителности на територията на община Гърмен

- ✓ ***с. Гърмен,*** кв.Заграде - Вековните чинари;
- ✓ ***с. Огняново*** - Мирата;
- ✓ ***с. Долно Дряново*** – Ландшафтно-исторически парк „Градище“;
- ✓ ***с. Лещен*** - Привлекателен и автентичен курорт за селски туризъм в България.
- ✓ ***с. Ковачевица*** – Канинска екопътека;
- ✓ “Каялийски Скали” - намира се в местността “Каялиецо” на 16 км. по асфалтов път североизточно от центъра на ***с. Ковачевица***.
- ✓ ***с. Ковачевица*** - Църквата “ Свети Никола”- килийно и светско училище. Построена е през 1847г.;
- ✓ ***с. Огняново*** - Църквата “Успение Богородично”. Построена е през 1835 г. и е художествен паметник на културата;
- ✓ ***с. Осиково*** - Църквата “Св. Димитър”. Построена е през 1846 г. и е художествен паметник на културата. Представлява трикорабна псевдобазилика с открита дървена нартика от запад.
- ✓ ***с. Балдево*** - Църквата “Св. Димитър”. Построена е през 1882 г. на мястото на по – стара църква и е художествен паметник на културата. Представлява трикорабна псевдобазилика с галерия от юг и камбанария , пристроена по-късно.
- ✓ ***с. Скребатно*** - Църквата “Св. Параскева”. Построена е през 1835 г. и художествен паметник на културата.
- ✓ ***с. Скребатно*** - Музейната сбирка, създадена през 1978 г. и съдържа исторически документи, снимки, както и богата етнографска сбирка от бита и материалната култура на с. Скребатно.
- ✓ ***с. Гърмен*** - Църквата “Св. Георги”. Църквата отбелязва празника на Св. Георги на 6 май с курбан, всяка година.
- ✓ ***с. Гърмен*** - Църква “ Св. Анна” – Намира се в с. Гърмен. Построена е през 2004 г. Втората с това име в България дадено от Дядо Владика Натанаил. Църквата отбелязва празника на Св. Анна всяка година на 25 юли с курбан.

- ✓ ***с. Гърмен*** - Параклис “Св. Неделя”. Параклисът е много специален за жителите на с. Гърмен, които вярват в чудесата на Св. Неделя. Самодейци от селото представят спектакъла “Чудесата на Св. Неделя”. Празникът се отбелязва всяка година на 7 юли с курбан.
- ✓ ***с. Рибново*** - Пещерата “Маноилова дупка”. Намира се на левия бряг на река Маноиловски дол, на 3 км. източно от центъра на с. Рибново. Тя е най-дългата пещера в Дъбрашкия дял на Западните Родопи и в цяла Югозападна България - 2175м.

Таблица 23. Исторически и природни забележителности в община Гърмен по населени места

Населено място	Забележителности
с. Гърмен	1. Античен римски град " Никополис ад Нестум " 2. Църква „Свети Георги“ - (1898 г.) - паметник на културата 3. Църква „Св. Анна“
с. Долно Дряново	1. Ландшафтно-исторически парк "Градище"
с. Ковачевица – с. Скребатно - с. Горно Дряново	1. „Канинската екопътека“
с. Лещен	1. Ваканционното селище за селски туризъм с. Лещен 2. Църква „Св. Параскева“ 3. Глинената къща
с. Ковачевица	1. Архитектурен резерват с. Ковачевица 2. „Синия вир“ – Водопад и каскада 3. “Козият камък” е уникално скално образувание 4. Пещера “Ризова дупка” 5. Скалното светилище „Каялийските скали“ 6. Природен резерват „Тъмната гора“ 7. Църквата “Свети Никола” (1847 г.)

с. Огняново	1. Извор с минерална вода, известен като “Мирото” 2. Църква „Успение Богородично“
с. Марчево	1. Вековните чинари (Заградските чинари)
с. Балдево	1. Църквата „Свети Димитър“
с. Горно Дряново	1. Градишката скала 2. Водопад "Буков дол"
с. Дебрен	Н/П
с. Дъбница	Параклис Св. Архангел Михаил
с. Крушево	Н/П
с. Ореше	Н/П
с. Осиково	1. Църквата „Свети Димитър“
с. Рибново	1. Мануиловата пещера
с. Скребатно	1. Вълчанова пещера 2. Етнографски музей - Скребатно
с. Хвостяне	Н/П

Източник: Община Гърмен

От съществуващите в момента дадености, ролята на мотив за посещение на общината и на възможност за реализиране сравнително бързо на туристическия си потенциал са: ***риболов и наблюдение на птици***.

От гледна точка на туризма, ***риболовът*** е перспективна ниша за краткотраен отдих от 3-7 дни.

Наблюдението на птици, макар и не колкото риболова, също е широко разпространено и практикувано хоби в някои европейски страни. Територията на общината е изключително богата на представители на орнитофауната. Районите на обитание са леснодостъпни и не е необходимо да се прави много, за да се устроят места за наблюдение.

Недвижими културни ценности

Съгласно списъка на обектите със статут на недвижими културни ценности /паметници на културата/ с категория „Национално значение“ на територията на област Благоевград, по

данни от Националния регистър на недвижимите културни ценности, в който се вписват актовете на органите по чл. 65 и Публичния регистър на издадените по чл. 59, ал. 1 декларационни актове и на актовете за прекратяване на временния режим, на територията на община Гърмен се намират следните обекти

- ✓ ***с. Дъбница*** - Останки от крепост, м.”Св.Архангел”, 1,5 км северно архитектурно-строителен от Античността и Средновековието ДВ бр.32 от 1965 г.;
- ✓ ***с. Гърмен, кв. Заграде*** - Античен град „Никополис ад Нестум”, до селото архитектурно-строителен от Античността и Средновековието ДВ бр.32 от 1965 г.;
- ✓ ***с. Ковачевица*** - селото е единственият исторически и архитектурен резерват на територията на община Гърмен, съгласно „Село Ковачевица” - обявено с Разпореждане на МС № 89 от 02.09.1977 г. за исторически и архитектурен резерват /ДВ бр. 73 от 1977 г. Съгласно § 10 от Преходните и заключителните разпоредби на ЗКН „заварените обявени по досегашния ред недвижими паметници на културата запазват своя статут и категория като културни ценности по смисъла на този закон”.;

Обликът на ***културния живот*** в община Гърмен се определя от културно-историческото наследство, наличието на читалища, както и от сдружения с нестопанска цел и творчески обединения.

На територията на община Гърмен функционират 9 ***народни читалища***:

Таблица 24. Народни читалища на територията на община Гърмен

Вид и адрес на обекта	**Физическо състояние на сградния фонд**	**Наличие на библиотека, клубове, самодейни състави**
НЧ "Искра-1924", с. Гърмен	Добро състояние на сградата	Библиотека; Творческа работилница; Клуб „Роден край"; Детска танцова формация "Усмивки".
НЧ "Възраждане-1929", с. Горно Дряново	Сравнително добро	Библиотека; Клуб по краезнание за моя роден край; Женска фолклорна група; Детски танцов състав.
НЧ "Отец Паисий-1928", с. Дебрен	Не много добро. Нужда от освежаване.	Библиотека.

НЧ "Никола Йонков Вапцаров - 1958", с. Долно Дряново	Първи етаж от кметството. Подлежи на ремонт.	Библиотека; Клуб за народни танци; Самодейни състави - 2.
НЧ "Зора - 1929", с. Дъбница	Незадоволително.	Библиотека; Школа по народни танци - детска и мъжка; Школа по хип-хоп; Мъжка певческа група.
НЧ "Светлина - 1865", с. Ковачевица	Сравнително добро	Библиотека.
НЧ "Асен Златаров-1924", с. Огняново	Нужда от основен ремонт. Належащ на покрив.	Библиотека; Танцови групи - две;
НЧ "Изгрев - 1956", с. Рибново	Отлично	Библиотека; Фолклорен и танцов състав; певчески състав.
НЧ "Христо Ботев - 1919", с. Скребатно	09.01.2019 г. опожарено. Към момента е в др. сграда.	Библиотека; Женска певческа група „Гусла".

Източник: Общинска администрация Гърмен, Регистър на читалищата в РБългария

Всички читалища са регистрирани по Закона за народните читалища. Към тях са сформирани и библиотеки, певчески и танцови самодейни състави. Клубовете на пенсионера развиват активна дейност. В общината празниците са всенародни, традицията се тачи, а фолклорни групи и читалищните общества я поддържат в зали, салони, по площади и мегдани, не само на територията на общината, но и като гости на фестивали и сборове из цялата страна.

Читалищата имат изключително значение за съществуващото културно многообразие и заедно с учебните заведения са решаващ фактор за интелигентния растеж, преследван от ЕС, чрез инвестиции в образованието, творчеството и иновациите.

Община Гърмен поддържа богат ***културен календар***, ориентиран към всички възрастови групи и етноси, като се организират и провеждат различени изяви и културни инициативи. Културният календар е обезпечен информационно и е обвързан с нуждите на културния и събитиен туризъм. Независимо от ограничения финансов ресурс за неговото поддържане, общината не прави компромиси с качеството на културния продукт, което е традиционно високо.

Специфични за общината културни събития и празници с национално значение:

- ✓ Честване годишнина от рождението на Христо Ботев“: Музикално-поетичен рецитал по стихове на Ботев, Литературно четене за живота и творчеството на поета, Изложба - литературен кът – 6 януари, с. Огняново, с. Дъбница;
- ✓ Честване на годишнини от обесването на великия българин, идеолог и ръководител на българската национална революция, Апостола на свободата Васил Левски – 19 февруари., с. Огнянова, с. Дъбница, с. Долно Дряново, с. Горно Дряново;
- ✓ Отбелязване на международния ден на жената - „Името ти е жена“- мероприятия посветени на международния ден на жената, вкл. и празнична културно-развлекателна програма за жените – пенсионери – 8 март, с. Гърмен, с. Огняново, с. Дебрен, с. Дъбница, с. Скребатно, с. Рибново;
- ✓ Празници на Община Гърмен – една седмица през м. април, с. Гърмен, с. Огняново, с.. Скребатно, с. Дъбница, с. Долно Дряново, с. Горно Дряново с. Рибново с. Дебрен
- ✓ Отбелязване на световния ден на книгата – 23 април, с. Гърмен, с .Дебрен;
- ✓ Честване на празника Рамазан Байрям - м. май, с. Дебрен;
- ✓ Честване на годишнина от Априлското въстание“ – м. май, с. Огняново;
- ✓ Ден на детето“ - Детски концерт, открит урок по народни танци, участие та самодейни формации - 1 юни, с. Гърмен, с. Скребатно, с. Горно Дряново, с. Рибново, с. Огняново;
- ✓ „Ден на Ботев и падналите за свободата на България“ - тържествена заря – проверка – 2 юни;, с. Огняново, с. Дъбница, с. Долно Дряново, с. Скребатно,
- ✓ Свети дух – 8 юли, с. Ковачевица;
- ✓ Честване на годишнини от рождението на Апостола на свободата Васил Левски – 18 юли, с. Огняново, с. Дъбница;
- ✓ Честване на празника Курбан Байрям – август, с. Дебрен, с. Долно Дряново, с. Рибново;
- ✓ „Народен Събор Света Богородица“- културна програма с участие на художествен - творчески самодеен състав – 14-15 август, с. Огняново;
- ✓ „Международен ден на музиката и поезията“- откриване на творческите сезони на самодейните състави , школите и кръжоците към читалищата – 1 октомври, с. Дъбница, с .Долно Дряново, с. Рибново

Културни събития с регионално местно значение:

- ✓ Ден на любителското творчество -ден на самодееца“ – 1 март, с. Огняново, с. Дебрен, с. Дъбница, с. Долно Дряново, с. Рибново, с. Горно Дряново;
- ✓ Седмица на детската книга и изкуствата за деца: Конкурс рисунка; Конкурс рецитал
- ✓ Формат „Талантите на Гърмен“; Детски концерт с „Мини мис и мини мистър Пролет“ – една седмица през м. април, с. Гърмен, с. Дъбница;
- ✓ Камерен концерт - „Неутъпкани пътеки“ с български музиканти живеещи в чужбина – м август, с. Ковачевица;
- ✓ Празник на църквата Св. Параскева – 14 октомври, с. Скребатно
- ✓ Коледен концерт - Благотворителна кампания за набиране на средства за децата сираци – 2030 декември, с. Гърмен;
- ✓ Новогодишно тържество – 31 декември, с. Долно Дряново, с. Рибново.

Самодейните състави към читалищата в общината участват активно в различни фестивали както в страната, така и в чужбина, като напр. международния фестивал на музикалното и танцово изкуство „Егейско слънце“, гр. Мармарис, Турция; „Малешево пее и танцува“ – международен фестивал в с. Микрево, общ. Струмяни и др.

Богатият културен календар осигурява разнообразие в културния живот на местното население. Културната идентичност на региона дава възможност за развитие на познавателен и селски туризъм.

Спорт

Общината разполага със стадиони в общинския център – село Гърмен и селата Дъбница, Огняново, Дебрен, Горно Дряново, Ореше и Рибново, както и с плувен басейн в с. Огняново, ученически спортни площадки в СУ в селата Рибново и Гърмен и ОУ в селата Огняново, Дъбница, Дебрен, Долно Дряново и Хвостяне.

Спортната инфраструктура в училищата не е в добро техническо състояние. Необходими са средства за ремонтиране на наличните физкултурни салони и спортни площадки. За осигуряване безопасността на учениците е необходимо да се извърши подмяна на спортните съоръжения и настилките на спортните площадки в училищата.

Таблица 25. Спортни обекти на територията на община Гърмен

№	Спортен обект, Населено място	Капацитет	УПИ	Състояние на съоръжението
1.	Футболно игрище, с. Рибново	120 човека	1000 м^2	Не много добро. Има нужда от подобрение.
2.	Футболно игрище, с. Огняново	200 човека	2000 м^2	Добро състояние
3.	Футболно игрище, с. Дебрен	130 човека	1000 м^2	Добро състояние
4.	Футболно игрище, с. Долно Дряново	100 човека	900 м^2	Сравнително добро състояние
5.	Футболно игрище, с. Дъбница	110 човека	1000м^2	Сравнително добро състояние
6.	Футболно игрище, с. Гърмен	100 човека	1100 м^2	Сравнително добро състояние

Източник: Община Гърмен

На територията на общината са регистрирани шест спортни клуба – 6 аматьорски футболни клуба, а именно: 1. „Върбица“ - с. Ореше; 2. „Единство“ - с. Дъбница; 3. „Канина“ - с. Гърмен; 4. „Лисец“ - с. Осиково; 5. „Спартак 2004“ - с. Долно Дряново; 6. „Родопа“ - с. Рибново.

Също така на територията на община Гърмен функционира шахматна секция в с. Гърмен, носеща името „Никополис“. Шахматната секция е към Регионален шахматен клуб "Места" /Гоце Делчев/.

Таблица 26. Брой регистрирани спортни клубове на територията на община Гърмен по вид спорт и местоположение

Спортен клуб	Населено място	Вид спорт
Футболен клуб "Върбица"	с. Ореше	футбол
Футболен клуб	с. Дъбница	футбол
"Канина"	с. Гърмен;	футбол
"Лисец"	с. Осиково;	футбол
"Спартак 2004"	с. Долно Дряново;	футбол

"Родопа"	с. Рибново	футбол
Шахматната секция е към Регионален шахматен клуб "Места" /Гоце Делчев/.	с. Гърмен;	шахмат

Източник: Община Гърмен

Пазар на труда и безработица

Състоянието и тенденциите в развитието на човешките ресурси в община Гърмен оказват пряко влияние върху трудовия пазар. Трудово активното население във възрастовите групи между 20 и 60 години в общината постоянно намалява. Положителен факт е, че намалението на населението 0-19 г. е с по-ниски темпове, но като цяло това население е по-малобройно.

Икономически активните лица са съвкупност от заетите на 15 и повече години и регистрираните в бюрата по труда безработни лица.

Общият брой на заетите лица в община Гърмен към 31.12.2019 г. е 1 632 души, като се наблюдава повишение на заетите през периода 2016 – 2018 и се запазва на относително постоянно ниво на заетите в началото на периода, а именно през 2015 г. и в края на периода – през 2019 г.

Таблица 27. Брой заети лица в област Благоевград и в община Гърмен в периода 2015-2019 г.

	2015	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**
Област Благоевград	85 715	88 255	89 469	88 399	88 518
Община Гърмен	**1 634**	**1 810**	**1 814**	**1 849**	**1 632**

Източник: Национален статистически институт

Броят на заетите лица в община Гърмен е 1.84% от всички заети лица на територията на област Благоевград. Най-голям спад в броя на заетите по сектори се наблюдава в преработващата промишленост в периода 2015 – 2019 г.

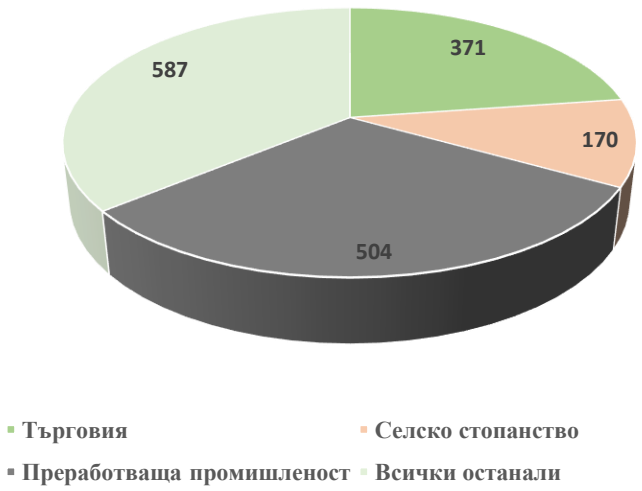
Таблица 28. Брой заети лица по икономически дейности в периода 2015-2019 г.

	2015	2016	2017	2018	2019
Общо	1 634	1 810	1 814	1 849	1 632
Търговия	289	318	294	297	371
Селско стопанство	81	90	105	179	170
Преработваща промишленост	781	902	920	842	504

Източник: Национален статистически институт

Най-голям е броят на заетите лица в преработващата промишленост (504 души през 2019 г.), следвани от сектор търговия (371 души) и селско стопанство (170 души).

Фигура 22. Брой заети лица по икономически дейности през 2019 г.

Източник: Национален статистически институт

Броят на ***регистрираните безработни лица*** в бюрото по труда през 2020 г. възлиза на 807 лица и намалява с 29,77% спрямо 2015 г. (1 149 лица). Силно намаление на безработицата в община Гърмен се наблюдава през 2016 г. и 2020 г., но през 2018 г. и 2019 г. отново е имало нарастване на безработицата.

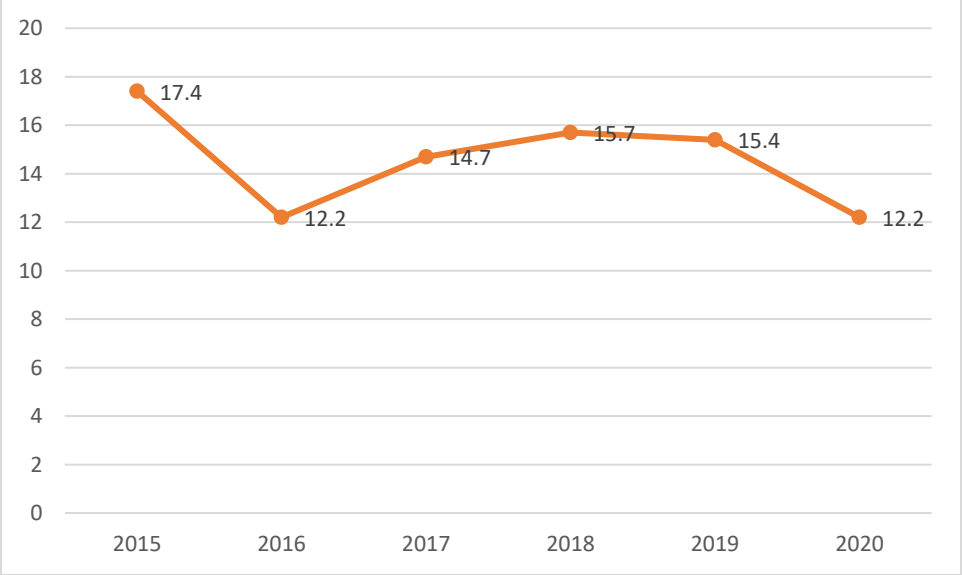
Таблица 29. Динамика на регистрираните в бюрото по труда безработни лица в периода 2015-2019 г.

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Брой регистрирани лица	1149	807	970	1039	1020	807
Изменение спрямо предходната година		-29.77	20.19	7.11	-1.83	-20.88

Източник: Дирекция „Бюро по труда“, гр. Гоце Делчев

В синхрон с нивата на безработица в област Благоевград и средно за страната, коефициентът на безработица в община Гърмен в периода 2015-2020 г. следва тенденция на непрекъснато намаление за разглеждания период. Но въпреки това показателят за община Гърмен се запазва относително висок –12,2% към 31.12.2020 г., което е почти два пъти по-високо от нивото на безработица в страната.

Фигура 23. Коефициент на безработица в община Гърмен за 2015-2020 г.

Източник: Национален статистически институт, Дирекция „Бюро по труда“, гр. Гоце Делчев

В Дирекция „Бюро по труда“ гр. Гоце Делчев през 2020 г. са регистрирани 807 безработни лица. Община Гърмен е предприела активно насърчаване за обучение и преквалификация на безработните лица.

Броят на регистрираните в бюрото по труда безработни лица, включени в обучения и различни мерки и програми по заетост в общината през 2020 г. възлиза на 416 души.

През 2020 г. 317 от безработните лица са участвали в мерки по заетост съгласно Закона за насърчаване на заетостта и в мерки по оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“. В същия този период общо 99 безработни лица са включени в квалификационни и преквалификационни курсове, включително и по ОПРЧР.

Община Гърмен е предприела активно насърчаване за обучение и преквалификация на безработните лица. През 2020 г. 51,5% от безработните лица са участвали в обучения и заетост съгласно Закона за насърчаване на заетостта и в мерки по оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“.

Общината участва във всички възможни мерки и програми, с цел да подпомогне безработните лица на територията си, както по отношения на повишаване на тяхната квалификация, така и по отношение на осигуряването на дългосрочна и устойчива заетост на лицата от уязвимите групи, в т.ч. неактивните и безработните лица.

Таблица 30. Брой безработни лица, включени в обучения, мерки и програми за заетост в периода 2015-2020 г.

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Брой регистрирани безработни лица	1149	807	970	1039	1020	807
Равнище на безработицата в %	17,4	12,2	14,7	15,7	15,4	12,2
Разкрити нови работни места	9	8	1	1	1	20
Брой сключени договори с работодатели по насърчителни мерки по програми за заетост и по ОПРЧР	98	42	39	35	77	116
Брой безработни лица включени в заетост по насърчителни мерки и по ОПРЧР	187	127	102	146	146	317

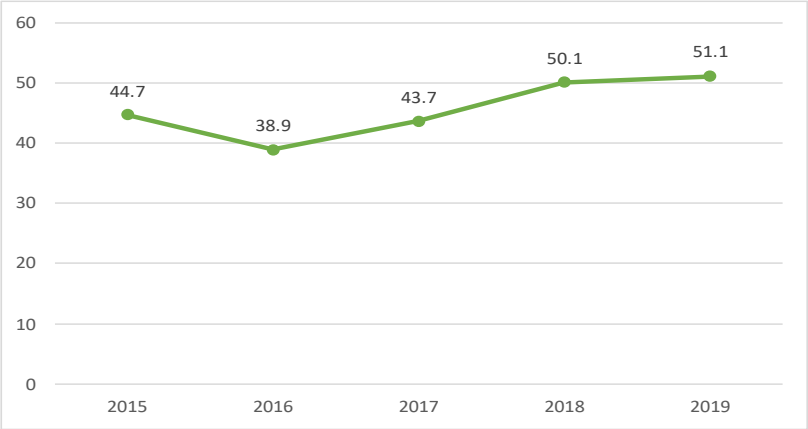
Брой безработни лица включени в квалификационни и преквалификационни курсове, включително и по ОПРЧР	21	0	0	0	80	99

Източник: Бюро по труда, гр. Гоце Делчев

На територията на общината работят трудов и образователен медиатор, които подпомагат лицата в неравностойно положение.

Производителността на труда в община Гърмен , измерена чрез съотношението на обема на произведена продукция на 1 зает в икономиката на общината в периода 2015-2019 г. нараства с повече от 6 хил. лв. и към 31.12.2019 г. 1 зает произвежда продукция на стойност 51.1 хил. лв. годишно, т.е. за период от 5 години произведената продукция на 1 зает в община Гърмен нараства с 12.57 %.

Фигура 24. Произведена продукция на 1 зает в общината в периода 2015-2019 г. (хил. в.)

Източник: Национален статистически институт

Намаляването на безработицата, подобрената икономическа обстановка в страната, административното повишение на възнагражденията, както и повишената производителност на труда в периода 2015-2019 г. дава възможност ***доходите на населението*** също да растат. За 5-годишния разглеждан период средната годишна заплата в общината се е повишила с 45.32% или с 2 760 лв. и достига 8 850 лв. през 2019 г. Нарастването е по-голямо от средното за областта (с 36.6% или 2 629 лв.) и почти аналогично на нарастването за страната (44,4% или 4 674 лв.). Въпреки, че средната годишна заплата в общината нараства повече в процентно изражение, в сравнение с тази в областта, то средното възнаграждение в община Гърмен като левовото изражение е по-ниско от средната заплата на областно ниво – 9810 лв.

и от това във страната – 15 209 лв., т.е. годишна заплата в община Гърмен е с 41.8% по-ниска от средната за страната.

Фигура 25. Средна годишна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение в община Гърмен, област Благоевград и общо за страната в периода 2015-2019 г.

Източник: Национален статистически институт

Прегледът на възнагражденията по основните сектори в икономиката показва, че най-големи възнаграждения се получават в сектора на услугите. В секторите на селското стопанство и на индустрията годишните възнаграждения на работещите са на близки нива.

Проблеми:

- Трудности при задържане на младото и активно местно население в общината;
- Застаряване на населението;
- Липса на професионално училище, което може да подготвя кадри за местната икономика;
- Намаляване на хората в трудоспособна възраст;
- Трудности при осигуряване на здравна помощ и социални услуги в по-отдалечените села от общинския център;
- Натиск върху здравната и социалната системи поради все по-застаряващото население;
- Разкриване на работни места основно по програми за временна заетост, като не е осигурена устойчивост във времето;

- Нужда от ремонт на читалищата като центрове за осигуряване на достъп до културно съдържание.

Потенциали:

- Наличие на свободни места в детските градини и яслените групи;
- Изграждане на училищна STEM среда, изграждане и оборудване на центрове в училищата, които да развиват иновации в областта на природните науки, дигиталните технологии, инженерното мислене и математиката;
- Увеличаваща се производителността на труда;
- Предоставят се социални услуги само в общността;
- Наличие на спортни обекти с потенциал за развитие на различни спортове;
- Наличие на културно-исторически дадености;
- Наличие на термални води;
- Активна и богата мрежа от читалища в населените места.

2.4 Инфраструктурно развитие, свързаност и достъпност на територията

Транспортна инфраструктура

По данни на ОПУ Благоевград общата дължина на цялата пътна мрежа /републиканска и общинска/ в община Гърмен е 92,8 км, като разпределението и е както следва:

- Обща дължина на пътната мрежа - 92,8 км - 100%;
- Републикански /третокласни/ пътища - 37,2 км - 40,1%;
- Общински /четвъртокласни/ пътища - 55,6 км - 59,9%.

Делът на републиканските пътища е 40,1% от всички пътища в общината, което е под средния показател за страната - 42,10%.

Главната пътна артерия в общината е републиканския път III-197 Гоце Делчев – Сатовча - Доспат и републикански път III-1905 Господинци – Огняново – Гърмен – Дъбница - Абланица, които свързват общината със съседните общини, областния град и други пътища от националната пътна мрежа. От особено важно значение за социално-икономическото развитие на общината е връзката с републиканския път II-19 Симитли – Разлог - Гоце Делчев - Драма която създава предпоставки за активно стопанско развитие и повишава

атрактивността на общината пред външния бизнес, особено след откриването на ГКПП „Илинден", респективно наличието на директна връзка с Гърция.

По данни на ОПУ Благоевград, републиканските пътища на територията на общината са с обща дължина от 37,2 км и включват:

- Републикански път III -197- /Гоце Делчев - Долно Дряново - Сатовча - Доспат- Борино - Тешел - Настан - Девин/, като на територията на община Гърмен са 19,0км - от км +500 до км 21+500. Габаритът на пътя е пътно платно 7,00м (6,00м след км 7+000) и два банкета по 0,75м. Състоянието на настилката е добро от км 2+500 до км 16+000 и средно от км 16+000 до 21+500;
- Републикански път III -1905- /(Добринище - Гоце Делчев) - Господинци - Балдево - Огняново-Марчево - п.к. Гърмен -(Гоце Делчев - Сатовча)/, като пътя е изцяло в територията на община Гърмен и е13,200 км- от км 0+000 до км 13+200. Габаритът на пътя е пътно платно 6,00м и два банкета по 1,00м. Състоянието на настилката е добро от км 0+000 до км 10+000 и средно от км 10+000 до 13+200;
- Републикански път III -1972-/(Гоце Делчев - Сатовча) - Дъбница - Хвостяне - Блатска - Абланица - Вълкосел - Фъргово - (Сатовча - Доспат)/, като на територията на община Гърмен са 5,000км - от км 0+000 до км 5+000. Габаритът на пътя е пътно платно 6,00м и два банкета по 1,00м. Състоянието на настилката е лошо от км 0+000 до км 5+000.

По отношение на общинските пътища - вътрешното транспортно обслужване на общината се осъществява от четвъртокласни /общински/ пътища, които вследствие най-вече на релефа на общината са разположени радиално. Четвъртокласната /общинска/ пътна мрежа - свързва общинския център с. Гърмен с останалите населени места в общината - с. Дебрен, с. Дъбница, с. Рибново, с. Горно Дряново, с. Долно Дряново, с. Огняново, с. Хвостяне, с. Балдево, с. Крушево, с. Ореше, с. Осиково, с. Скребатно, с. Ковачевица и с. Лещен. В повечето случаи връзките на общинския център с другите населени места освен през общински пътища са и през републикански пътища.

Четвъртокласните пътища са с обща дължина 55,6 км и включват:

- Общински път BLG1110 - /III-1905, Огняново- Марчево/ - Огняново - Скребатно - Рибново, като дължината му в община Гърмен е 24,460км;
- Общински път BLG1111 - /BLG1110, Огняново - Рибново/ - Градски бани, като дължината му в община Гърмен е 1,400 км;
- Общински път BLG1112 - /III-1905, Марчево - Гърмен/ - Лещен - Горно Дряново - Ковачевица, като дължината му в община Гърмен е 14,185 км;

- Общински път BLG1113 - /III-197, Гоце Делчев - Сатовча/ - Крушево - Орешец, като дължината му в община Гърмен е 6,740 км;
- Общински път BLG1119- /III-1905, Гърмен - п.к. III-197/ - Дебрен, като дължината му в община Гърмен е 1,720 км;
- Общински път BLG2114 - /III-197, Гоце Делчев - Сатовча/ - Граница общ. (Гърмен - Сатовча) - Крибул - /111-1972/, като дължината му в община Гърмен е 2,620 км;
- Общински път BLG2117 - /BLG2118, п.к. III-197 - Гърмен/ - Гърмен, като дължината му в община Гърмен е 1,755 км;
- Общински път BLG2118 - /111-197, Гоце Делчев - п.к. 111-1905/ - Гърмен, като дължината му в община Гърмен е 2,680 км.

Част от общинската пътна мрежа в общината е в лошо състояние и не отговаря на изискванията за сигурен и бърз транспорт. Основна причина за лошото състояние на общинската пътна мрежа е свързано с липсата на средства за ремонт и инвестиции в пътна инфраструктура. Бюджетните ресурси на община Гърмен са недостатъчни, предвид ограничените възможностите за реализация на собствени приходи за финансиране на значими инфраструктурни проекти. Този факт прави общината от субсидиите от републиканския бюджет, както са и по-голямата част от малките общини в страна.

Асфалтовата настилка на пътищата в община Гърмен също не е в добро състояние и не отговаря на съвременните изисквания за сигурен транспорт. Изградените съоръжения (мостове, водостоци, подпорни стени и канавки) е необходимо да се поддържат, за да са в добро техническо състояние. По пътните трасета на общинската пътна мрежа има изградени мостове, водостоци, подпорни стени, парапети, които са в недобро състояние. Липсват необходимите пътни знаци, указателни табели и ограничителни системи. Не е извършвано опресняване на вертикалната маркировка, което създава опасност за движението. Лошо е състоянието на голяма част от банкетните ивици и отводнителните канали.

Всички селища имат пътни връзки с общинския център, но общото състояние на общинската пътната мрежа е лошо и се нуждае от основна рехабилитация и подновяване - цялостно преасфалтиране, а в някои случаи е необходимо полагане на нова основа и цялостно преизграждане на пътя. Разположението на транспортната система на община Гърмен е силно предопределено от релефа на местността и директния достъп между съседните населени места в рамките на общината е затруднен. Всички селища са с пътни връзки насочени към общинския център и оттам към съседни и други населени места в и извън общината. С оглед на съществуващата ситуация, основен акцент в развитието на транспортната инфраструктура на община Гърмен следва а е поддържане на съществуващите пътища, в това число и

рехабилитация и подновяване - цялостно преасфалтиране, а в някои случаи и цялостно преизграждане на пътищата и техните принадлежности.

Автомобилен транспорт

Гъстотата на пътната мрежа спрямо площта на общината е 0,239 км/км2. Това е с 35,7% над средната за страната гъстота от 0,176 км/км^2 и показва сравнително добра транспортна обезпеченост на селищната система.

Наред с поддръжката на съществуващите общински пътища, за осигуряване на безопасност на жителите на населените места в дългосрочните планове на общината е изграждането на обходи на:

- Републикански пътШ-1905 в участъка от начало с. Огняново до край с. Гърмен. За половината от обхода има проектна документация, а за втората част, поради наличие на археологически разкопки и запазване сервитута им е необходимо изместване на трасето, проектиране и отчуждаване.
- Републикански пътШ-197 в участъка между начало и край с. Долно Дряново.

На територията на община Гърмен няма изградена инфраструктура за железопътен транспорт. Най-близката жп гара със съоръжения за пътнически и товарни превози е гара Генерал Тодоров, разположена на 52 км от с. Гърмен. На теснолинеен жп път е разположена гара Добринище, на 40 км от общинския център.

Транспортното обслужване се извършва от 3 фирми. Разкрити са общо 5 линии. Обслужването на линиите от съответните фирми е както следва: линия „Гоце Делчев – Рибново“ – обслужва се от ЕТ „Феим Киселов – Бижака“, линия „Гоце Делчев – Ковачевица“– обслужва се от „Деси – 2013“ ЕООД, линия „Гоце Делчев – Ореше“ – обслужва се от „Исмет Ролев - 65“ ЕООД, линия „Гоце Делчев – Хвостяне“ - обслужва се от „Исмет Ролев - 65“ ЕООД, линия „Гоце Делчев – Дебрен“ – обслужва се от „Исмет Ролев - 65“ ЕООД. Автобусите, микробусите и такситата на територията на общината задоволяват нуждите на населението от транспортни услуги.

Най-близко разположените съседни общински центрове са Гоце Делчев и Хаджидимово. Разстоянието до областния център Благоевград е 75 км. Най-близко разположеният ГКПП е Илинден – Ексохи на границата с Гърция.

Най-отдалеченото населено място от общинския център е с. Рибново – на 22 км, а най-близкото е населено място е с. Марчево – само на 1.5 км.

Таблица 31. Населени места в община Гърмен и тяхното разстояние до общинския център

Населено място	Разстояние до общинския център
с. Гърмен	-
с. Балдево	6,40 км
с. Горно Дряново	9,80 км
с. Дебрен	3,60 км
с. Долно Дряново	15,20 км
с. Дъбница	5,30 км
с. Ковачевица	14,70 км
с. Крушево	18,00 км
с. Лещен	6,80 км
с. Марчево	1,50 км
с. Огняново	2,40 км
с. Ореше	12,00 км
с. Осиково	17,50 км
с. Рибново	22,00 км
с. Скребатно	10,40 км
с. Хвостяне	7,80 км

Източник: Национален статистически институт, МРРБ

Основните ***трудови пътувания*** на жителите на община Гърмен се осъществяват най-често до общинския център, до гр. Гоце Делчев (8 км)и до близкия голям областен център – град Благоевград на разстояние 75 км.

От направения анализ е видно, че гъстотата на пътната мрежа е напълно достатъчна, за да обслужва адекватно населението и бизнеса в общината.

Водоснабдителна и канализационна инфраструктура

Всички населени места на територията на община Гърмен са водоснабдени. ***Водоснабдяването*** се извършва, както следва:

- ✓ Селата Балдево, Огняново, Марчево, Гърмен, Дебрен, Дъбница и Хвостяне се водоснабдяват от река Туфча, община Гоце Делчев, където има изградена ПСПВ.
- ✓ Водоснабдяването на седемте села от община Гърмен са разположени в равнината на р. Места, се осъществява от открито алпийско водохващане, построено на р. Туфча. От него чрез магистрален стоманен водопровод с дължина около 40 км. водата се довежда до ПСПВ, след което се подава към консуматорите.

В община Гърмен 100% от населението ползва вода за питейни нужди както следва:

- ✓ 13 населени места – Балдево, Гърмен, Дебрен, Дъбница, Ковачевица, Крушево, Марчево, Огняново, Ореше, Осиково, Рибново, Скребатно и Хвостяне ползва вода за питейни нужди от системата на ВиК – Благоевград ЕООД.
- ✓ населени места – Горно Дряново, Долно Дряново и Лещен, питейно-битово водоснабдяване се осъществява от община Гърмен.

Таблица 32. Съоръженията, които са част от водоснабдителните мрежи в община Гърмен

№	Съоръжение	Захранвано населено място
1	Резервоар при с. Рибново - 300м^3	с. Рибново
2	ПС Осиково	с. Осиково
3	Резервоар при ПС Осиково - 50м^3	с. Осиково
4	Резервоар при с. Осиково - 300м^3	с. Осиково
5	Резервоар при с. Ковачевица - 150м^3	с. Ковачевица
6	ПС при с. Скребатно	с. Скребатно
7	Резервоар при с. Скребатно - 50м^3	с. Скребатно
8	Резервоар при с. Ореше - 200м^3	с. Ореше
9	Резервоар при с. Крушево - 200м^3	с. Крушево
10	Резервоар при с. Балдево - 300м^3	с. Балдево
11	Резервоар при с. Огняново - 800м^3	с. Огняново
12	Резервоар при с. Гърмен - 150м^3	с. Гърмен
13	Резервоар при с. Гърмен - 300м^3	с. Гърмен
14	Резервоар при с. Дебрен - 300м^3	с. Дебрен

15	Резервоар при с. Дебрен - 450м^3	с. Дебрен
16	ПС при с. Дъбница	с. Дъбница
17	Резервоар при с. Дъбница - 300м^3	с. Дъбница
18	Резервоар при с. Хвостяне - 300м^3	с. Хвостяне

Източник: "Водоснабдяване и канализация" ЕООД - Благоевград

Основният идентифициран проблем на повечето водохранилища на територията на общината е лошото им техническо състояние. Необходима е цялостна реконструкция на резервоарите. В лошо състояние са и основните довеждащи водопроводи, които са изградени преди повече от 30 години, не са ремонтирани и се появяват много течове. Голяма част от довеждащите водопроводи са изпълнени от етернитови тръби. Те се пукат, не позволяват покачване на налягането и в крайна сметка се губи голяма част от водата, преминаваща през тях. Не на последно място етернитовите тръбопроводи са канцерогенни и могат да предизвикат сериозни здравословни проблеми. Таблично са представени диаметрите и дължините на довеждащите водопроводи на територията на община Гърмен, както и вида на тръбите.

Таблица 33. Довеждащи водопроводи на територията на община Гърмен

№	Вид тръба	Диаметър - D (в мм)	Дължина - L (в метри)	Процент от общата дължина
1	Етернит	60	1600	4,69
2		80	125	0,37
3		100	5221	15,30
4		125	3538	10,37
5		150	3150	9,23
6	Стомана	80	2650	7,76
7		89	2130	6,24
8		100	410	1,20
9		109	1030	3,02
10		13	6200	18,16
11		159	7640	22,38
12	PE	90	440	1,29

Източник: "Водоснабдяване и канализация" ЕООД – Благоевград

100% от населението ползва вода за питейни нужди от системата на ВиК Благоевград.

Таблица 34. Проблеми във водоснабдителната мрежа на община Гърмен

№	Проблеми	Описание
1	Водоизточници	Капацитетът на някои малки водоизточници варира през различните сезони. Основните проблеми са на територията на в с. Гърмен

2	Качество на водата - несъответстващо на Наредба № 12	Министерството на здравеопазването е идентифицирало потребност от: изграждане на нова ПСПВ при с. Рибново; изграждане или модернизация на съоръжения за обеззаразяване на водите.
2	Главни довеждащи водопроводи	Съществува нужда от рехабилитация или подмяна на избрани довеждащи и главни водопроводи. Довеждащите водопроводи не са снабдени с подходящи устройства за измерване или секциониране.
4	Водоразпределителни мрежи	Несъответстващото на стандартите техническо състояние на разпределителните мрежи е резултат основно от тяхната възраст. Повечето мрежи са изграждани преди 40-50 години. Освен това азбесто-циментовите тръби създават сериозен проблем, поради високото равнище на течове и аварии и потенциални здравни рискове. Необходима е рехабилитация на водоразпределителните мрежи, заедно с програма за ефективно намаляване на загубите на вода, което ще доведе до пестене на водни ресурси и намаляване на разходите. Водоразпределителните мрежи не са правилно секционирани или съоръжени с измервателни устройства.
5	Съхранение на вода	Капацитетът за съхранение на вода в с. Гърмен е недостатъчен, което застрашава сигурността на водоподаването. Съоръженията за съхранение на вода на територията на общината са амортизирани и лошо поддържани, както по отношение на застроената част, така и на инсталациите. Трябва да бъде изпълнена разумно приоритизирана програма за рехабилитация.
6	Висок процент загуби на вода	По данни на ВиК ЕООД Благоевград загубите на вода за ВС Рибново са 36,9%, а нефактурираната вода е 41,2%.За останалите населени места няма точни данни, но процентите са сходни. Високото ниво течове води до високи оперативни разходи, претоварване на водоизточниците, намаляване на сигурността на водоснабдяването и др.
7	Мониторинг и докладване	С наличните и събраните данни не е възможен задълбочен анализ на водоснабдителните системи, довеждащата инфраструктура и водоразпределителните мрежи. Необходимо е обновяване на оборудването и съоръженията за мониторинга и SCADA за всички компоненти на ВС.

Източник: "Водоснабдяване и канализация" ЕООД – Благоевград

Общата дължина на водопроводната мрежа в общината е 105 км, в това число вътрешна водопроводна мрежа от 45 км и външна водопроводна мрежа от 60 км.

В периода 2016-2019 г. са рехабилитирани и/или изградени нови близо 11 км водопроводи в населените места в общината, но стойностите на загубите във водопроводната мрежа се повишават.

Към 2020, 30% от всички тръби на водопроводната мрежа в общината са етернитови. Те са основно в селата Гърмен, Дъбница и Дебрен. Останалата част от водопроводната е подменена със съвременни тръби, което ще доведе до намаляване на загубите на вода.

Канализационна мрежа е изградена в следните населени места. Всички населени места или около 97% от населението в общината е включено в канализационната мрежа.

В момента, концентрацията на замърсености от канализацията се зауства в без никакво пречистване.

Делът на населението, обслужено от ***ПСОВ*** на територията на общината е 0%. За пречистване на отпадъчните води е необходимо изграждане на ПСОВ. За подобряване качеството на питейната вода е необходимо за всички населени места на общината да се проектират и изградят пречиствателни съоръжения, съгласно нормативните изисквания.

Енергийна инфраструктура и ВЕИ

Община Гърмен се захранва с ***енергийна система***, която е част от републиканската електроенергийна мрежа.

Основен източник на електроснабдяване в община Гърмен са електропроводите Средно напрежение (СН) 20 М и трансформаторните постове (ТП) 20/0,4kV. Съществуващите електропроводи 20 М са в добро техническо състояние, с добри възможности за доставка на електроенергия и висока механическа устойчивост. Не е добро състоянието на мрежата Ниско напрежение, която в по-голямата си част е въздушна, с недостатъчни възможности за доставяне на електроенергия. Мрежите средно и ниско напрежение в общината се поделят между два оператора на разпределителни мрежи „ЧЕЗ Разпределение България" АД и „Електроразпределение ЮГ" ЕАД.

В изграждането на разпределителната мрежа средно напрежение не се предвиждат съществени промени. И тук има достатъчно инсталирана трансформаторна мощност. Нови трафопостове ще се изграждат само при необходимост в конкретни случаи. Предлагаме новите трансформаторни постове да бъдат с трафомашини с подходяща мощност за всеки конкретен случай. При повишаване на необходимата мощност ще се подменя трансформаторната машина до максималната.

При ново строителство и при възможност въздушните електропроводи 20 М ще се подменят с кабелни.

Основни акценти в инвестиционната и ремонтна програма на разпределителните дружества са развитието на мрежата, повишаване качеството и сигурността на захранване, чрез подмяна на линии с изчерпан капацитет, изграждане и модернизиране на трансформаторни постове и възлови станции с телеуправление и телемеханика на средно напрежение.

На територията на община Гърмен няма изградена инженерна инфраструктура като част от националната електропреносна мрежа на ЕСО ЕАД

Възобновяеми източници на енергия

Съгласно посоченото в краткосрочната програма за насърчаване използването на възобновяеми енергийни източници и биогорива на община Гърмен до 2021 г., на територията на община Гърмен има 5 енерийни обекта в експлоатация за производство на енергия от възобновяеми източници – фотоволтаични централи с общата инсталирана мощност 0.5455 MW. Към момента липсват заявени други инвестиционни намерения в това направление, въпреки наличието на подходящи условия. На територията на общината има потенциал и предпоставки за усвояване на соларния потенциал, като напр. наличието на терени с ниска продуктивност, които биха могли да се използват за изграждане на соларни инсталации. Налице са също така все още неоползотворени възможности за усвояване на соларния потенциал на общината чрез изграждане на индивидуални съоръжения, разположени върху обществени и частни сгради.

В Дългосрочната програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива 2016-2025 г. на община Гърмен е записана основна цел: насърчаване на производството и потреблението на енергия от възобновяеми източници и биогорива в община Гърмен през периода 2016 - 2025 г.

Повишаване качеството на живот на населението в региона, развитието на конкурентоспособна икономика, опазването на околната среда, развитие на туризма са сред приоритетите, посочени в стратегическите документи за планиране на регионалното развитие на Югозападен район и област Благоевград, част от които е община Гърмен.

Ефективното оползотворяване на потенциала на местните ресурси и внедряването на иновативни технологии, свързани с използването на енергия от възобновяеми източници е предпоставка за постигане на целите, заложени в регионалните документи и в Общинския план за развитие на община Гърмен за периода 2014 - 2020 г.

Програмата е разработена и съобразена със специфичните особености и потенциала на общината, както и с общинската програма за енергийна ефективност.

За периода на действие на програмата са предвидени дейности и мерки, насочени към:

- подобряване енергийното управление на общината;
- смяна на горивната база за локалните отоплителни системи с възобновяеми източници;

- въвеждане на локални източници на възобновяема енергия;
- демонстрационно-информационни мероприятия - водещи до промяна в поведението и отношението към използването на енергията от ВИ;
- проучвания.

Програмата разглежда използването на енергията от възобновяеми източници в община Гърмен по сектори и определя числен показател за промяната на потреблението на тази енергия, както следва:

Таблица 35. Числен показател за промяната на потреблението от ВИЕ

№	Сектор	Показател - %	Цел 2025 г. - %
1	Промишлени предприятия	Брой инсталации ВЕИ/ брой експл. единици (1]	Повече въведени инсталации ВЕИ в сгради или производствени процеси
2	Транспорт	Брой трансп. единици с БГЕ(2)/ брой трансп. единици	100
3	Услуги	Брой инсталации ВЕИ/ брой обществени сгради (3)	100
4	Домакинства	Брой инсталации ВЕИ/ брой жилищни сгради (4)	Повече въведени инсталации ВЕИ в сгради
5	Селско стопанство	Оползотворени отпадъци ВЕИ / общо отпадъци (5)	Повече оползотворени отпадъци ВЕИ

Източник: Дългосрочната програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива 2016-2025 г. на община Гърмен

Хидроенергийният потенциал на община Гърмен може да се определи като сравнително малък, макар водната обезпеченост да е над средното ниво за страната. Недостатъчният хидроенергиен потенциал се определя най-вече ои липсата на сериозни наклони, които са в състояние да генерират сериозен пад на водните маси.

Топлинната енергия от земята (геотермална енергия) се извлича чрез сондажи, които могат да се разделят на два основни типа според температурата им и област на приложение:

С ниска температура: този вид енергия се употребява директно или индиректно, като поради температурната амплитуда от 20 до 100 градуса е подходяща за употреба в бита и в индустриалното производство

С висока температура: всички води с по-висока температура, от 90 до 180 градуса.

Биомасата е един от най-достъпните и лесни за използване източници на енергия и може да се използва като алтернатива на изкопаемите горива. Под понятието биомаса следва да се имат предвид суровини, получени от дървесни отпадъци, отпадъци от селското стопанство и хранително-вкусовата промишленост, както и растения и дървета, отглеждани с цел използването им като суровина при производството на енергия. Към биомасата се включват също и утайките, получени при пречистването на отпадни води, както и оборският тор.

Поради изявения аграрен профил на община Гърмен, може да се направи изводът, че в общината е налице потенциал за производство на енергия от биомаса, най-вече при производството на пелети и екобрикети с отпадъци от растениевъдството, както и производство на биогаз. Производството на биогаз може да се осъществи по няколко възможни начина, като биогазовите инсталации за преработка на отпадъците се обвържат с:

- Отпадъци от големи ферми;
- Отпадъци от малки ферми или общини;
- Битови и индустриални отпадъци;
- Към промишлени предприятия и други.

С оглед характера на земеделското производство в общината най-подходящо е производството на биогаз първични и вторични селскостопански отпадъци или от селското стопанство и животновъдството.

В община Гърмен използван ВИ биомаса за инсталиране на котел на пелети в ЦДГ „Н. Вапцаров“, с. Дебрен и в ОбУ „Хр. Ботев“, с. Долно Дряново с инсталирана мощност съответно 210 kW и 163 kW.

Телекомуникационните мрежи са добре изградени и обхващат всички населени места в общината, като има 100% телефонизация с цифрови апарати и покритие от мобилните оператори. Мобилните телефонни услуги са представени от трите национални мобилни оператора (“А1“ ЕАД, „Теленор България“ ЕАД и „Виваком“ ЕАД).

Интернет достъп предоставят няколко фирми и все по-голяма част от населението има постоянен такъв. Също така, общината е реализирала проект “Wifi4EU – насърчаване на интернет свързаността в местните общности“. Чрез проекта са създадени точки за достъп до

безжичен интернет, предоставящи безплатна за населението връзка на обществени места на територията на общината.

Газопреносна мрежа

Община Гърмен не е газифицирана и няма газопреносна мрежа.

Проблеми:

- Част от пътната мрежа е в лошо/незадоволително състояние;
- Част улиците в населените места имат нужда от ремонт;
- Силно амортизирана водоснабдителна система, с нужда от рехабилитация;
- Високи загуби на вода при нейния пренос;
- Липса на пречиствателни станции за отпадни води в общината, което води до директно заустване на отпадъчни води в реките;

Потенциали:

- Добра транспортна свързаност и достъпност до областни, общински центрове и столицата;
- Осигурени регулярни транспортни връзки (автобусни) на селата с центъра на общината, а също и с центровете на съседните общини и области, и столицата
- Рехабилитация и доизграждане на водопроводната и канализационната мрежа в общината
- Изграждане на пречиствателна станция за отпадни води
- Потенциал за използване на ВЕИ – предимно слънчева енергия и биомаса

2.5 Екологично състояние и рискове

Атмосферен въздух

Мониторинг за замърсяването на въздуха в община Гърмен се извършва от РИОСВ – Благоевград. Качеството на атмосферния въздух се наблюдава от Регионална лаборатория, която извършва периодичен емисионен контрол. В общината няма пунктове за постоянен мониторинг на атмосферните замърсители. Наблюдаваните показатели за качеството на атмосферния въздух са: серен диоксид, азотен диоксид, азотен оксид, озон, въглероден оксид, оловни аерозоли, общ прах и сероводород, амоняк, метанови въглеводороди, неметанови въглеводороди. Съгласно районите за оценка и управление

на качеството на атмосферния въздух (чл.30, ал.1 от Наредба № 7 на МОСВ) община Гърмен попада в "райони, в които нивата на един или няколко замърсителя са между съответните горни и долни оценъчни прагове". Наблюдава се тенденция към увеличаване на емисиите на вредни вещества и замърсяването от транспорта. Разрастването на автомобилните потоци, остаряването и износването на голяма част от моторните превозни средства, представляват неблагоприятна перспектива за влошаване на екологичните характеристики на въздуха в прилежащите на пътните артерии райони.

За запазване качеството на въздуха е необходимо да се предприемат действия за осигуряване на нови енергийни източници за промишлеността, обществения сектор и бита.

Най-общо казано, качеството на атмосферния въздух в общината може да се характеризира като добро, главно поради липсата на големи промишлени предприятия. Замърсяванията са предимно с ФПЧ10 от отоплението през зимния период, от автомобилният транспорт и от лошата пътна инфраструктура. Концентрацията на основните замърсители – серен двуокис, азотен окис, азотен двуокис и др., са в пределите на допустимите норми.

На територията на общината няма големи неподвижни източници на емисии, които да оказват значително влияние и да водят до замърсяване или влошаване на показателите за качество на атмосферния въздух. От действащите предприятия на територията на община Гърмен няма такива с наложени санкции за замърсяване на атмосферния въздух.

Автомобилният транспорт като цяло представя голямата група на подвижни източници, които чрез отработените газове замърсяват атмосферния въздух. Към момента на територията на общината няма данни за замърсяване на въздуха над допустимите норми от отработените газове от автомобилния транспорт. Това е следствие от характерните за общината сравнително висока гъстота на пътната мрежа, предполагаща по-къси и оптимални маршрути за пътуване и превоз от точка до точка и съответно по-кратко вредно въздействие на автомобилите, както и ниската интензивност на трафика. В рамките на община Гърмен не се депонират битови отпадъци, които да са източник на емисии на различни отпадъчни газове.

Автомобилният транспорт, индивидуалното отопление на жилищните сгради на твърдо гориво и на част от обществените сгради, са основните фактори за замърсяване на атмосферния въздух, действащи на общинската територия. Отоплението на повече от 50% от училищата в общината е на пелети.

Води

Водните ресурси на територията на общината са формирани от повърхностни и подземни води. Община Гърмен попада в Западнобеломорския район и по-точно във водосбора на река Места и притоците й - реките Канина, Вищерица и Върбица.

Най-големи количества пресни подземни води се акумулират в речните пясъци и чакъли от ниските тераси на река Места и притоците й. В долината на река Канина на около 1 км североизточно от село Огняново има 17 топли минерални извора. Температурата на водата обикновено варира от 33,9°C до 42,3°C, съгласно Заповед №РД-610/05.08.2019 г. на министъра на околната среда и водите. Експлоатационният дебит на находището е 33,86 l/s. Почти всички извори са с аналогичен химичен състав - хидрокарбонатно-сулфатни, калциево-натриеви с минерализация от 0.23 до 0.28 g/l. Характерно за тези води е повишеното съдържание на флуор - от 3.5 до 4.5 mg/l. Химическо замърсяване на почвите в общината не е регистрирано. Площите, разрушени от водна ерозия, са сравнително малко, за което решаващо значение има високата лесистост на територията.

За пречистване на отпадъчните води е необходимо изграждане на ПСОВ. За подобряване качеството на питейната вода е необходимо за всички населени места на общината да се проектират и изградят пречиствателни съоръжения, съгласно нормативните изисквания.

Земи и почви

Почвообразуващата основа на територията са гнайси, а в ниските части - делувиални материали. В общината най-разпространени са канелените и кафявите планински почви, а по поречията на р. Места има алувиално-ливадни почви. Алувиално-ливадни почви се характеризират със средномощен хумусен слой и добро почвено плодородие. Подходящи са за отглеждане на зеленчуци и овощни култури, фъстъци, технически култури. Канелените и планинските горски почви са водопропускливи, характеризират се с тънък хумусно-алувиален слой и са подходящи за отглеждане на топлолюбиви интензивни култури като слънчоглед, тютюн, лозя и трайни насаждения.

Почвите в района на общината са чисти. Няма данни за замърсени земеделски земи от промишлени дейности. Причини за доброто екологично състояние на почвите е липсата на активна промишлена дейност, както и интензивна селскостопанска дейност. На територията на общината няма складове за съхранение на негодни и забранени за употреба продукти за растителна защита. Всички измерени количества на устойчиви органични замърсители са под границите на определяне.

Степента на замърсяване и деградиране на почвите в голяма степен е обусловена от дейностите в промишлеността, неефективното земеделие, естествените процеси (водна ерозия, други екзогенни фактори), експлоатацията на природни богатства и изхвърлянето на отпадъците. На територията на общината деградацията на земите и почвите (киселинност, засоляване, заблатяване) е слабо изразена. Химическо замърсяване на почвите в общината не е регистрирано. Площите, подложени на водна ерозия, са сравнително малко, за което решаващо значение има високата лесистост на територията.

Площите, подложени на водна ерозия, са сравнително малко, за което решаващо значение има високата лесистост на територията.

Ерозията не е съществен проблем за почвите на общината. Част от територията (19%) е оценена в степен “слаб действителен риск” и само 10% с “умерен действителен риск” от водоплощна ерозия.

Вкисляването на почвите в района е вследствие на природни процеси (почвен тип) и трябва да се има предвид при избора на култури.

Нарушените терени са свързани с добива на гнайс (Крушево, Долно Дряново), лигнитни въглища (рудник "Канина") и баласт от речните корита.

Мониторингът на почвите в община Гърмен се осъществява от Изпълнителна агенция по околна среда.

Няма данни за замърсяване на почвите в района на община Гърмен с тежки и токсични метали. Замервания и почвен анализ не са правени.

Човешката дейност силно е повлияла върху почвообразуването и почвеното плодородие в този район на страната.

На територията на Благоевград област няма сериозни проблеми по отношение на почвената ерозия. В общината се среща единствено водна и ветрова ерозия, по хълмистите части, което налага противоерозионни мероприятия.

Радиационна обстановка и влияние от нейонизиращи лъчения

Естественият радиационен гама-фон е конкретна физична характеристика на околната среда, характерна за всеки пункт, област, регион. Той се формира главно от космичното лъчение,

естествените радионуклиди, намиращи се в почвообразуващите скали, в атмосферата и водните басейни.

В резултат от периодичните наблюдения на радиационните параметри в основните компоненти на околната среда в община Гърмен е установено, че стойностите на радиационния гама-фон варират в границите от 0,14 до 0,16 μSv/h, който е характерният естествен гама-фон за този регион.

Специфичната активност на естествените радионуклиди в почви се сравняват с фонови стойности, определени в резултат от дългогодишни наблюдения, и характеризират почвите в отделните области от страната, незасегнати от стопанска дейност.

За почвите в района на общината са установени следната активност на естествените радионуклиди:

Уран-238 - от 51 до 66 Bq/kg;

Радий-226 - от 50 до 61 Bq/kg;

Торий-232 - от 70 до 77 Bq/kg;

Калий-40 - от 1028 до 1124 Bq/kg;

Олово-210 - от 48 до 62 Bq/kg;

При оценката на получените данни не са констатирани надфонови стойности на специфичната активност на естествените радионуклиди и варират в границите на характерните стойности за почвите в региона.

Широкият трансграничен ефект от радиоактивното замърсяване по време на ядрената авария в Чернобил се наблюдава и в нашата страна, като най-засегната е почвата в Южна България. Специфичната активност и динамика на техногенния радионуклид цезий-137, отложен в почвения слой в резултат от аварията, се контролира ежегодно и за необработваемите почви на територията на общината варира от 8,7 до 47,1 Bq/kg. Сравнено с данни от годините, непосредствено след аварията се наблюдава общо снижаване на специфичната активност на техногенния цезий-137, което се обяснява с глобалното му преразпределение при естествените миграционни процеси.

Не са наблюдавани радиационни параметри, различни от естествените, характерни за посочения район.

На територията на община Гърмен няма изградени обекти и други антропогенни източници, които доказани замърсители, допринасящи за промяна в радиационната обстановка.

Необходимо е обаче да се извършва редовен контрол върху нивото на високочестотни радиоизлъчвания от базовите станции на мобилните оператори за съответствие с препоръчителните стойности на специфичния коефициент на поглъщане SAR (Specific Absorption Rate) съгласно нормите на Международната комисия за защита от нейонизиращи лъчения ICNIRP (International Commission of Nonionizing radiation Protection).

ICNIRP е оторизирана да определя пределнодопустимите стойности на SAR за високочестотни радиоизлъчвания от мобилни приемно-предавателни устройства и наземни базови станции. За ЕС, както и за Япония, Бразилия и Нова Зеландия, пределно допустимата стойност на SAR е 2 W/kg, усреднено към 10 г жива тъкан.

Мощността на излъчване на антените на базовите станции е най-висока в порядъка между 30 и 70 м в посока фронтално срещу антената, в конус от 65º в хоризонтално направление и около 7º във вертикално направление. При самите мобилни телефони стойността на SAR за по-новите модели обикновено не превишава 1,3-1,5 W/kg, което е под разрешения от ICNIRP лимит. В законодателството на ЕС по отношение на мобилните комуникации са приложими и трябва да се спазват Директивите RE&TTE 99/5/EC, EMC 89/336/EC и LVD 73/23/EEC.

Ландшафт

Дейностите по отношение опазване, планиране и управление на ландшафта са ключови при устройване на всяка територия. Според Европейската Конвенция за Ландшафта, той има важна роля в културната, екологичната и социалната сфера, и представлява благоприятстващ икономическата дейност ресурс, чиято защита, управление и планиране могат да допринесат за устойчиво развитие на обществото, за повишаване качеството на живот. Определен е като „територия, специфичният облик и елементите, на която са възникнали в резултат от действията и взаимодействията между природните и/или човешки фактори". Съгласно приетите в страната определения „ландшафтът е териториална система, съставена от взаимодействащи си природни и антропогенни компоненти и комплекси" и представлява система, която съдържа и възпроизвежда ресурси, съхранява геофонда и представлява източник на естетическо въздействие. Устойчивостта на ландшафтите е категория, която отразява постоянството или неизменчивостта на ландшафта във времето. Тя се разглежда като устойчивост спрямо величината на въздействието, влияещо върху структурата на ландшафта, както и като способността на му към продължително еднопосочно развитие при опазване на естествените му или придобити свойства за определен прогностичен период. Природните и антропогенни елементите, които оформят видовете ландшафти са релефа,

горите, пасища и ливади, реките, деретата, овразите, обработваемите земи, населените места и урбанизираните територии с жилищни и селскостопански функции. Забележимо отражение върху визията на ландшафта на общината е факта, че исторически човешката намеса е изменила съществено облика на естествената природна среда и поради този факт, отделните видове ландшафти могат да бъдат определени като съществено антропогенно повлияни ландшафти. Комбинацията от естествени и антропогенно формирани през вековете предпоставки на територията на общината, дава възможност да се определят съществуващите типове ландшафти :

- Урбогенен селищен тип ландшафт. Обхваща селищните и особено прилежащите крайселищни територии. Положително оформящо въздействие за облика на този тип ландшафт има растителността в отделните общински и частни селищни и крайселищни имоти и околната природна среда.
- Агрогенен тип ландшафт с преди всичко площно визуално въздействие. Поради характера на релефа в общината, той е достигнал максимума на възможност за териториално развитие. Това са обработваеми земи, животновъдни ферми, мерите, ливадите, пасищата и други селскостопански територии.
- Дендрогенен тип ландшафт на горските територии. Той обхваща голяма част от територията на община Гърмен и преди всичко защитените зони по Натура 2000. Растителните формации са в поясите на иглолистните и широколистните гори.
- Дендрогенен крайречен тип ландшафт на влажните зони, формиран по речните тераси на река Места и нейните притоци. Основно към него се причисляват крайречните територии с влаголюбива дървесна и храстова растителност. Този тип ландшафт е защитен от Закона за биологичното разнообразие. Визуалното и екологично въздействие на този тип ландшафт се оценява като максимално за облика на ландшафта и за неговото здравно-физиологично въздействие върху човешкия организъм.

Състоянието и облика на ландшафта да голяма степен зависи от редица екологични фактори с антропогенен генезис, които пряко влияят върху неговото качество и здравен статус. Качествата на тези фактори формират и потенциала за бъдещото развитие на ландшафта и зелената система на територията на община Гърмен. Основно значение има състоянието на тези от елементите на околната среда, които най–силно са повлияни от човешката дейност. Нейната интензивност на негативно влияние, особено се повиши през последните 50-60 години. Съвкупното действие и взаимовръзка между тези антропогенно повлияни елементи на околната среда, определят екологичната обстановка в района и пряко влияят върху потенциала за нейното бъдещо развитие. Екологичните фактори от своя страна очертават

насоките за развитие и бележат ограничителите при устройственото планиране на територията. Въпреки, че ландшафтът в района е повлиян от антропогенните фактори-пътища, електропроводи, промишлени предприятия, складови комплекси, интензивно селско стопанство, все пак територията на общината се отличава с разнообразни подтипове ландшафти, при което са съхранени и такива с подчертано естествен характер. Запазените възможности за естествено развитие, които характеризират повечето типове ландшафти и изразяват тяхната устойчивост, са индикация за това, че територията се нуждае предимно от дейности и действия с превантивен характер по отношение запазване и обогатяване на основните видове ландшафти.

Шум и радиация

Шумът е един от основните фактори с неблагоприятно въздействие върху населението. Община Гърмен не е подложена на голям шум.

На територията на община Гърмен няма изградена железопътна инфраструктура. Основен източник на шум е автомобилният транспорт. Шумът от автомобилния трафик зависи от интензивността на движението, от скоростта и структурата на транспортния поток, от възрастта на автомобилния парк, от вида и качеството на пътната настилка. По определени направления се наблюдава интензивен автомобилен транспорт, свързан главно с тежкотоварни автомобили в дърводобивния, канено добивния и строителния сектор, както и с леки автомобили (предимно в почивните дни и ваканционните сезони) по направленията Гърмен - Огняново и Гърмен – Лещен - Горно Дряново - Ковачевица. Като цяло обаче транспортът на територията на общината не може да се определи като интензивен. Общината има разработен технически проект за изграждането на околовръстен път Огняново – Гърмен, с цел да се намали трафика през населените места.

Поради липса на големи заводи, промишлени предприятия, летища и други обекти, които биха издавали шум над нормата, не са установени неблагоприятни шумови условия. Съгласно Закона за защита от шума в околната среда той е нежелан или вреден външен звук, причинен от човешка дейност, в това число шумът, излъчван от транспортните средства от автомобилния, от инсталации и съоръжения на промишлеността, и от локални източници на шум. Съгласно Закона за защита на шума в околната среда, РИОСВ-Благоевград контролира промишлени обекти, източници на шум в околната среда, с цел спазване на граничните стойности за нива на шум в съответните зони и територии, както и в най-близките места за въздействие.

Задължение за провеждане на собствен мониторинг на шум в околната среда и представяне на резултатите от тях, имат единствено предприятията с издадени комплексни разрешителни по смисъла на Закона за опазване на околната среда. Територията е със сравнително нормална шумова среда. Нивата на шум в околната среда се контролират от РИОСВ Благоевград. Измерените нива на най- оживените пътни участъци са в рамките на допустимите нива от 60 dB. Ограничаването на скоростта на моторните превозни средство по натоварените улици и пътища до 40 км/ч е благоприятно за безопасността на движението, но увеличава интензивността на шума и замърсяването, емитирани от двигателите на автомобилите. Подмяната и поддръжката на съществуващата настилка ще доведе до значително подобряване на шумовата среда. Няма данни за превишаване еквивалентните нива на шума в жилищните зони и останалите територии и устройствени зони в урбанизираните места и извън тях регламентирани в Наредба №.6 от 26.06.2006 г. Малкото производствени обекти са изградени при спазване на действащото законодателство. През 2019 година са извършени планови контролни измервания на шума, излъчван в околната среда от два промишлени източника - ех за първична и вторична обработка на дървесина и инсталация за производство на пелети, находящ се в с. Дъбница, и цех за производство на пелети, находящ се в с. Огняново. Не са констатирани наднормени нива.

През територията на общината преминават трасета на електропреносни въздушни линии, източник на електромагнитни полета, които са рисков фактор за увреждане здравето на хората. Електроенергийната мрежа е съставена предимно от въздушни ел. проводи 20 kV за селата, понижаващи трафопостове и мрежи НН-предимно въздушни. Изградената енергийна мрежа отговаря на нормативните изисквания. В хигиенно защитната зона на линията не се допуска по никакъв повод урбанизация. Производствени и др. дейности, източници на радиационно замърсяване на територията на общината няма. Радиационния фон се движи в нормални граници. Наблюденията на радиационните параметри в основните компоненти на околната среда на територията на област Благоевград, в т.ч. и община Гърмен, са непрекъснати и периодични и се извършват от „Лаборатория за радиационни измервания“ при Регионална лаборатория гр. Благоевград. В областта няма констатирани надфонови превишения на обемната специфична активност на изследваните радионуклиди. Изпълнителна агенция по околна среда към МОСВ, поддържа Националната автоматизирана система за непрекъснат контрол на гама-фона (BULRaMo система).За територията на страната естествения радиационен гама – фон е в границите 0,06 до 0,4 μSv/h. Нормалният радиационен фон на територията на област Благоевград е в границите 0,16-0,18 μSv/h. Тези стойности могат да бъдат отнесени и за територията на община Гърмен, където е създадена необходимата организация за своевременно оповестяване и информиране на населението при

възникване на радиационна авария в АЕЦ Козлодуй , регламентирани в Общинския план за защита при бедствия.

Защитени територии и зони

На територията на община Гърмен се намират следните ***защитени територии*** по смисъла на **Закона за защитените територии**:

- поддържан резерват „Тъмната гора“, обявен за резерват с Постановление №1153/10.10.1948 г. на Министерски съвет и Заповед № 4811/10.10.1962 г. на Главно управление на горите и прекатегоризиран в поддържан резерват със Заповед № РД-382/15.10.1999 г. на министъра на околната среда и водите (ДВ, бр. 97/1999 г.) и с граници съгласно Заповед № РД - 687/09.09.2013 г. на министъра на околната среда и водите (ДВ, бр. 90/2013 г.);
- защитена местност „Беслет“, обявена за буферна зона на поддържан резерват „Тъмната гора“ със Заповед № 886/02.10.1986 г. на Комитета за опазване на природната среда (ДВ, бр. 83/1986 г.), прекатегоризирана в защитена местност със Заповед No РД-411/18.06.2007 г. на министъра на околната среда и водите (ДВ, бр. 61/2007 г.);
- природна забележителност „Каялийски скали“, обявена и в граници определени със Заповед №РД-418/14.11.1995 г. на министъра на околната среда (ДВ, бр. 105/1995 г.);
- природна забележителност „Козия камък“, обявена и в граници определени със Заповед №1187/19.04.1976 г. на Министерство на горите и опазване на околната среда.

Защитени зони като част от Европейската екологична мрежа ..НАТУРА 2000“:

- част от защитена зона BG0001030 „Родопи Западни” за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, включена в списъка от защитени зони приет с Решение № 602/16.10.2007 г. на Министерски съвет (ДВ, бр. 85/2007 г., изм. и доп.);
- част от защитена зона BG00001021 „Река Места“ за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна , включена в списъка от защитени зони приет с Решение № 802/04.12.2007 г. на Министерски съвет (ДВ, бр. 107/2007 г., изм. и доп.);
- част от защитена зона BG0002076 „Места“ за опазване на дивите птици, обявена със Заповед № РД-532/26.05.2010 г. на министъра на околната среда и водите (ДВ, бр. 51/2010 г.);

- част от защитена зона BG0002063 „Западни Родопи“, обявена със Заповед №РД-835/17.11.2008 г. на министъра на околната среда и водите, изменена със Заповед № РД-890/26.11.2013 г. на министъра на околната среда и водите (ДВ, бр. 107 от 2013 г.).

Управление на отпадъците

На територията на община Гърмен не се извършват дейности по третиране на битови отпадъци. Община Гърмен е член на Регионално сдружение за управление на отпадъците заедно с общините Гоце Делчев и Хаджидимово. На територията на община Гърмен се генерират основно битови отпадъци. Значителен е делът на отпадъците от селскостопанска дейност – животинска тор, растителни отпадъци и др. Контролът по събирането и извозването на отпадъците се извършва от общината.

Към разглеждания момент 2020 г., всички населени места в община Гърмен са включени в системата за организирано сметосъбиране и сметоизвозване. По-голяма част от битовите отпадъци се генерират от населението на общината и по-малка от търговски, административни, социални, фирмени и други подобни обекти.

Генерирането на битови отпадъци е в зависимост от мястото на образуване на отпадъците и стандарта на живот на населението и варира по сезони. В община Гърмен се извършва разделно събиране на отпадъци. Отпадъците се депонират на регионалното депо в град Гоце Делчев, което отговаря на всички изисквания на Директива 1999/31/ЕС за депониране на отпадъците.

В общината ежегодно се прилагат различни мерки във връзка с провеждането на разяснителни кампании сред населението, вкл. учениците, относно дейностите по управление на отпадъците.

Образуваните строителни отпадъци на територията на община Гърмен са предимно от юридически лица от строителна дейност. Малка част от тях са формирани от физически лица вследствие на ремонтни дейности. Много често, населението събира смесено строителните отпадъци с битовите.

Проблеми:

- Директно заустване (без предварително пречистване) на отпадъчните води в реките;
- Основни замърсители на въздуха са битовото отопление през зимните месеци, автомобилният транспорт и лошата пътна инфраструктура.

Потенциали:

- Добро качество на атмосферния въздух в общината;

- Общината е с над средна обезпеченост с водни ресурси от средното за страната ниво;
- Плодородни почви без замърсявания;
- Малък дял на защитените територии, което не ограничава предприемаческата инициатива;
- Ниско общо ниво на шумово замърсяване.
- Намаляване количеството на депонираните от населението отпадъци.

2.6 Административен капацитет и управление

Структура и организация на работа на общинската администрация

Общинската администрация осигурява изпълнението на законите, подзаконовите нормативни актове, решенията на Общинския съвет, подпомага кмета на общината при осъществяване на правомощията му, осигурява технически дейността му, подпомага Общинския съвет и осигурява дейността му, извършва дейност по административно обслужване на гражданите, физическите и юридическите лица.

Устройственият правилник определя структурата, организацията на дейност и функционалните задължения на административните звена в общинската администрация на община Гърмен, които осигуряват изпълнение на законите, като се ръководят от принципите на законност, равнопоставеност, прозрачност, достъпност, отговорност, целесъобразност и ефективност.

Устройственият правилник е приет от Общинския съвет и е разработен съгласно принципите и изискванията, произтичащи пряко от разпоредбите на: Конституцията на Р България; правата и задълженията, произтичащи за общината от членството на Р България в Европейския съюз; Европейската харта за местно самоуправление; Закона за местното самоуправление и местната администрация; специализираната нормативна уредба, която има отношение към организацията и дейността на общинската администрация, както и правилници, наредби, вътрешни правила за дейността, действащи в рамките на административната структура и на територията на община Гърмен

За осигуряване на добра основа за ефективното и ефикасно осъществяване на ежедневната дейност на общинската администрация, са разработени и се прилагат ***вътрешни правилници и инструкции***, както следва:

- ✓ Правилник за организацията и дейността на ОбС, неговите комисии и взаимодействието му с Общинска администрация - *Правилникът урежда основните*

дейности, функции, правата, задълженията и организацията на работа на Общинския съвет и неговите органи и взаимодействието му с общинска администрация;

- ✓ Правилник за вътрешния трудов и служебен ред в общината - *Правилникът за вътрешния трудов ред се прилага по отношение на всички лица, които се намират на територията на общинска администрация Гърмен и нейните помощни звена;*
- ✓ Вътрешни правила за функциониране на СФУК в Община Гърмен и второстепенните разпоредители към нея - *Настоящите правила се прилагат във всички структури, дейности и процеси на община Гърмен. Съществуват ясни насоки и процедури за служителите и изборните представители във всички процеси на взимане на решения;*
- ✓ Вътрешни правила за организация и управление на бюджетния процес на Община Гърмен - *община Гърмен прилага целенасочена политика за постигане на максимална полза при съществуващите ресурси*
- ✓ Вътрешни правила за реда и организацията на административната дейност в общината - *Вътрешните правила за организиране на административното обслужване в община Гърмен служат за регулиране на взаимодействието на дирекциите и звената при реализирането на административното обслужване, както и на последователността на извършваните в тях и от тях действия*
- ✓ Инструкция за документационната и деловодната дейности в общинската администрация - *Инструкцията за деловодната дейност и документооборота в община Гърмен урежда организацията и технологията за осъществяване на управление на деловодната дейност и използване на електронната система за регистрация и контрол на документооборота в общинската администрация*
- ✓ Етичен кодекс за поведението на служителите в общинската администрация - *Вътрешните правила регламентиращи личната почтеност и професионална етика на служителите, залегнали в системите за управление и контрол на община Гърмен включват: Етичен кодекс за поведение на служителите в общинска администрация; Работа на комисията по етика и Правилник за работа на комисията по етика. Всички служители са запознати с правилата и ги спазват*
- ✓ Харта на клиента - *общинска администрация Гърмен при осъществяване на своята дейност, се ръководи от принципите на законност, бързина, достъпност, икономичност и качество на услугите и водена от желанието да предоставя възможно най-доброто административно обслужване на клиентите си, както и да*

печели тяхното доверие. Хартата на клиента следва тези принципи и стандарти и очертава основните правила за административно обслужване в общината

- ✓ Вътрешни правила за приемане, издаване и съхраняване на електронни документи, подписани с универсален електронен подпис в община Гърмен - *С Вътрешните правила са определени срокове, ред и отговорности за обработване на електронните документи, регистрирани в системата на общината, включително и подадени сигнали и предложения, жалби и протести, заявления и искания;*
- ✓ Правила за достъп до обществена информация в общинска администрация Гърмен - *Правилата регламентират условията и реда за предоставяне на достъп до обществена информация на община Гърмен;*
- ✓ Процедура за регистрация, съхранение и архивиране на документи по проекти, изпълнявани по оперативните програми - *Процедурата определя условията и реда за съхранение на документи по оперативните програми и цели осигуряване на адекватна одитна пътека на всички нива на управление и изпълнение на проектите, включително при извършването на оценка на проектите и в процеса на докладване;*
- ✓ Номенклатура на делата със срокове за съхраняване на община Гърмен - *Номенклатурата на делата е систематизиран списък на наименованията на делата, които се образуват от дейността на общинска администрация Гърмен с регламентиран срок за съхраняване. С Номенклатурата на делата се цели усъвършенстване на документационната дейност, спазване на единен ред при организиране на документите в делата, съобразно съдържанието и сроковете на запазването им, текущо прогнозиране на тяхната ценност, осигуряване на експедитивно документационно обслужване и попълване на НАФ с добре запазени документи с историческо, обществено-политическо и справочно значение;*
- ✓ Вътрешни правила за провеждане на процедури за възлагане на обществени поръчки - *Вътрешните правила за управление на цикъла на обществените поръчки в община Гърмен определят условията и реда за възлагане на обществени поръчки и за провеждане на конкурси, и целят осигуряване на ефективност при разходването на публични средства и средствата, предоставени от европейските фондове и програми;*
- ✓ Вътрешните правила за организацията и реда за проверка на декларации и за установяване на конфликт на интереси в община Гърмен – *С Правилата се уреждат организацията и реда за извършване на проверка на декларациите по чл.35, ал.1, т.1-4 от Закона за противодействие на корупцията и отнемане на незаконно*

придобитото имущество и за установяване на конфликт на интереси в община Гърмен;

- ✓ Вътрешни правила за заплатите в общинска администрация - *В община Гърмен стриктно се спазват процедурите за подбор, назначаване, повишаване, възнаграждение на служителите, съобразно приетите и утвърдени Вътрешни правила за работната заплата в община Гърмен. Регламентирани са случаите за материално и допълнително възнаграждение на общински служители. Назначаването и подбора на служители се извършва в съответствие с нормативните изисквания за съответната длъжност и въз основа на разработена длъжностна характеристика – провеждат се интервюта и конкурси, където е приложимо. Повишаването на служители в общинска администрация Гърмен се извършва след годишна оценка за индивидуално изпълнение на съответната длъжност;*
- ✓ Счетоводна политика и индивидуален сметкоплан на община - *Счетоводната политика на община Гърмен е основен организационен документ за определяне на финансови отговорности, съставяне на отчети и текуща счетоводна дейност. Тя се осъществява при спазване на задължителните основни принципи, определени в Закона за счетоводството. За отчитане на бюджетните дейности се прилага Индивидуален сметкоплан;*
- ✓ Вътрешни правила във връзка с процеса на искания за отпускане на средства и контрол на разходите - *Приети правила, свързани с провеждането на контрол преди изпълнение на процедурата по предварителен контрол при поемане на задължение и извършване на разход;*
- ✓ Процедура за вътрешен мониторинг и контрол – *има за цел да осигури условия за ефективно и ефикасно усвояване на безвъзмездна финансова помощ;*
- ✓ Процедура за прилагане на механизмите за избягване на двойно финансиране на проекти по ОП, ПРСР и други донорски програми;
- ✓ Процедура за извършване на проверки на място;
- ✓ Правила за достъп да обществена информация в общинска администрация Гърмен – *общи положения, форми за предоставяне на достъп до обществена информация, ред за предоставяне на достъп, приемане, регистриране и срокове;*
- ✓ Вътрешни правила и процедури при командировки.

Схемата за организационна структура на общинската администрация е добре структурирана и съдържа детайлна информация за всички звена, които са част от община Гърмен. Общата численост на общинска администрация и разпределението и по дейности, а именно:

Таблица 36. Административна структура на общинската администрация

№ по ред	**Обща численост в т.ч**	**Брой 75**
I.	**ОРГАНИ НА ИЗПЪЛНИТЕЛНАТА ВЛАСТ ПО ЧЛ. 19 ОТ ЗАКОНА ЗА АДМИНИСТРАЦИЯТА И ТЕХНИТЕ ЗАМЕСТНИЦИ**	**19**
1.	Кмет на община	1
2.	Заместник- кмет на община	3
3.	Кметове на кметства в селата: Горно Дряново, Дебрен, Долно Дряново, Дъбница, Огняново, Осиково, Рибново, и Хвостяне	8
4.	Кметски наместници в селата: Балдево, Ковачевица. Крушево, Лещен, Марчево, Ореше и Скребатно	7
II.	**ОБЩИНСКА АДМИНИСТРАЦИЯ С. ГЪРМЕН в т.ч.**	**56**
1.	**ДЛЪЖНОСТИ НА ПРЯКО ПОДЧИНЕНИЕ НА КМЕТА НА ОБЩИНАТА**	**8**
1.1.	Секретар на община	1
1.2.	Експерт по сигурността на информационните и комуникационни технологии (Служител по сигурността на информацията) (Обща администрация)	1 1
1.3.	Звено за вътрешен одит (ана администрация) В т.ч. 1.3.1. Ръководител - 1 1.3.2. Вътрешен одитор -2	3
Та“	Главен архитект (Специализирана информация)	—

1.5.	Експерт по отбранително-мобилизационна подготовка, гражданска защита, класифицирана информация и архив (Обща администрация)	1 1
1.6.	Секретар на МКБППМН (Специализирана администрация)	
2.	**ОБЩА АДМИНИСТРАЦИЯ в т.ч.**	**16**
2.1	**ДИРЕКЦИЯ „ ФИНАНСИ, ПРАВНО, АДМИНИСТРАТИВНО И ИНФОРМАЦИОННО ОБСЛУЖВАНЕ И ЧОВЕШКИ РЕСУРСИ "**	**16**
2.1.1.	Директор на дирекция	1
2.1.2.	Отдел „Финанси и правно обслужване"	9
2.1.3.	Отдел „Човешки ресурси, административно и информационно обслужване"	5
2.2	ЗВЕНО “ОБЩИНСКИ СЪВЕТ“	1
3.	СПЕЦИАЛИЗИРАНА АДМИНИСТРАЦИЯ в т. ч.	37
3.1.	ДИРЕКЦИЯ „ЕКОЛОГИЯ, МЕСТНИ ПРИХОДИ И ГРАЖДАНСКА РЕГИСТРАЦИЯ И АДМИНИСТРАТИВНО ОБСЛУЖВАНЕ" (без отдели)	7
3.2.	ДИРЕКЦИЯ „ПРОГРАМИ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ, ТЕРИТОРИАЛНО - СЕЛИЩНО УСТРОЙСТВО И ХУМАНИТАРНИ ДЕЙНОСТИ" (без отдели)	12
3.3.	ЗВЕНО „СЛУЖИТЕЛИ В КМЕТСТВАТА“	13

Обща численост	75 броя
Длъжности по чл. 19 от Закона за администрацията (кмет на община, заместник-кметове, кмет на кметство и кметски наместник)	19 броя
Общинска администрация	56 броя
В т.ч. Секретар на общината	1 брой
Обща администрация	16 броя (28.57%)
Специализирана администрация	37 броя (66.07%)

Източник: Община Гърмен

Кметът на общината е едноличен орган на изпълнителната власт. Той упражнява ръководство и контрол на общинската администрация и представлява общината. Неговата дейност се подпомага от един секретар и трима заместник-кметове. Общинската администрация е обща и специализирана и е структурирана в три дирекции – Дирекция „ФИНАНСИ, ПРАВНО, АДМИНИСТРАТИВНО И ИНФОРМАЦИОННО ОБСЛУЖВАНЕ И ЧОВЕШКИ РЕСУРСИ“, Дирекция „ЕКОЛОГИЯ, МЕСТНИ ПРИХОДИ И ГРАЖДАНСКА РЕГИСТРАЦИЯ И АДМИНИСТРАТИВНО ОБСЛУЖВАНЕ“ и Дирекция „ПРОГРАМИ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ, ТЕРИТОРИАЛНО - СЕЛИЩНО УСТРОЙСТВО И ХУМАНИТАРНИ ДЕЙНОСТИ“. За определени специфични задачи се привличат външни лица в качеството им на експерти и консултанти.

Дейността на общинската администрация се контролира и утвърждава от Общинския съвет, който има 17 члена. Към Общинския съвет функционират постоянни комисии, както следва: 1. Комисия по общинска собственост, финанси, икономика и нормативна уредба, 2. Комисия по устройство на територията, земеделие и гори, околна среда и туризъм, 3. Комисия по хуманитарни и социални дейности, младежта и спорта и конфликт на интереси.

При необходимост по актуални проблеми се сформират и временни комисии.

Кметовете на населените места изпълняват бюджета на общината в частта му за кметството, организират благоустройствени, комунални и др. мероприятия, упражняват контрол за законосъобразно използване, поддържане, охрана и опазване на общинската собственост.

Функциите, които са вменени на общинска администрация Гърмен, покриват всички нейни отговорности, които са сведени до:

- ✓ Управление на отпадъци
- ✓ Изграждане и поддръжка на общинска инфраструктура
- ✓ Стратегическо планиране на развитието; териториално развитие и устройствено планиране, съобразени с нейните екологични, исторически, социални и други специфики
- ✓ Поддържане и развитие на местни спортни, туристически и други обекти за отдих, обекти на културно-историческото наследство
- ✓ Изграждане, поддържане и добро управление на сградите общинска собственост вкл. училища, болнични и социални заведения, на центровете за социални грижи, на културни, исторически и архитектурни паметници от общинско значение
- ✓ Изграждане и управление на общинските детски градини

- ✓ Предоставяне на административни услуги, планиране и управление на местните данъци и такси
- ✓ Функции по управление на здравеопазването, образованието, социалните дейности, културата, споделено с държавата.

Дейността на администрацията се осъществява от държавни служители и лица, работещи по трудово правни отношения.

Служителите в общинската администрация отговарят на съответните образователни и квалификационни изисквания за заеманата от тях длъжност.

Числеността на общинската администрация е одобрена от Общинския съвет по предложение на Кмета на общината Общата численост на служителите в администрацията на община Гърмен е 75 души към 2020 г. В периода 2014-2020 г. броят на служителите варира в границите между 69 и 75 души. Над 70 % от всички служители на община Гърмен са с висше образование. По различни програми в общината се наемат временно лица, които подпомагат работата на постоянните служители.

Общинската администрация е ***технически обезпечена*** с вътрешна компютърна мрежа, компютри, преносими компютри, принтери, скенери, многофункционални устройства, сървър, като е осигурен достъп до интернет на 100% от служителите, включително на кметства извън общинския център. От количествена гледна точка техниката е достатъчна, за да задоволи потребностите на общинската администрация, но е необходимо тя да се обновява периодично, за да се поддържа качественото ниво на работа.

За повишаване на специфичните умения и професионалната квалификация на служителите в общинската администрация се осъществяват ***специализирани обучения***, които се планират на базата на предварително извършен анализ на потребностите от страна на служителите. В периода 2014-2019 г. годишно по 10-15 служители на общината участват в различни курсове и образователни програми за повишаване на квалификацията си и придобиване на нови умения.

Политики, планове и програми

Общинският съвет на община Гърмен е утвърдил следните ***планове, програми и стратегии, които действат към 2020 г.***:

- ✓ *Стратегия за управление на общинската собственост за мандат 2019-2023 г.* - стратегията е разработена на основание разпоредбите на чл.8 ал.8 от Закона за общинската собственост и регламентира: основни принципи, цели и приоритети за придобиване, управление и разпореждане с имоти-общинска собственост; основни

характеристики на отделните видове имоти, които подлежат на запазване и реконструкция, отдаване под наем или са предмет на разпореждане; нужди на общината от нови имоти и способите за тяхното придобиване

- ✓ *Програма за енергийна ефективност на община Гърмен 2017-2022 г.* – нейното разработване е регламентирано в чл.12, ал.1 и 2 от Закона за енергийна ефективност. Програмата е в съответствие с Националната стратегия и Националния план за действие по енергийна ефективност;
- ✓ *Дългосрочна и краткосрочна програма за насърчаване използването на възобновяеми енергийни източници и биогорива на община Гърмен*, разработени са в съответствие с Националния план за действие за енергията от възобновяеми източници, както и с чл.10 ал.1 от закона за енергията от възобновяеми източници. Националната енергийна стратегия на РБ до 2020 г. Програмите са неразделна част от усилията на общинската администрация, насочени към повишаване нивото на енергийната ефективност. Задачата на програмите е да спомогнат за разрешаване на проблемите с климатичните промени и постигането на устойчив икономически растеж.
- ✓ *Програма за опазване на околната среда на община Гърмен 2017-2020 г.* – разработена е на основание чл.79 ал.1 от Закона за опазване на околната среда.
- ✓ *Програма за управление на отпадъците на община Гърмен 2014-2020 г.* – програмата е актуализация на предходната Програма за управление на отпадъците 2010-2014 и е разработена на основание чл.52 ал.1 от Закона за управление на отпадъците (обн. ДВ бр. 53 от 13 юли 2012 г.), в съответствие със структурата, целите и предвижданията на Националния план за управление на отпадъците (приет с Решение №831/22.12.2014 г. на МС).
- ✓ *Общинска стратегия за развитие на социалните услуги 2016-2020 г.* – нейното разработване е регламентирано със Закона за социалното подпомагане и Правилника за прилагане на Закона за социалното подпомагане. В дългосрочен план Общинската стратегия за социалните услуги следва целите, поставени в Областната стратегия за социалните услуги на област Благоевград, за превръщане на община Гърмен в регион с достъпни, разнообразни и качествени социални услуги, които допринасят за подобреното качество на живота, максималната самостоятелност, пълноценната реализация и грижа за индивидите и общностите в риск;
- ✓ Общинска стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците на територията на община Гърмен 2018-2020 г. – насочена към подкрепата и

подпомагането на личностното развитие на децата и учениците на територията на община Гърмен

- ✓ *Стратегия на община Гърмен за интегриране на ромите и други уязвими малцинствени социални групи* – Стратегията е обвързана с Областната стратегия за интегриране на ромите и с Националната стратегия на Р България за интегриране на ромите. Общинската стратегия се ръководи от основните принципи, формиращи политическата рамка на ЕС за защита на правата на човека, за съблюдаване на принципа за гарантиране на равни възможности за всички граждани и недопускане на дискриминация въз основа на различни признаци, вкл. етнически произход.
- ✓ *Общинска стратегия за развитие на младежта за 2015 – 2020 г.* – целта на документа е да подпомогне развитието на една модерна, гъвкава и съобразена с нуждите на общинската икономика образователна система, на чиято основа да се създадат нужните условия за просперитета на местната общност. Като основно изискване при изпълнението на документа се налага желанието за устойчив просперитет на местната общност на основата на достъпно и качествено образование. Една от стратегическите цели на документа е: „Създаване на благоприятна, насърчаваща и подкрепяща среда за качествена професионална реализация на младите хора в община Гърмен“. Образователният процес в общината е грижа на всички заинтересовани страни и се развива съвместно между Общината, образователните институции, местния бизнес и структурите на гражданското общество.
- ✓ *Стратегия за устойчиво развитие на община Гърмен в областта на селското и горското стопанство и за развитие на алтернативен туризъм* – насочена към развитието на потенциала за развитие на туризма в община Гърмен.

Капацитет за изпълнение и управление на проекти

Пряко за изготвянето и управлението на проекти са отговорни служителите от дирекция „ Програми на европейския съюз, териториално-селищно устройство и хуманитарни дейности“. При необходимост допълнително се привличат външни експерти.

Таблица 37. Информация за изпълнени проекти, финансирани по фондове на Европейския съюз за периода 2014 – 2020 г. в община Гърмен

№	ИМЕ НА ПРОЕКТА	ФИНАНСИРАЩА ПРОГРАМА	МЯСТО НА ИЗПЪЛНЕНИЕ ПРОЕКТА	ПЕРИОД НА РЕАЛИЗАЦИЯ	ФИНАНСИРАЩА ОРГАНИЗАЦИЯ	ПАРТ-НЬОРИ	ОБЩА СТОЙНОСТ Хил. лв.	ОСНОВНИ РЕЗУЛТАТИ
1.	**„Устойчиво икономическо развитие чрез подобряване на социалната инфраструктура в Трансграничния регион Гърмен - Босилово”**	Програмата за ТГС между Република България и Бивша Югославска Република Македония по Инструмента за предприсъединителна помощ	с. Гърмен и с. Лещен	23.07.2012 - 22.07.2014 г. 24 месеца	Община Гърмен	Община Босилово, Македония	327 988 лв.	Изграждане на модерни трансгранични центрове за развитие на творчеството, насочен към децата и младите хора в Община Гърмен и Община Босилово
2.	**‘‘Културният туризъм – мост между населението в трансграничния регион между Гърмен и Босилово”**	Програмата за ТГС между Република България и Бивша Югославска Република Македония по Инструмента за предприсъединителна помощ	с. Гърмен и с. Лещен	30.04.2013 - 29.04.2015 г. 24 месеца	Община Гърмен	Община Босилово, Македония	154 326,77 лв.	Изграждане на модерни трансгранични центрове за провеждане на срещи и семинари, младите хора в Община Гърмен и Община Босилово
3.	**„Нови възможности за грижа”**	Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” 2014-2020, Агенция за социално подпомагане	с. Гърмен	30.03.2015 до 29.02.2016 г. 20 месеца	Община Гърмен	Агенция за социално подпомагане	177 717. 91 лв.	Превенция на зависимостта от институционален тип грижи, подобряване качеството на живот на деца и възрастни хора с увреждания и тежко болни лица в

								невъзможност за самообслужване и създаване на възможности за социално включване.
4.	**„Подкрепа за достоен живот”**	Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”, 2007-2013 съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз чрез Агенция за социално подпомагане	Община Гърмен	08.10.2010 - 31.08.2014 г.	Община Гърмен	Агенция за социално подпомагане	759 327. 92 лв.	Преодоляване на социалната изолация на семействата, в които има лица, зависими от постоянни грижи, поставени в риск от институционализация, чрез създаване на възможности лицето с трайни увреждания само да получи право на индивидуален бюджет за ползване на услугата, като избере своя личен асистент и определи как социалната услуга да бъде организирана във времето.
5.	**„Повишаване на енергийната ефективност в ОУ „Христо**	Национален Доверителен Екофонд	с. Дъбница и с. Огняново	29.10.2015г. 08.03.2016 г.	Община Гърмен		392 377. 87 лв	Повишаване на енергийната ефективност чрез ремонтни дейности

	Ботев" с. Дъбница" ОДЗ „Детелина" с. Огняново община Гърмен							на сградите на ОУ „ Христо Ботев с.Дъбница и ОДЗ „Детелина„ с. Огняново.
6.	**„Създаване на център за информация, адаптация и интеграция на граждани на трети държави на територията на Община Гърмен"**	"Интегрирана схема за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ за реализиране на дейности, целящи внедряване в практиката на Общите основни принципи на политика за интеграция на имигранти в ЕС"	с. Марчево	03.02.2014 - 30.06.2014 г.	Община Гърмен		217 295. 48 лв.	
7.	**„Компетентни и мотивирани служители на община Гърмен"**	Оперативна програма Административен капацитет, финансирана от Европейския социален фонд. Приоритетна ос 2.2 „Компетентна и ефективна държавна администрация"	с. Гърмен	13.12.2013 г. - 13.09.2014 г. 9 месеца	Община Гърмен		69 653 лв.	Повишаване на личната компетентност на служителите на общината и подобряване на координацията и взаимодействието между служителите.
8.	**"Прогрес чрез обучения на служителите на община Гърмен"**	Оперативна програма Административен капацитет ,финансирана от Европейския социален фонд. Приоритетна ос II „Управление на човешките ресурси", Подприоритет 2.2. „Компетентна и ефективна държавна администрация"	с. Гърмен	21.08.2014г. 21.08.2015 г. 12 месеца	Община Гърмен		97 292,50 лв.	Повишаване на личната компетентност на служителите на общината и подобряване на координацията и взаимодействието между служителите.

9.	**Закупуване на оборудване, необходимо за осъществяване на дейността на „Домашен социален патронаж" село Марчево**	Министерство на труда и социалната политика Фонд “Социална закрила”;	с. Марчево	Срок на действие 3 месеца Начало: 01.08.2017 Край: 20.11.2017 г.	Община Гърмен	Конкретен Бенефициент	Обща стойност 29 829,40 лева -100% с включен ДДС 10% съфинансиране 2 982,94лв. с ДДС от Община Гърмен 90% Безвъзмездна финансова помощ 26 846,46 лв. с ДДС	Подпомогне развитието на социалния патронаж ще се подобри качеството на обслужване на потребителите на социалната услуга.
10.	**„Обучения и заетост за младите хора“**	Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд и Инициативата за младежка заетост по договор №BGO5M90PO01-1.005-0001	Община Гърмен	Продължителност 6 месеца Начало: 02.05.2017г. Край: 02.11.2017 г.	Община Гърмен		34 240, 80 лева	
11.	**”Създаване на общински център за почасово предоставяне на социални услуги**	Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2014-2020, по процедура за директно предоставяне на „Независим живот“ код на	Община Гърмен	Продължителност 20 месеца; Начало:14.06.2016 г.	Община Гърмен	Бенефициент община Гърмен	499 704,00 лв.	

	за хора в неравностойно положение”	процедурата BG 05M9OP001-2.002 по приоритетна ос „Намаляване на бедността и намаляване на социалното включване“ ИСУН2020		Край: 14.02.2018 г.				
12.	“**Развитие на туризма в трансграничния регион Босилово - Гърмен, чрез запазване на местните културни традиции”**	Програмата за трансгранично сътрудничество между Република България и Бивша Югославска Република Македония по инструмента за предприсъединителна помощ, бюджетна линия № 2014TC16I5CB006-2015-1 (2014-2020)|Приоритетна ос 2 – Туризъм по проект: „Развитие на туризма в транс-граничния регион Босилово-Гърмен, чрез запазване на местните културни традиции"	с. Рибново	Продължителност 24 месеца ; Начало:17.10.2016 Край: 17.10.2018 г.	Община Гърмен	Водещ партньор община Босилово	412 111,62 евро общо за целия проект **182 435,17евро за община Гърмен** 229 676,[45] евро за община Босилово	Рекабилитация на читалище „Изгрев“с. Рибново.
13	**„Реконструкция и обзавеждане на общинска образователна инфраструктура на територията на Община Гърмен”„ включваща следните**	подмярка 7.2 „Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на всички видове малка по мащаби инфраструктура“ от мярка 7 „Основни услуги и обновяване на селата в селските райони“ от Програмата за развитие на селските райони за периода	ДГ „Никола Вапцаров“ с. Дебрен	Подписан договор №01/07/2/0/00664 от 09.11.2017 09.11.2020 36 м.	Община Гърмен	Конкретен Бенефициент	804 370.41 лв.	По проекта ще бъдат извършени строително-монтажни дейности – изграждане на детски площадки , оборудване и обзавеждане на детската градина

	подобект: ОДЗ "Никола Вапцаров" – село Дебрен”	2014 – 2020 г. (ПРСР 2014–2020г.), съфинансирана от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР)						
14	**Създаване на социално предприятие „Общинска пералня– Гърмен“, по процедура BG05M9OP001-2.010 „Развитие на социалното предприемачество“ по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2014-2020 ,чрез електронна система ИСУН 2020.**	Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2014-2020 ,чрез електронна система ИСУН 2020	с. Марчево	Договор BG05M9OP001-2.010-0088-C01 Начало: 11.06.2018 Край:11.08.2019 Срок на изпълнение, месеци14	Община Гърмен	Конкретен Бенефициент	238 100,03 лв.	Създаване на социално предприятие „Общинска пералня– Гърмен“ находяща се в сградата на Кметство с. Марчево.
15	**Предоставяне на социална услуга „Личен асистент”**	Постановление №332 от 22.12.2017г. на Министерски съвет за изпълнение на държавния бюджет на Република България и сключено Споразумение №ФС01-0245 от 06.02.2018 г. между Агенция за социално подпомагане и Община	Община Гърмен потребители от различни населени места	15.03.2018 г. до 31.12.2018 г.	Община Гърмен		261 195.00.лв	Осигуряване на социална услуга в домашна среда „Личен асистент“, за хора с увреждания и лица над 65 години с ограничение или невъзможност за самообслужване.

		Гърмен в сила от 15.02.2018г.,						
16	**„Осигуряване на топъл обяд“**	Оперативна програма за храни и/или основно материално подпомагане по процедураBG05FMOP001-3.002	Община Гърмен населени места с. Гърмен с. Марчево с. Балдево с. Дъбница с. Дебрен с. Огняново	01.11.2016 г. 31.12.2019 Срок на изпълнение- 38 месеца	Община Гърмен	Конкретен Бенефициент	124 355.00 лв.	Намаляване на броя на живеещите в бедности лица, чрез подпомагането им с храни, с оглед преодоляване на основно материално лишение. Конкретните цели на проекта са насочени към: допълване, надграждане и разширяване на обхвата на действащата национална програма за подпомагане на обществените трапезарии; подкрепа за създаване на нови трапезарии;
17	**„Подкрепа за социално включване на хора с увреждания и самотни възрастни в община Гърмен“**	Оперативна програма Развитие на човешките ресурси , Процедура МИГ-Гоце Делчев – Гърмен – Хаджидимово – МЯРКА 11 „По- добър достъп до устойчиви услуги за социално включване на	Община Гърмен	Дата на стартиране 20.11.2019 Дата на приключване 20.11.2020 Продължителност: 12 месеца	Община Гърмен		97 791,50 лв.	

		хора с увреждания и самотно живеещи лица“ Код на процедураBG05M9OP001-2.071						
18	**„Подкрепа за интеграция на маргинализираните общности в община Гърмен“**	Оперативна програма Развитие на човешките ресурси, Процедура МИГ – Гоце Делчев – Гърмен – Хаджидимово, Мярка 10 „Интеграция на маргинализираните общности“ Код на процедура BG05M9OP001-2.024	Община Гърмен	Дата на стартиране 27.12.2019 Дата на приключване 27.10.2020 Продължителност: 10 месеца	Община Гърмен		97 140.83лв.	
19	**„Изграждане и модернизиране на кухня за подобряване на социалната услуга към „Домашен социален патронаж“ село Марчево, община Гърмен“**	Фонд „Социална закрила“ при Министерство на труда и социалната политика	с. Марчево	Начало: 06.10.2020 Край:10.12.2020	Община Гърмен		49 884.74 лв.	
20	**„Нова възможност за младежка заетост” 2014BGO5M90PO01-1.2014.001-C0001**	Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд и Инициативата за младежка заетост		Начало: 08.05.2020 Край:08.11.2020г. Продължителност: 6 месеца	Община Гърмен		73 183.68 лв.	

		Договор №М3-3-08-03-3656#8						
21		Договор №М3-3-08-03-4029#8		Начало: 30.06.2020 Край:30.12.2020г. Продължителност: 6 месеца	Община Гърмен		28 851.41 лв.	
22	**„Домашни грижи за достоен живот“ BG05M9OP001-2.040-0127**	Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2014-2020 в рамките на процедура за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ №BG05M9OP001-2.040 „Патронажна грижа за възрастни хора и лица с увреждания – Компонент 2“	Община Гърмен	Начало: 16.12.2019 Край:16.12.2020г. Продължителност: 12 месеца	Община Гърмен		54 432.00 лв.	
23	**„Домашни грижи за достоен живот“ BG05M9OP001-2.101**	Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2014-2020 в рамките на процедура за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ №BG05M9OP001-2.101 „Патронажна грижа за възрастни хора и лица с увреждания – Компонент 3“	Община Гърмен	Начало: 16.04.2020 Край:16.12.2020г. Продължителност: 8 месеца	Община Гърмен		62 130.00 лв.	

Таблица 38. Брой и стойност на проектите, реализирани или в процес на изпълнение от община Гърмен в програмните периоди 2007-2013 и 2014-2020

	2007-2013	2014-2020
Общ брой договори	4	9
Обща стойност на проектите - лв.	2 463 778	2 760 348
Население към 31.12.2014 и към 31.12.2020	14 846	14 726
Привлечени средства (от общинат) на 1 човек - лв.	166	187

Източник: ИСУН 2007-2013; ИСУН 2020; Община Гърмен

Анализът на данните относно реализирането на проекти, съфинансирани от европейските фондове в програмните периоди 2007-2013 и 2014-2020 показва два пъти увеличение на броя на проектите през периода 2014-2020, както и нарастване на стойността на привлечените средства с 13%.

Относно повишаването на институционалния капацитет и ефективността от действията на общинската администрация за подобряване на предоставяните от общината услуги следва служителите да подобряват своите знания и умения, с цел ефективно управление на общината, както и привличането на допълнителен финансов ресурс, с оглед осигуряване на средства за реализиране на заложените цели, приоритети и мерки в настоящия документ.

С идеята за изграждане на дългосрочно ефективно партньорство между местните власти, за устойчиво регионално развитие на територията - споразумение за съвместно сътрудничество с община Лозница.

Развитието и утвърждаването на административния капацитет е основен фактор за постигане на стратегическите цели в управлението на общината; изграждане на адекватна и ефективна система за планиране и контрол на изпълнението; усъвършенстване на организацията по административното обслужване и документооборота в администрацията; откритост и достъпност на дейността на администрацията на община Гърмен.

В заключение, може да се обобщи, че община Гърмен разполага с административен капацитет и технически ресурс за обезпечаване на дейностите си, но в бъдеще следва служителите да повишават своята квалификация, с оглед на променящата се нормативна уредба, вкл. и на европейско ниво.

Проблеми:

- Малка активност от страна на гражданите/бизнеса към програмите, съфинансирани от европейските фондове (с изключение на мерките заради COVID-19).

Потенциали:

- Използване на експертния капацитет на общинските служители;
- Реализация на различни видове проекти;
- Разработени общински стратегии и програми в различни сектори;
- Сътрудничество между общинската администрация и граждански организации;

2.7 Селищна мрежа и жилищен сектор

Съгласно нормативните уредби на Р България основното предназначение на териториите на една община, определени с общите устройствени планове са: урбанизирани територии (населени места и селищни образувания), земеделски територии, горски територии, територии, заети от водни площи, защитени територии и др.

Предназначение и баланс на териториите

Структурата на поземлените ресурси на общината по видове територии (обща територия, в т.ч. земеделски, горски, населени места, урбанизирани територии, водни течения и водни площи, територии за добив на полезни изкопаеми, територии за транспорт и инфраструктура) и формата на собствеността (частна, държавна, общинска и друга) е следната за община Гърмен:

- ✓ Общата площ на територията на община Гърмен е 388.48 кв. км.;
- ✓ Земеделските територии в общината заемат 96 763 дка площ, в т.ч. обработваема земя от 68 005 дка (70,2%), но поливните площи са 14 489 дка, поради силно амортизираната хидромелиоративната система;
- ✓ Горските територии са държавни, общински и частни. Общата площ е 29 025 ха. От нея 28 021 ха или (96,5%) е държавна, горите в селскостопанския фонд са 581 ха или (2,0%), а частните гори - 423 ха (1,5%);
- ✓ Териториите за добив на полезни изкопаеми са в района на селата Балдево и Огняново, където запасите от лигнитни въглища са в размер на 2091,0 ха.

От данните се вижда, че най-голяма част от територията на общината е заета от селскостопанския фонд, следвана от горския фонд и обработваемата земя.

Предвид силно изразения земеделски характер на територията и високата категория на земите, не се наблюдават тенденции за промяна предназначението на земеделските земи.

Таблица 39. Баланс на територията на община Гърмен

Наименование на териториалния елемент	Площ на съществуващи елементи		Площ на проектни елементи	
	в ха	в %	в ха	в %
I. ТЕРИТОРИИ С НАЙ-ОБЩО ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ				
1. Жилищни функции	681,53	1,75	731,11	1,88
2. Обществено-обслужващи функции	14,43	0,04	16,18	0,04
3. Производствени дейности	23,76	0,06	26,56	0,07
4. Складови дейности	13,03	0,03	13,48	0,03
5. Рекреационни дейности, курорти и вилни зони	8,14	0,02	8,62	0,02
6. Озеленяване, паркове и градини и др.	40,82	0,10	48,24	0,12
7. Спорт и атракции	5,38	0,01	5,38	0,01
8. Комунално обслужване и стопанство	0,90	0,00	2,05	0,01
9. Земеделски територии, в т.ч.:	9294,77	23,88	9230,12	23,72
9.1. обработваеми земи - ниви	6451,27	16,58	6451,27	16,58
9.2. обработваеми земи - трайни насаждения	323,14	0,83	323,14	0,83
9.3. необработваеми земи	205,16	0,53	175,16	0,45
9.4. др. земи	2316,20	5,95	2281,55	5,86
10. Горски територии, в т.ч.:	28430,43	73,05	28430,43	73,05
10.1. гори	28293,73	72,70	28293,73	72,70
10.2. др. горски	136,70	0,35	136,70	0,35
11. Водни площи	299,08	0,77	299,08	0,77
12. Транспорт и комуникации	102,97	0,26	102,97	0,26
13. Техническа инфраструктура	3,16	0,01	4,18	0,01
14. Територии за добив на полезни изкопаеми	2,40	0,01	2,40	0,01
ОБЩА ПЛОЩ	38 920,80	100,00	38 920,80	100,00
II. ЗАЩИТЕНИ И НАРУШЕНИ ТЕРИТОРИИ				
А. Територии за природозащита	25 468,70	65,44	25 468,70	65,44
Б. Защитени територии за опазване на КИН	176,03	0,45	176,03	0,45
В. Територии с особена териториално-устройствена защита	119,8	0,31	119,8	0,31
Г. Територии за възстановяване и рекултивация	40,00	0,10	0,48	0,00
Д. Територии с активни и потенциални свлачища и срутища	16,18	0,04	16,18	0,04
Е. Други нарушени територии	0	0,00	0	0,00
Ж. ОБЩА ПЛОЩ по т. Г, Д, Е с отчитане на припокриването	25 820,71	66,34	25 781,19	66,24

ТЕРИТОРИИ С ДОПУСТИМА СМЯНА НА ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕТО				
1*. За жилищни функции (устройствена зона Жм*)			70,13	0,18
2*. За предимно производствени дейности (устройствена зона Пп*)			52,17	0,13
3*. За рекреационни дейности, курорти и вилни зони (устройствена зона Ок*)			156,31	0,40
4*. За смесена зона (устройствена зона Соп*)			180,7	0,46
5*. ОБЩА ПЛОЩ по т. 1*, 2*, 3*, 4*			459,31	1,18

Източник: община Гърмен

Основни оси на развитие

Йерархичната система от населени места в общината е представена от с. Гърмен, който е общински център попадащ в 5-то ниво на йерархичната система от селищата, съгласно Националната концепция за пространствено развитие на Република България 2013-2025 (актуализация 2019 г.). Това са селища - центове, предлагащи работни места и основни услуги със значение за собствената си и за съседните по-малки общини. Те са определени съобразно подходящото им местоположение в територията на областите, демографската им големина, наличните им функции в сферата на икономиката и социалната сфера, въпреки занижените им социално-икономически показатели.

Съгласно Интегрираната териториална стратегия за развитие на Югозападен район 2021-2027, общините с центрове от пето йерархично ниво (каквато е община Гърмен) са идентични с определените слабо урбанизирани (периферни) общини. Това са малки общини със затруднено социално- икономическо развитие, които формират компактни ареали от групи общини в територията на района - в западните крайгранични покрайнини, в югоизточните му части в Родопите и в североизточните му части в Средна гора. Слабо урбанизирана община (периферна) - на малък град или село (rural)- над 50% от населението живее в населени места под 5 хил. жит. или общината е с център град под 5 хил. жители. Съгласно методиката на ОИСР и ЕК слабо урбанизираните общини могат да се идентифицират със селските общини (селските райони). Тази класификация и определеният чрез нея обхват на селските райони се различава от обхвата, прилаган с програмата за развитие на селските райони (ПРСР) в периодите 2007-2013 и 2014-2020. В ПРСР обхватът е значително по-обширен, тъй като критерий за селски район е общини, в които няма град с население повече от 30 хил. д.

Тези общини могат да бъдат включени в обхвата на т.н. „райони за целенасочена подкрепа”. Стимулирането на техните центрове е важно, за да могат да предлагат необходимите първични услуги на населението както и работни места извън земеделската функция.

Осите на урбанистично развитие следват Актуализираната Националната концепция за пространствено развитие.

Селищна структура

Настоящата структура на селищната мрежа в община Гърмен е формирана в продължение на дълъг исторически период. Населените места в община Гърмен, съгласно Единния класификатор на населените места в Р. България, са 16 бр., в т.ч. центъра на общината – село Гърмен и 15 населени места. Селата са големи, когато населението им наброява от 2000 до 5000 д. Такива села на територията на общината са: Гърмен, Дебрен, Дъбница и Рибново. Средни села (с население от 1000 до 2000 д.) са: Горно Дряново, Долно Дряново, Огняново и Хвостяне, малки (с население от 200 до 1000 д.) са: Балдево, Крушево, Ореше, Осиково и Скребатно и много малки (с население под 200 д.) – Ковачевица и Лещен. Ролята на село Гърмен е, като традиционен обединяващ център с изградена инфраструктура, да обслужва населението от общината, да осигурява нормалното функциониране на населените места и да съчетава интересите на населението им.

Развитие на територията на общината

Целенасоченото балансирано развитие на териториалната структура на община Гърмене от основно значение за опазване на територииите, околната среда, селищните структури и културно-историческото наследство.

При запазване на досегашните тенденции в община Гърмен се очаква задържане на водещата роля на общинския център с. Гърмен и продължителна миграция на населението към градовете в областта или други по-развити областни центрове.

Един от възможните сценарии за развитие на община Гърмен е окрупняването на земеделските територии с цел повишаване на рентабилността при обработка и ситуиране на местни преработвателни структури са едни от възможностите за създаване на икономическа активност в западащите периферни общински райони. В развитието на изостаналите селски и периферни територии е необходимо да се реализират вътрешните за района ресурси, като екологично земеделие, туризъм основан на природно и културно наследство, традиционни занаяти, народните традиции и културните обичаи.

Жилищна осигуреност

Статистическите данни по отношение на жилищната осигуреност на населението в община Съществен дял в решаването на проблема на териториалното развитие на общината се пада на системата "Обитаване", която под влияние на демографските нужди от една страна и на физическото износване на съществуващия сграден фонд - от друга, изисква проучване не само в качествено, но и в количествено отношение. При решаване на проблемите на системата "Обитаване" на първо място се поставя търсенето на вътрешни резерви. След изчерпването на възможностите на съществуващата жилищна зона се пристъпва към усвояването на нови територии за жилищни нужди. Състоянието на жилищния фонд на община Гърмен е анализирано на база на статистически данни към 31.12.2019 г.

На територията на община Гърмен има изградени 4 508 жилищни сгради с 5 043 жилища, чийто характеристики са показани в таблицата по-долу:

Таблица 40. Полезна площ на жилищата в община Гърмен към 31.12.2019 г. в кв.м.

Области, общини, населени места	Полезна площ			Полезна площ на човек от население-то	Жилищна площ на човек от населението	Спомага-телна площ на човек от населе-нието	Средна полезна площ на едно жилище
	Общо	Жилищ-на	Спомага телна				
община Гърмен	408865	355574	53291	27,91	24,27	3,64	81,08
с. Балдево	9091	7934	1157	54,44	47,51	6,93	81,17
с. Горно Дряново	22345	18668	3677	23,62	19,73	3,89	86,27
с. Гърмен	55537	47526	8011	28,51	24,40	4,11	72,60
с. Дебрен	57045	51150	5895	25,73	23,07	2,66	87,36
с. Долно Дряново	31575	28366	3209	26,71	24,00	2,71	98,67
с. Дъбница	46473	40288	6185	26,02	22,56	3,46	84,65
с. Ковачевица	13426	11880	1546	319,67	282,86	36,81	79,92
с. Крушево	5243	4246	997	21,58	17,47	4,10	68,99
с. Лещен	8809	7135	1674	1761,80	1427,00	334,80	88,98
с. Марчево	6947	5759	1188	46,01	38,14	7,87	73,13
с. Огняново	55883	48352	7531	36,94	31,96	4,98	81,46
с. Ореше	11588	9802	1786	65,47	55,38	10,09	81,03

с. Осиково	14657	13200	1457	29,14	26,24	2,90	80,98
с. Рибново	45639	39369	6270	16,30	14,06	2,24	71,65
с. Скребатно	10394	9259	1135	43,31	38,58	4,73	79,95
с. Хвостяне	14213	12640	1573	19,47	17,32	2,15	83,61

Източник: Национален статистически институт

По данни на НСИ, преобладаващата част от жилища на територията на община Гърмен са категоризирани като тухлени с гредоред - 2655 (52,65%), следвани от тухлените жилища с бетонна плоча - 1416 (28,08%). Най-нисък е процента на панелните жилища на територията на общината - 13 (0,26%). Жилищата в община Гърмен са разположени в едноетажни, двуетажни и триетажни жилищни сгради, т.е. в общината преобладава нискоетажно строителство. Основно на територията на община Гърмен има предимно двуетажните жилища - 3532, т.е. 70,04% от жилищата и едноетажните жилища - 1434 (28,44%) .Триетажните жилища в общината са едва 77, което представлява едва 1,53% от всички жилища на територията на община Гърмен. По данни на НСИ 31.12.2019 г., 3397 или 67,36% от жилищата в общината са посочени, че имат налични електричество, водопровод и канализация. Жилища с най-висока степен на благоустроеност в общината са 25,98% или 1310 жилища. Само едно жилище на територията на общината е без водопровод и канализация. По отношение на задоволеността от жилища, по данни НСИ на 1000 жители на община Гърмен се падат 344,23 жилища. Едно жилище се обитава средно от 2,91 души. Това показва, че на територията на община Гърмен е налице жилищно задоволяване по отношение брой жилища на едно домакинство или семейство.

Друг важен показател е състоянието на сградния фонд, отчитайки не само енергийните характеристики, но и естетическите и функционални качества на жилищата. Не малка част от жилищния фонд в общината е морално остарял и загубил естетическите си качества, което има отношение към атрактивността на населеното място за младите хора и качеството на средата. Освен архитектурните качества от особено значение са и енергийните показатели. Постигането на националните цели за енергийна ефективност е възможно чрез оценка на съществуващия сграден фонд и последващото интегриране на мерки за енергийна ефективност, които включват ремонт или реконструкция на основни технически системи от сградите – покриви, ВиК, водоснабдителни и отоплителни инсталации и др., също така и топлоизолация и подмяна на стъклопакети. Тъй като много голяма част от сградния фонд е в частния сектор, управлението на енергийната ефективност е процес, изискващ

координация между общината и частните собственици. Постигането на добри показатели по отношение на изразходваната електроенергия за отопление ще доведе до повишаване на качеството на живот, чрез намаляване на личните разходи за отопление и също така ще се намали въглеродния отпечатък на региона, което ще повиши и качествата на средата.

Проблеми:

- Селищната мрежа е неравномерно разположена;
- Водещата роля на общинския център с. Гърмен и продължителна миграция на населението създава опасност за пълно обезлюдяване на населени места, две от които са силно застрашени;

Потенциали:

- Добра транспортна достъпност посредством автомобилен транспорт;
- Налице жилищно задоволяване по отношение брой жилища на едно домакинство или семейство.
- Близост до Гърция;

2.8 Анализ на връзката на общината със съседните територии, които имат потенциал да влияят върху нейното развитие

Незадоволителното състояние на голяма част от общинската пътна инфраструктура влошава условията за комуникация между общините и особено между селата от съседни общини, за които транспортната инфраструктура е ключов фактор за развитие. Изградената жп мрежа в е в състояние да задоволи намаляващото търсене на транспортни услуги (особено пътнически), но експлоатационното й състояние е незадоволително, което намалява интереса към този вид превози.

Община Гърмен, заедно с общините Гоце Делчев и Хаджидимово, са обхванати в Местна инициативна група, като целите на партньорството са подобряване качеството на живот в обхвата на територията, разширяване на възможностите за работа пред местното население, подобряване на конкурентната способност на икономиката, осигуряване на балансирано и устойчиво развитие, подобряване качеството на инфраструктурата, запазване на чиста околна среда и намаляване на бедността в общините. Към момента МИГ-а е с активна регистрация и изпълнява успешно Стратегия за Водено от общностите местно развитие. Стратегията за ВОМР е разработена в рамките на Договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ № РД 50-194/07.12.2015 г. по подмярка 19.1 „Помощ за подготвителни

дейности” на мярка 19 „Водено от общностите местно развитие” от Програмата за развитие на селските райони 2014-2020 г. (ПРСР).

Общата стратегическа цел за развитие на територията на МИГ –Гоце Делчев –Гърмен – Хаджидимово е: „Устойчиво развитие на територията на общините Гоце Делчев, Гърмен и Хаджидимово чрез стимулиране на местната икономика, подобряване на средата и качеството на живот, повишаване капацитета на човешките ресурси и оползотворяване на местния потенциал и идентичност на територията.“

Сред предложенията на местното население, изразени в анкетното проучване относно бъдещото развитие на общината, са следните идеи за междуобщинско сътрудничество със съседните на община Гърмен общини:

- ✓ Съвместни проекти за развитие на селския туризъм с община Хаджидимово, Гоце Делчев, Сатовча;
- ✓ Обмяна на опит за привличане на инвестиции, за разкриване на работни места с общините Гоце Делчев, Хаджидимово, Сатовча, Сандански, вкл. и с общини от територията на Република Гърция;
- ✓ Разрастване на стокообмена с Гърция посредством сътрудничество с общините в региона;
- ✓ Създаване на културни маршрути заедно с общините Гърмен, Сатовча, Гърмен, Гоце Делчев, Сандански;
- ✓ Подобряване на пътната инфраструктура между общините;
- ✓ Съвместни спортно-развлекателни събития със съществуващите спортни клубове от съседните община;
- ✓ Развитие на селското стопанство в синхрон със съседните общини;

Община Гърмен е свързана с общините Хаджидимово и Гоце Делчев и посредством изградена и действаща Регионална система за управление на отпадъците.

В програмния период 2021-2027 г. предстои общината да проучи възможностите за реализиране на съвместни инициативи чрез диалог със съседните общини и анализ на проектните идеи в рамките на новия интегриран подход за териториални инвестиции.

Също така общината има споразумение за побратимяване и планира за продължава успешното си сътрудничество с община Босилово, Македония. Община Гърмен има сключено споразумение за сътрудничество с община Тасос, Гърция.

Община Гърмен има сключено споразумение с община Лозница във връзка със съвместно участие в областта на образователните, социалните, културните и други дейности.

2.9 Влияние на големи инфраструктурни проекти с регионално и национално значение, предвидени за реализация на територията на общината

Основен източник на достоверна информация за влияние на големи инфраструктурни проекти с регионално и национално значение, предвидени за реализацията на територията на община Гърмен, които пряко или косвено могат да дадат отражение в социално-икономическото, екологичното и пространственото развитие на общината, е Интегрираната териториална стратегия за развитие на Югозападен район от ниво 2 2021-2027. В документа не са предвидени за реализация конкретни големи инфраструктурни проекти, но съгласно потенциалите за развитие на община Гърмен, приоритетни за общината се очертават предложения, вкл. от по-общ характер, които могат да имат пряко или косвено влияние върху социално-икономическото развитие на община Гърмен:

- ✓ Създаване на туристически дестинации и интегрирани туристически продукти в Югозападния район, към които община Гърмен да се приобщи.

2.10 Описание на взаимовръзките на анализа с резултатите от проведения хоризонтален социално-икономически анализ на районите на национално ниво

Социално-икономическият анализ на районите в Република България представя настъпилите промени в периода 2014-2020 в икономическото, социалното, демографското, инфраструктурното развитие и състоянието на околната среда и очертава основните тенденции в тях. Също така се дават прогнози за развитието им до 2027 г. Той е структуриран в 3 основни части.

Първата част обхваща териториалния анализ на развитието по тематични направления и ключови характеристики по три основни теми – темата за урбанистичното развитие, териториалните аспекти на секторните политики, административния капацитет за провеждането им и за изпълнение на проекти.

Втората част акцентира върху сравнителния анализ на социалното, икономическото, демографското и екологичното състояние и развитие и инфраструктурното осигуряване на районите, областите и общините. Във всяко тематично направление са проследени промените, настъпили в резултат на прилаганите европейски и национални политики и

програми и са систематизирани изводи за въздействието на външни и вътрешни фактори, за установените трайни тенденции и възможностите за преодоляване на проблемите.

Третата част обобщава синтезираните изводи от първите две и ги надгражда с интегриран национален профил.

При изготвяне на социално-икономическия профил на община Гърмен са проследени ключови показатели, които са използвани и в Анализа на районите, за да се улесни сравнението между двата анализа и между направените изводи в тях. Освен това, показателите за развитие на община Гърмен са проследявани и съпоставяни със средното областно ниво (за област Благоевград) и средното ниво за страната (където е възможно).

По-долу е показана и онагледена взаимовръзката между изведените основни изводи от Анализа на районите и заключенията в ПИРО. Този подход дава възможност за бързо очертаване на взаимовръзката между двата анализа – къде има препокриване (т.е. изводите за община Гърмен са валидни и за национално/регионално ниво), къде се отчита разминаване (т.е. заключенията за община Гърмен са по-негативни или обратното – благоприятни).

Таблица 41. Взаимовръзка между изводите и заключенията от Социално-икономическия анализ на районите на Р България и ПИРО Гърмен

Изводи от социално-икономическия анализ на районите	Изводи от социално-икономическия анализ на ПИРО Гърмен	Взаимовръзка
Демография		
Демографската ситуация в страната се характеризира с: продължаващо намаляване и застаряване на населението; намаляваща раждаемост; високо ниво на смъртност; отрицателен естествен и механичен прираст.	Населението е с тенденция на слабо намаление; Отрицателен естествен прираст, с но със значително по-добри стойности от средните за страната. Отрицателен механичен прираст, с нарастващи негативни но с по-добри стойности от тези за страната.	Процесите на обезлюдяване в страната не се проявяват в голяма степен в община Гърмен
Териториалното разположение на населението е предимно в градовете – 73,5% (2017 г.).	100% от населението на общината живее в селата	Общината се различава от общата за страната характеристика. На територията на общината няма градове.
Изчерпан демографски потенциал на селата, които до неотдавна са били източник на миграция към градовете.	На територията на общината няма градове. Всички населени места са села.	Общината се различава от общата за страната характеристика. На територията на страната няма градове.
Пазар на труда		
Коефициентът на икономическа активност нараства.	Броят на заетите в местната икономика се запазва на относително постоянно ниво в периода 2016-2019 г.	Общината не се различава от общата за страната характеристика.
Заетостта на населението в най-активна възраст (15-64 г.) бележи ръст на национално ниво в периода 2014-2017 г.	Липсват конкретни данни за заетостта на населението във възрастовата група 15-64 г.	------

Коефициентът на безработица намалява значително.	Коефициентът на безработица намалява в общината, но с изключително бавни темпове.	Общината е с по-лоша характеристика от тази на национално ниво.
Териториално-урбанистичен анализ		
Общините в България са класифицирани като: силно урбанизирани, средно урбанизирани – при които над 50% от населението живее в населени места от 5 до 50 хил. жители или общината е с център град от 5 до 50 хил. жители и слабо урбанизирани – при които над 50% от населението е в населени места под 5 хил. жители или общините са с център град под 5 хил. жители.	В ИТСР на Югозападен район община Гърмен е определена като „слабо урбанизирана“. Съгласно методиката на ОИСР и ЕК слабо урбанизираните общини могат да се идентифицират със селските общини (селските райони). Тази класификация и определеният чрез нея обхват на селските райони се различава от обхвата, прилаган с програмата за развитие на селските райони (ПРСР) в периодите 2007–2013 и 2014–2020. В ПРСР обхватът е значително по-обширен, тъй като критерий за селски район е общини, в които няма град с население повече от 30 хил. д.	----------
В Анализа на районите са определени агломерационни образувания по дадени критерии.	В ИТСР на Югозападен район община Гърмен не попада в агломерационен ареал.	----------
Икономическо развитие		
БВП и БВП на глава от населението нараства.	Община Гърмен попада в ЮЗР. На ниво „община“ не се поддържа информация за БВП, отчита се тенденция на увеличаване на произведената продукция в общината, с по-висок темп от този на областно ниво, но приносът на общинската икономика към областната е много нисък .	----------
Преобладават микропредприятията (от 0 до 9 заети), следвани от втората група (от 10 до 49 заети).	В структурата на предприятията според заетите лица в тях в община Гърмен преобладават също микро предприятията	Общината е със същата характеристика като на национално ниво.

	с до 9 заети лица – 93% (2019 г.), следвани от малките предприятия с от 10 до 49 заети лица.	
Атрактивността на българския туризъм се формира от културно-историческо наследство, природни ценности, разнообразни пейзажи, качествени услуги и добра свързаност/достъпност.	Община Гърмен притежава културно-исторически ценности и природни ценности, както и добра транспортна достъпност; тези фактори са предпоставка за развитие на туризма.	Общината притежава от определените в Анализа на районите характеристики за развитие на туризма.
Социална сфера		
Обхватът на деца в предучилищно образование е намалял до степен, че всяко пето дете не посещава детска градина.	Местата в детските градини в общината са достатъчни, за да обхванат всички желаещи деца.	Общината е с по-добра характеристика от националното ниво.
Делът на преждевременно напускащите училище все още е твърде висок.	По данни на община Гърмен посещаемостта в общообразователните училища до задължителната училищна възраст (16 години) е висока, годишно отпадат около 0,01 % от подлежащите на задължително училищно обучение. Приблизително такъв е и броят на необхванатите деца, в задължителна предучилищна възраст.	Общината е с по-добра характеристика от националното ниво.
Броят на учениците в страната намалява ежегодно с близо 1,5%; закриват се училища, предимно в малките населени места.	Броят на учениците намалява през годините, но с ниски темпове, като цяло се наблюдава относителна устойчивост в броя на учениците, които се обучават в общинските училища.	Общината частично е с по-добра характеристика от националното ниво.
Общо за страната през 2017 г. един лекар обслужва 235 души;	На 1 лекар в общината се падат 2103 жители през 2020г.; Населението на 1 лекар по дентална медицина през 2020 г. е 2454 души.	Общината е със значително по-лоша характеристика от средното за страната ниво. Тук обаче трябва да посочим, че

На един лекар по дентална медицина в страната се падат 862 души от населението.	Посочените цифри са само за общопрактикуващите лекари и лекарите по дентална медицина, които упражняват своята дейност на територията на община Гърмен.	населението на общината се ползва и от лекарите в общинска болница в г. Гоце Делчев.
Увеличаващи се разходи в сферата на социалното осигуряване, подпомагане и грижа.	Делът на подпомаганите лица в общината се задържа на относително постоянно ниво в последните години, но населението застарява, което натоварва допълнително социалната система.	Общината е със същата характеристика като на национално ниво.
Неравномерно териториално разпределение на мрежата от социални услуги по общини.	Социалните услуги са средоточени в общинския център.	Общината е със същата характеристика като на национално ниво.
Социалната система покрива широк спектър от услуги, предоставени в общността и в специализирани институции за нуждаещите се групи от населението и ориентирани към пълноценно удовлетворяване на потребностите им в среда, по-близка до домашната.	Социалната система в общината също покрива услуги за различните групи нуждаещи се в среда, по-близка до домашната.	Общината е със същата характеристика като на национално ниво.
Инвестициите в спортна инфраструктура са инвестиции в здравето на нацията.	В общината не е изградена добра спортно-материална база, позволяваща развитието на различни видове спорт; регистрирани са спортни клубове и организации в тематични видове спорт, но инфраструктурата е в незадоволително състояние.	Общината е по-лоша характеристика от тази на национално ниво.
Техническа инфраструктура		

Републиканската пътна мрежа обслужва всички центрове на общини и осигурява комуникациите между тях в пространствения модел на системата от населени места; различно е обаче качеството на обслужване на общините с пътища от РПМ; 129 броя общини (почти половината от общините в страната) са обслужени с пътища с национално значение (автомагистрали и пътища първи клас)	Община Гърмен е обслужена от третокласна и четвъртокласна пътна мрежа.	Общината е с по-лоши характеристики от тези на национално ниво.
В национален план електроенергийната мрежа е добре развита и всички населени места са електроснабдени.	Електроенергийната мрежа в общината няма достатъчно капацитет за поемане на допълнителни консуматори. В общината няма подстанция 110/20 kV, което я прави с по-ограничени възможности за икономическо развитие.	Общината е с по-лоши показатели от тези на национално ниво.
Газопроводната мрежа в страната има нужда от доразвитие; необходимо е увеличаване на дела на газифицираните домакинства.	Няма газопреносна мрежа на територията на община Гърмен.	Общината е с по-лоши показатели от тези на национално ниво.
Нарастване участието на ВЕИ в енергийния баланс на страната.	В общината има потенциал за използване на слънчевата и вятърна енергия.	Изводите от Анализа на районите са валидни и за общината.
Тревожен е проблемът „режим на водоснабдяване”, който силно влошава качеството на живот на населението.	Налице е проблем с водоснабдяването.	Изводите от Анализа на районите са валидни и за общината.

Високо ниво на загуби на вода	Основен проблем са големите загуби на питейна вода (проблем, характерен за почти цялата страна) е поради силно амортизираните изградени от етернитови тръби системи.	Изводите от Анализа на районите са валидни и за общината.
Процесът на отвеждане и пречистване на отпадъчните води изостава; в сравнение с други европейски страни степента на отвеждане на отпадъчните води в България е една от най-ниските, а още по-голямо предизвикателство пред страната е пречистването на отпадъчните води.	Делът на населението, обслужено от ПСОВ на територията на общината е 0%.	Общината е със сходна характеристика като средното за страната ниво.
Околна среда		
Национален проблем по отношение състоянието на атмосферния въздух е замърсяването с фини прахови частици, което е сред най-високите в ЕС. То има ясно изразен сезонен характер.	Качеството на атмосферния въздух в общината може да се характеризира като добро, главно поради липсата на големи промишлени предприятия; замърсяванията са предимно с ФПЧ от отоплението през зимния период, от автомобилният транспорт и от лошата пътна инфраструктура.	Общината е с по-добра характеристика от средното за страната ниво.
Подобрява се качеството на повърхностните води в страната; наблюдава се и постепенно подобряване на качеството на подземните води.	Водните тела в района на община Гърмен с а в умерено екологично състояние.	Общината е с по-лоша характеристика от средното за страната ниво.
Почвите в страната са в добро екологично състояние по отношение на запасеност с биогенни елементи (органично вещество); увеличават се	Няма данни за замърсяване на почвите в района на община Гърмен с тежки и токсични метали; няма сериозни проблеми по отношение на почвената ерозия; няма вкиселени и засолени почви.	Общината е със сходна характеристика като националното ниво.

площите със слаб ерозионен риск, а тези с умерен, висок и много висок риск намаляват.		
Нивата на шум в по-голямата част от изследваните пунктове надвишава граничните стойности за съответните населени територии.	В общината не се наблюдават източници на шумово замърсяване и като цяло обстановката е спокойна.	Общината частично е с по-добра характеристика от националното ниво.
Значително по-големи количества образувани отпадъци на човек от населението в България в сравнение с ЕС; ниска степен на рециклиране на битовите отпадъци.	Всички населени места в община Гърмен са включени в системата за организирано сметосъбиране и сметоизвозване.	Общината е с относително по-добра характеристика от националното ниво.
Административен капацитет		
Наличието на административен капацитет в местните власти за усвояване на средства по оперативни програми и натрупването на инвестиции с икономически и социален характер, подкрепени от оперативните програми, са важно условие за растежа на териториалните единици.	Общината привлича средства от ЕСИФ, национални програми и други програми, което показва добрия капацитет за управление на проекти.	Изводите от Анализа на районите са валидни за общината.

2.11 SWOT-анализ

SWOT анализът като качествен аналитичен и прогностичен метод дефинира действието на вътрешните и външните фактори за развитие на община Гърмен и възможностите за избор на подходяща стратегия за постигане на целите и приоритетите за развитие. Отразява взаимодействието на вътрешните фактори (силни и слаби страни) и външните фактори (възможности и заплахи) на средата. Необходимостта от включването на такъв тип анализ е обусловена от факта, че SWOT анализът е мощен инструмент за оценка въздействието на силните и слабите страни, възможностите и заплахите пред дадено явление или субект (икономически или неикономически). Това го прави безценен инструмент за определяне качествените характеристики на изучаваното явление, но също и за предвиждане на перспективите за неговото развитие в бъдеще.

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
✓Благоприятен климат и наличие на почвени ресурси, благоприятни за развитие на земеделието; ✓Добро транспортно-географско положение, осигуряващо условия за сътрудничество със съседни територии; ✓Близост до Гърция (потенциални пазари);; ✓Относително балансирана икономика, с принос и на трите сектора – селскостопански, индустриален и услуги; ✓Традиции в първичния сектор на икономиката; ✓Наличие на природни и културно-исторически забележителности; ✓Добре изградена читалищна мрежа и богат културен календар; ✓Сдружения, работещи в сферата на местното развитие; ✓Наличие на места в детските градини; ✓Нисък процент на отпадналите ученици от образователната система; ✓Сравнително чиста околна среда, липса на големи замърсители в общината; ✓Бързоразвиващ се туризъм; ✓Добър административен капацитет.	✓ Тенденция за миграция на хората в активна възраст; ✓ Застаряващо население; ✓ Отрицателен естествен и механичен прираст; ✓ Незадоволително състояние на част от общинската пътна мрежа; ✓ Амортизирана водопреносна мрежа с големи загуби на вода по нея; ✓ Липса на канализационна мрежа в селата; ✓ Слаб темп на обновяване и преструктуриране на стопанските дейности; остаряло производствено оборудване и технологии; ✓ Ниска конкурентоспособност на икономиката] ✓ Непълно използване на природните и културните ресурси; ✓ Слабо използване на възможностите за публично-частно партньорство; ✓ Недостатъчно оползотворен туристически потенциал. ✓ Незадоволителна професионална адаптивност и професионална квалификация според изискванията на пазара на труда; ✓ Недостиг на средства за обновяване на обекти от културната инфраструктура.

ВЪЗМОЖНОСТИ	**ЗАПЛАХИ**
✓Производство на екологично чисти земеделски продукти; ✓Използване на финансови средства от фондовете на ЕС; ✓Междуобщинско сътрудничество за реализация на ключови инфраструктурни проекти за региона; ✓Разработване на качествен и атрактивен местен/ регионален туристически продукт и туристически услуги и ефективното им предлагане за увеличаване на туристите в общината и оползотворяване на наличната леглова база; ✓Потенциал за използване на ВЕИ – предимно слънчева енергия ; ✓Инвестиции в публична (транспортна, образователна, социална, здравна) инфраструктура и услуги; ✓Развитие на туризма – СПА, културно-исторически, спортен, риболовен, селски, екотуризъм и др.; ✓Реализиране на съвместни проекти със съседни общини; ✓Реализиране на интегрирани териториални инвестиции и на публично-частни партньорства; ✓Развитие на трансгранично сътрудничество с Гърция и Македония; ✓Повишаване квалификацията на общинската администрация; ✓Привличане на инвестиции.	✓Продължаваща тенденция на обезлюдяване в общината, засилена миграция вън от общината; ✓Застаряване на населението; ✓Натоварване на здравната и социална система; ✓Несигурна икономическа обстановка на световните пазари и в страната; ✓Намаляване на покупателната способност на населението, спад на потреблението; ✓Липса на финансиране за местни дейности, недостатъчно подпомагане от страна на държавния бюджет и европейските програми; ✓Ограничено финансиране за инфраструктури проекти, нужни на общината; ✓Липса на възможност за осигуряване на съфинансиране при реализация на проекти; ✓Забавяне на реализацията на важни инфраструктурни проекти; ✓По-добри възможности за реализация на младите хора извън общината; ✓Продължаващо влошаване на качеството на техническата инфраструктура; ✓Недостиг на местни обществени и стопански инициативи за развитие; ✓Негативни промени в климата; ✓Недостиг на качествени водни ресурси; ✓Поява на рискове от непредвидими природни и обществено-политически събития; ✓Вирусни пандемии.

3. ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ГЪРМЕН В ПЕРИОДА 2021-2027

3.1.Основни принципи при формулирането на стратегическата рамка на ПИРО

Стратегията за реализация на ПИРО Гърмен обхваща и проследява взаимовръзката между формулираните визия, определените стратегически цели на развитието и свързаните с тях приоритети за действие, които ще бъдат реализирани посредством изпълнението на Програмата за реализация на плана (чрез изпълнението на конкретни проекти).

Стратегическата рамка в ПИРО Гърмен 2021-2027 се базира на изискването за съгласуваност с основните стратегически документи на европейско, национално и регионално ниво.

Стратегията за развитие на община Гърмен за периода 2021-2027 г. интегрира регионалното и пространственото развитие на общината и е съобразена с ***основните цели на политиката на сближаване на ЕС за следващия програмен период***, както следва:

- ✓ Цел на политиката 1: По-интелигентна Европа чрез насърчаване на иновативния и интелигентен икономически преход.
- ✓ Цел на политиката 2: По-зелена, нисковъглеродна Европа чрез насърчаване на чист и справедлив енергиен преход, зелени и сини инвестиции, кръгова икономика, приспособяване към изменението на климата и превенция и управление на риска.
- ✓ Цел на политиката 3: По-добре свързана Европа чрез подобряване на мобилността и регионалната свързаност на ИКТ.
- ✓ Цел на политиката 4: По-социална Европа — реализиране на европейския стълб на социалните права.
- ✓ Цел на политиката 5: Европа по-близо до гражданите чрез насърчаване на устойчивото и интегрирано развитие на градските, селските и крайбрежните райони и на местните инициативи.

Базирайки се на основния документ – ***Документ за размисъл озаглавен „Към устойчива Европа 2030“,*** страните-членки, техните регионални и местни власти формулират рамките си за планиране на стратегическото развитие. Документът е израз на твърдия ангажимент от страна на ЕС да постигне резултати по целите на ООН за устойчиво развитие, включително целите на Парижкото споразумение относно изменението на климата. Документът поставя акцент и върху хоризонталните способстващи фактори, които ще подкрепят прехода към устойчивост, сред които са образованието, науката, технологиите, научните изследвания, иновациите и цифровизацията, финансите, ценообразуването, данъчното облагане и конкуренцията, отговорното бизнес поведение, корпоративната

социална отговорност и новите бизнес модели, отворената и регулирана търговия, както и управлението и съгласуваността на всички нива. На ниво ПИРО Гърмен това намира израз в планиране и формулиране на оптимални предвиждания в стратегията за устойчиво развитие на общината до 2027 г.

Визията, целите, приоритетите и мерките на Гърмен 2021-2027 са хармонизирани с действащата нормативна уредба на национално и местно ниво и са разработени в рамките на националната политика за регионално развитие като част от общата система от стратегически документи, установена със законодателните разпоредби. Отчитат се предвижданията на Националната концепция за пространствено развитие за периода 2013-2025 (Актуализация 2019 г.), Националната програма за развитие България 2030, Интегрираната териториална стратегия за развитие на Югозападен район 2021-2027, както и формулираните цели в секторните стратегии в областта на икономическото развитие, здравеопазването, образованието, науката, социалните услуги, транспорта, водния сектор, енергетиката, широколентовите комуникации, туризма, културното наследство и опазването на околната среда.

По същество, стратегическата част от ПИРО Гърмен е елемент от системата стратегически и планови документи, характеризиращи развитието на страната и на Югозападния район в перспектива до 2027 г.

Планът за интегрирано развитие на община Гърмен 2021-2027 е тясно свързан и с Общинския план за развитие на общината за периода 2014-2020 г. по отношение на приемствеността между двата плана, като ПИРО доразвива заложените приоритети от ОПР, като същевременно ги надгражда и актуализира с цел преодоляване на негативните тенденции и подобряване на социално-икономическото развитие на общината. Също така, отчетени са препоръките и основните изводи от извършената през 2017г. Междинна оценка на Общинския план 2014-2020 г. относно формулировките, съдържанието и изпълнението на отделните приоритети на ОПР (констатациите по отношение на стратегическите цели от ОПР 2014-2020 е, че те са актуални и съответстват на сравнителните предимства, потенциал и ресурси на общината).

Целите и приоритетите за развитие на община Гърмен в перспектива до 2027 г. са съгласувани и предвиждат взаимодействието с факторите, условията и потенциала за специфичното развитие на общината, мрежата от населени места и отделните сектори (индустрия, транспорт, екологична инфраструктура, туризъм, аграрни дейности и др.). Това гарантира използването на интегриран подход за планиране на регионалното и пространственото развитие на общината.

Прилагайки подхода „отдолу-нагоре“, при формулирането на стратегическата рамка на община Гърмен под особено внимание са взети резултатите и тенденциите от изготвения социално-икономически и SWOT анализ, проведеното анкетно проучване сред местните заинтересовани страни, както и проведените фокус групи със заинтересованите страни, отчетени са текущото състояние, идентифицираните проблеми и бъдещия потенциал за развитие на общината.

Изготвянето на стратегическия документ е хармонизирано със следните ***принципи за стратегическо планиране на местното развитие***:

1. Обвързаност на планираните мерки по между си за съвместно подобряване на местното развитие – при формулиране на целите и приоритетите е използван актуалният за програмния период 2021-2027 г. интегриран подход, като отделните мерки са обвързани помежду си и съвместно допринасят за подобряване на актуалната ситуация в общината;

2. Съответствие с принципите и правилата за прилагане на структурните инструменти в областта на регионалната политика на ЕС – ПИРО Гърмен е част от системата документи за стратегическо планиране в страната и ЕС, като съответства, интерпретира и конкретизира предвижданията на документите от по-високо ниво;

3. Координация и съгласуваност с европейските, националните и местните политики за конкуренция, опазване и подобряване на околната среда и равните възможности – постигане на синергия между секторните политики и потенциалите на общината;

4. Информираност и публичност на процесите на планиране и програмиране, финансиране, изпълнение, наблюдение и оценка в областта на интегрираното регионално и местно развитие – стратегията за развитие на общината е формулирана и съобразена в съответствие с предложенията в проведените фокус-групи и обществено обсъждане със заинтересовани страни, както и след анализ на резултатите от проведено анкетно проучване;

5. Съфинансиране и допълняемост на местните собствени финансови ресурси за развитие със средства от държавния бюджет, фондовете на ЕС и други публични и частни източници;

6. Концентрация на усилията, човешките ресурси и финансовите средства за осъществяване на набелязаните в стратегията цели – приоритетите са съсредоточени върху предимствата и потенциалите за развитие на общината и позволяват съсредоточаване на усилията и интегриране на всички възможни ресурси, формулирани са реалистични цели и мерки;

7. Отвореност за допълнения и адаптивност на стратегическите намерения към бързо променящите се условия на средата, в която ще се реализира стратегията;

8. Партньорство между всички институции, заинтересовани лица и структури на гражданското общество в процеса на реализиране на стратегическите намерения.

Прилагането на ***единен поход на планиране*** при формулиране на целите на община Гърмен в контекста на глобалните цели за регионалното и пространствено развитие, взаимната обвързаност и йерархична съподчиненост на ПИРО със системата от документи за стратегическо планиране на регионалното и пространственото развитие, използването на механизми за партньорство и координация между органите и институциите, бизнеса и гражданското общество в общината, както и на общи инструменти за финансово подпомагане, обуславя по-значим ефект и ефикасност за реализация на целите на местното развитие в община Гърмен. Стратегическата рамка на община Гърмен се състои от визия, стратегически цели, приоритети и мерки.

3.2.Визия за развитие на община Гърмен

Визията за развитието на общината дава характеристики на специфичния потенциал на общината и насоките за бъдещото ѝ развитие. Тя отразява перспективите пред регионалното и пространственото развитие на общината на основата на икономическите и социалните фактори, като отчита възможностите за преодоляване на различията между градските и селските територии.

Визията по своята същност е кратка формулировка от ключови думи, които очертават желаното състояние в дългосрочен план и нагласите на обществеността. Визията на ПИРО Гърмен отразява мечтаното развитие и постигането на съответното състояние на общината в 7-годишния период 2021-2027. Тя е съобразена с мненията на жителите и другите заинтересовани страни за това, как те си представят общината към 2027 г.

Визията дава израз на установените със социално-икономическия анализ и представени синтезирано в SWOT-анализа насоки в местното развитие. Визията за развитие на община Гърмен определя рамката на институционалните усилия от страна на общината, като важен момент при нейното формулиране е съчетаването на нуждите с наличния финансов ресурс – собствените и външните ресурси за постигането на поставените стратегически цели.

Визията, стратегическите цели и приоритети са съгласувани и предвиждат взаимодействието с факторите, условията и потенциала за специфично развитие на общината, мрежата от населени места и отделните сектори, залегнали в устройствените планове за развитието ѝ. Формулираните стратегически цели и приоритети отразяват пряко формулираната визия за развитие на община Гърмен за периода 2021-2027 г. и гарантират интегритет при реализацията им и свързаност със всички планови и стратегически

документи както на община Гърмен, така и на регионално, национално и европейско ниво, като са съобразени и с всички нормативни, законови и подзаконови изисквания свързани с ПИРО.

При формулировката на визията на ПИРО Гърмен се отчита приемствеността с визията на основния стратегически документ за развитие на общината в програмния период 2014-2020 - ОПР, дефинирана както следва:

Визия на ОПР 2014-2020: Община Гърмен привлекателна туристическа дестинация с опазена природна среда, предпочитано място за живеене, професионална реализация и бизнес.

Ключовите думи, които определят желаното състояние на община Гърмен към 2027 г., са: привлекателна, утвърдена туристическа дестинация, развита и конкурентна икономика, висока заетост, социална сигурност, съхранени традиции и култура, опазена околна среда.

Визия за развитие на община Гърмен в периода 2021-2027:

Община Гърмен – утвърдена туристическа дестинация, с устойчиво икономическо развитие, привлекателно място за живот и бизнес, съхранени традиции и култура и опазена околна средна.

Визията е рамка за формулиране на стратегическите цели и приоритети на община Гърмен за програмния период 2021-2027 г. и аргументира областите, където бъдещите действия ще донесат най-голяма възвръщаемост на вложените средства и устойчиви ползи на обществото. Това предполага добро управление и широко гражданско участие в процеса на вземане на решения и тяхното изпълнение с цел ефективно използване на наличните ресурси и постигане на благоприятни за жителите на община Гърмен резултати.

Визията е разгърната в структурата на целите и приоритетите на ПИРО.

3.3.Стратегически цели

Безспорно, при разработване на стратегическите цели и приоритети на ПИРО Гърмен, се стъпва на разбирането за съответствие с целите и приоритетите на документите, които имат отношение към стратегическото планиране на регионалното и пространствено развитие на по-високи нива: Лайпцигска харта за устойчиви европейски градове, Териториален дневен ред на ЕС 2030, действащи стратегически и планови документи на различни териториални нива в периода 2014-2020, стратегически документи за следващия програмен период 2021-2027 на европейско и национално ниво, принципите, залегнали в политиката на сближаване

на ЕС, както за настоящия период 2014-2020, така и за следващия – 2021-2027. Като документ от следващия по-висок ранг на ПИРО, най-голямо и непосредствено въздействие при формулиране на целите на ПИРО оказва Интегрираната териториална стратегия за развитие на Югозападен район 2021-2027. В основата на използвания подход е новото разбиране при стратегическото планиране за подкрепа на интегрирани териториални инвестиции на определена територия, които обхващат няколко сектора.

Програмният период (2021-2027 г.) налага ***нов подход при формиране на регионалната политика***, която се основава на опита от предходните години, съчетано с определянето на ключовите предизвикателства пред страните членки. От важно значение е идентифицирането на големи различия в развитието между българските региони и спрямо средното за ЕС ниво, както и определянето в дългосрочен план на сериозни дисбаланси между някои части на страната, които са съответно и предпоставка за невъзможност за използване на целия потенциал на територията. Тези процеси извеждат на преден план необходимостта от интегриран териториален подход, насочен към осигуряване на модел на развитие с оглед постигане на устойчив и балансиран растеж в българските райони и достигане на средно европейско ниво в средносрочен план. Интегрираният подход към териториалното развитие е насочен към намаляване на социални, икономически и териториални различия. В новия програмен период (2021-2027 г.) това се явява ключов механизъм за балансирано регионално развитие в рамките на Общността, както и средство за намаляване на различията между регионите в отделните страни членки и местните общности.

Структурата на целите и приоритетите на ПИРО подкрепя идеята за интегрирания подход в стратегическото планиране - изведените цели се конкретизират и доразвиват в очертаните приоритетни области. По този начин се постига синергичен ефект между резултатите на отделните приоритетни области, като за осъществяването на дадена цел допринасят повече от един приоритет.

Освен базиране на стратегиите на документи за развитие на територията в европейски и национален план, водещ принцип при разработване на стратегическата част на ПИРО е нейното обвързване с постигането на резултати за територията на общината, отразявайки местните потенциали за развитие и съсредоточавайки се върху решаването на конкретните проблеми на общината. Стратегическите цели и приоритети на ПИРО са фокусирани и конкретни и ясно показват избраната посока на развитие на общината, в съответствие с нейната специфика, и съответните сфери, към които приоритетно са насочени усилията и основната част от инвестициите, като е избегнато всеобхватно формулиране на целите и по този начин неефективно разпределение на ресурсите при предстоящата им реализация.

Степента на тяхното изпълнение се измерва чрез проследяване на измененията в системата от индикатори за наблюдение на ПИРО.

Приоритетите, дефинирани в ПИРО Гърмен, гарантират връзката между регионалния и местния стратегически контекст за развитие и логически произтичат от изводите на аналитичната част на документа, като също се фокусират върху конкурентните предимства на общината. Всеки от приоритетите води до постигането на стратегическите цели и визията за развитие на общината.

Изпълнявайки изискванията за стратегическа хармонизация, стратегическите цели и приоритети на община Гърмен обуславят координиране на действията, усилията и ресурсите (човешки и финансови за реализация на програми и проекти) за постигане на визията на ПИРО – адаптиране на жизнената среда към възможностите за благоприятни условия за живот и заетост.

Основните фактори, които са отчетени при формулирането на целите и стратегическите приоритети за развитие на общината са:

- ✓ Развитието на конкурентоспособна икономика ще продължи да бъде определящ фактор за развитието на община Гърмен през новия програмен период, опираща се на спецификата на територията и изграждане на потенциал за технологично обновяване. Осигуряването на растеж, заетост и условия за по-добро качество на живот в същото време следва да е ориентирано към постигане на относителен териториален баланс между населените места;
- ✓ Съхраняване и оптимално използване на човешкия потенциал чрез подобряване на образованието, повишаване на уменията, осигуряване на достъп до качествено здравеопазване и социални услуги. Повишаването на общото културното равнище е предпоставка за формиране на активно гражданско общество, имащо ясна визия и осъзнаващо своята мисия за местното развитие. Това обуславя подобряване на качествата не само на икономическата и социалната среда, но и на техническата инфраструктура и материалната жизнена среда в населените места на общината за валоризиране, съхраняване и опазване на нейното природно и културно наследство, както и развитието на общината като устойчива туристическа дестинация.

Фигура 26. Стратегическа рамка на ПИРО Гърмен

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1. Повишена конкурентоспособност на местната икономика

Първата стратегическа цел на ПИРО Гърмен е насочена към създаване и развитие на микро, малки и средни предприятия (като основна част от общинската икономика) в сферите на туризма, леката промишленост, преработвателната промишленост, селското стопанство и услугите. Цели се развитие на местната икономика и повишаване на конкуренцията, което да осигури повишаване на заетостта и възможност за по-висок жизнен стандарт на

населението в общината. Това от своя страна ще спомогне за засилване на мотивацията на местното население да остане в общината и за преодоляване на негативните демографски процеси.

В програмния период 2021-2027 г. се планират дейности за създаването на нов имидж и продукти, които да допринесат за увеличаване на добавената стойност на произведената продукция и генериране на повече приходи за общината. В разглежданата цел намират място мерки, насочени към стимулиране развитието на иновативни практики и производства и към създаване на благоприятни условия за развитието на традиционни дейности за местната икономика. Акцент се поставя и върху привличането на нови инвестиции и насърчаване на сътрудничеството и партньорството между общината и бизнеса за съвместни инициативи и реализиране на интегрирани териториални инициативи и инвестиции.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 2. Запазване и развитие на човешкия капитал и подобряване на социалните, здравните и образователните дейности

Фокусът на втората стратегическа цел е насочен върху комплексното развитие на социалната среда. Целта е разрешаване на констатираните проблеми в социалното развитие в общината, а именно – демографското развитие и свързания с това процес на обезлюдяване на територията, влошените характеристики на населението – възрастова, неблагоприятните характеристики на пазара на труда по отношение на качеството на работната сила (с ниско образование и с ниска квалификация), високото равнище на безработица и др. Добре планираните инвестиции в човешки ресурси са основен стимулатор на растежа в общината.

Акцент се поставя и върху създаването на равни възможности за труд и обучение, отдих и достъп до обектите на социалната инфраструктура, лечебни, учебни и детски заведения, подобряване на социалното включване, изграждане на адекватна образователна, здравна, социална, спортна и културна инфраструктура. Очакван ефект от постигане на целта е община Гърмен да се превърне в по-добро място за живот, което да доведе до подобряване на демографските показатели.

При планирането на мерките в тази област е целесъобразно осигуряване на съгласуваност и взаимодействие между институциите, реализиране на интегрирани проекти поради широкия и комплексен характер на адресираните нужди и проблеми.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 3. Устойчиво развитие на общината, изграждане на съвременна и качествена инфраструктура, опазване на околната среда и развитие на туризма.

Предвижда се инвестиране в подобряване на транспортната, екологичната и енергийната инфраструктура, което ще доведе до подобряване на условията за бизнес и търговия и комплексното социално-икономическо развитие в община Гърмен. Съвременната транспортна и информационна инфраструктура спомага за увеличаване на конкурентните предимства. Това, от своя страна, е възможност за осигуряване на равен достъп на всички жители до икономически функции и услуги.

Стратегическата цел е насочена и към опазването на околната среда чрез прилагане принципите на устойчиво развитие, предотвратяване на замърсяванията, последващо отстраняване на възникналите вреди, съхраняване на биоразнообразието и приоритетните местообитания за бъдещите поколения.

Целта адресира необходимостта от съхраняване на природната красота на общината, като в същото време акцентира върху необходимостта от развитие и популяризиране на културното наследство и природните дадености. Двата компонента са ключови за превръщането на община Гърмен в желана и устойчиво развита туристическа дестинация. Влагането на ресурси в тази насока ще допринесе за реализацията на всички приоритетни направления, поради интегралния характер на целта.

3.4.Приоритети за развитие

Приоритетите за развитие на община Гърмен в периода 2021-2027 са областите на действие, където се концентрират финансовите ресурси и общинските инициативи през следващия програмен период. Приоритетите не са директно обвързани и подчинени на дадена стратегическа цел, а допринасят за постигането на повече от една цел. Всеки приоритет се състои от набор от мерки, които определят какво точно да се развие и осъществи в общината, имайки предвид нейните предимства и потенциали. Мерките се конкретизират още по-детайлно в Програмата за реализация на ПИРО, като могат да се допълват с допълнителни проекти и инициативи на общината до 2027 г.

ПРИОРИТЕТ 1. Икономическо развитие и насърчаване на заетостта

Повишаването на конкурентоспособността на местната икономика е изключително важно по отношение на постигане на висока добавена стойност за общината, повишаване на доходите на населението и разкриване на нови възможности за професионална реализация на хората. Усилията на този приоритет са насочени именно към стимулиране на предприемачеството на микро, малките и средни предприятия в община Гърмен и

повишаване на техния капацитет. Създаването на подходящи условия за труд цели задържане на хората в местните предприятия. Това приоритетно направление включва усилията на всички заинтересовани страни в посока превръщане на общината в благоприятно място за инвестиции и развитие на бизнес. Приоритизира се повишаването на капацитета на съществуващия микро, малък и среден бизнес и насърчаването на предприемачеството. Необходима е модернизация по отношение на първичния сектор и подобряване на информираността относно възможностите за подкрепа, които се предоставят на бизнеса чрез грантове и помощи.

На второ място, от особено значение е изграждането на местен капацитет за иновационни дейности и внедряване на нови технологии. Приоритетът акцентира и върху привличането на инвеститори с повишена ефективност в общината и задържането им. Използването на иновации от бизнеса и създаването на подходящи условия за привличане на инвестиции са ключови фактори за повишаване на икономическия растеж в общината.

Отслабването на позициите на селското стопанство налага предприемането на мерки, насочени към неговата модернизация и превръщането му в един от конкурентните отрасли в общината.

Развитието на туризма допълнително ще спомогне за диверсификацията на общинската икономика, което обуславя необходимостта от реализирането на дейности и проекти в това направление. Планираните културни дейности обслужват духовните потребности на населението и имат пряко отношение към интелектуалното и образователно ниво на гражданите и особено на младото поколение.

Мярка 1.1. Подкрепа на предприемачеството и подобряване на съществуващия местен бизнес.

- Предоставяне на общински терени на местния бизнес;
- Съдействие на бизнеса при административните процедури с намаляване на сроковете и на административните бариери;
- Повишаване на професионалната квалификация и информираност на предприемачите;
- Внедряване на иновации и нови технологии в местната икономика;
- Активен маркетинг и реклама на местните производства;
- Подкрепа на местните предприемачи за участие в изложения, панаири и бизнес форуми;
- Обединяване на МСП за повишаване на конкурентоспособността им;

- Повишаване на познанията на бизнеса относно адаптация към климатичните изменения;
- Други дейности в областта на подкрепата на предприемачеството и подобряване на съществуващия местен бизнес.

Мярка 1.2. Развитие на традиционния за общината отрасъл – селското стопанство.

- Стимулиране развитието на биологично земеделие при прилагане на нови технологии за повишаване на добивите и качеството на произведената продукция;
- Подобряване на ресурсното и технологично обезпечаване на земеделското производство, модернизация на земеделските стопанства;
- Подпомагане на земеделските производители за по-широко използване на познанията и иновациите;
- Развитие на съвременно животновъдство;
- Организиране на изложения и пазари за излагане на продукцията на местни земеделски производители вкл. изграждане на пазар, на които местните производители да предлагат традиционни за общината и региона продукти;
- Насърчаване сдружаването на селскостопанските производители;
- Използване на възможностите за финансова подкрепа от Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони 2021-2027;
- Ефективно управление на рисковете в земеделието и адаптирането му към климатичните промени, вкл. обучение на селскостопанските производители.

Мярка 1.3. Привличане на нови инвестиции в общинската икономика.

- Разработване на специализирана информация за условията за бизнес в общината, насочена към потенциалните инвеститори;
- Провеждане на информационна кампания за заинтересованите инвеститори с необходимата информация за възможностите за кандидатстване през новия програмен период 2021-2027;
- Провеждане на подходящи рекламни кампании за извоюване и утвърждаване на имидж на общината като добро място за успешен бизнес;
- Организиране и участие на общината в бизнес-срещи и форуми, насочени към потенциални инвеститори.

Мярка 1.4. Развитие на туризма като възможност за популяризиране на културното наследство и увеличаване на заетостта и доходите на местното население

- Поддържане и обогатяване на традиционния културен календар на общината;
- Развитие на нови форми на туризъм – културен, природен, еко, селски, ловен, риболовен, приключенски, спортен и др.;
- Проучване на възможностите за включване на общината в интегрирани туристически маршрути;
- Повишаване на квалификацията на заетите в туризма и подобряване на обслужването;
- Създаване на информационен и рекламен пакет за туристическото предлагане и културния календар в общината, промотиране възможностите за туризъм в общината, вкл. и интернет платформа.

ПРИОРИТЕТ 2. Развитие на човешкия потенциал и предоставяне на качествени социални, здравни и образователни услуги

Приоритетът е насочен към създаването на възможности за професионална реализация на пазара на труда от населението на община Гърмен, което се предпоставя от подобряването на знанията и уменията на работната сила, от една страна, а от друга чрез инвестиции в предприятията за създаването на по-качествени работни места и интегриране на по-голям брой хора в трудова заетост. Ключов акцент в този приоритет е намаляване на равнището на безработица в общината, както и интегрирането в обществото на уязвимите социални групи, с което се цели предоставяне на равни възможности за развитие, както и предотвратяване на социалната изолация. Важна сфера на интервенции в този приоритет е институционално развитие за борба с бедността.

Приоритетните дейности акцентират и върху повишаване качеството на предлаганото образование, социални и здравни услуги в общината, изграждане на адекватна инфраструктура за образование и здравеопазване, спортна и културна инфраструктура с цел осигуряване на по-добър здравен и културен статус на населението. Развитието на инфраструктурата на културата се разглежда като предпоставка за развитие на туризма в общината.

Деинституционализацията на грижата за деца и възрастни хора ще бъде обект на целенасочени усилия, както и предоставяне на услуги в домашна среда, в специализирана среда, услуги, които се предоставят мобилно, включително изграждане на необходимата инфраструктура и доставка на оборудване.

Община Гърмен се характеризира със застаряващо и намаляващо население, от което следва че перспективата за развитие на социалната инфраструктура в общината е свързана по-скоро с модернизиране и устойчиво управление на съществуващите й елементи, отколкото с изграждането на нова такава.

Мярка 2.1. Подобряване на достъпа до образование и повишаване на образователното равнище

- ✓ Подобряване качеството и достъпа до образование, вкл. и за лица от групи в изолация и риск (вкл. предучилищни образователни дейности);
- ✓ Намаляване броя на преждевременно напусналите системата на образование и реинтеграция;
- ✓ Осигуряване на образование и обучение в различни форми на обучение;
- ✓ Обхващане и задържане на ромските деца и ученици в образователната система, осигуряване на качествено образование в мултикултурна образователна среда;
- ✓ Задържане на високообразованото население в общината;
- ✓ Внедряване на нови образователни практики, отговарящи на съвременните изисквания, вкл. обучение относно последиците от климатичните изменения.

Мярка 2.2. Подобряване на достъпа до трудова заетост и социално включване на пазара на труда на населението

- ✓ Насърчаване на трудовата заетост чрез повишаване на квалификацията на заетите и безработните лица;
- ✓ Осигуряване на заетост на уязвими групи на пазара на труда с цел предоставяне на равни възможности за трудова реализация на търсещите работа лица;
- ✓ Предотвратяване на отпадането от пазара на труда, вкл. на хора с увреждания и на по-възрастните;
- ✓ Създаване на връзка между образование, образователни и обучителни организации и бизнес, вкл. създаване на STEM среда, съгласно националните рамки;
- ✓ Обучение през целия живот, повишаване на уменията на възрастни в неравностойно положение;
- ✓ Прилагане на различни програми за подобряване на трудовата заетост сред младежите и/или стартиране на собствен бизнес сред младежите с цел предотвратяване на напускането на общината от младите хора .

Мярка 2.3. Подобряване на образователната, здравната инфраструктура и социалните услуги

- ✓ Ремонт и саниране на здравни служби в населени места в общината;
- ✓ Осигуряване на равенство в достъпа до качествени здравни услуги и превантивни програми, повишаване на здравната култура;
- ✓ Модернизиране и енергийна ефективност на детски градини;
- ✓ Осъществяване на ремонт и реконструкция на сгради от училищната инфраструктура, вкл. достъпна среда и внедряване на мерки за енергийна ефективност;
- ✓ Адаптиране на сгради, компютърни мрежи и друго оборудване за подобряване на образователната инфраструктура, включително изграждане на училищна STEM среда;
- ✓ Подобряване на съществуващите социални услуги;
- ✓ Подобряване на средата в съществуващи социални услуги/реформиране на съществуващи социални обекти;
- ✓ Разработване и въвеждане в изпълнение на нови социални услуги - изграждане на старчески дом, хоспис, дневен център за възрастни с увреждания, дневен център за възрастни хора с увреждания, ЦНСТ за стари хора;
- ✓ Интеграция на групите в неравностойно положение;
- ✓ Разширяване на териториалния обхват на предоставяните социални услуги в населените места в общината;
- ✓ Създаване на условия за равен достъп на ромската общност до обществения културен живот, съхранение и развитие на ромската традиционна култура и творчество.

Мярка 2.4. Обновяване и рехабилитация на обекти с културно-историческо значение и обществени сгради, вкл. внедряване на мерки за енергийна ефективност

- ✓ Модернизация на читалищата в населените места и библиотеките към тях;
- ✓ Разработка на инвестиционна програма за превръщане на читалищата в населените места в туристически обекти, като част от тяхната дейност;
- ✓ Топлинно саниране и въвеждане на мерки за енергийна ефективност на обществени сгради, в т.ч. сградата на общинската администрация и кметствата в селата;
- ✓ Реализиране на проекти за ремонт на религиозни храмове на територията на общината.

Мярка 2.5. Подобряване на условията за спорт, развитие на младежки дейности и съпътстващата им инфраструктура

- ✓ Възстановяване и/или ремонт на физкултурни салони и друга спортна инфраструктура в училища в общината;
- ✓ Ремонт и модернизация на спортни площадки в общината;
- ✓ Модернизация и поддържане на съществуващи спортни обекти на територията на общината;
- ✓ Насърчаване на масовия спорт сред младежите, провеждане на масови спортни събития;
- ✓ Повишаване на физическата култура на населението, създаване на условия за спорт в свободното време и спорт за всички;
- ✓ Модернизиране на стадионите в населените места на територията на общината.

ПРИОРИТЕТ 3. Подобряване на свързаността, техническата инфраструктура и качеството на средата на живот

Приоритетът акцентира на подобряване на състоянието на пътната и уличната инфраструктура, изграждане, рехабилитация и поддръжка на ВиК инфраструктура в община Гърмен, като се очаква това да подобри свързаността между населените места и териториите и да доведе до по-рационално използване на водните ресурси. Качествената и функционална техническа инфраструктура е основен фактор, разпространяващ процесите на развитие между градовете и селата и спомага за развитието на местната икономика и повишава инвестиционната привлекателност на общината, като същевременно създава удобство и подобрява качеството на живот на населението. Обновяването и доизграждането на местната инфраструктура е и източник за създаване на нови работни места и осигурява условия за равен достъп до образователни, здравни, социални и културни услуги.

Неизменно, развитието на техническата инфраструктура, се осъществява в синхрон с устойчивото развитие на околната среда в общината.

Подобряването на състоянието на зелената система ще подпомогне мерките, насочени към запазване и подобряване на околната среда и обхваща реконструкция и изграждане на паркове и градини, изграждане на повече зелени зони и възможности за почивка и рекреация, което ще осигури необходимите условия за отдих и почивка на населението и

ще повиши стандарта на живот в община Гърмен. Съхранението на околната среда и осигуряването на сигурна среда за местното население изискват предприемане на мерки за инвестиции в развитието на паркова среда и зелени пространства, които са неизменна част от приоритета.

Мярка 3.1. Изграждане, реконструкция и рехабилитация на общинска пътна мрежа

- ✓ Изграждане и рехабилитация на общински пътища и строителство на нови;
- ✓ Подобряване качествените характеристики на пътища, водещи до важни индустриални и обслужващи центрове, до селскостопански структури.

Мярка 3.2. Изграждане, реконструкция на селищната улична инфраструктура

- ✓ Рехабилитация и реконструкция на улици в населените места от общината;
- ✓ Изграждане и ремонт на тротоари в населени места;
- ✓ Реконструкция и изграждане на енергоспестяващо улично осветление в общината;
- ✓ Разширяване на ПУП в населените места.

Мярка 3.3. Изграждане, рехабилитация и поддръжка на ВиК инфраструктура

- ✓ Изграждане и поддържане на напоителни и отводнителни канали за земеделско ползване;
- ✓ Реконструкция и подмяна на участъци от водопроводната мрежа;
- ✓ Реконструкция и доизграждане на канализационна мрежа;
- ✓ Изграждане на допълнителни водоизточници в общината;
- ✓ Изграждане на канализация и дренажна система в селата в общината.

Мярка 3.4. Инвестиции в развитието на паркова среда и зелени пространства

- ✓ Реконструкция, паркоустрояване и благоустрояване на площадите в населените места;
- ✓ Ремонт и обновяване на централни части и площади;
- ✓ Подобряване и поддръжка на елементите на зелената система, вкл. паркове, градини и улично озеленяване (почистване, озеленяване и засаждане на цветя и др.);
- ✓ Възстановяване на зони за отдих в населените места от общината;

- ✓ Изграждане на паркинги;
- ✓ Организиране на мероприятия по залесяване на терени;
- ✓ Облагородяване и поддържане религиозни храмове;
- ✓ Облагородяване и поддържане на гробищни паркове.

ПРИОРИТЕТ 4: Съхранение и опазване околната среда и развитие на туризма

Приоритетът е насочен към съхраняване и опазване на околната среда и повишаване на регионалния туристически потенциал за развитие и популяризиране на устойчиви и разнообразни, специфични за региона туристически продукти с висока добавена стойност, и увеличаване на приноса на сектора към устойчивото регионално развитие, вкл. рехабилитиране и изграждане на туристическа инфраструктура. Приоритетът е насочен и към създаването и развитието на по-мащабни интегрирани териториални инвестиции (ИТИ) със съседни общини в областта на туризма и опазването на околната среда.

Приоритетното направление е насочено към подобряване на заобикалящата среда - както за жителите на общината - така и за нейните посетители. Управлението на отпадъците и грижата към околната среда целят повишаването на стандарта на живот в общината. В приоритетните дейности се предвижда опазване и съхраняване на околната среда чрез подобряване на качествените й характеристики, по-ефективно използване на ресурсите, което да доведе до предотвратяването на замърсяването и загубата на биоразнообразие. Планирани са и мерки за доизграждането на инфраструктура за третиране на отпадъци и дейности, насочени към подобряване чистотата на въздуха. Опазването на околната среда следва да бъде обвързано и с екосъобразни възможности за туризъм. Устойчивото развитие на околната среда и осигуряването на сигурна среда за местното население изискват предприемане на мерки за превенция на природните и климатични рискове, които са неизменна част от приоритета.

Мярка 4.1 Управление на отпадъците

- ✓ Подобряване на системата за сметосъбиране и сметоизвозване чрез закупуване на специализирана техника и специализирани съдове за отпадъци (пластмасови съдове за смесени битови отпадъци);
- ✓ Разделно събиране и рециклиране на отпадъците;
- ✓ Събиране и временно съхраняване на опасни битови отпадъци.

Мярка 4.2. Опазване и възстановяване на околната среда

- ✓ Намаляване замърсяването на въздуха с фини прахови частици в отоплителния сезон;
- ✓ Формиране на екологично съзнание и култура сред местното население;
- ✓ Реализиране на екологични проекти в училищата.

Мярка 4.3. Опазване на биологичното разнообразие

- ✓ Запазване и поддържане на биоразнообразието в защитените зони;
- ✓ Съхраняване и възстановяване на естествените местообитания на птици.

Мярка 4.4. Управление на риска от природни бедствия

- ✓ Превенция от горски пожари, чрез изграждане на интегрирана система за наблюдение на общинските горски територии в община Гърмен;
- ✓ Укрепване на речни корита с изграждане на подпорни стени и диги;
- ✓ Почистване на дерета и речни корита;
- ✓ Извършване на ремонтни дейности по отводнителни канали;
- ✓ Поддържане на създаденото доброволческо формирование за превантивни мерки за евентуални бедствия при наводнение.

Мярка 4.5. Изграждане и експлоатация на алтернативните източници на енергия

- ✓ Стимулиране на дейности, свързани с използването на ВЕИ на територията на общината.

Мярка 4.6. Развитие на туристическия потенциал, вкл. рехабилитиране и изграждане на туристическа инфраструктура

- ✓ Изграждане на еко пътеки с места за отдих, заслони, беседки и чешми;
- ✓ Изграждане на велоалеи;
- ✓ Съхраняване и социализация на местното културно-историческо наследство;
- ✓ Разработване на туристически атракции въз основа на културно-историческите и природни дадености на общината;
- ✓ Създаване на регистър на туристическите обекти на територията на общината;
- ✓ Разработване на туристически атракции въз основа на културно-историческите и природни дадености на общината;

- ✓ Създаване на единна информационна платформа за туристическите обекти, маршрути, природни и културни дадености на територията на общината;
- ✓ Ремонт и поддръжка на туриситчески обекти, вкл. модернизиране на туристическата база и създаване на нова;
- ✓ Облагородяване и поддържане религиозни храмове.

ПРИОРИТЕТ 5. Добро управление, подобряване на административния капацитет и развитие на партньорствата

Приоритетът има за цел да повиши качеството на работа на общинската администрация за предоставянето на административни услуги за гражданите и бизнеса, както и да подобри нейния капацитет като съществен компонент на доброто управление. Включва предприемане на мерки за подобряване на управлението, което следва да се осъществява на база на принципите на отчетността, гражданското ангажиране, ефективността и прозрачността. За да се спазят принципите е необходимо да се планира интегрирано, да се обменя опит и информация, да се зачитат интересите на гражданите и на всички заинтересовани страни. Прякото участие на гражданското общество е гарант за правилно приоритизиране на целите, както и за тяхното изпълнение. Прозрачното и ефективно управление на процесите в общината е ключово за изграждането на обществено доверие, насърчаването на сътрудничеството, стимулирането на иновациите и подобряването на управлението на публичните средства. За да се постигнат оптимални резултати е необходимо администрацията постоянно да се усъвършенства, модернизира и да търси партньорства. Интервенциите в приоритета са насочени към развитие на администрация, която е достатъчно гъвкава да реагира на обществените предизвикателства, която е отворена за диалог с обществеността и може да предоставя по-добри ефективни услуги, администрация на знанието, ориентирана към постигане на резултати. Модернизиране на управлението за предоставяне на висококачествени публични услуги за гражданите и бизнеса и подобряване на достъпа до тях са необходими условия за създаването на благоприятна бизнес и социална среда за по-висока конкурентоспособност, социално сближаване и икономически растеж.

Основен фактор за постигане на целите за развитие на община Гърмен е капацитетът на общинската администрация. Качествените и ефективни публични услуги за гражданите и бизнеса, както и ефективната администрация изискват инвестиции в повишаване квалификацията на работещите в общинските администрации с цел подобряване управлението на процесите и дейностите. Приоритетът предвижда засилване на ролята на управлението на човешките ресурси в администрацията, вкл. обучения, мотивация и др., с

цел изграждането и задържането на качествени кадри в общинска администрация. Важно е да се поддържа високо ниво на мотивираност на служителите, както и да се насърчава тяхната креативност, иновативност и стремеж към развитие. За подобряване на изградения проектен капацитет в общината е от особено значение познаването на възможностите за финансиране от фондовете на ЕС, както и способността на служителите на общинска администрация да разработват и управляват европейски проекти.

Подобряването на координацията и взаимодействието между различните населени места, развитието на междуобщинските партньорства и партньорството с бизнеса и гражданския сектор ще предостави нови възможности за развитие на община Гърмен, посредством изграждане на устойчиви инициативи. Стремежите ще бъдат насочени към осигуряване на условия за развитие на местното предприемачество, обществените инфраструктури и услугите.

Мярка 5.1. Развитие на административния капацитет и подобряване на административното обслужване

- ✓ Повишаване на професионалната квалификация, чуждоезиковите познания и знанията в областта на информационните технологии на служителите в общинската администрация;
- ✓ Участие на общинските служители в специализирани обучения, семинари, форуми и обмен на добри практики, вкл. за разработване на стратегически и планови документи и за разработване и управление на проекти, финансирани чрез различни инструменти и институции;
- ✓ Подобряване на качеството и разширяване на обхвата на предоставяните административни услуги за гражданите и бизнеса, административно обслужване по електронен път;
- ✓ Поддържане на съвременно техническо оборудване на общинската администрация, използване и поддържане на специализиран софтуер;
- ✓ Поддържане на високоскоростна интернет връзка с кметствата в общината;
- ✓ Подобряване на публичните политики - разработване, актуализиране и изпълнение на стратегии и програми за развитие на туризма, селското стопанство, образованието, социалните услуги, интеграция на ромите, задържане на младежите в общината, опазване на околната среда и биоразнообразието, повишаването на енергийната ефективност, адаптация към климатичните изменения и др.

Мярка 5.2. Изграждане и поддържане на местни партньорства за развитие

- ✓ Развитие на междуобщинското сътрудничество за решаване на общи проблеми и за реализация на съвместни инициативи и интегрирани териториални проекти;
- ✓ Разширяване на партньорствата с бизнеса, гражданите и нестопанския сектор;
- ✓ Участие в международни изложения и форуми за набиране на партньори за реализация на междурегионално сътрудничество;
- ✓ Подкрепа за развитието на МИГ – Гоце Делчев – Гърмен – Хаджидимово;
- ✓ Развитие на междуобщински партньорства, публично-частни партньорства и възможностите на изграждане на съвременни модели на трансгранично сътрудничество;
- ✓ Създаване и развитие на трансгранични партньорство и партньорства със страните от ЕС и ЕИП.

3.5.Програма за развитие на туризма на община Гърмен

Общи положения

Към момента на изготвяне на ПИРО общината има изготвена и приета Програма за развитието на туризма в общината за периода 2019 – 2024 г. Програмата е съобразена с ключовите документи от по-високо ниво, които задават насоки и мерки за развитие на туризма на национално и регионално ниво - Националната стратегия за устойчиво развитие на туризма в България 2014-2030. Програмата за развитие на туризма в община Гърмен е основа за координирани съвместни действия на всички заинтересовани от туризма страни в общината, за усвояване на туристическия потенциал, съобразена е с настоящите тенденции в развитието на туризма и условията на икономическо развитие на страната и региона на област Благоевград.

В основата на успешното изпълнение на Програмата е активното участие на всички заинтересовани от развитието на туризма институции в общината – общинска администрация, Общински съвет, бизнес, НПО, държавни структури, музеи, специализирани училища, хотелиери, ресторантьори, образователни и културни институции и всички други физически и юридически лица, имащи интереси (както обществени, така и частни), познания, опит, технически компетенции, контакти, финансови и човешки ресурси, в сферата на туризма. Към заинтересованите страни се причисляват и целевите групи (местното население и потенциалните туристи), тъй като идеите, мненията и действията им са важни принос за качеството на туристическите дейности и продукти.

Основна цел

Основната цел на програмата се дефинира по следния начин: създаване на възможности за развитие на туризма в община Гърмен като съпътстваща алтернатива за увеличаване заетостта в общината и генериране на приходи и растеж на общинската икономика. Създаването на възможност за отдих и туризъм на първо място, преди привличане на туристи, ще доведе до подобряване на средата на живот на местното население.

Предпоставки

Целта на Програмата за развитие на туризма е да определи рамката за развитие на туризма в община Гърмен чрез работа в две направления: от една страна - подобряване и разнообразяване на туристическия продукт в общината, а от друга - маркетинг и реклама на българския и международен пазар на вече готовия туристически продукт. За създаването на туристическия продукт следва да бъдат предприети редица действия, които са свързани със социализирането му, осигуряване на достъпността на туристите, както и създаване на условия за задържането им за поне една нощувка.

Визията за развитие на община Гърмен се съобразява с тази за цялостното бъдещо развитие на общината, действащата концепция за туристическо райониране на страната, както и с изводите от анализите, направени в рамките на разработването на документа.

Визията би следвало кратко, точно и ясно да отразява желаното състояние на община Гърмен в сферата на туризма в обозримо бъдеще (2019 - 2024). Поради тази причина тя е формулирана по следния начин:

Визия: Община Гърмен е развиваща се целогодишна туристическа дестинация, използваща своите минерални води, природни дадености и богато културно наследство.

Приоритети

Предизвикателствата, пред които е изправена общината за растежа на местния туризъм, както и наличния потенциал, предопределят дефинирането на няколко приоритетни области за развитие.

Приоритетна област 1: Разработване на туристическия профил на общината.

Приоритетна област 2: Насърчаване на обособяването на висококатегорийни места за настаняване.

Приоритетна област 3: Повишаване квалификацията на човешкия ресурс в сферата на туристическите борси.

Приоритетна област 4: Представяне на общината на външни и вътрешни пазари.

Приоритетна област 5: Ефективно сътрудничество между всички заинтересовани страни.

В рамките на тези четири приоритетни области за развитие на туризма в община Гърмен са поставени няколко цели, които следва да бъдат постигнати в значителна степен към края на периода на действие на настоящата програма. Те са изготвени на принципите на най-добрите практики, които твърдят, че целите трябва да бъдат:

- специфични – изготвени за конкретния случай;
- измерими – следва да има обективни индикатори, които да следят техния прогрес;
- постижими – трябва да са дефинирани, така че да има обективна възможност да се изпълнят;
- реалистични – да се основават на наличните ресурси и потенциали за развитие, за да не се поставят изключително амбициозни цели или обратното – лесно постижими;
- обвързани във времето – целите трябва да дават възможност към даден момент да бъдат изпълнени.

За развитието на туризма в община Гърмен в периода 2019-2024 г. са поставени следните цели за изпълнение:

Цел 1: Повишаване уменията на персонала, зает в сферата на туризма

Цел 2: Увеличаване дела на туризма в местната икономика

Цел 3: Създаване на условия за достъп до туристически атракции

Цел 4: Разработване на нови туристически продукти

Цел 5: Стимулиране на активна местна общност, иницииране и координация на съвместни дейности за повишаване имиджа на дестинацията и качеството на туристическите продукти.

За постигането на заложените цели в програмата е изготвен пакет от мерки, съгласно Закона:

- изграждане и поддържане на инфраструктурата, обслужваща туризма на територията на общината, включително местните пътища до туристически обекти;
- изграждане и функциониране на туристически информационни центрове и организация на информационното обслужване на туристите;
- изграждане и поддържане на туристически обекти, които са общинска собственост или за които правото за ползване и управление е предоставено на общината;

- организиране на събития и мероприятия с местно и национално значение, които допринасят за развитието на туризма;
- провеждане на проучвания, анализи и прогнози за развитието на туризма в общината;
- реклама на туристическия продукт на общината, включително участие на туристически борси и изложения;
- взаимодействие и членство на общината в туристически сдружения и в съответната организация за управление на туристическия район;
- подобряване качеството на услугите, предлагани в общинските туристически обекти.

За постигане на предвидените в програмата цели са предвидени следните мерки:

Мерки към цел 1: „Повишаване уменията на персонала, зает в сферата на туризма“:

Мярка 1.1.: Предоставяне на обучения по чужди езици на безработни лица и такива, искащи да се преквалифицират.

Мярка 1.2.: Подкрепа на обучения свързани с придобиване на компетенции, свързани с туристическия сектор.

Мярка 1.3.: Обучения на местни екскурзоводи. С оглед развитие на алтернативните форми на туризъм, които включват преходи в планината, посещения на пещери и т.н., наличието на местните екскурзоводи, познаващи историята на района, „градските легенди“ и пътеките, ще бъдат надежден гид на туристите.

Мярка 1.4.: Да се проучи като възможност за финансиране по европейската програма за образование, обучение, младеж и спорт „Еразъм+“.

Мярка 1.5.: Подкрепа за обучения, свързани с местните културни обичаи и традиции. Туристите търсят и ценят изключителните преживявания, свързани с местата, които посещават.

Мярка 1.6.: Подкрепа за обучения, свързани с местните кулинарни традиции. Освен с природните и културно-историческите ресурси, всяка дестинация има уникални местна кухня, обичаи и традиции.

Мерки към цел 2: „Увеличаване дела на туризма в местната икономика“:

Мярка 2.1.: Насърчаване изграждането на висококатегорийно място за настаняване. За привличането на по-платежоспособни туристи, както и по-претенциозни, следва да се

изгради поне 1 хотел, отговарящ на стандартите за 4 (четири) звезди. Инструмент за това е активно лобиране пред инвеститори за привличането им за изграждане на хотел в общината.

Мярка 2.2.: Насърчаване и подкрепа на местното население при откриване на заведения за хранене и забавление. Една от най-големите пречки за стартиране на бизнес начинание е липсата на увереност у предприемача. Поради тази причина могат да се организират обучения по предприемачество, както и запознаване на заинтересованото население с нормативните изисквания и лицензионни режими, които трябва да изпълнят при откриването на заведение за хранене или забавление.

Мярка 2.3. Изготвяне на промоционални материали и разпространението им в местата за настаняване и туристически обекти в община Гърмен, както и съседните общини, и на международни изложения . Изготвянето на промоционални материали – флаери, филм, дипляни и други, ще позволят обрисуването на единен туристически „образ“ на общината пред потенциалните туристи. Изключително важно е те да се разпространяват и в съседните общини, областния информационен център и други подходящи места. Това ще даде възможност на повече хора да се запознаят с алтернативите за отдих и туризъм в общината.

Мярка 2.4.: Задълбочен анализ на пазара и туристите като целеви групи, вкл. анализ на конкуренти дестинации (Велинград, Хисар, Павел баня) и проучване на добри практики и примери, които биха могли да се следват. Какво цели общината, къде на туристическата карта иска да се позиционира? Какъв дял от вътрешния туризъм би могла да получи?

Мярка 2.5.: Насърчаване на туристическите обекти да се категоризират като СПА и Балнео, по смисъла на Закона за туризма.

Мерки към цел 3: „Създаване на условия за достъп до туристически атракции“:

Мярка 3.1.: Изготвяне и поставяне на указателни табели, указващи достъпа до по-важните туристически атракции, включително местата за настаняване. Поставянето на указателни табели на ключови места в общината ще помогне на туристите да се ориентират по-лесно в достигането си до мястото за настаняване, което са резервирали и/или до туристически атракции.

Мярка 3.2.: Ежегодна поддръжка на наличната туристическа инфраструктура, включително пътната мрежа. Постоянна мярка, която цели отделянето на необходимите средства за поддръжка на пътната мрежа

Мярка 3.3.: Изграждане на горски пътища за достъп на туристи до зони за отдих и разходка и до трудно достъпни горски терени. Мярката съответства на заложения в ОПР на

община Гърмен проект за сходни дейности. Реализацията й ще осигури безопасен достъп на туристите, предпочитащи използването на горски пътеки.

Мярка 3.4.: Възстановяване на ТИЦ (туристическо-информационен център). Туристическите центрове често са отправната точка на всеки турист, който няма предварително подготвена програма. Липсата на такива към момента е пречка за по-доброто насочване на туристите към отделни обекти или маршрути в общината.

Мярка 3.5.: Изграждане на веломрежа за посетителите. Мярката отговаря на стремежа в общината да се предлагат алтернативни форми както за придвижване, така и за туризъм.

Мярка 3.6.: Изграждане на рампи за хора в неравностойно положение за достъп до обектите. Реализацията на мярката ще спомогне за повишаване на посетителите в туристическите обекти, които в момента не са пригодени за достъп на хора в неравностойно положение. Тя е в съзвучие и със стремежа за разширяване на типовете туристи, които посещават общината.

Мярка 3.7.: Събиране и публикуване на информация за обектите в официалната интернет страница на общината, както и в специализираните електронни страници. Богатството от атрактивни обекти за туризъм следва да бъдат ясно „предложени“ на широката публика. Информацията за тях следва да включва снимки, текст, местоположение и други подходящи данни.

Мерки към цел 4: „Разработване на нови туристически продукти“:

Мярка 4.1.: Разработване на тематични туристически маршрути – вело, пешеходни, приключенски, конни и др. Мярката кореспондира с М 2.3.1 от ОПР на община Гърмен, както и с дефинирания в него проект „Развитие на разнообразен туризъм в община Гърмен“. Обособяването на маршрути ще даде възможност на туристите да се насладят на даденостите на общината по един структуриран начин, който да им помогне за по-трайно запазване на спомените, желанието да ги посетят отново и да ги препоръчат на близки и познати.

Мярка 4.2.: Проучвания на археологически, исторически, културни и религиозни обекти със значителен потенциал за генериране на интерес.

Мярка 4.3.: Учредяване и организиране на международен фестивал, пазари и др. мероприятия, свързан с бита и културата в общината.

Мярка 4.4.: Включване на общината в новосъздадената Организация за управление на Рило-Пиринski туристически район.

Мярка 4.5.: Проучване на възможностите и създаване на туристически продукти, свързани със събитиен туризъм, в т.ч. конференции, семинари, корпоративни събития.

Мерки към цел 5: „Стимулиране на активна местна общност, иницииране и координация на съвместни дейности за повишаване имиджа на дестинацията и качеството на туристическите продукти“:

Мярка 5.1: Изготвяне на програма за сътрудничество. Мярката е свързана с определяне на заинтересованите лица, приоритетните партньори и посланици на туристическия регион (вкл. съседни общини, Министерство на туризма, НПО, бизнес, местна общност); набелязване на стратегически цели; план за действие и конкретни активности; комуникационен план.

Мярка 5.2: Създаване на прозрачно управление. Мярката е свързана със създаване на механизми и предоставяне на възможност за активно участие и контрол от страна на всички заинтересовани страни върху дейностите, свързани с развитието на туризма в общината.

Мярка 5.3: Създаване на структура за анализ на туризма в района. Мярката предвижда създаване на механизми и възможности за мониторинг, наблюдение и анализ на туристите (поток, поведение), контрол, съхранение и опазване на ресурсите.

Мярка 5.4: Включване на общината като част от културно-историческа дестинация. Мярката е свързана с активен диалог и предприемане на стъпки за включването ѝ в културно-историческите дестинации на България, промотирани от Министерство на туризма. В сътрудничество с други общини би могло да се проучат възможностите за финансиране и изработване на мултимедийни и VR (виртуална реалност) продукти за презентации на културно-историческите обекти и уникални преживявания за туристите.

Мярка 5.5: Включване на общината като част от дестинациите за поклоннически туризъм. Мярката е свързана с анализ и представяне на възможностите и предпоставките за развитие на религиозен и поклоннически туризъм от общината с цел включването ѝ в планираните за разработване от Министерство на туризма поклоннически маршрути.

Мярка 5.6: Сътрудничество между общините и частния бизнес за участие в туристически изложения и форуми. Мярката е свързана с проучването на възможностите и изготвяне на календар за съвместното участие на общината с други общини както др. заинтересовани страни в различни туристически изложения, с цел популяризиране на района и отделните видове туризъм. С приоритет са изложенията в страна и в съседните държави – Гърция и Македония.

Координация и мониторинг

Успешното реализиране на програмата включва в себе си дейности, които предполагат сътрудничество с различни институции, на местно, регионално и национално ниво, както и сътрудничество с представители на туристическия бранш. В тази връзка координацията и мониторинга на изпълнение на програмата следва да се извърши от специално формиран екип, с участие на общински служители и представители на бизнеса и тези, които са директно ангажирани с местата за културно-исторически и еко и селски туризъм (публични, неправителствени, частни организации). Ръководна роля в координационния процес следва да имат представителите на местната власт в община Гърмен.

Като основни индикатори за проследяване изпълнението на програмата се използват следните:

- ✓ Брой туристи/гости/посетители, посетили общината (и цел на посещението)
- ✓ Брой новосъздадени или подобрени туристически обекти/обединени туристически продукти
- ✓ Брой нови проекти, благоприятстващи развитието на туризма
- ✓ Брой изпълнени рекламно-информационни кампании
- ✓ Брой участия в туристически мрежи, организации и партньорства
- ✓ Брой участия в туристически семинари и изложения
- ✓ Брой регистрирани туристи в местата за настаняване
- ✓ Брой заети в сектор туризъм

Резултати

Изпълнението на Програмата за развитие на туризма ще даде възможност за създаване и развитие на конкурентоспособен туристически продукт, способен в максимална степен да удовлетвори нуждите на туристите и населението на общината и да стимулира изграждането на ползотворни партньорства с организации от туристическия бранш. Очакван резултат от изпълнението на Програмата за развитие на туризма е позиционирането на община Гърмен като развиваща се дестинация със собствен облик и богато културно-историческо наследство.

Пълната програмата за развитие на туризма на територията на община Гърмен 2019-2024 г. е приета с Решение № 618 от Протокол № 50/04.04.2019 г. на Общински съвет с. Гърмен.

Програмата за развитие на туризма в община Гърмен е отворен и гъвкав документ, подлежащ на промяна, допълване и усъвършенстване, в отговор на възникнали нови потребности и в съответствие с променящите се условия, нормативна база и икономическа среда.

Според ЗТ е регламентирано, че „в случаите, когато на територията на общината е разположен национален курорт по чл. 56а, общинският съвет е длъжен да планира разходи за подобряване на предлаганите туристически дейности, общински обекти, услуги и продукти в националния курорт“.Ссъгласно Решение № 153 от 24 февруари 2012 г. за обявяване на списък на курортите в Република България и определяне на техните граници, на територията на община Гърмен има балнеолечебен курорт от местно значение - Огняновски минерални бани, Куроръът е обявен със Заповед № 2620 на МНЗСГ (ДВ, бр. 54 от 1963 г.).

4. Описание на комуникационната стратегия, на партньорите и заинтересованите страни и формите на участие в подготовката и изпълнението на ПИРО на община Гърмен при спазване на принципите за партньорство и осигуряване на информация и публичност

Комуникационната стратегия цели стимулиране съпричастността и участието на населението на община Гърмен, структурите на гражданското общество и бизнеса, развиващи дейност на нейната територия, както и на партньорите и заинтересованите страни за участие в подготовката и изпълнението на ПИРО.

Времевият обхват е регламентиран от периода на действие на плана за интегрирано развитие, времето за неговата подготовка и последващо отчитане на изпълнението му.

Целите на комуникационната стратегия са:

- Популяризиране на ролята на ПИРО за развитието на общината;
- Осигуряване на прозрачност в процесите на разработване и изпълнение на плана;
- Повишаване участието и ангажираността на различни групи заинтересовани лица към процесите на планиране на общинското развитие.

Комуникационната стратегия се основава на следните основни принципи:

- Отчетност и публичност в дейността на общината - създаване на условия за провеждане на дебати, предоставяне на балансирана и обективна информация, както и осигуряване на възможност гражданите да изразяват своите очаквания и предложения;

- Защита на обществения интерес - изграждане на съпричастност в населението и структурите на гражданското общество към проблемите на общината и мотивирането им за участие в нейното управление;
- Прозрачност - постигане и утвърждаване на определен информационен стандарт, който удовлетворява обществената потребност от публичност в дейността на Общината;
- Ефективност и отчетност на разходите - постигане на максимални резултати с наличните ресурси.

За да бъдат постигнати целите на комуникационната стратегия и да се осигури прилагането на принципа за партньорство и сътрудничество, при разработването на ПИРО се изпълняват следните задачи:

- Идентифициране на заинтересованите страни и участниците, към които стратегията ще се прилага;
- Формулиране на подходящи инструменти за комуникация с всяка група заинтересовани страни както на етапа на разработване на ПИРО, така и при неговото изпълнение и последващо отчитане;
- Определяне на инструменти за осигуряване на прозрачност и информация;
- Относно структурата, съдържанието и изпълнението на ПИРО, очакваните резултати и ползите за местната общност като цяло;
- Подбор на инструменти за събиране на идеи от заинтересованите лица за развитие на общината, в т.ч. и потенциални проектни предложения;
- Намиране на способи за привличане вниманието на заинтересованите страни и гражданското общество за формиране на позитивно обществено мнение и активна гражданска позиция по отношение участието и подкрепата на ръководството на общината за подготовката и реализация на плана.

За изпълнение н комуникационна стратегия кметът на Общината създава необходимата организация и отговорници за прилагането й. За осигуряване на одитна следа от изпълнението на комуникационната стратегия, цялата информация и документация от проведени медийни прояви, публични мероприятия, публикации и пр., се съхраняват в общината.

Заинтересованите страни са лица или групи, които могат да се възползват от прилагането, изпълнението и резултатите на ПИРО. Широкият набор от мерки, които се обхващат в ПИРО и проектите, които следва да бъдат реализирани, оказват влияние върху различни групи с различни интереси. В зависимост от конкретната ситуация (проект), заинтересованите страни могат да включват: представители на бизнеса (работодатели) инвеститори; професионални асоциации и браншови организации; неправителствени

организации; местни общности; граждански сдружения и др. За целите на разработване и прилагане ПИРО е изготвен списък от заинтересовани страни, който съответства на следните разбирания:

- Съгласно ППЗРР (Правилник за прилагане на закона за регионалното развитие) „ПИРО се съгласува със заинтересованите органи и организации, с икономическите и социалните партньори, както и с физически лица и представители на юридически лица, имащи отношение към развитието на общината “;
- Потенциалните бенефициенти по програмите, финансиране от ЕС и други донорски организации следва да оказват пряко влияние върху разработването на стратегическата част на плана, т.е. бъдещото развитие на общината;
- Потенциалните ползватели на благата, които се очаква да бъдат създадени в резултат на изпълнението на ПИРО, могат да оказват индиректно влияние.

Съгласно горните разбирания, пряко или непряко влияние върху подготовката и реализацията на ПИРО могат да окажат следните лица и групи:

- Представители на бизнеса, в това число: еднолични търговци, земеделски производители, кооперации; юридически лица, регистрирани по Търговския закон (микро предприятия, МСП, ключови инвеститори на територията на общината), представители на обединения и сдружения на бизнеса;
- Представители на структурите на гражданското общество, в това число: НПО, читалища, спортни клубове, туристически дружества, настоятелства и др. физически лица;
- Представители на публичната и местната власт, в това число областната администрация, общински съветници, кметски наместници.
- Представители на образователни институции, социални заведения и др.
- Представителите на експлоатационни компании.

На базата на така определение групи се създава база данни (регистър), в която се описват конкретните лица и представляващи. Следва да се подчертае, че в нея са поместени само тези групи от заинтересовани лица, които могат да окажат пряко влияние върху процеса на разработване и изпълнение на ПИРО. Тя обхваща следните основни групи:

- Работна група за изготвянето на ПИРО;
- НПО;
- Бизнес;
- Общински съветници;
- Медии;
- Експерти - общинска администрация;
- Кметове на населени места;
- Училища и детски градини;
- Читалища, музеи и други културни институции;
- Граждани;

- Представители на съседни общини - потенциални партньори за интегрирани проекти.

Настоящата стратегия се прилага на няколко нива:

- Общи комуникационни дейности по етапите на подготовка, разработване, прилагане и изпълнение на ПИРО. Обхващат дейности, които се осъществяват на определени ключови етапи при изготвянето и изпълнението на ПИРО. При тях се използват единни комуникационни канали и средства, чиято цел е да ангажират максимално много заинтересовани лица.

- Конкретни комуникационни дейности, насочени към определените целевите групи. Обхващат дейности, които са насочени към определена целева група и използват най-подходящите за нея комуникационни средства и/или канали.

Подбора и начина на реализиране на дейностите в процеса на разработване и приемане на ПИРО са основополагащи за определяне на бъдещето развитие на Общината в периода 2021-2027 г., включително определянето на екологични, социални, икономически политики на местно ниво. В този смисъл комуникацията между Общината и всички заинтересовани страни трябва да бъде синхронизирана, за да се стимулира подхода „отдолу- нагоре“ при идентифициране на нуждите, потенциала за развитие, възможните решения и за генериране на идеи. В рамките на този етап се реализират редица дейности, вкл. експертни срещи и становища, работни групи, фокус групи, публичните обсъждания, които се случват в рамките на разработване на ПИРО.

Комуникационните дейности са тези дейности, които ще се осъществят по дефинираните комуникационни канали. За целите на настоящата стратегия те са групирани според канала, по който ще бъдат осъществявани.

Комуникационен канал	**Комуникационна дейност**
Електронни медии	Медийни участия, платени публикации, репортажи, интервюта, аудио и видео клипове, банери, публикуване на анкети и форми за обратна връзка.
Печатни медии	Платени публикации, репортажи, интервюта, банери, обявления.
Социални медии (мрежи)	Активно споделяне на информация за ПИРО и съпътстващите го дейности. Публикуване на видео съдържание от публични обсъждания, на гражданите.

Общински информационен център/ Областен информационен център	Популяризиране на процеса на изготвяне на ПИРО чрез публикуване на съобщения и анкети на страницата си.
Директна комуникация	Организиране на събития: информационни дни, кръгли маси, публични обсъждания, изложения, информационни кампании, семинари за журналисти и др.

Изборът на комуникационни средства и дейности при прилагането на настоящата стратегия следва да са съобразени със спецификата на посланията, характеристиката на целевата група - реципиент на посланието, възможност за използване на интегриран комуникационен микс.

Примерни дейности спрямо целевите групи

Целева група	**Дейност**
Работна група	Директна комуникация с избрания изпълнител за разработване на ПИРО.
НПО	Публикуване на официална информация на уебсайта на Общината; споделяне на публикации в социалните мрежи; организиране на събития (публични обсъждания, фокус-групи); директна комуникация чрез изпращане на имейл-съобщения; предоставяне на анкети за проучване на мнението.
Целева група	**Дейност**
Бизнес	Публикуване на официална информация на уебсайта на Общината; споделяне на публикации в социалните мрежи; организиране на събития (публични обсъждания, фокус-групи); директна комуникация чрез изпращане на имейл-съобщения; предоставяне на анкети за проучване на мнението.

Общински съветници	Директна комуникация (изпращане на покани за публични обсъждания, фокус-групи), предоставяне на анкети за проучване на мнението.
Медии	Участие в предавания, репортажи, даване на интервюта, списване на текстове за платени публикации, покани за участие (отразяване) на публични събития, директна комуникация чрез изпращане на имейли.
Експерти - общинска администрация	Директна комуникация между работната група и експертите в Общинска администрация.
Кметове на населени места	Директна комуникация чрез изпращане на имейл-съобщения; предоставяне на анкети за проучване на мнението им.
Училища и детски градини	Публикуване на официална информация на уебсайта на Общината; споделяне на публикации в социалните мрежи; организиране на събития (публични обсъждания, фокус - групи); директна комуникация чрез изпращане на имейл-съобщения; предоставяне на анкети за проучване на мнението.
Читалища, музеи и други културни институции	Публикуване на официална информация на уебсайта на Общината; споделяне на публикации в социалните мрежи; организиране на събития (публични обсъждания, кръгли маси); директна комуникация чрез изпращане на имейл-съобщения; предоставяне на анкети за проучване на мнението;
Граждани	Публикуване на официална информация на уебсайта на Общината; споделяне на публикации в социалните мрежи; организиране на събития (публични обсъждания, фокус-групи); предоставяне на анкети за проучване на мнението, изготвяне на информационни и рекламни материали (бюлетини, брошури, банери и др.);
Съседни общини - потенциални партньори за интегрирани проекти	Публикуване на официална информация на уебсайта на Общината; споделяне на публикации в социалните мрежи; организиране на събития (публични обсъждания, фокус-групи); предоставяне на анкети за проучване на мнението; информационни кампании; директно изпращане на имейли (за тези, които са предоставили контакт).

Чрез прилагането на метода „обществен форум“ се постига обединяване на различни групи граждани, организации и институции в обсъждането на важни местни проблеми и постигане на консенсус за тяхното решаване. Форумът се инициира като открит, безпристрастен и прозрачен процес. За участие се поканват представители на всички заинтересовани страни в общината. Периодично заинтересованите страни, посредством каналите за комуникация, се информират за напредъка по изготвянето на ПИРО и се насърчават за предоставяне на мнения и становища по него. За осигуряване на публичност и прозрачност на взетите решения всички предложения, отправени в хода на разработването на ПИРО, се систематизират в табличен вид и ако са отхвърлени се пишат мотивите за това. При приемането на ПИРО от изключителна важност е той да бъде одобрен от всички заинтересовани лица. Акцентът е поставен върху общинските съветници, които следва да са напълно убедени, че приемат качествен документ, определящ бъдещето устойчиво развитие на общината. Поради тази причина на този етап изготвеният проект на ПИРО се изпраща директно на всички общински съветници за запознаване и финални бележки.

След приемането му от Общински съвет, ПИРО се изпраща до Областния съвет за развитие за справка.

Дейности при изпълнение на ПИРО:

В периода на изпълнение на ПИРО се предвижда всяка година да се изготвя годишен доклад за изпълнението му. С оглед популяризиране на процеса и резултатите, годишният доклад се публикува на страницата на Общината за запознаване на всички заинтересовани лица.

За осигуряването на по-широка публичност е допустимо изготвянето на резюме и подбор на ключови проекти - изпълнени и/или в процес на изпълнение, за които да се публикува информация в печатни и електронни медии.

Чрез изпълнението на програмата за реализация, периодично се правят публикации, в социалните мрежи, електронни и/или печатни издания за напредък на ПИРО.

В рамките на изготвянето на ПИРО на община Гърмен е направено анкетно проучване, проведени са фокус групи и публично обсъждане. Всички дейности са реализирани с цел гарантиране на публичност и прозрачност, както и осигуряване на участие на всички заинтересовани страни.

5. Определяне на зони за прилагане на интегриран подход за удовлетворяване на идентифицираните нужди и за подкрепа на

потенциалите за развитие и на възможностите за сътрудничество с други общини-приоритетни зони за въздействие

По дефиниция „Зона за прилагане на интегриран подход (Зона за въздействие) е пространствено обособена територия с определена характеристика и състояние на физическата среда, социална и/или етническа структура на населението и характер и структура на основните фондове“. Зоните се очертават на базата на специфични характеристики на определена територия, вкл. общи проблеми и потенциали за развитие. Те са части от територията на общината с конкретно функционално предназначение или собствен потенциал за развитие. Целта на определянето на приоритетни зони за въздействие е постигане на максимален ефект с ограничени ресурси.

Съгласно класификацията, използвана в АНКПР Гърмен е класифициран като център от 5-то йерархично ниво, което според Методическите указания на МРРБ не налага задължително дефиниране на зони за въздействие и такива не са определени в ПИРО. Към момента на разработване на ПИРО се изготвя ОУП на общината, но същият все още не е одобрен.

По отношение на потенциалите за развитие и на възможностите за сътрудничество с други общини - Община Гърмен, заедно с общините Гоце Делчев и Хаджидимово имат създадена и работеща Местна инициативна група. Партньорството е създадено с цел подобряване качеството на живот в обхвата на територията, разширяване на възможностите за работа пред местното население, подобряване на конкурентната способност на икономиката, осигуряване на балансирано и устойчиво развитие, подобряване качеството на инфраструктурата, запазване на чиста околна среда и намаляване на бедността в общините.

Община Гърмен има потенциал за реализиране на съвместни проекти с други община в няколко направления:

- ✓ за развитие на селския туризъм с община Хаджидимово, Гоце Делчев, Сатовча;
- ✓ за обмяна на опит за привличане на инвестиции, за разкриване на работни места с общините Гоце Делчев, Хаджидимово, Сатовча, Сандански, вкл. и с общини от територията на Република Гърция;
- ✓ за разрастване на стокообмена с Гърция посредством сътрудничество с общините в региона;
- ✓ за създаване на културни маршрути заедно с общините Гърмен, Сатовча, Гърмен, Гоце Делчев, Сандански, Банско;
- ✓ подобряване на пътната инфраструктура между общините;

- ✓ съвместни спортно-развлекателни събития със съществуващите спортни клубове от съседните община;
- ✓ развитие на селското стопанство в синхрон със съседните общини.

6. Програма за реализация на ПИРО на община Гърмен и описание на интегрирания подход за развитие

6.1.Същност на Програмата за реализация

ПИРО Гърмен е основен стратегически документ на община Гърмен относно политиката за постигане на устойчиво интегрирано регионално и пространствено развитие. Програмата за реализация на ПИРО е тази част от плана, която конкретизира начина, практическите мерки, инвестиционните дейности и проектните идеи за постигане целите на развитието на общината. Програмата е средството, чрез което се постигат целите. Програмата за реализация на ПИРО има оперативен характер и нейна задача е, на основата на целите и приоритетите за развитие на общината, залегнали в плана, да осигури съгласуваност на предимствата и потенциалите на община Гърмен и необходимите ресурси за оползотворяването им и за реализация на плана, като използва по най-ефективен начин възможностите за финансиране, институционална подкрепа и механизмите на партньорство.

Структурата на програмата за реализация на ПИРО Гърмен включва проектните идеи на общината в периода 2021-2027 г., подредени по съответните цели и приоритети на плана.

Включените в програмата проекти и мерки са реално планирани към момента на изготвяне на ПИРО дейности и поети ангажименти от страна на община Гърмен и нейните партньори, реално приложими и постижими в 7-годишния период до 2027 г. и обвързани с мнението на заинтересованите страни, изразено в проведените анкетно проучване, фокус-групи и обществено обсъждане. Въпреки че Програмата за реализация има многогодишен характер, съгласно чл.22, ал.1, т.4 от ППЗРР, тя може да бъде актуализирана периодично в зависимост от условията и прогнозите за реализацията на плана, с цел осигуряване на ефективност и ефикасност при неговото изпълнение и за постигане целите и приоритетите за развитие на общината.

Предвидените интервенции и проекти в Програмата за реализация на община Гърмен подлежат на финансиране със собствени средства на общината, със средства от фондовете на ЕС, заеми, от публично-частни партньорства и др. източници, като са посочени и отговорните структури за изпълнението на проектите и времето за реализация на проектите.

Идентифицирани са и мерки, за които не е необходим финансов ресурс. По този начин се осигурява стабилна основа за изпълнение на плана. Посочените финансови източници са индикативни и актуални към момента на изготвяне на ПИРО, поради факта, че европейските програми за програмния период 2021-2027 все още са в процес на разработване. Това би могло да наложи нейна последваща актуализация, което, както е посочено по-горе, е регламентирано законово (напр. при изменение на бюджета на общината и утвърждаване на индикативните разчети за средствата от ЕС; при наличие на нови проекти). Актуализацията се извършва при спазване на принципите на партньорство.

6.2.Описание на интегрирания подход за развитие

Програмата за реализация, както и стратегическите цели и мерки за развитие на община Гърмен, е изготвена при прилагане на интегрирания подход в планирането и програмирането, съгласно Методическите указания на МРРБ. Прилагането на интегрирания подход има за цел предотвратяване на появата на социални и териториални различия, чрез по-добра съгласуваност между отделните участници в планирането и управлението на територията. За постигане на интегрирания подход на развитие на общинската територия е приложена най-подходящата комбинация от ресурси и мерки (проекти, инвестиции, политики), които е планирано да бъдат използвани целенасочено за осъществяване на заложените цели и приоритети в стратегическата рамка на плана.

Съгласно регламентите на ЕС за новия програмен период 2021-2027 интегрираният подход се явява механизъм за балансирано развитие на територията. Интегрираният подход означава по-добра координация на секторните политики на всички нива – в случая на нивото на общината, в условията на тясно сътрудничество между общината, бизнеса и обществеността.

Стратегическите цели и приоритети на община Гърмен и планираните в Програмата за реализация мерки и проекти за нейното изпълнение имат конкретно пространствено измерение и са разработени в единството и обвързаност, като всеки от приоритетите води до изпълнението на стратегическите цели на плана. По този начин се очаква планираните мерки да достигнат до всички населени места в общината и до всички граждани и да се осигури равен достъп до образование, заетост, здравеопазване, социални и културни услуги. Проектите и мерките произтичат логически от изведените тенденции от социално-икономическия анализ на общината и се основават на реалните проблеми и предимства на територията. Мерките за развитие на инфраструктурата, заетостта, за подобряване качеството на околната среда и множеството социални елементи си взаимодействат, за да

окажат влияние на икономическото развитие в общината, разглеждана като една територия. По този начин прилагането на интегрирания подход в планиране развитието на община Гърмен предполага създаването на важни вторични ефекти.

Реализирането на стратегията за развитие е предвидено да се осъществи в партньорство чрез интегрирането на усилията на общината, възможностите на бизнеса и предложенията на местната общественост, което ще доведе със себе си ефекта на подобрение на условията на живот в община Гърмен като цяло и задържане на младите хора в общината. Интегрирането на различните аспекти на териториалното развитие предполага премахване на препятствията в областта на етническата и социална интеграция в общината. Общата цел е да се постигне справедливост и ефективност от приложението на ПИРО за цялата територия.

В условията на прилагането на интегрирания подход, стратегията за развитие на община Гърмен е определена въз основа на предизвикателствата, пред които е изправена общината и нейната специфика, но е отчетена и стратегията за развитие на Югозападния район като цяло, от който е част общината, както и стратегиите и потенциалите на съседните общини по отношение на взаимното влияние и използване на техните взаимодействия.

Програмата за реализация е неразделна част от ПИРО и е представена в *Приложение 1*.

Индикативният списък на важни за общината проекти *(Приложение 1-А)*, които са включени в ПИРО, включва проекти, които са от по-голяма важност за развитието на община Гърмен и за постигане целите на плана и е част от Програмата за реализация.

6.3.Индикативна финансова таблица

Индикативната финансова таблица *(Приложение 2)* представлява обща оценка на необходимите ресурси за реализация на приоритетите на плана и описва финансовата рамка на поетите ангажименти по изпълнението на плана от страна на всички партньори в местното развитие при водещата роля на органите на местното самоуправление, подпомагани от общинската администрация. Ресурсите за реализацията на плана включват всички планирани средства за реализацията на идентифицираните за развитието на общината мерки и проектни идеи. В този смисъл индикативната финансова таблица включва в прогнозен план пълния обем на финансовите ресурси (собствени и привлечени) за инвестиции, текущи разходи, средства, получени като безвъзмездни помощи, субсидии (трансфери) или друг вид публични и частни средства и разходи, които ще бъдат реализирани на територията на общината и ще допринасят за развитието й през периода до 2027 г., в съответствие с приоритетите и целите на ПИРО. Общата сума на посочените

финансови ресурси, включително по отделните приоритети, е индикативна и може да претърпи корекции в зависимост от възприетите подходи и степента на изпълнение на приоритетите, промените в пазарните условия, необходимостта от гъвкаво управление и оптимизиране на предвидените средства чрез преразпределение между отделните приоритети на базата на аргументирани промени в предвидените мерки и проекти.

Програмата за реализация и приложенията към нея подлежат на периодична актуализация с цел включване на нови мерки, дейности, проекти или източници на финансиране.

7. Мерки за ограничаване изменението на климата и мерки за адаптиране към климатичните промени и за намаляване на риска от бедствия

7.1. Специфика на изменението на климата

Изменението на климата е едно от най-сложните предизвикателства, с което се сблъскват държавите и обществата в последните години и десетилетия. Изменението се отнася до „промяна в климата, дължаща се пряко или косвено на човешката дейност, която променя състава на глобалната атмосфера и която е в допълнение към естествената променливост на климата, наблюдавана в сравними периоди от време.“[3]

7.2. Основни принципи при планиране на интегрирането на екологичните цели на местно ниво

В процеса на планирането на стратегията за развитие на община Гърмен се спазват няколко основни принципа по отношение интегрирането на екологичните цели:

- ✓ „Мисли глобално, действай локално” - интегрирането на цели в планирането на местното развитие отразява съществуващите специфични проблеми, възможности и ресурси на общината в контекста на глобалните проблеми по опазване на околната среда и устойчивото развитие;
- ✓ Реалистичност и ефективност - планиране на изпълними приоритети и мерки за тяхното постигане в рамките на периода за действие на ПИРО;

[3] Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие за Република България

- ✓ Ресурсна обезпеченост – планираните мерки, дейности и проекти са съобразени с възможностите за финансиране, ресурсната обезпеченост, законодателните норми и ограничения, наличните капацитет и компетенции на местно ниво.

7.3.Общи действия на европейско и национално ниво по отношение на климата

Европейската политика за сближаване има за цел постигане на устойчиво балансирано развитие на регионите и на тяхното население, при което се удовлетворяват нуждите на настоящето без да се застрашават възможностите на бъдещите поколения да задоволяват своите нужди. Устойчивото развитие обхваща три аспекта – социален, икономически и екологичен и следва да се прилага като отделна, хоризонтална, политика и да бъде водещият принцип при вземането на решения на всички нива – европейско, национално, регионално и местно.

Предотвратяването на неблагоприятното влияние на климатичните промени и смекчаването на последиците от тях е неразделна част от устойчивото развитие на териториите. Изменението на климата и влошаването на състоянието на околната среда са заплаха за самото съществуване на Европа и света. За да се преодолеят тези предизвикателства, ЕС утвърждава ***Европейски зелен пакт***, който представлява пътна карта за постигане на устойчивост на икономиката на ЕС.

Устойчивото развитие може да се осъществи при превръщане на климатичните и екологичните предизвикателства във възможности във всички области на политиката. Новата стратегия за растеж на Европа (Европейският зелен пакт) е насочена към превръщането на ЕС в справедливо общество с модерна и ефективно използваща ресурсите и конкурентоспособна икономика, в която:

- ✓ до 2050 г. няма нетни емисии на парникови газове
- ✓ икономическият растеж не зависи от използването на ресурси
- ✓ никое лице или регион не са пренебрегнати.

Стремежът е Европа да се превърне в първия неутрален по отношение на климата континент. За постигането на тази цел са необходими действия във всички сектори на икономиката: инвестиране в екологосъобразни технологии; подкрепа на иновациите в промишлеността; въвеждане на по-чисти, по-евтини и по-здравословни форми на частен и обществен транспорт; декарбонизация на енергийния сектор; подобряване на енергийната ефективност на сградите; работа с международни партньори за подобряване на екологичните стандарти в световен мащаб.

На национално ниво, през 2019 г. Министерският съвет прие ***Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие с хоризонт 2030 година***, която отразява новия контекст на политиките, свързани с климатичните промени. В документа са очертани целите, приоритетите, мерките за ограничаване на изменението на климата и адаптацията към настъпващите промени за цялата икономика и на секторно ниво, като включените сектори са: „Селско стопанство“, „Биологично разнообразие и екосистеми“, „Енергетика“, „Гори“, „Човешко здраве“, „Транспорт“, „Туризъм“, „Градска среда“ и „Води“. Националната стратегия за адаптация към изменението на климата дефинира възможни мерки за намаляване уязвимостта на страната от климатичните промени и за подобряване капацитета за адаптиране на природните, социалните и икономическите системи към неизбежните и проявяващи се с по-силен интензитет въздействия от изменението на климата.

В Националната стратегия за адаптация към изменението на климата са характеризирани следните ***климатичните особености и промени в България***:

- ✓ България е разположена в един от регионите, който е особено уязвим към изменението на климата;
- ✓ Най-често срещаните хидрометеорологични и природни бедствия са екстремни валежи и температури, бури, наводнения, горски пожари, свлачища и суша, които следват тенденция към увеличаване на честотата;
- ✓ Броят на смъртните случаи и жертвите, дължащи се на природни бедствия, е значителен, което показва уязвимост към метеорологичните условия и климата, която се усилва от относително високата степен на бедност в най-засегнатите райони и продължаващата концентрация на населението на страната в няколко индустриални и градски района;
- ✓ Налице са икономически загуби от бедствия, свързани с метеорологични и климатични условия;
- ✓ Националния институт по метеорология и хидрология към Българска академия на науките предвижда повишение на годишната температура на въздуха в България до 3,1°C до 2050 г. и до 4,1°C до 2080 г.;
- ✓ Вероятно е да има намаляване на валежите, което ще доведе до значително намаляване на общите водни запаси в страната;

- ✓ Очаква се биологичното разнообразие, сухоземните и водните екосистеми, както и секторите на водните ресурси, селското стопанство и горското стопанство да бъдат засегнати от климатичните промени;
- ✓ Рискът е по-голям за сегментите на обществото и бизнеса, които са по-малко подготвени и по-уязвими.

Националното законодателство регламентира българските задължения чрез ***Закона за ограничаване изменението на климата***, чиято основна цел е *„да гарантира намаляване на емисиите на парникови газове като основен елемент в политиката по ограничаване изменението на климата и да осигури дългосрочното планиране на мерките за адаптация към климатичните промени“*. Законът посочва хоризонталните мерки, които водят до намаляване емисиите на парникови газове:

- ✓ повишаване на енергийната ефективност;
- ✓ увеличаване дела на енергията от възобновяеми източници за собствени нужди, както и за покриване на обществени разходи за вече съществуващи проекти за производство на електроенергия от възобновяеми енергийни източници; улавяне и оползотворяване на метан;
- ✓ залесяване, повторно залесяване и промени в земеползването; залесяването и повторното залесяване може да бъдат осъществявани само с местни видове, обитавали или обитаващи съответния регион или географски пояс, а използваните методи трябва да бъдат природосъобразни и да отчитат научните достижения в тази област и опита с адаптацията към климатичните промени на страните, подписали РКОНИК;
- ✓ разработване и внедряване на екологични технологии, които стимулират повишаването на енергийната ефективност и/или използването на енергия от възобновяеми източници;
- ✓ разработване и въвеждане на политика за ограничаване изменението на климата с цел изпълнение на задълженията по Протокола от Киото;
- ✓ образователни мерки, научни изследвания и мерки за подобряване на административния капацитет и управлението на дейностите по политиката по ограничаване изменението на климата;
- ✓ повишаване информираността на широката общественост по въпроси, свързани с изменението на климата;
- ✓ разработване и въвеждане на мерки за адаптация към изменението на климата.

Законът за опазване на околната среда също има отношение към климатичните промени, тъй като в него се регулира стратегическия процес във всички области на защита, мониторинг и управление на околната среда. В него се посочват принципите за включване на политиките в областта на околната среда (вкл. политиките в областта на климата и биологичното разнообразие) в други сектори. Държавната политика по опазване на околната среда се интегрира в секторните политики - транспорт, енергетика, строителство, селско стопанство, туризъм, промишленост, образование и други.

7.4. Потенциални рискове пред община Гърмен, свързани с изменението на климата

Едни от потенциалните рискове, пред които е изправена община Гърмен в следващите години, в резултат от изменението на климата са свързани с:

- ✓ Увреждане на селскостопанските култури и животновъдството, вследствие на екстремни метеорологични явления и постепенни промени в климата, които могат да доведат до загуби на добиви;
- ✓ Загуба на биологично разнообразие и промени в екосистемите, които биха могли да окажат въздействие върху отглеждането на растения и животни;
- ✓ Използването на дървесина като евтин енергиен източник също е уязвимо от ефекта на климатичните промени върху горите;
- ✓ Увеличаване на рисковете от заболявания (болестите от преносители, замърсена храна и влошено качество на водата и въздуха) и наранявания вследствие изменението на климата (екстремни метеорологични явления като бури и наводнения, пожари);
- ✓ Опасността от екстремни метеорологични събития би могла да окаже неблагоприятно въздействие върху съществуващата инфраструктура и по такъв начин да се нарушат услугите на транспортния, водния и енергийния сектори и градската среда като цяло;
- ✓ Повишен риск от увреждане на културно-историческите обекти;
- ✓ Поради недостатъчно водоснабдяване и лошо качество на водата, може да бъде застрашено здравето на населението;

- ✓ Основно предизвикателство е извършването на преход от традиционните изчерпаеми и невъзобновяеми енергийни източници към възобновяеми енергоизточници (вятърна, слънчева електроенергия).

7.5.Общи хоризонтални мерки, свързани с изменението на климата

Планирането и реализирането на хоризонтални мерки и дейности, свързани с изменението на климата, често попадат в една от двете стратегии:

- ✓ Мерки за ограничаване изменението на климата – предприемане на превантивни мерки, свързани с ограничаване на вредното въздействие на човешката дейност, допринасящо за парниковия ефект;
- ✓ Мерки за адаптация към изменението на климата – предприемане на мерки за предвиждане на неблагоприятните социални и икономически последици, свързани с климатичните изменения, за преодоляване или минимизиране на възникналите щети, мерки за идентифициране на възможностите, появили се вследствие климатичните изменения.

Първият тип мерки са свързани, на първо място, с анализ и оценка на антропогенните фактори, които водят до увеличение на вредните емисии на парникови газове, и на второ място, с необходимите превантивни действия, които да неутрализират източниците на вредни емисии.

Вторият тип мерки е насочен към вече възникналите изменения на климата, като необходимо е да се прилагат мерки, които не само реагират спрямо настоящата ситуация, но и предхождат появата на бъдещи щети. Мерките за адаптация са и начин за разглеждане на климатичните изменения като възможност и позволяват преразглеждането и преоткриването на по-слабо използвани потенциали, стимулиращи устойчивото развитие.

7.6.Мерки за ограничаване и адаптация към изменението на климата и принос на ПИРО за изпълнение на действията по отношение на климата

Изключително важна част в процеса на интегриране на европейските и национални политики за опазване на околната среда е планирането и предприемането на действия от органите на местно ниво, които да залегнат в стратегическите документи на местно ниво. Националната стратегия за адаптация към изменението на климата и Планът за действие към нея дава основните насоки за мерки, които да се включат в стратегическите документи на общините, в този смисъл и в ПИРО Гърмен. Интегрирането на мерки за адаптация към

климатичните промени в ПИРО Гърмен е съгласувано и с Програмата за опазване на околната среда на общината за периода 2017-2020 г.

Разработването на ПИРО Гърмен се основава на разумни и реалистични предложения за решаване на проблемите, като се отчита спецификата на територията за реализиране на потенциалите едновременно в социалната, икономическата и екологичната сфера.

Екологичната проблематика е неразделна част от аналитичната и стратегическата част на плана – описано е състоянието на околната среда с фокус върху компонентите на околната среда и управлението на отпадъците в общината и са посочени най-важните проблеми и рискове за състоянието на околната среда на територията на община Гърмен.

От гледна точка на финансирането на заложените мерки и дейности, ще се използват средства от националния бюджет, собствени средства и средства от фондовете на ЕС, или други финансови механизми, насочени към финансиране на адаптацията към изменението на климата.

Таблица 42. Принос на ПИРО Гърмен за изпълнение действията по отношение на климата, включени в Националната стратегия за адаптация към изменението на климата и Плана за действие към нея

Цели на Национална стратегия за АИК	Мерки/дейности, приложими на общинско ниво	Принос на стратегията за развитие на общината за изпълнение на целите
Сектор „Селско стопанство“		
Устойчиво управление на селско-стопанските практики за адаптиране към изменението на климата	✓ Отглеждане на култури, адаптирани към климата; ✓ Подобряване на контрола на вредителите и болестите; ✓ Увеличаване използването на трайни насаждения ✓ Опазване на съществуващите и обособяване на нови екологични култури ✓ Поддържане структурата на почвата ✓ Ограничаване употребата на нитрати и пестициди	ПРИОРИТЕТ 1. Икономическо развитие и насърчаване на заетостта, Мярка 1.2. Развитие на традиционни стопански отрасли за общината; ПРИОРИТЕТ 4. Съхранение и опазване на околната среда и развитие на туризма Мярка 4.2. Опазване и възстановяване на околната среда
Насърчаване на капацитета за адаптиране и	✓ Подобряване на осведомеността за измененията на климата и съществуващите	

осведоменост в селскостопанския сектор	практики за борба с климатичните промени сред местните земеделски производители	Мярка 4.4. Управление на риска от природни бедствия ПРИОРИТЕТ 5. Добро управление, подобряване на административния капацитет и развитие на партньорствата Мярка 5.1. Развитие на административния капацитет и подобряване на административното обслужване
Насърчаване на научните изследвания и иновациите за адаптиране към изменението на климата	✓ Разработване на изследвания за нови сортове култури ✓ Насърчаване на научно-изследователските и приложни дейности в областта на АИК ✓ Разработване на информационни системи за климата и системи за ранно предупреждение	
Укрепване на политиката и правната рамка за адаптиране в селскостопанския сектор	✓ Разработване на общински планове и програми за развитие на селското стопанство	
Сектор „Биологично разнообразие и екосистеми“		
Подобряване управлението на екосистемите	✓ Адаптиране на местните планове и програми към стратегическите документи и законодателство относно биологичното разнообразие; разработване на общински план за опазване на биологичното разнообразие	ПРИОРИТЕТ 5. Добро управление, подобряване на административния капацитет и развитие на партньорствата Мярка 5.1. Развитие на административния капацитет и подобряване на административното обслужване ПРИОРИТЕТ 4. Съхранение и опазване околната среда и развитие на туризма Мярка 4.1. Управление на отпадъците Мярка 4.3. Опазване на биологичното разнообразие
Подобряване на управлението на знанията и комуникацията между заинтересованите страни за адаптация	✓ Насърчаване на екосистемно мислене, вкл. на учащите ✓ Изготвяне на информация за местната общественост за защитените територии и зони в общината	
Създаване на пространство за биоразнообразие и екосистеми	-----	
Устойчиво използване на регулиращите и културните екосистемни услуги за адаптация	✓ Възстановяване на екосистемите ✓ Закриване и рекултивация на нерегламентирани замърсявания	
Сектор „Енергетика“		
Изграждане на институционален капацитет, познаване и използване на данните за адаптиране	-----	ПРИОРИТЕТ 5. Добро управление, подобряване на административния капацитет и развитие на партньорствата

Интегриране на съображенията за изменението на климата в политиките, плановете и финансовите механизми в енергийния сектор	✓ Включване на мерки за енергийна ефективност и устойчивост към климата в плановете и програмите на общината	Мярка 5.1. Развитие на административния капацитет и подобряване на административното обслужване ПРИОРИТЕТ 2. Развитие на човешкия потенциал и предоставяне на качествени социални, здравни и образователни услуги Мярка 2.4. Обновяване и рехабилитация на обекти с културно-историческо значение и обществени сгради, вкл. внедряване на мерки за енергийна ефективност ПРИОРИТЕТ4. Съхранение и опазване околната среда и развитие на туризма Мярка 4.5. Изграждане и експлоатация на алтернативните източници на енергия
Включване на устойчивостта към климата в проектирането и инженеринга	✓ Включване на мерки за енергийна ефективност в големите инфраструктурни проекти на общината ✓ Внедряване на мерки за енергийна ефективност в публични сгради и в многофамилни жилищни сгради	
Укрепване устойчивостта на енергийните доставки	✓ Стимулиране на домакинствата за подмяна на печките на дърва и въглища с котли на пелети и газ ✓ Предприемане на допълнителни усилия за мотивиране на крайните потребители на енергия за осъществяване на мерки за спестяване на енергия (домакинства и промишленост) ✓ Газифициране на публичните сгради и на домакинствата	
Сектор „Гори“		
Подобряване базата от знания и осведоменост за адаптиране към изменението на климата	-----	ПРИОРИТЕТ 4. Съхранение и опазване околната среда и развитие на туризма Мярка 4.2. Опазване и възстановяване на околната среда Мярка 4.4. Управление на риска от природни бедствия
Подобряване и защита на горските ресурси	✓ Съхраняване и укрепване на съществуващия горски ресурс ✓ Възстановяване на горски територии, засегнати от природни нарушения ✓ Залесяване на незалесени територии с цел подобряване защитните функции на гората ✓ Изграждане на система за ранно откриване и превенция на горски пожари и реагиране на тях и на други природни бедствия	

Подобряване на потенциала за устойчиво използване на горските ресурси	✓ Разширяване използването на дървесината като строителен материал	
Сектор „Човешко здраве“		
Подобряване управлението за адаптиране	✓ Разработване на мерки, насочени към адаптиране на обществеността към климатичните промени ✓ Идентифициране на групи от населението, които са уязвими към климатичните промени	ПРИОРИТЕТ 5. Добро управление, подобряване на административния капацитет и развитие на партньорствата Мярка 5.1. Развитие на административния капацитет и подобряване на административното обслужване
Създаване на база от знания и осведоменост за адаптацията	✓ Повишаване на публичната информираност и ангажираност относно екологичните въпроси ✓ Разработване на информация за обществеността за ранно предупреждение за ефекта от климатичните промени върху човешкото здраве	
Адаптиране на външната среда за намаляване въздействията на изменението на климата върху здравето	-----	
Сектор „Туризъм“		
Включване на адаптирането към изменението на климата в разработването на политики и правната рамка за туристическия сектор	✓ Изготвяне на мерки, насочени към адаптирането на туристическия отрасъл в общината към климатичните промени	ПРИОРИТЕТ 5. Добро управление, подобряване на административния капацитет и развитие на партньорствата Мярка 5.1. Развитие на административния капацитет и подобряване на административното обслужване ПРИОРИТЕТ 1. Икономическо развитие и насърчаване на заетостта,
Подобряване осведомеността и базата от знания за адаптиране към изменението на климата в туристическия сектор	✓ По-широко разпространение на знания за АИК, за да достигнат до местните предприемачи в туризма ✓ Разработване на брошури и други материали (включително интернет и други медии), които да обясняват на собствениците на туристическия бизнес как промените в климата засягат техния бизнес	

Изграждане на капацитет за адаптиране в туристическия сектор	-----	Мярка 1.4. Развитие на туризма като възможност за популяризиране на културното наследство и увеличаване на заетостта и доходите на местното население
Разработване на конкретни действия за адаптация на туристическия сектор	✓ Развитие на алтернативни форми на туризъм и идентифициране на нови туристически сектори	
Сектор „Транспорт“		
Изграждане на институционален капацитет и база от знания в транспортния сектор	-----	ПРИОРИТЕТ 3. Подобряване на свързаността, техническата инфраструктура и качеството на средата на живот Мярка3.1. Изграждане, Реконструкция и рехабилитация на общинска пътна мрежа
Включване на съображенията за адаптиране към изменението на климата в ключови процеси на планиране и вземане на решения	✓ Разработване и внедряване на мерки за укрепване на транспортната мрежи към екстремни климатични събития в проектите за рехабилитация на общинската пътна мрежа	
Сектор „Градска среда“		
Подобряване на политическата и правната рамка за включване на адаптацията към изменението на климата	✓ Включване на АИК в политиките за местно развитие (вкл. в ПИРО, ОУП и ПУП) ✓ Прилагане на общите принципи и изисквания, свързани с изменението на климата, в секторните документи на общината ✓ Подобряване на надзора на строителството и поддръжката, мониторинга и контрола от страна на компетентните органи (устойчиво строителство) ✓ Развитие на „зелена“ икономика чрез внедряване на иновативни технологии и подходи ✓ Осигуряване на условия и насърчаване на пешеходното и велосипедно движение	ПРИОРИТЕТ 5. Добро управление, подобряване на административния капацитет и развитие на партньорствата, Мярка 5.1. Развитие на административния капацитет и подобряване на административното обслужване Мярка 5.2. Изграждане и поддържане на местни партньорства за развитие
Изграждане на капацитет за адаптиране	✓ Развиване на административния капацитет на местната администрация в областта на АИК ✓ Развиване на осведомеността, ангажираността, знанията и културата на АИК сред широката общественост	ПРИОРИТЕТ 1. Икономическо развитие и насърчаване на заетостта, Мярка 1.1 Подкрепа на предприемачеството и

Разработване на финансови, социални и политики за управление на риска за адаптиране към изменението на климата	✓ Разработване на местна стратегия за АИК	подобряване на съществуващия местен бизнес ПРИОРИТЕТ 3. Подобряване на свързаността, техническата инфраструктура и качеството на средата на живот Мярка 3.4. Инвестиции в развитието на паркова среда и зелени пространства ПРИОРИТЕТ: Съхранение и опазване околната среда и развитие на туризма Мярка 4.3. Опазване и възстановяване на околната среда ПРИОРИТЕТ 2. Развитие на човешкия потенциал и предоставяне на качествени социални, здравни и образователни услуги Мярка 2.1. Подобряване на достъпа до образование и повишаване на образователното равнище
Подобряване управлението на знания, научните изследвания, образованието и комуникация между заинтересованите страни за адаптиране	✓ Организиране на подходящо по формат образование и обучение за рисковете от климатичните промени на всички нива - от администрацията, обществеността до учащите ✓ Насърчаване на партньорството, изграждането на мрежи и сътрудничеството между различните възрастови, полови, етнически, професионални и социални групи, включително тези в неравностойно положение за подобряване на екологичната обстановка и качеството на живот в общината ✓ Работа с медиите за популяризиране на системата за АИК	
Сектор „Води“		
Подобряване на управлението за адаптация	✓ Подмяна и разширяване на водопроводната мрежа, с цел намаляване на загубите на вода ✓ Внедряване на водоспестяващи технологии ✓ Изграждане на съоръжения срещу наводнения, поддържане и регулярно почистване на отводнителните канали и съоръжения	ПРИОРИТЕТ 3. Подобряване на свързаността, техническата инфраструктура и качеството на средата на живот Мярка 3.3. Изграждане, рехабилитация и поддръжка на ВиК инфраструктура
Укрепване на базата от знания и осведоменост за адаптация към изменението на климата	-----	

Подобряване на адаптивното управление на водните инфраструктурни системи	✓ Разработване и внедряване на мерки за укрепване на ВиК мрежата към екстремни климатични събития в проектите за рехабилитация на водоснабдителната мрежа	ПРИОРИТЕТ 4: Съхранение и опазване околната среда и развитие на туризма Мярка 4.4. Управление на риска от природни бедствия

Източник: Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и Плана за действие към нея; Екип на Изпълнителя

Разбирането и познаването на проблемите на дадена територия и потенциалните рискове и уязвимости за природната среда и екосистемите, е изключително важно при разработването на местни планове и стратегии за адаптиране.

8. Необходими действия и индикатори за наблюдение и оценка на ПИРО на община Гърмен

8.1.Същност на системата за наблюдение на ПИРО

Системата за наблюдение и оценка на изпълнението на ПИРО цели осигуряването на ефективно изпълнение на плана, с оглед постигане на целите за интегрирано устойчиво местно развитие и ефикасно разходване на ресурсите за реализация на планираните дейности и проекти.

Предмет на наблюдението и оценката е изпълнението на целите и приоритетите на ПИРО на основата на резултатите от подготовката и изпълнението на мерките и проектите, включени в Програмата за реализация на плана и на база на определените индикатори за наблюдение и оценка.

Основните задачи пред системата за наблюдение са да предложи адекватно измерване на постигнатите резултати при изпълнението на ПИРО, като осигури взаимодействието между всички участващи в наблюдението и оценката структури и органи. Резултатите от мониторинга служат и за предприемане на корективни действия в стратегията за развитие на общината, в случай на нужда, и за бъдещи управленски решения.

Системата за наблюдение и оценка на ПИРО Гърмен включва формите и начините за събиране на информация, индикаторите за наблюдение, органа за наблюдение и организацията на работата по наблюдението и оценката, както и системата на докладване и осигуряване на информация и публичност.

8.2.Методика за разработване на системата от индикатори

Индикаторите за наблюдение на изпълнението на плана, въз основа на събраната обективна информация и данни, отчитат напредъка и степента на постигане на целите и приоритетите за развитие на общината по физически и финансови характеристики.

Методиката, използвана при разработването на индикаторите за наблюдение и оценка на ПИРО, е т.нар. SMART (умен) концепция, т.е. индикаторите следва да отговарят на следните изисквания:

- ✓ Specific – специфичност – индикаторите са конкретни и да съответстват на целите и приоритетите;
- ✓ Measurable – измеримост – индикаторите са насочени към желано бъдещо състояние (в сравнение с базовата стойност) съобразно визията и стратегическите цели за развитие на общината и са количествено определени, така че да позволяват измерване и сравнение;
- ✓ Available/Achievable – постижимост – индикаторите позволяват да бъдат измервани на базата на данни от официални източници на информация в определени планирани интервали от време;
- ✓ Relevant/Realistic – реалистичност – индикаторите са пряко свързани с целите на ПИРО и са реалистични;
- ✓ Timely – съобразяване с времето – заложените целеви стойности на индикаторите трябва да бъдат постигнати в ограничен период от време, което е взето предвид при тяхното дефиниране.

Матрицата на индикаторите на ПИРО Гърмен е в съответствие с добрата практика на ПРООН: : А – значението на индикатора да е ясно; Б – данните да са достъпни; В – дейността по събирането на данни да е в правомощията на екипа и да не са необходими външни експерти за допълнителен анализ; Г – индикаторът да е достатъчно представителен относно планираните резултати; Д – индикаторът да е реален и да може да се наблюдава; Е – индикаторът е труден за определяне, но е важен и трябва да се наблюдава и определи.

Целевите стойности на заложените индикатори за изпълнение на ПИРО Гърмен са съобразени с посоката на развитие на тенденциите в общината в последните години, както и с демографските, икономическите, социалните и екологични прогнози.

Началните стойности на отделните индикатори са определени съобразно информация от официални източници, което е предпоставка за адекватно измерване и оценка на напредъка в изпълнението на ПИРО. Използвани са следните надеждни източници на информация:

НСИ, Дирекция „Бюро по труда“, ИСУН, РИОСВ-Благоевград, РУО-Благоевград, актуализация на ОПР 2014 -2020 на общината и др.

Стратегическите цели представят желаното и възможно бъдещо състояние, докато приоритетните направления представляват областите на действие и въздействие. Това изисква прилагането на различни индикатори за наблюдението и тяхната оценка.

Съобразно Методическите указания на МРРБ, матрицата от индикатори на ПИРО Гърмен включва индикатори в две основни направления – индикатори за резултат и индикатори за продукт. Индикаторите за резултат са насочени към реализацията на стратегическите цели на плана, докато индикаторите за продукт се отнасят до степента на изпълнение на определените приоритети за развитие на общината. Индикаторите за резултат имат за цел да оценят цялостната ефективност на стратегията за развитие на общината спрямо заложените стратегически цели и визия до 2027 г. Индикаторите за продукт могат да бъдат съотнесени към постигнатите резултати в определени области на развитие и съдържащите се в тях мерки и ключови проекти, включени в Програмата за реализация на ПИРО.

Индикаторите за наблюдение и оценка на изпълнението на ПИРО Гърмен 2021-2027 са посочени в матрица на индикаторите *(Приложение 3)*. За да се осигури необходимата информация за процеса на наблюдение за всеки индикатор са определени мерните единици, в които ще се измерва, източниците на информация, периодичността на събирането на информация, базовата стойност за отчитане изменението на всеки от индикаторите, както и целевата стойност, която се очаква да бъде достигната до края на периода на действие на плана.

При разработването и прилагането на системата от индикатори за наблюдение и оценка на изпълнението на ПИРО са взети предвид общите индикатори в областта на регионалната политика и за постигане на растеж и заетост чрез структурната помощ на ЕС през периода 2021-2027 г.

8.3.Ангажименти на участващите в наблюдението на ПИРО структури и органи

В цялостния процес на наблюдение и оценка при спазване на принципа за партньорство участват няколко основни структури и органи, които са регламентирани в ЗРР и правилника за неговото прилагане - Общинският съвет, кметът на общината, кметовете на кметства и кметските наместници, общинската администрация, социалните и икономическите партньори, неправителствените организации, представителите на гражданското общество в общината.

Общинският съвет е основният орган за наблюдение на плана за интегрирано развитие на общината.

Кметът на общината организира наблюдението на ПИРО. Основният инструмент за наблюдение и оценка реализацията на плана е годишният доклад, който се изготвя в началото на всяка календарна година от програмния период. Кметът организира и контролира процедурата за подготовка на доклада, след което предлага завършения документ за одобрение от общинския съвет.

Във всички етапи на разработването и изпълнението на ПИРО се включват специализирани дирекции и отдели от общинската администрация. Те осъществяват комуникация и координация с всички участващи страни и извършват експертна работа при подготовката на годишните доклади.

Заинтересованите страни от изпълнението на ПИРО обхващат представители на съответната областна администрация и членове на съответния Областен съвет за развитие, неправителствения сектор, частния сектор, образователни, здравни, социални и културни институции, местната общественост. В процеса на наблюдение на изпълнението на плана общинският съвет осигурява участието на заинтересованите органи, организации, физически и юридически лица при спазване на принципа за партньорство, публичност и прозрачност.

8.4.Дейности по наблюдение и оценка

Законодателството за регионално развитие регламентира изготвянето на годишни доклади за наблюдение изпълнението на ПИРО. Докладите са официална обществена информация и се предоставят на заинтересованите страни, оповестяват се и на страницата на общината в интернет. Изводите от докладите са основа за изготвяне на междинната и последващата оценка на ПИРО, както и аргумент за актуализирането му, при необходимост.

Кметът на общината и общинският съвет осигуряват информация и публичност на плана за развитие в съответствие със своите компетенции. Компетентните органи предоставят информация относно идентифицираните проблеми и предложения за тяхното преодоляване, използваните начини за събиране на информация, функционирането на формираните партньорства. Годишните доклади се обсъждат и одобряват от общинския съвет по предложение на кмета на общината.

Резултатите от наблюдението на плановете за интегрирано развитие на общините се отчитат при изпълнението на НКРПР. В контекста на тази законова разпоредба, информацията от

годишния доклад на ПИРО и от неговите междинна и последваща оценки се вземат предвид при мониторинга и оценката на изпълнението, както на НКРПР, така и на ИТСР на съответния район, в границите на който попада общината.

За реализацията на плана за развитие се изготвят междинна оценка и последваща оценка на въздействие, които се възлагат от кмета на общината на независим/и експертни екип/и. Оценките се изготвят при взаимодействие между всички заинтересовани страни. Междинната оценка проследява напредъка в изпълнението на ПИРО и актуалността на стратегията за развитие на общината. В документа се формулират насоки за корекции на плана, при необходимост. Последващата оценка дава информация за степента на постигане на целите на плана и устойчивостта на резултатите, доколко ресурсите са използвани ефективно и ефикасно. В тази оценка се дефинират изводи и препоръки относно провеждане на политиката за регионално развитие в общината в бъдещия програмен период.

hfpdmdoek

Източници на информация

- ✓ Закон за регионалното развитие (обн. ДВ бр.50 от 30 май 2008 г., изм. и доп. ДВ бр.21 от 13 март 2020 г.)
- ✓ Правилник за прилагане на Закона за регионалното развитие (обн. ДВ бр.70 от 7 август 2020 г.)
- ✓ Методически указания за разработване и прилагане на планове за интегрирано развитие на община за периода 2021-2027 г., МРРБ (м. март 2020 г.)
- ✓ Закон за туризма (обн. ДВ бр.30 от 26.03.2013 г., изм. и доп. ДВ бр.60 от 07.07.2020 г.)
- ✓ Програма за развитие: България 2030, Министерски съвет
- ✓ Социално-икономически анализ на районите в Република България, МРРБ, 2019 г.
- ✓ Национална концепция за пространствено развитие 2013-2025 и актуализация (2019 г.)
- ✓ Интегрирана териториална стратегия за развитие на Югозападен район от ниво 2 2021-2027
- ✓ Актуализиран Общински план за развитие на община Гърмен 2014-2020 г.
- ✓ Официален сайт на община Гърмен;
- ✓ Краткосрочна програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива до 2021 г. ;

- ✓ Дългосрочна и краткосрочна програма за насърчаване използването на възобновяеми енергийни източници и биогорива на община Гърмен;
- ✓ Програма за опазване на околната среда на община Гърмен 2017-2020 г.
- ✓ Регионална Програма за управление на отпадъците - РУСО Гоце Делчев, за общините Гоце Делчев, Гърмен и Хаджидимово за периода Общинска стратегия за развитие на социалните услуги 2014-2020 г.
- ✓ Община Гърмен - Дългосрочна програма за насърчаване използването на
- ✓ енергия от възобновяеми източници и биогорива 2016-2025г.
- ✓ Общинска стратегия за развитие на социалните услуги 2016-2020 г.
- ✓ Общинска стратегия за развитие младежта 2015-2020 г.
- ✓ Стратегия за устойчиво развитие на община Гърмен в областта на селското и горското стопанство и за развитие на алтернативен туризъм.
- ✓ Стратегия на община Гърмен за интегриране на ромите и други уязвими малцинствени социални групи.
- ✓ Общински план за младежта 2021 г;
- ✓ Общинска стратегия за развитие на социалните услуги 2016-2020 г.
- ✓ Глобални цели за устойчиво развитие (ООН);
- ✓ Документ за размисъл „Към устойчива Европа до 2030 г.“
- ✓ Регионален доклад за състоянието на околната среда, 2019 г., РИОСВ – Благоевград
- ✓ Национална стратегия и План за действие за адаптация към изменението на климата, МОСВ;
- ✓ http://eea.government.bg/zpo/bg/area.jsp?NEM_Partition=2&categoryID=1&areaID=2081, Регистър на защитените територии и защитените зони в България, ИАОС
- ✓ http://natura2000.moew.government.bg, Информационна система за защитени зони от екологична мрежа НАТУРА 2000
- ✓ НСИ, текуща статистика;
- ✓ Информационна система ИНФОСТАТ на НСИ.

Приложения

- ✓ Приложение 1 Програма за реализация на ПИРО Гърмен 2021-2027
- ✓ Приложение 1-А Индикативен списък на важни за община Гърмен проекти
- ✓ Приложение 2 Индикативна финансова таблица
- ✓ Приложение 3 Матрица на индикаторите за наблюдение и изпълнение на ПИРО Гърмен 2021-2027

Приложение № 1

Програма за реализация на ПИРО Гърмен за периода 2021-2027 г. :
описание на предвидените мерки и дейности

Приоритет	Мярка	Дейност/ проектна идея*	Кратко описание	Територия/зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)**	Индикативен бюджет (хил. лв)	Източник на финансиране	Срок за изпълнение	Административна структура (звено в общината), отговорно за реализация на мярката
	Мярка 1.1 Подкрепа на предприемачеството и подобряване на съществуващия местен бизнес.	Дейност 1	Предоставяне на общински терени на местния бизнес	Цялата територия на община Гърмен	0.00	нп	2021-2027	Община Гърмен
		Дейност 2	Съдействие на бизнеса при административните процедури с намаляване на сроковете и на административните бариери	Цялата територия на община Гърмен	0.00	нп	2021-2027	Община Гърмен
		Дейност 3	Повишаване на информираност на предприемачите за възможностите в областта на финансирането със средства от ЕС	Цялата територия на община Гърмен	3.00	ПРЧР, ЕС	2021-2027	Община Гърмен
		Дейност 4	Внедряване на иновации и нови технологии в местната икономика	Цялата територия на община Гърмен	3.00	ПИК, СПРЗСР	2021-2027	Община Гърмен
		Дейност 5	Активен маркетинг и реклама на местните производства	Цялата територия на община Гърмен	8.00	ЕС	2021-2027	Община Гърмен
		Дейност 6	Подкрепа на местните предприемачи за участие в изложения, панаири и бизнес форуми	Цялата територия на община Гърмен	5.00	ПРЧР, ЕС	2021-2027	Община Гърмен
		Дейност 7	Повишаване на познанията на бизнеса относно адаптация към климатичните изменения	Цялата територия на община Гърмен	2.00	ЕС	2021-2027	Община Гърмен
		Дейност 1	Стимулиране развитието на биологично земеделие при прилагане на нови технологии за повишаване на добивите и качеството на произведената продукция	Цялата територия на община Гърмен	4.00	СПРЗСР, ЕС	2021-2027	Община Гърмен

ПРИОРИТЕТ 1. Икономическо развитие и насърчаване на заетостта	Мярка 1.2. Развитие на традиционния за общината отрасъл – селското стопанство	Дейност 2	Подобряване на ресурсното и технологично обезпечаване на земеделското производство, модернизация на земеделските стопанства	Цялата територия на община Гърмен	0.00	нп	2021-2027	Община Гърмен
		Дейност 3	Подпомагане на земеделските производители за по-широко използване на познанията и иновациите	Цялата територия на община Гърмен	2.00	СПРЗСР, ЕС	2021-2027	Община Гърмен
		Дейност 4	Развитие на съвременно животновъдство	Цялата територия на община Гърмен	0.00	нп	2021-2027	Община Гърмен
		Дейнос 5	Организиране на изложения и пазари за излагане на продукцията на местни земеделски производители вкл. фермерски пазар, на които местните производители да предлагат традиционни за общината и региона продукти	Цялата територия на община Гърмен	20.00	СПРЗСР, ЕС	2021-2027	Община Гърмен
		Дейност 6	Насърчаване сдружаването на селскостопанските производители	Цялата територия на община Гърмен	1.00	ПРСР, ЕС, ИТИ, ОБ	2021-2027	Община Гърмен
		Дейност 7	Използване на възможностите за финансова подкрепа от Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони 2021-2027	Цялата територия на община Гърмен	100.00	СПРЗСР, ЕС	2021-2027	Община Гърмен
		Дейност 8	Ефективно управление на рисковете в земеделието и адаптирането му към климатичните промени, вкл. обучение на селскостопанските производители	Цялата територия на община Гърмен	2.00	СПРЗСР, ЕС	2021-2027	Община Гърмен
	Мярка 1.3. Привличане на нови инвестиции в	Дейност 1	Разработване на специализирана информация за условията за бизнес в общината, насочена към потенциалните инвеститори	Цялата територия на община Гърмен	1.00	ОБ, ЕС	2021-2027	Община Гърмен
		Дейност 2	Провеждане на информационна кампания за заинтересованите инвеститори с необходимата информация за възможностите за кандидатстване през новия програмен период 2021-2027	Цялата територия на община Гърмен	10.00	ЕС	2021-2027	Община Гърмен

	инвестиции в общинската икономика	Дейност 3	Провеждане на подходящи рекламни кампании за извоюване и утвърждаване на имидж на общината като добро място за успешен бизнес	Цялата територия на община Гърмен	20.00	ЕС	2021-2027	Община Гърмен
		Дейност 4	Организиране и участие на общината в бизнес-срещи и форуми, насочени към потенциални инвеститори	Цялата територия на община Гърмен	25.00	РБ, ОБ, ЕС	2021-2027	Община Гърмен
	Мярка 1.4. Развитие на туризма като възможност за популяризиране на културното наследство и увеличаване на заетостта и доходите на местното население	Дейност 1	Поддържане и обогатяване на традиционния културен календар на общината	Цялата територия на община Гърмен	20.00	ОБ, ЕС	2021-2027	Община Гърмен
		Дейност 2	Развитие на нови форми на туризъм – културен, природен, еко, селски, ловен, риболовен, приключенски, спортен и др.	Цялата територия на община Гърмен	150.00	ЕС, СПРЗСР, ОБ, РБ, ИТИ	2021-2027	Община Гърмен
		Дейност 3	Проучване на възможностите за включване на общината в интегрирани туристически маршрути	Цялата територия на община Гърмен	25.00	ИТИ, ЕС	2021-2027	Община Гърмен
		Дейност 4	Повишаване на квалификацията на заетите в туризма и подобряване на обслужването	Цялата територия на община Гърмен	1.00	ЕС	2021-2027	Община Гърмен
		Проект	Създаване на информационен и рекламен пакет за туристическото предлагане и културния календар в общината, промотиране възможностите за туризъм в общината, вкл. и интернет платформа	Цялата територия на община Гърмен	25.00	ЕС,СПРЗСР, ИТИ	2021-2027	Община Гърмен
	Мярка 2.1. Подобряване на достъпа до образование	Дейност 1	Подобряване качеството и достъпа до образование, вкл. и за лица от групи в изолация и риск (вкл. предучилищни образователни дейности)	Цялата територия на община Гърмен	1200.00	ЕС, ПРЧР, ПО, СПРЗСР	2021-2027	Община Гърмен
		Дейност 2	Намаляване броя на преждевременно напусналите системата на образование и реинтеграция	Цялата територия на община Гърмен	300.00	ЕС, ПРЧР, ПО, СПРЗСР	2021-2027	Община Гърмен
		Дейност 3	Осигуряване на образование и обучение в различни форми на обучение	Цялата територия на община Гърмен	320.00	ЕС, ПРЧР, ПО	2021-2027	Община Гърмен

	и повишаване на образователн ото равнище	Дейност 4	Обхващане и задържане на ромските деца и ученици в образователната система, осигуряване на качествено образование в мултикултурна образователна среда	Цялата територия на община Гърмен	420.00	ЕС, ПРЧР, ПО, СПРЗСР	2021-2027	Община Гърмен
		Дейност 5	Задържане на високообразованото население в общината	Цялата територия на община Гърмен	20.00	ЕС, ПРЧР	2021-2027	Община Гърмен
		Дейност 6	Внедряване на нови образователни практики, отговарящи на съвременните изисквания, вкл. обучение относно последиците от климатичните изменения	Цялата територия на община Гърмен	33.00	ЕС, ПРЧР, ПО	2021-2027	Община Гърмен
	Мярка 2.2 Подобряване на достъпа до трудова заетост и социално включване на пазара на труда на населението	Дейност 1	Насърчаване на трудовата заетост чрез повишаване на квалификацията на заетите и безработните лица	Цялата територия на община Гърмен	350.00	ЕС, ПРЧР	2021-2027	Община Гърмен
		Дейност 2	Осигуряване на заетост на уязвими групи на пазара на труда с цел предоставяне на равни възможности за трудова реализация на търсещите работа лица	Цялата територия на община Гърмен	350.00	ЕС, ПРЧР	2021-2027	Община Гърмен
		Дейност 3	Предотвратяване на отпадането от пазара на труда, вкл. на хора с увреждания и на по-възрастните	Цялата територия на община Гърмен	520.00	ЕС, ПРЧР	2021-2027	Община Гърмен
		Дейност 4	Създаване на връзка между образование, образователни и обучителни организации и бизнес, вкл. създаване на STEM среда, съгласно националните рамки	Цялата територия на община Гърмен	350.00	ЕС, ПРЧР, ПО	2021-2027	Община Гърмен
		Дейност 5	Обучение през целия живот, повишаване на уменията на възрастни в неравностойно положение	Цялата територия на община Гърмен	150.00	ЕС, ПРЧР, ПО	2021-2027	Община Гърмен
		Дейност 6	Прилагане на различни програми за подобряване на трудовата заетост сред младежите и/или стартиране на собствен бизнес сред младежите с цел предотвратяване на напускането на общината от младите хора	Цялата територия на община Гърмен	250.00	ЕС, ПРЧР, ПО	2021-2027	Община Гърмен
		Проект	Ремонт и саниране на здравните служби в населените места в общината	Цялата територия на община Гърмен	4000.00	ОБ, РБ, ЕС	2021-2027	Община Гърмен

ПРИОРИТЕТ 2. Развитие на човешкия потенциал и предоставяне на качествени социални, здравни и образователни услуги	Мярка 2.3. Подобряване на образователната, здравната инфраструктура и социалните услуги	Проект	Ремонт и саниране на сгради, в които се предоставят социални услуги, вкл. Социален център „Вяра, Надежда, Любов в село Марчево - Звено „Майка и бебе“ и Дневен център за деца	Цялата територия на община Гърмен	1000.00	РБ, ЕС	2021-2027	Община Гърмен
		Проект	Изграждане на дом за стари хора в с. Гърмен	с. Гърмен	700.00	ОБ, РБ, ЕС	2021-2027	Община Гърмен
		Проект	Реконструкция и разширяване на Дневен център за възрастни хора с увреждания в с. Марчево	с. Марчево	700.00	РБ, ЕС	2021-2027	Община Гърмен
		Дейност 1	Осигуряване на равенство в достъпа до качествени здравни услуги и превантивни програми, повишаване на здравната култура	Цялата територия на община Гърмен	100.00	ЕС, ПРЧР, ИТИ	2021-2027	Община Гърмен
		Дейност 2	Модернизиране и енергийна ефективност на детски градини	Цялата територия на община Гърмен	1500.00	РБ, ЕС	2021-2027	Община Гърмен
		Проект	Изграждане на пристройка към детска градина в с. Дебрен	с. Дебрен	200.00	РБ	2021-2027	Община Гърмен
		Проект	Изграждане на детска градина в с. Долно Дряново	с. Долно Дряново	1700.00	РБ	2021-2027	Община Гърмен
		Проект	Ремонт и реконструкция на детска градина в с. Рибново	с. Рибново	602.00	РБ	2021-2027	Община Гърмен
		Дейност 3	Осъществяване на ремонт и реконструкция на сгради от училищната инфраструктура, вкл. достъпна среда и внедряване на мерки за енергийна ефективност	Цялата територия на община Гърмен	2000.00	ЕС	2021-2027	Община Гърмен
		Дейност 4	Адаптиране на сгради, компютърни мрежи и друго оборудване за подобряване на образователната инфраструктура, включително изграждане на училищна STEM среда	Цялата територия на община Гърмен	220.00	ЕС, ПРЧР, ПО	2021-2027	Община Гърмен
		Дейност 5	Подобряване на съществуващите социални услуги	Цялата територия на община Гърмен	30.00	РБ, ЕС	2021-2027	Община Гърмен
		Проект	Изграждане на многофункционална зала за събрания, срещи, театри и други в село Дебрен	с. Дебрен	1000.00	РБ, ЕС	2021-2027	Община Гърмен

		Дейност 6	Интеграция на групите в неравностойно положение	Цялата територия на община Гърмен	300.00	ПРЧР, СПРЗСР, РБ, ЕС, ПО	2021-2027	Община Гърмен
		Дейност 7	Разширяване на териториалния обхват на предоставяните социални услуги в населените места в общината	Цялата територия на община Гърмен	30.00	ЕС, ПРЧР	2021-2027	Община Гърмен
		Дейност 8	Създаване на условия за равен достъп на ромската общност до обществения културен живот, съхранение и развитие на ромската традиционна култура и творчество	Цялата територия на община Гърмен	300.00	СПРЗСР, ЕС, ПРЧР, ОБ	2021-2027	Община Гърмен
	Мярка 2.4. Обновяване и рехабилитация на обекти с културно-историческо значение и обществени сгради, вкл. внедряване на мерки за енергийна ефективност	Дейност 1	Модернизация на читалищата в населените места и библиотеките към тях	Цялата територия на община Гърмен	2000.00	ЕС	2021-2027	Община Гърмен
		Проект	Възстановяване на изгоряла сграда, в която се помещават кметството и читалището в с. Скребатно	с. Скребатно	5000.00	ЕС, СПРЗСР, ПРСР	2021-2027	Община Гърмен
		Проект	Реставрация и консервация на античния град Никополис ад Нестум	с. Гърмен	3000.00	РБ, ЕС	2021-2027	Община Гърмен
		Проект	Реставриране на археологически обекти	Цялата територия на община Гърмен	1000.00	СПРЗСР, РБ, ИТИ, ЕС	2021-2027	Община Гърмен
		Дейност 2	Ремонт и подобряване на МТБ на читалищата в общината, м	Цялата територия на община Гърмен	1000.00	СПРЗСР, РБ, ИТИ, ЕС	2021-2027	Община Гърмен
		Проект	Ремонт и обновяване на читалището в с. Дъбница	с. Дъбница	100.00	СПРЗСР, РБ, ИТИ, ЕС	2021-2027	Община Гърмен
		Проект	Саниране и подобряване на енергийната ефективност на СУ „Св. Св. Кирил и Методий” в с. Гърмен; ОУ „Св. Климент Охридски” в с. Дебрен и СУ „Йордан Йовков” в с. Рибново	с. Гърмен, с. Дебрен и с. Рибново	7000.00	РБ, ЕС	2021-2027	Община Гърмен

		Дейност 3	Разработка на инвестиционна програма за превръщане на читалищата в населените места в туристически обекти, като част от тяхната дейност	Цялата територия на община Гърмен	25.00	ОБ	2021-2027	Община Гърмен
		Дейност 4	Топлинно санирани и въвеждане на мерки за енергийна ефективност в сгради общинска собственост	Цялата територия на община Гърмен	20000.00	ЕС	2021-2027	Община Гърмен
	Мярка 2.5. Подобряване на условията за спорт, развитие на младежки дейности и съпътстващата им инфраструктура	Дейност 1	Възстановяване и/или ремонт на физкултурни салони и друга спортна инфраструктура в училища в общината	Цялата територия на община Гърмен	550.00	РБ, ЕС	2021-2027	Община Гърмен
		Проект	Изграждане на физкултурен салон и подобряване на МТБ в ОУ „Св. Паисий Хилендарски” - с. Горно Дряново	с. Горно Дряново	600.00	РБ, ЕС	2021-2027	Община Гърмен
		Проект	Изграждане на физкултерен салон в ОбУ "Христо Ботев", с. Долно Дряново	с. Долно Дряново	500.00	РБ	2021-2027	Община Гърмен
		Проект	Изграждане на физкултерен салон в ОбУ "Христо Ботев", с. Дъбница	с. Дъбница	450.00	РБ	2021-2027	Община Гърмен
		Дейност 2	Модернизация и поддържане на съществуващи спортни обекти на територията на общината	Цялата територия на община Гърмен	1800.00	ЕС, СПРЗСР, РБ	2021-2027	Община Гърмен
		Проект	Изграждане на многофункционални спортни площадки на територията на с. Осиково, с. Скебатно, с. Крушево, с. Горно Дряново	с. Осиково, с. Скебатно, с. Крушево, с. Горно Дряново	1500.00	ЕС, СПРЗСР, РБ, ПУДООС	2021-2027	Община Гърмен
		Проект	Обновяване и ремонт на стадионите в селата Огняново, Горно Дряново, Рибново, Дебрен, Долно Дряново и Гърмен	селата Огняново, Горно Дряново, Рибново, Дебрен, Долно Дряново и Гърмен	5000.00	ЕС, СПРЗСР, РБ, ПУДООС	2021-2027	Община Гърмен
		Дейност 3	Оборудване на зали за ползване на интернет	Цялата територия на община Гърмен	30.00	ЕС, СПРЗСР, РБ	2021-2027	Община Гърмен
		Дейност 1	Изграждане и рехабилитация на общински пътища и строителство на нови	Цялата територия на община Гърмен	3000.00	СПРЗСР, ЕС, ИТИ, ЕС, ОБ	2021-2027	Община Гърмен
		Проект	Изграждане на околовръстен път (горски път) на Огняново-Гърмен	с. Огняново, с. Гърмен	5000.00	СПРЗСР, ЕС, ИТИ, ЕС, ОБ	2021-2027	Община Гърмен

	Мярка 3.1. Изграждане, реконструкция и рехабилитация на общинска пътна мрежа	Проект	Изграждане на път Ковачевица - Огняновоски минерални бани и река Канина	Цялата територия на община Гърмен	2000.00	СПРЗСР	2021-2027	Община Гърмен
		Проект	Ремонти на мостове в землището на с. Дебрен	Землището на с. Дебрен	200.00	СПРЗСР	2021-2027	Община Гърмен
		Проект	Реконструкция и рехабилитация на Общински пътища BLG1113/III-197 Гоце Делчев-Сатовча/-Крушево-Ореше; BLG2118/III-197, Гоце Делчев – п.к. III-1905/ - Гърмен; BLG/III-1905, Гърмен – п.к. – III – 197/ - Дебрен; BLG/III-1905, Марчево – Гърмен/ - Лещен – Горно Дряново- Ковачевица; BLG1110/III-1905, Огнянов- Марчево/ Огняново-Скребатно- Рибново на територията на община Гърмен	Цялата територия на община Гърмен	3932.00	СПРЗСР, ЕС	2021-2027	Община Гърмен
		Проект	Изграждане на пътна артерия в землището на с. Ковачевица (между община Гърмен - 20 км и община Сърница - горски път)	Землището на с. Ковачевица	20000.00	ПУДООС ПРСР	2021-2027	Община Гърмен
		Дейност 2	Подобряване качествените характеристики на пътища, водещи до важни индустриални и обслужващи центрове, до селскостопански структури	Цялата територия на община Гърмен	2000.00	ЕС, СПРЗСР, ИТИ, РБ, ОБ	2021-2027	Община Гърмен
	Мярка 3.2. Изграждане, реконструкция на селишната	Дейност 1	Рехабилитация и реконструкция на улици в населените места от общината;	Цялата територия на община Гърмен	3000.00	РБ, ЕС	2021-2027	Община Гърмен
		Проект	Рехабилитация и реконструкция на улица и съоръженията и принадлежностите към нея между о.т. 145-156-159-181 в с. Рибново, община Гърмен	с. Рибново	68.00	ПРСР	2021-2027	Община Гърмен
		Проект	Изграждане, ремонт и оформяне на тротоарни пространства във всички населени места на общината	Цялата територия на община Гърмен	6000.00	РБ, ЕС	2021-2027	Община Гърмен

	улична инфраструктура	Дейност 2	Разширяване на ПУП в населените места	Цялата територия на община Гърмен	1000.00	ОБ, РБ	2021-2027	Община Гърмен
		Проект	Електрифициране на местността Старо Дебрен и разширяване на ел. мрежата в селата: Крушево, Лещен; Долно Дряново, Ковачевица и Рибново	местността Старо Дебрен, Крушево, Лещен; Долно Дряново, Ковачевица и Рибново	4500.00	РБ, ЕС	2021-2027	Община Гърмен
ПРИОРИТЕТ 3. Подобряване на свързаността, техническата инфраструктура и качеството на средата на живот	Мярка 3.3. Изграждане, рехабилитация и поддръжка на ВиК инфраструктура	Дейност 1	Изграждане и поддържане на напоителни и отводнителни канали за земеделско ползване	Цялата територия на община Гърмен	2000.00	ПУДООС СПРЗСР, РБ	2021-2027	Община Гърмен
		Дейност 2	Ремонтиране на водоеми и селскостопански пътища за земеделско ползване	Цялата територия на община Гърмен	2000.00	ПУДООС СПРЗСР, РБ	2021-2027	Община Гърмен
		Проект	Изграждане на резервоари и довеждащи водопроводи с. Горно Дряново 300 куб.м., Лещен 250 куб. м., Ковачевица 300 куб. м.	с. Дряново, с. Лещен, с. Ковачевица	8000.00	ПУДОС, ЕС, РБ, ОБ	2021-2027	Община Гърмен
		Дейност 3	Изграждане на нова, разширяване на съществуваща и подмяна на стара водопроводна мрежа във всички населени места от общината	Цялата територия на община Гърмен	5000.00	ОБ, ПРСР, ИТИ	2021-2027	Община Гърмен
		Проект	Изграждане на канализационни колектори - 3 км. Изграждане на нова и подмяна на старата канализационна мрежа в населените места от общината	Цялата територия на община Гърмен	15000.00	ОБ, РБ, ЕС, ИТИ	2021-2027	Община Гърмен
		Дейност 4	Изграждане на канализация и дренажна система в селата в общината	Цялата територия на община Гърмен	4000.00	ПУДООС, СПРЗСР	2021-2027	Община Гърмен
		Проект	Изграждане на пречиствателна станция за питейни води в с. Рибново	с. Рибново	2500.00	ЕС, РБ	2021-2027	Община Гърмен
		Проект	Изграждане на пречиствателна станция за отпадни води с. Марчево и с. Огняново	с. Марчево и с. Огняново	2000.00	ЕС, РБ	2021-2027	Община Гърмен

		Проект	Изграждане на пречиствателна станция за отпадни води в с. Дебрен и с. Рибново	с. Дебрен и с. Рибново	3000.00	ЕС, РБ	2021-2027	Община Гърмен
		Проект	Ремонт и реконструкция на довеждащи водопроводи в с. Осиково	с. Осиково	400.00	ЕС, РБ	2021-2027	Община Гърмен
		Проект	Изграждане на довеждащ водопровод 2 етап група Рибново	с. Рибново	750.00	ЕС, РБ	2021-2027	Община Гърмен
		Дейност 5	Извършване на хидрогеоложки проучвания за нови източници	Цялата територия на община Гърмен	80.00	ОБ, СПРЗСР, ПОС	2021-2027	Община Гърмен
	Мярка 3.4. Инвестиции в развитието на паркова среда и зелени пространства	Дейност 1	Ремонт, реконструкция, благоустрояване и обновяване на централни части и площади на населените места	Цялата територия на община Гърмен	5000.00	РБ, ЕС	2021-2027	Община Гърмен
		Дейност 2	Подобряване и поддръжка на елементите на зелената система, вкл. паркове, градини и улично озеленяване (почистване, озеленяване и засаждане на цветя, паркова мебел вкл. в междублокови пространства)	Цялата територия на община Гърмен	700.00	ОБ, РБ	2021-2027	Община Гърмен
		Дейност 3	Възстановяване на зони за отдих в населените места от общината	Цялата територия на община Гърмен	300.00	ЕС	2021-2027	Община Гърмен
		Проект	Изграждане на парк в с. Огняново	с. Огняново	850.00	РБ, ЕС	2021-2027	Община Гърмен
		Проект	Изграждане на нови паркове в с. Дебрен и с. Огняново	с. Дебрен, с. Огняново	1000.00	ОБ	2021-2027	Община Гърмен
		Дейност 4	Залесяване на неземеделски земи	Цялата територия на община Гърмен	300.00	СПРЗСР, ЕС	2021-2027	Община Гърмен
		Проект	Изграждане на паркинг в с. Огняново	с.Огняново	350.00	РБ, ЕС, ИТИ, СПРЗСР	2021-2027	Община Гърмен
		Дейност 5	Облагородяване и поддържане на гробищни паркове	Цялата територия на община Гърмен	300.00	РБ, ЕС	2021-2027	Община Гърмен
		Дейност 6	Облагородяване и поддържане религиозни храмове	Цялата територия на община Гърмен	200.00	РБ, ЕС	2021-2027	Община Гърмен

ПРИОРИТЕТ 4: Съхранение и опазване околната среда и развитие на туризма	Мярка 4.1 Управление на отпадъците	Проект	Подобряване на системата за сметосъбиране и сметоизвозване чрез закупуване на специализирана техника и специализирани съдове за отпадъци (пластмасови съдове за смесени битови отпадъци);	Цялата територия на община Гърмен	850.00	ЕС, ОБ	2021-2027	Община Гърмен
		Дейност 1	Разделно събиране и рециклиране на отпадъците;	Цялата територия на община Гърмен	600.00	ОБ	2021-2027	Община Гърмен
		Дейност 2	Събиране и временно съхраняване на опасни битови отпадъци	Цялата територия на община Гърмен	120.00	ЕС, ОБ	2021-2027	Община Гърмен
	Мярка 4.2. Опазване и възстановяване на околната среда	Дейност 1	Намаляване замърсяването на въздуха с фини прахови частици в отоплителния сезон	Цялата територия на община Гърмен	100.00	ЕС, ОБ	2021-2027	Община Гърмен
		Дейност 2	Формиране на екологично съзнание и култура сред местното население	Цялата територия на община Гърмен	10.00	ЕС, ОБ	2021-2027	Община Гърмен
		Дейност 3	Реализиране на екологични проекти в училищата	Цялата територия на община Гърмен	70.00	ЕС, ОБ	2021-2027	Община Гърмен
	Мярка 4.3. Опазване на биологичното разнообразие	Дейност 1	Запазване и поддържане на биоразнообразието в защитените зони	Цялата територия на община Гърмен	20.00	ЕС, ОБ	2021-2027	Община Гърмен
		Дейност 2	Съхраняване и възстановяване на естествените местообитания на птици	Цялата територия на община Гърмен	20.00	ЕС, ОБ	2021-2027	Община Гърмен
	Мярка 4.4. Управление на риска от природни	Проект	Превенция от горски пожари, чрез изграждане на интегрирана система за наблюдение на общинските горски територии в община Гърмен	Цялата територия на община Гърмен	350.00	ЕС, ОБ	2021-2027	Община Гърмен
		Дейност 1	Укрепване на речни корита с изграждане на подпорни стени и диги	Цялата територия на община Гърмен	800.00	РБ,ОБ, ЕС	2021-2027	Община Гърмен
		Дейност 2	Почистване на дерета и речни корита	Цялата територия на община Гърмен	200.00	РБ,ОБ	2021-2027	Община Гърмен
		Проект	Корекция на дерета в село Гърмен и „Башница” в с. Огняново	с. Гърмен и с. Огняново	3000.00	ПРСР	2021-2027	Община Гърмен
		Проект	Корекция на дере в с. Хвостяне	с. Хвостяне	1100.00	РБ	2021-2027	Община Гърмен

	бедствия	Проект	Корекция на р. Върбица, с. Дъбница	с. Дъбница	1260.00	РБ	2021-2027	Община Гърмен
		Дейност 3	Извършване на ремонтни дейности по отводнителни канали	Цялата територия на община Гърмен	150.00	РБ,ОБ	2021-2027	Община Гърмен
		Дейност 4	Поддържане на създаденото доброволческо формирование за превантивни мерки за евентуални бедствия при наводнение	Цялата територия на община Гърмен	1.00	ОБ, ЕС	2021-2027	Община Гърмен
	Мярка 4.5. Изграждане и експлоатация на алтернативните източници на енергия	Дейност 1	Стимулиране на дейности, свързани с използването на ВЕИ на територията на общината	Цялата територия на община Гърмен	20.00	ОБ, ЕС	2021-2027	Община Гърмен
		Дейност 1	Изграждане на еко пътеки с места за отдих, заслони, беседки и чешми;	Цялата територия на община Гърмен	1000.00	СПРЗСР, РБ, ИТИ, ЕС	2021-2027	Община Гърмен
		Проект	Създаване на еко пътеки с места за отдих, заслони, беседки и чешми, както следва: с. Дебрен - с. Гърмен, с. Скребатно - с . Ковачевица, с. Огняново - с. Лещен	Цялата територия на община Гърмен	1000.00	СПРЗСР, РБ, ИТИ, ЕС	2021-2027	Община Гърмен

	Мярка 4.6. Развитие на туристическия потенциал, вкл. рехабилитиране и изграждане на туристическа инфраструктура	Проект	Създаване на пътека на здравето и вярата	село Огняново	500.00	ПРСР, РБ, ИТИ, ЕС	2021-2027	Община Гърмен
		Дейност 2	Изграждане на велоалеи	Цялата територия на община Гърмен	1000.00	СПРЗСР, РБ, ИТИ, ЕС	2021-2027	Община Гърмен
		Дейност 3	Съхраняване и социализация на местното културно-историческо наследство	Цялата територия на община Гърмен	300.00	СПРЗСР, РБ, ИТИ, ЕС	2021-2027	Община Гърмен
		Проект	Изграждане на панорамен туристически лифт от местността Градец	курорт "Огняновски минерални бани"	10 000	СПРЗСР, РБ, ИТИ, ЕС	2021-2027	Община Гърмен
		Проект	Изграждане на открит летен театър с капацитет до 1200 човека	с. Огняново	1500.00	СПРЗСР, РБ, ИТИ, ЕС	2021-2027	Община Гърмен
		Поект	Изграждане на развлекателен център при античната бойна кула в района на м. Градец	с. Огняново, м.Градец	12000.00	СПРЗСР, РБ, ИТИ, ЕС	2021-2027	Община Гърмен
		Дейност 4	Разработване на туристически атракции въз основа на културно-историческите и природни дадености на общината	Цялата територия на община Гърмен	1000.00	СПРЗСР, РБ, ИТИ, ЕС	2021-2027	Община Гърмен
		Дейност 5	Създаване на единна информационна платформа за туристическите обекти, маршрути, природни и културни дадености на територията на общината, вкл. създаване на регистър на туристическите обекти на територията на общината	Цялата територия на община Гърмен	40.00	СПРЗСР, РБ, ИТИ, ЕС	2021-2027	Община Гърмен
		Дейност 6	Ремонт и поддръжка на туриситчески обекти, вкл. модернизиране на туристическата база и създаване на нова	Цялата територия на община Гърмен	1000.00	ЕС	2021-2027	Община Гърмен
		Дейност 7	Облагородяване и поддържане религиозни храмове	Цялата територия на община Гърмен	200.00	РБ, ЕС	2021-2027	Община Гърмен

ПРИОРИТЕТ 5. Добро управление, подобряване на административния капацитет и развитие на партньорствата	Мярка 5.1. Развитие на административния капацитет и подобряване на административното обслужване	Дейност 1	Повишаване на професионалната квалификация, чуждоезиковите познания и знанията в областта на информационните технологии на служителите в общинската администрация	Цялата територия на община Гърмен	60.00	ЕС, ОБ, ПЕУТП	2021-2027	Община Гърмен
		Дейност 2	Участие на общинските служители в специализирани обучения, семинари, форуми и обмен на добри практики, вкл. за разработване на стратегически и планови документи и за управление на проекти	Цялата територия на община Гърмен	30.00	ОБ, ПЕУТП,ЕС	2021-2027	Община Гърмен
		Дейност 3	Подобряване на качеството и разширяване на обхвата на предоставяните административни услуги за гражданите и бизнеса, административно обслужване по електронен път	Цялата територия на община Гърмен	150.00	ИТИ, ЕС, ОБ	2021-2027	Община Гърмен
		Дейност 4	Поддържане на съвременно техническо оборудване на общинската администрация, използване и поддържане на специализиран софтуер	Цялата територия на община Гърмен	100.00	ПРСР, ПЕУТП ЕС, ОБ	2021-2027	Община Гърмен
		Дейност 5	Доизграждане и поддържане на високоскоростна интернет връзка с кметствата в общината	Цялата територия на община Гърмен	50.00	ПРСР, ИТИ, ЕС, ОБ	2021-2027	Община Гърмен
		Дейност 6	Подобряване на публичните политики - разработване, актуализиране и изпълнение на стратегии и програми за развитие на туризма, селското стопанство, образованието, социалните услуги, интеграция на ромите, задържане на младежите в общината, опазване на околната среда и биоразнообразието, повишаването на енергийната ефективност, адаптация към климатичните изменения и др.	Цялата територия на община Гърмен	150.00	ОБ, ЕС, ИТИ	2021-2027	Община Гърмен

	Мярка 5.2. Изграждане и поддържане на местни партньорства за развитие	Дейност 1	Развитие на междуобщинското сътрудничество за решаване на общи проблеми и за реализация на съвместни инициативи и интегрирани териториални проекти	Цялата територия на община Гърмен	200.00	ЕС, ИТИ	2021-2027	Община Гърмен
		Дейност 2	Разширяване на партньорствата с бизнеса, гражданите и нестопанския сектор сектор	Цялата територия на община Гърмен	100.00	ЕС, ИТИ, ПЕУТП	2021-2027	Община Гърмен
		Дейност 3	Участие в международни изложения и форуми за набиране на партньори за реализация на междурегионално сътрудничество	Цялата територия на община Гърмен	15.00	ОБ, ЕС	2021-2027	Община Гърмен
		Проект	Подкрепа за развитието на МИГ "Гоце Делчев - Хаджидимово-Гърмен"	Територията на общините Гърмен, Хаджидимово и Гоце Делчев	200.00	ЕС, ПРСР	2021-2027	Община Гърмен
		Дейност 4	Развитие на междуобщински партньорства, публично-частни партньорства и възможностите за изграждане на съвременни модели на трансгранично сътрудничество	Цялата територия на община Гърмен и партньорите	250.00	ПРСР, СПРЗСР, ПРЧР, ПИК, ПО, ЕС	2021-2027	Община Гърмен
		Дейност 5	Създаване и развитие на трансгранични партньорство и партньорства със страните от ЕС и ЕИП.	Цялата територия на община Гърмен и партньорите	200.00	ПРСР, СПРЗСР, ПРЧР, ПИК, ПО, ЕС	2021-2027	Община Гърмен

** Възможно е една мярка да включва само една дейност и тогава мярката и дейността съвпадат. Различни дейности и проектни идеи се посочват само в случай на комплексни мерки, които се осъществяват чрез повече от една дейност.*

***Посочва се дали съответната мярка ще се осъществява само на територията на определена зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие), в друга територия извън зоните или на цялата територия на общината. В случай че мярката ще се реализира в приоритетна зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие) се посочва само наименование/номер на зоната*

Приложение № 1А

Индикативен списък на важни за общината проекти,
включени в ПИРО на община Гърмен за периода 2021-2027 г.

Приоритети	Мерки	Проекти	Проектна готовност	Индикативен срок на изпълнение (месеци)	Общ индикативен бюджет на проектната идея (в хил. лв.)	Допълнителна информация
ПРИОРИТЕТ 1. Икономическо развитие и насърчаване на заетостта	Мярка 1.4. Развитие на туризма като възможност за популяризиране на културното наследство и увеличаване на заетостта и доходите на местното население	Създаване на информационен и рекламен пакет за туристическото предлагане и културния календар в общината, промотиране възможностите за туризъм в общината, вкл. и интернет платформа	нп	2027	25	нп
	Мярка 2.3.	Проект 1: Ремонт и саниране на здравните служби в населените места в общината	технически проект	2027	4,000	нп
		Проект 2: Ремонт и саниране нна сгради, в които се предоставят услуги, вкл.Социален център „Вяра, Надежда, Любов в село Марчево - Звено „Майка и бебе“ и Дневен център за деца	няма проект	2027	1,000	нп
		Проект 3: Изграждане на дом за старти хора в с. Гърмен	технически проект	2027	700	нп

ПРИОРИТЕТ 2. Развитие на човешкия потенциал и предоставяне на качествени социални, здравни и образователни услуги	Подобряване на образователната, здравната инфраструктура и социалните услуги	Проект 4: Реконструкция и разширяване на Дневен център за възрастни хора с увреждания в с. Марчево	няма проект	2027	700	нп
		Проект 5: Изграждане на пристройка на детска градина в с. Дебрен	технически проект	2027	200	нп
		Проект 6: Изграждане на детска градина в с. Долно Дряново	технически проект	2027	1,700	нп
		Проект 7: Ремонт и реконструкция на детска градина в с. Рибново	технически проект	2027	602	нп
		Проект 8: Изграждане на многофункционална зала за събрания, срещи, театри и други в село Дебрен	технически проект	2027	1,000	нп
	Мярка 2.4. Обновяване и рехабилитация на обекти с културно-историческо значение и обществени сгради, вкл. внедряване на мерки за енергийна ефективност	Проект 1: Възстановяване на изгоряла сграда, в която се помещават кметството и читалището в с. Скребатно	технически проект	2027	5000	нп
		Проект 2: Реставрация и консервация на античния град Никополис ад Нестум	няма проект	2027	3000.00	нп
		Проект 3: Реставриране на археологически обекти	няма проект	2027	1000.00	нп
		Проект 4:Ремонт и обновяване на читалището в с. Дъбница	технически проект	2027	100.00	нп

		Проект 5: Саниране и подобряване на енергийната ефективност на СУ „Св. Св. Кирил и Методий” в с. Гърмен; ОУ „Св. Климент Охридски” в с. Дебрен и СУ „Йордан Йовков” в с. Рибново	технически проекти с изкл. на училището в с. Гърчен	2027	7000.00	нп
	Мярка 2.5. Подобряване на условията за спорт, развитие на младежки дейности и съпътстващата им инфраструктура	Проект 1:Изграждане на физкултурен салон и подобряване на МТБ в ОУ „Св. Паисий Хилендарски” - с. Горно Дряново	няма проект	2027	600.00	нп
		Проект 2: Изграждане на физкултерен салон в ОбУ "Христо Ботев", с. Долно Дряново	технически проект	2027	500.00	нп
		Проект 3: Изграждане на физкултерен салон в ОбУ "Христо Ботев", с. Дъбница	инженеринг	2027	450.00	нп
		Проект 4: Изграждане на многофункционални спортни площадки на територията на с. Осиково, с. Скебатно, с. Крушево, с. Горно Дряново	няма проект	2027	1500.00	нп
		Проект 5: Обновяване и ремонт на стадионите в селата Огняново, Горно Дряново, Рибново, Дебрен, Долно Дряново и Гърмен	няма проект	2027	5000.00	нп
		Проект 1: Изграждане на околовръстен път (горски път) на Огняново-Гърмен	технически прект	2027	5000.00	нп
		Проект 2: Изграждане на път Ковачевица - Огняновоски минерални бани и река Канина	работен проект	2027	2000.00	нп
		Проект 3: Ремонти на мостове в землището на с. Дебрен	няма проект	2027	200.00	нп

	Мярка 3.1. Изграждане, реконструкция и рехабилитация на общинска пътна мрежа	Проект 4: Реконструкция и рехабилитация на Общински пътища BLG1113/III-197 Гоце Делчев-Сатовча/- Крушево-Ореше; BLG2118/III-197, Гоце Делчев – п.к. III-1905/ - Гърмен; BLG/III-1905, Гърмен – п.к. – III – 197/ - Дебрен; BLG/III-1905, Марчево – Гърмен/ - Лещен – Горно Дряново- Ковачевица; BLG1110/III-1905, Огнянов- Марчево/ Огняново-Скребатно- Рибново на територията на община Гърмен.	технически проект	2027	3932.00	нп
		Проект 5: Изграждане на пътна артерия в землището на с. Ковачевица (между община Гърмен - 20 км и община Сърница - горски път)	работен проект	2027	20000.00	нп
	Мярка 3.2. Изграждане, реконструкция на селищната улична инфраструктура	Проект 1: Рехабилитация и реконструкция на улица и съоръженията и принадлежностите към нея между о.т. 145-156-159-181 в с. Рибново, община Гърмен	технически проект	2027	68.00	нп
		Проект 2:Изграждане, ремонт и оформяне на тротоарни пространства във всички населени места на общината	няма проект	2027	6000.00	нп
		Проект 3: Електрифициране на местността Старо Дебрен и разширяване на ел. мрежата в селата: Крушево, Лещен; Долно Дряново, Ковачевица и Рибново	няма проект	2027	4500.00	нп

ПРИОРИТЕТ 3. Подобряване на свързаността, техническата инфраструктура и качеството на средата на живот	Мярка 3.3. Изграждане, рехабилитация и поддръжка на ВиК инфраструктура	Проект 1 :Изграждане на резервоари и довеждащи водопроводи с. Горно Дряново 300 куб.м., Лещен 250 куб. м., Ковачевица 300 куб. м.	технически проект	2027	8000.00	нп
		Проект 2: Изграждане на канализационни колектори - 3 км Изграждане на нова и подмяна на старата канализационна мрежа в населените места от общината	технически проект	2027	15000.00	нп
		Проект 3:Изграждане на пречиствателна станция за питейни води в с. Рибново	технически проект	2027	2500.00	нп
		Проект 4: Изграждане на пречиствателна станция за отпадни води с. Марчево и с. Огняново	няма проект	2027	2000.00	нп
		Проект 5: Изграждане на пречиствателна станция за отпадни води в с. Дебрен и с. Рибново	технически проект	2027	3000.00	нп
		Проект 6: Ремонт и реконструкция на довеждащи водопроводи в с. Осиково	технически проект	2027	400.00	нп
		Проект 7: Изграждане на довеждащ водопровод 2 етап група Рибново	технически проект	2027	750.00	нп

	Мярка 3.4. Инвестиции в развитието на паркова среда и зелени пространства	Проект 1: Изграждане на парк Огняново	няма проект	2027	850.00	района на Огняновските бани, заключващ се между основния път за селата Рибново и Скребатно и
		Проект 2: Изграждане на нови паркове в с. Дебрен и с. Огняново	технически проект	2027	1000.00	нп
		Проект 3: Изграждане на паркинг в с. Огняново	няма проект	2027	350.00	Изграждане на паркинг под пътя между летния театър и резервоара
	Мярка 4.1 Управление на отпадъците	Подобряване на системата за сметосъбиране и сметоизвозване чрез закупуване на специализирана техника и специализирани съдове за отпадъци (пластмасови съдове за смесени битови отпадъци)	нп	2027	850.00	нп
	Мярка 4.4. Управление на риска от природни	Проект 1: Превенция от горски пожари, чрез изграждане на интегрирана система за наблюдение на общинските горски територии в община Гърмен	няма проект	2027	350.00	нп
		Проект 2: Корекция на дерета в село Гърмен и „Башница” в с. Огняново	технически проект	2027	3000.00	нп

	бедствия	Проект 3: Корекция на дере в с. Хвостяне	технически проект	2027	1100.00	нп
		Проект 4: Корекция на р. Върбица, с. Дъбница	технически проект	2027	1260.00	нп
ПРИОРИТЕТ 4: Съхранение и опазване околната среда и развитие на туризма	Мярка 4.6. Развитие на туристическия потенциал, вкл. рехабилитиране и изграждане на туристическа инфраструктура	Проект 1:Създаване на еко пътеки с места за отдих, заслони, беседки и чешми, както следва: с. Дебрен - с. Гърмен, с. Скребатно - с . Ковачевица, с. Огняново - с. Лещен	няма проект	2027	1000.00	нп
		Проект 2: Създаване на пътека на здравето и вярата	няма проект	2027	500.00	нп
		Проект 3: Изграждане на панорамен туристически лифт от местността Градец	идеен проект	2027	10000.00	Панорамен туристически лифт от местностна Градец, през Филидждан скала, минаващ над Воденичаровите воденици и водещ към селата Лещен, Горно Дряново и Ковачевица

		Проект 4: Изграждане на открит летен театър с капацитет до 1200 човека	идеен проект	2027	1500.00	нп
		Проект 5: Изграждане на развлекателен център при античната бойна кула в района на м. Градец	идеен проект	2027	12000.00	нп
ПРИОРИТЕТ 5. Добро управление, подобряване на административния капацитет и развитие на партньорствата	Мярка 2: Изграждане и поддържане на местни партньорства за развитие	Проект 1: Подкрепа за развитието на МИГ "Гоце Делчев - Хаджидимово-Гърмен"	МИГ	2027	200.00	МИГ Гоце Делчев - Хаджидимово-Гърмен
				Общ индикативен бюджет на всички	**141,362 лв.**	

ИНДИКАТИВНА ФИНАНСОВА ТАБЛИЦА Приложение № 2

ПИРО НА ОБЩИНА ГЪРМЕН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027 г.

Период 2021 - 2027	Собствени средства - Общински бюджет	Отн. дял (%)	Републикански бюджет	Отн. дял (%)	Средства от ЕС	Отн. дял (%)	Други източници	Отн. дял (%)	ОБЩО в хил. лв.	ОБЩО в отн. дял (%)
Приоритет 1	**33**	**7.73%**	**50**	**11.71%**	**330**	**77.28%**	**14**	**3.28%**	**427**	**0.21%**
Приоритет 2	**395**	**0.58%**	**29600**	**43.40%**	**37805**	**55.43%**	**400**	**0.59%**	**68200**	**33.63%**
Приоритет 3	**2590**	**2.48%**	**66000**	**63.20%**	**35000**	**33.52%**	**840**	**0.80%**	**104430**	**51.50%**
Приоритет 4	**270**	**0.96%**	**10900**	**38.64%**	**16941**	**60.05%**	**100**	**0.35%**	**28211**	**13.91%**
Приоритет 5	**55**	**3.65%**	**60**	**3.99%**	**1370**	**91.03%**	**20**	**1.33%**	**1505**	**0.75%**
ОБЩО	**3343**	**1.65%**	**106610**	**52.57%**	**91446**	**45.10%**	**1374**	**0.68%**	**202773**	**100%**

Приложение № 3

МАТРИЦА НА ИНДИКАТОРИТЕ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ПИРО ГЪРМЕН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027 г.

Индикатори за продукт					
Приоритет, мярка	**Индикатор**	**Мерна единица**	**Източник на информация**	**Период на отчитане**	**Целева стойност**
ПРИОРИТЕТ 1. Икономическо развитие и насърчаване на заетостта					
Марка 1.1 Подкрепа на предприемачеството и подобряване на съществуващия местен бизнес.	Подкрепени в дейността си предприятия	Бр.	ИСУН, Общината	годишно	12
	Предприятия, внедрили иновации и технологии	Бр.	ИСУН	годишно	3
	Приходи от дейността на нефинансовите предприятия	Хил. лв.	НСИ	годишно	95000
	Произведена продукция от нефинансовите предприятия	Хил. лв.	НСИ	годишно	55000
Мярка 1.2. Развитие на традиционния за общината отрасъл – селското стопанство	Създадени нови земеделски стопанства	Бр.	ОДЗ, Общината	годишно	6
	Реализирани проекти за прилагане на нови технологии в земеделието	Бр.	ОДЗ, Общината	годишно	3
	Модернизирани земеделски стопанства	Бр.	ОДЗ, Общината	годишно	3
	Организирани базари за продукти на местни земеделци и животновъдци	Бр.	Общината	годишно	7
	Нарастване броя на нефинансовите предприятия	%	НСИ	годишно	8

Мярка 1.3. Привличане на нови инвестиции в общинската икономика.	Проведени информационни кампании сред потенциални инвеститори	Бр.	Общината, ОИЦ-Благоевград	годишно	7
	Участия на общината в бизнес форуми и провеждане на рекламни кампании	Бр.	Общината	годишно	4
Мярка 1.4. Развитие на туризма като възможност за популяризиране на културното наследство и увеличаване на заетостта и доходите на местното население	Туристически изложения, на които е представена общината	Бр.	Общината	годишно	3
	Проведени културни фестивали и събития	Бр.	Общината	годишно	14
ПРИОРИТЕТ 2. Развитие на човешкия потенциал и предоставяне на качествени социални, здравни и образователни услуги					
Мярка 2.1. Подобряване на достъпа до образование и повишаване на образователното равнище	Реализирани инициативи за ранно кариерно ориентиране в училищата	Бр.	Общината, РУО-Благоевград	годишно	3
	Реинтегрирани в образователната система ученици	Бр.	Общината, РУО-Благоевград	годишно	10
	Внедрени нови образователни практики	Бр.	Общината, РУО-Благоевград	годишно	5
Мярка 2.2. Подобряване на достъпа до трудова заетост и социално включване на пазара на труда на населението	Безработни лица, включени в квалификационни и преквалификационни курсове	Бр.	ДБТ	годишно	140
	Заети лица, включени в квалификационни и преквалификационни курсове	Бр.	ДБТ	годишно	50
	Лица, обхванати от проекти за интеграция на рискови социални групи на	Бр.	ДБТ	годишно	40

	пазара на труда				
Мярка 2.3. Подобряване на образователната, здравната инфраструктура и социалните услуги	Реновирани/ремонтирани образователни обекти, вкл. с внедрени мерки за енергийна ефективност	Бр.	Общината, ИСУН	годишно	5
	Реновирани обекти на здравната инфраструктура	Бр.	Общината, ИСУН	годишно	5
	Безплатни здравни профилактични прегледи	Бр.	Общината	годишно	8
	Реновирани и/или изградени обекти за предоставяне на социални услуги				
Мярка 2.4. Обновяване и рехабилитация на обекти с културно-историческо значение и обществени сгради, вкл. внедряване на мерки за енергийна ефективност	Реновирани/ремонтирани културни обекти	Бр.	Общината, ИСУН	годишно	3
Мярка 2.5. Подобряване на условията за спорт, развитие на младежки дейности и съпътстващата им инфраструктура	Реновирани спортни обекти и изградени спортни площадки	Бр.	Общината	годишно	3
ПРИОРИТЕТ 3. Подобряване на свързаността, техническата инфраструктура и качеството на средата на живот					
Мярка 3.1. Изграждане, реконструкция и рехабилитация на общинска пътна мрежа	Реализирани проекти за изграждане, рехабилитация и реконструкция на общинска пътна мрежа	Бр.	Общината	годишно	3
	Изградени и/или реконструирани и/или	Бр.	Общината	годишно	30

Мярка 3.2. Изграждане, реконструкция на селищната улична инфраструктура	рехабилитирани улици в населените места				
	Рехабилитирана/реконструирана улична мрежа (% от общата улична мрежа)	%	Общината	годишно	10
	Улици с изградено енергоспестяващо улично осветление	Бр.	Общината	годишно	10
Мярка 3.3. Изграждане, рехабилитация и поддръжка на ВиК инфраструктура	Изградени ПСОВ	Бр.	Общината, ИСУН	годишно	2
	Изграден ПСПВ	Бр.	Общината, ИСУН	годишно	1
	Рехабилитирана и/или изградена водопроводна мрежа	км	Общината	годишно	3
	Рехабилитирана и/или изградена канализационна мрежа	км	Общината	годишно	1
	Реализирани проекти за подобряване качеството и достъпа до питейна вода	Бр.	Общината, ИСУН	годишно	3
Мярка 3.4. Инвестиции в развитието на паркова среда и зелени пространства	Реализирани проекти за реконструкция, паркоустрояване и благоустрояване на паркове и зелени площи	Бр.	Общината, ИСУН	годишно	3
	Реновирани и изградени нови детски площадки	Бр.	Общината	годишно	5
	Ремонтирани и обновени централни части и площади в населените места	Бр.	Общината	годишно	2
	Създадени/обновени зелени площи (% от зелените площи)	%	Общината	годишно	25
ПРИОРИТЕТ 4. Подобряване на					

свързаността, техническата инфраструктура и качеството на средата на живот					
Мярка 4.1. Управление на отпадъците	Население, обслужвано от действаща система за разделно събиране, транспортиране, сортиране и преработка на битови отпадъци	%	НСИ, общината	годишно	50%
Мярка 4.2. Опазване и възстановяване на околната среда	Реализирани проекти за опазване и възстановяване на околната среда	Бр.	Общината, ИСУН	годишно	3
Мярка 4.3. Опазване на биологичното разнообразие	Реализирани проекти за опазване на биологичното разнообразие	Бр.	Общината, ИСУН	годишно	1
Мярка 4.4. Управление на риска от природни бедствия	Изградена интегрирана система за наблюдение на общинските горски територии	Бр.	Общината, ИСУН	годишно	1
	Реализирани проекти за укрепване на речни корита и почистване на дерета	Бр.	Общината, ИСУН	годишно	3
	Реализирани проекти, свързани с използването на ВЕИ	Бр.	Общината	годишно	2
Мярка 4.6. Развитие на туристическия потенциал, вкл. рехабилитиране и изграждане на туристическа инфраструктура	Създадени екопътеки с места за отдих, заслони, беседки и чешми	Бр.	Общината, ИСУН	годишно	3
	Изграден развлекателен център	Бр.	Общината, ИСУН	годишно	1
	Ремонтирани туристически обекти	Бр.	Общината, ИСУН	годишно	2
	Изградени велоалеи	Бр.	Общината, ИСУН	годишно	1
	Разработена туристическа атракция въз основа на културно-историческите и	Бр.	Общината, ИСУН	годишно	1

	природни дадености на общината				
	Създадена на единна информационна платформа за туристическите обекти, маршрути, природни и културни дадености на територията на общината	Бр.	Общината, ИСУН	годишно	1
	Създадени или развити туристически атракции	Бр.	Общината, ИСУН	годишно	3
ПРИОРИТЕТ 5. Добро управление, подобряване на административния капацитет и развитие на партньорствата					
Мярка 5.1. Развитие на административния капацитет и подобряване на административното обслужване	Общински служители, преминали обучения	Бр.	Общината	годишно	25
	Реализирани проекти за осигуряване на административното обслужване на гражданите и бизнеса по електронен път	Бр.	Общината	годишно	2
	Внедрени нови стандарти и практики	Бр.	Общината	годишно	1
Мярка 5.2. Изграждане и поддържане на местни партньорства за развитие	Участие в проекти за интегрирани териториални инвестиции	Бр.	Общината	годишно	2
	Изпълнени проекти по оперативни програми от общината	Бр.	Общината, ИСУН	годишно	14
	Новосъздадени и/или развити ПЧП	Бр.	Общината	годишно	1

Индикатори за резултат						
Стратегическа цел	**Индикатор**	**Мерна единица**	**Източник на информация**	**Период на отчитане**	**Базова стойност**	**Целева стойност**
СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1. Повишена конкурентоспособност на местната икономика	Нефинансови предприятия на 1000 души от населението	Бр.	НСИ	годишно	31.6 (2019 г.)	33
	Дял на произведената продукция от предприятията в нефинансовия сектор спрямо област Благоевград	%	НСИ	годишно	0.9 (2019 г.)	1.5
	Нетни приходи от продажби на предприятията на 1 жител	Хил. лв.	НСИ	годишно	4580 (2019 г.)	6000
	Средна годишна работна заплата	Лв.	НСИ	годишно	10 353 (2019 г.)	11505
СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 2. Запазване и развитие на човешкия капитал и подобряване на социалните, здравните и образователните дейности	Ниво на безработица	%	НСИ, ДБТ	годишно	12.2 (2020 г.)	7
	Коефициент на естествен прираст на населението	‰	НСИ	годишно	-0.7 (2020 г.)	-0.1
	Население, обслужвано от 1 общопрактикуващ лекар	Бр.	НСИ	годишно	2103(2019 г.)	1800
	Новоразкрити социални услуги	Бр.	Общината	годишно	7 (2020 г.)	9
	Дял от населението на общината, получаващо социални помощи	%	Общината	годишно	7.5 (2020 г.)	6

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 3. Устойчиво развитие на общината, изграждане на съвременна и качествена инфраструктура, опазване на околната среда и развитие на туризма.	Дължина на рехабилитираната пътна настилка, част от общинската пътна мрежа	км	Общината	годишно	40 (общо към 2020)	60
	Дължина на рехабилитираната улична мрежа в населените места	км	Общината	годишно	нп	15
	Дял на населението, свързано с обществена канализация и ПСОВ	%	НСИ, ВиК-Благоевград	годишно	0 (2020 г.)	20
	Загуби по водопреносната мрежа	%	НСИ, ВиК-Благоевград	годишно	35 (2020 г.)	30
	Брой обществени сгради с внедрени мерки за енергийна ефективност	Бр.	Общината	годишно	3 (2020 г.)	10
	Реализирани проекти за благоустрояване на населените места	Бр.	Общината	годишно	3 (2020)	10
	Реализирани проекти за превенция или за преодоляване на последствията от природни явления	Бр.	Общината	годишно	0 (2020)	5
	Реализирани проекти за изграждане/ рехабилитация на туристически обекти	Бр.	Общината	годишно	0 (2020)	2

Забележка: Целевата стойност на индикаторите е към 31.12.2027 г.